

Jouni Partanen

Suomen Metsästäjäliiton rooli vuoden 1962 metsästyslain valmistelussa

Pro gradu -tutkielma

Suomen historia

Historian ja etnologian laitos

Jyväskylän yliopisto

Syyskuu 2011

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen	Laitos – Department Historian ja etnologian laitos
Tekijä – Author Jouni Partanen	
Työn nimi – Title Suomen Metsästäjäliiton rooli vuoden 1962 metsästyslain valmistelussa	
Oppiaine – Subject Suomen historia	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Syyskuu 2011	Sivumäärä – Number of pages 151
Tiivistelmä – Abstract <p>Vuonna 1962 Suomessa hyväksyttiin uusi metsästyslaki, jonka seurauksena koko metsästysorganisaatio uudistui. Lain myötä perustettiin metsästäjien omatoimisuuteen perustunut Metsästäjien Keskusjärjestö, joka sai tehtäväkseen metsästyksen ja riistanhoidon käytännön järjestelyn Suomessa. Muutkin lain muutokset merkitsivät suuria uudistuksia metsästysasioissa. Lain valmistelu aloitettiin virallisesti vuonna 1947 asetetun Louekarimetsästyslakikomitean myötä ja valmistelu vaati toisenkin komitean asettamista. Lisäksi osa metsästäjistä oli toivonut lain uudistamista jo nopeasti edellisen, vuoden 1934 metsästyslain, voimaantulon jälkeen. Pitkä valmistelu oli monivaihteinen prosessi ja tässä tutkimuksessa tarkastellaan tämän valmisteluprosessin vaiheita ja miten lakiesitys lopulta hyväksyttiin.</p> <p>Vuonna 1921 perustettu Suomen Metsästäjäliitto oli toiminut ennen vuoden 1962 metsästyslakia eräänlaisessa puolivirallisessa asemassa. Se oli metsästäjien itsensä luoma vapaaehtoisorganisaatio, jolle valtiolta oli kuitenkin antanut erilaisia tehtäviä metsästysasioiden käytännön järjestelyä varten. Ennen lakimuutosta Metsästäjäliitto toimi maan tärkeimpänä metsästysalan järjestönä ja metsästäjien edunvalvojana. Asemastaan johtuen se ei voinut jäädä lakivalmistelun sivustakatsojaksi, vaan se pyrki aktiivisesti olemaan lakivalmistelussa mukana ja teki tiivistä yhteistyötä metsästysasioista vastanneen maatalousministeriön kanssa. Koska liitto ei kuitenkaan voinut päättää lain sisällöstä, se pyrki saamaan ehdotuksiaan uuteen lakiin eräänlaisen painostustoiminnan kautta.</p> <p>Tutkimuksen rakenne on kronologis-temaattinen. Ensin tarkastellaan kronologisesti, millainen oli metsästyslain valmisteluprosessi, miten laki lopulta hyväksyttiin ja missä muodossa. Erityishuomiota kiinnitetään siihen, millaisia teemoja Metsästäjäliitto pyrki saamaan uuteen lakiin ja miten se yrityksissään onnistui. Tämän jälkeen selvitetään temaattisesti, millaista painostustoimintaa Metsästäjäliitto käytti pyrkiessään vaikuttamaan uuden lain sisältöön. Painostuskeinot eritellään ja luokitellaan hyödyntäen aikaisempien tutkimuksien painostusryhmäteoriaa ja painostuskeinojen luokittelua. Varsinaiset painostuskeinot jaotellaan välillisiin ja välittömiin sekä lisäksi tarkastellaan Metsästäjäliiton järjestöllisiä painostusedellytyksiä. Yleisesti ottaen tutkimuksessa selvitetään, mikä oli Suomen Metsästäjäliiton rooli lain valmistelussa.</p> <p>Lisäksi tutkimuksessa hahmotellaan suomalaisen metsästyksen ideologista sisältöä vuosina 1947–1962. Metsästäjäliiton toiminnan kautta tarkastellaan, mitkä toimintatavat olivat tärkeitä metsästystoiminnassa tarkasteluajanjakson aikana ja miksi juuri näitä toimintamalleja painotettiin. Samalla hahmotellaan metsästäjien suhtautumista luontoon ja eläimiin, erityisesti riistaan ja ns. vahinkoeläimiin. Tutkimuksen lähteenä on käytetty Suomen Metsästäjäliiton arkistoa, useita virallisjulkaisuja ja metsästysalan lehdistöä vuosilta 1947–1962.</p>	
Asiasanat – Keywords Metsästäjäliitto, metsästys, riistanhoito, riista, lait, säädökset, metsästyslaki, komiteat, komiteanmietinnöt, ympäristöhistoria, järjestöhistoria, järjestöt, etujärjestöt, painostusryhmät, 1962, 1950-luku	
Säilytyspaikka – Depository Historian ja etnologian laitos	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
1.1 Tutkimustehtävä ja aikaisempi tutkimus	1
1.2 Tutkimuskysymys	4
1.3 Lähteet	7
1.4 Tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat	9
1.5 Metodi	11
2 JÄRJESTÄYTYNYT METSÄSTYS.....	15
2.1 Kun sodista oli selvitty	15
2.2 Metsästys virkistykseenä	17
2.3 Suomen metsästyslainsäädäntö tutkimusajanjakson alussa	21
3 UUDEN LAIN VALMISTELU ALKAA 1947–1952.....	24
3.1 Komitea asetetaan	24
3.2 Poliittista kamppailua	26
3.3 Komitea istuu	29
3.4 Komitean mietintö valmistuu	33
3.5 Mietintö saapuu liittoon	37
3.6 Hallituksen esitys ei kelpaa	43
3.7 Tehdään sitten itse esitys	47
4 EKSPANSION AIKA 1953–1959.....	55
4.1 Odottelua ja sisäisiä muutoksia	55
4.2 Toiminta jatkuu ja laajenee	58
4.3 Komitea saa aikaan	60
4.4 Metsästäjäliitto käsittelee ehdotusta	64
4.5 Mietintö kansien väliin	70
5 VALMISTELUSTA PÄÄTÖKSIIN 1960–1962.....	75

5.1 Lakiehdotus eduskuntaan	75
5.2 Laki- ja talousvaliokunta muuttaa sisältöä	77
5.3 Vihreän vihkosen politiikkaa ja suunnitelmanmuutoksia	81
5.4 Pettymys ja uusi tilanne	85
5.5 Laki hyväksytään – ristiriitaisia tunnelmia	88
5.6 Miten eteenpäin?	94
5.7 Miksei Metsästäjäliitosta tullut keskusjärjestöä?	98
6 SUOMEN METSÄSTÄJÄLIITON PAINOSTUSEDELLYTYKSET	105
6.1 Jäsenten lukumäärä ja edustavuus	105
6.2 Taloudelliset voimavarat	109
6.3 Järjestöjen välinen kilpailu	110
6.4 Strateginen asema yhteiskunnassa	112
6.5 Poliittiset suhteet ja poliittinen sitoutuminen	113
7 SUOMEN METSÄSTÄJÄLIITON VÄLITTÖMÄT PAINOSTUSKEINOT	115
7.1 Osallistuminen poliittiseen päätöksentekoon ja valmisteluun	115
7.2 Asiantuntijamenettely	118
7.3 Kirjelmät ja lähetystöt	121
7.4 Päätöksentekijöihin suunnattu välitön suhdetoiminta	124
8 SUOMEN METSÄSTÄJÄLIITON VÄLILLISET PAINOSTUSKEINOT.....	128
8.1 Julkilausumat	128
8.2 Lehdistö- ja muu tiedotusvälinetoiminta	129
8.3 Tutkimustietojen julkistaminen ja vaalitoiminta	134
8.5 Metsästäjäliiton painostustoiminta aikaisempien tutkimusten valossa	136
9 PÄÄTÄNTÖ.....	140
LÄHTEET	146

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimustehtävä ja aikaisempi tutkimus

Joulukuussa 1947 asetettiin varatuomari Lauri Louekarin mukaan nimetty metsästyslakikomitea miettimään uudistuksia vuoden 1934 metsästyslakiin, jonka säädöksiä oli pidetty vanhentuneina ja epäkäytännöllisinä jo pitkään.¹ Komitea sai esityksensä valmiiksi kesällä 1949, mutta uusi metsästyslaki hyväksyttiin eduskunnassa vasta 10.11.1961. Uuden lain synty ei ollut selkeä yhteisymmärryksessä tehty uudistus, vaan ennemmin monivivahteinen ja paljon mielipiteiden vaihtoa herättänyt prosessi, joka vaati toisenkin komitean asettamista².

Hyväksytty uusi metsästyslaki ei ehtinyt vielä edes tulla voimaan, kun siihen ryhdyttiin jo laatimaan ensimmäisiä muutoksia. Muutosten jälkeen uusi laki astui voimaan 27.7.1962. Lain ehkä merkittävin uudistus oli metsästyksen liittyvien tehtävien siirtyminen vapaaehtoisuuden pohjalta valtiolliseen ohjaukseen. Ennen uutta lakia Suomen metsästyks- ja riistanhoitoasioista vastasi maatalousministeriön alaisuudessa toiminut metsästyksenvalvoja, jonka alaisuudessa toimi 12 riistapäällikköä³. Uudessa laissa määrättiin perustettavaksi metsästäjien keskusjärjestö, jonka tehtäväksi tuli valistus- ja neuvontatyö sekä metsästyks- ja riistanhoitotoiminnan käytännöllinen järjestely. Koko metsästysorganisaatio järjestyi Suomessa uudelleen.⁴ Ennen uutta lakia Suomen suurin ja merkittävin metsästäjäjärjestö oli Suomen Metsästäjäliitto. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, mikä oli Suomen Metsästäjäliiton rooli metsästyslain valmistelussa.

¹ Haluan kiittää Suomen Riistanhoito-Säätiötä ja Rauta-Säätiötä, niiden myöntämästä tuesta. Kiitoksen ansaitsevat myös Suomen Metsästysmuseon henkilökunta, erityisesti arkistonhoitaja Pekka Allonen ja kirjastonhoitaja Taru Liukkonen, jotka ovat auttaneet aineiston etsiskelyssä ja sietäneet kirjoittajan tutkimusaiheeseen liittyneitä tai liittymättömiä pohdintoja.

² Lokakuussa 1952 asetettiin uusi metsästyslakikomitea, jonka puheenjohtajaksi tuli lainsäädäntöneuvos Ensio Kytömaa. Tämä komitea sai työnsä valmiiksi vasta vuonna 1959.

³ Riistapäälliköt olivat samalla myös Suomen Metsästäjäliiton toimihenkilöitä, jotka toimivat eräänlaisena väliportaana metsästyksenvalvojan ja kuntatasolla toimivien riistanhoitoyhdistysten sekä Metsästäjäliiton ja metsästyksseurojen välillä. Vuoden 1934 metsästyslain myötä perustettujen riistanhoitoyhdistysten tehtävänä taas oli mm. valvoa metsästyslain noudattamista ja pitää tilastoja saaliista ja riistan esiintymisestä. Komiteanmietintö 1949:37, 9; Ilvesviita 2005, 185-186; Kairikko 1991, 272, 605-606.

⁴ Ilvesviita 2005, 262-263, 268-270; Kairikko 1991, 760-766.

Metsästysseurat olivat 1800-luvun lopulta lähtien järjestäneet metsästäjäkokouksia, joissa tarkoituksena oli kehittää seurojen välistä yhteistyötä ja samalla koko metsästäystä Suomessa. Vuoden 1900 metsästäjäkokouksessa esitettiin ensimmäistä kertaa, että Suomeen tulisi perustaa valtakunnallinen metsästysjärjestö. Erimielisyyksien ja yleisten kiristyneiden olojen vuoksi perustaminen viivästyi, kunnes valtakunnallisessa metsästäjäkokouksessa 24.4.1921 päätettiin perustaa Suomen Yleinen Metsästäjäliitto – Finlands Allmänna Jägarförbund r.y., jonka alkutaival oli vaikea mm. talousongelmista ja vähäisestä jäsenmäärästä johtuen. Liitto pyrki aktiivisesti lisäämään jäsenmääräänsä mm. valistus- ja koulutustoiminnan avulla, mutta aina 1950-luvulle asti jäsenistö pysyi suhteellisen vähäisenä. Metsästäjäliitto toimi kuitenkin epävirallisena metsästäjien kattojärjestönä aina vuoden 1962 lakiuudistukseen asti, joten sillä oli tietty vankka asema suomalaisessa metsästäyskentässä.⁵

Metsästäys on jo käsitteenä ongelmallinen. Pelkistetyimmillään se tarkoittaa saaliin saamiseen tähtäävää toimintaa, mutta tosiasiaissa se pitää sisällään paljon muuta.⁶ Metsästäys ei ole enää pitkään aikaan tähdännyt pelkkään saaliin saamiseen, jonka tarkoituksena oli ravinnon tai muiden hyödykkeiden hankinta. Elantoon perustuva metsästäystoiminta alkoi Suomessa kadota 1800-luvun aikana ja vuonna 1865 perustetut ensimmäiset metsästysseurat merkitsivät siirtymistä järjestäytyneeseen metsästyksen ja metsästyksen roolin muutosta välttämättömyydestä harrastukseksi.⁷

Vaikka erityisesti Pohjois-Suomessa riistasaaliilla on ollut joillekin metsästäjille myös kaupallista merkitystä aivan näihin päiviin asti, on viimeinen tilastoitu ammattimetsästäjä, turkispyytäjä Hämeestä, 1950-luvulta.⁸ Metsästyksen muuttuminen harrastukseksi on vaatinut uudenlaista asennoitumista sekä metsästäjiltä, että ei-metsästävilta henkilöiltä. Metsästäystä ja siihen liittyvää saaliin, elävän eläimen, tappamista ei enää voida perustella yksiselitteisellä tarpeella tai metsästäjän omalla edulla ja toisaalta yhteiskunnan ei ole tarvinnut hyväksyä eläinten perusteetonta saalistamista. Tämä on vaatinut metsästäjiltä harrastuksensa perustelemista ja heidän on pitänyt luoda moraalinen oikeutus harjoittamalleen toiminnalle. Metsästäjämielien kasvaessa metsästäjien on täytynyt alkaa kiinnittää entistä enemmän huomiota

⁵ Ilvesviita 2005, 183, 189-190; Kairikko 1991, 87, 131-132.

⁶ Havu 1995, 140.

⁷ Järjestäytyneen metsästyksen historiasta ks. Ilvesviita 2005.

⁸ Ermala 2006, 49.

metsästyksen ekologiseen kestävyys ja eläinsuojelulliseen hyväksyttävyyteen. Oikeutus metsästykseseen voidaan saada vain yhteiskunnalta, jolla on viime kädessä valta päättää metsästyksen harjoittamisesta. Täten metsästäjät hakevat oikeutuksen harrastukselleen yhteiskunnalta perustelemalla toimintaansa. Niin kauan kuin yhteiskunta hyväksyy nämä perustelut, metsästystoiminta voi jatkua.⁹

Metsästyksen historiaa on Suomessa tutkittu, mutta monesti metsästystä on lähestytty kulttuurintutkimuksen näkökulmasta. Erilaiset pyyntitavat sekä metsästykseseen ja riistaeläimiin liittyvät kansanuskomukset ovat kiinnostaneet tutkijoita, mutta metsästyksen yhteiskunnallinen puoli on jäänyt vähemmälle huomiolle.¹⁰ Lisäksi monet historiantutkimukset käsittelevät 1900-lukua varhaisempaa aikaa. Ihmisen ja eläimen välinen suhde tosin on jo jonkin aikaa kiinnostanut erityisesti yhteiskuntatieteilijöitä, mutta metsästyksen ei ole vielä päätenyt tutkijoiden suosikkiaiheiden joukkoon toisin kuin petoeläinten, erityisesti suden, ja ihmisen välinen suhde.¹¹ Vuoden 1962 metsästyslakiaan ei ole vielä päätenyt perusteellisen tutkimuksen kohteeksi, vaikka se kiistatta on yksi suomalaisen metsästyksen merkkipaaluja. Lakia on kyllä sivuttu muutamassa tutkimuksessa, mutta toistaiseksi se on jäänyt sivuosaan.

Pirjo Ilvesviita on tutkimuksissaan käsitellyt suomalaista metsästystä poliittiselta ja aatteelliselta kannalta.¹² Hänen historiallis-sosiologinen väitöskirjansa Paaluraudoista kotkansuojeluun kartoittaa suomalaisen järjestäytyneen metsästyksen historiaa vuosina 1865–1993 ja on tämän tutkimuksen kannalta tärkein sekundäärilähde. Ilvesviita on teoksessaan tarkastellut laajemmin ihmisen ja eläimen välistä suhdetta sekä metsästyksen oikeutusta yhteiskunnassa. Hän on sivunnut myös vuoden 1962 metsästyslakia osana järjestäytyneen metsästyksen historiaa, mutta se muodostaa vain pienen osan hänen väitöskirjaansa. Ilvesviidan pääasiallisena aineistona on ollut metsästysalan lehdistö, eikä hän ole käyttänyt arkistolähteitä lainkaan. Ilvesviidan tutkimukset toimivat kuitenkin erinomaisina vertailukohtina omassa tutkimuksessani.

⁹ Alaraudanjoki 1996, 154; Helle 1995, 10; Ilvesviita 2005, 32, 342-344.

¹⁰ Ks. esim. Lehikoinen 2007; Ylimaunu 2000.

¹¹ Ks. esim. Ratamäki 2009. Suomessa on toiminut jo vuodesta 2004 asti yhteiskuntatieteellisen eläintutkimuksen verkosto ja myöhemmin on perustettu myös Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen eläintutkimuksen seura. Ks. <http://elaintutkimus.edublogs.org/>, viitattu 15.5.2011.

¹² Alaraudanjoki 1996, Alaraudanjoki 1997; Ilvesviita 2005.

Toinen merkittävä teos on Suomen Metsästäjäliiton entisen pitkäaikaisen toiminnanjohtajan Juha K. Karikon massiivinen Metsästäjäliiton 70-vuotishistoria, jota voidaan pitää tyypillistä järjestöhistoriikkaa huomattavasti kattavampana.¹³ Liiton historian lisäksi teos esittelee suomalaisen metsästyksen historiaa myös laajemmin lähinnä 1900-luvun aikana. Osansa saa myös vuoden 1962 metsästyslaki, mutta se jää tässäkin tutkimuksessa lähinnä sivuhuomautukseksi. Karikon teos on erinomainen lähde perehdyttäessä Metsästäjäliiton toimintaan.

Vuoden 1962 metsästyslakia on sivuttu lyhyesti myös Mauri Soikkasen Tauno V. Mäen elämäkerrassa, Metsästäjien Keskusjärjestön 25-vuotishistoriikissa ja Ensio Kytömaan lakipykälää selittävässä teoksessa.¹⁴ Metsästyksen oikeutusta on tutkinut Leevi Karsikas, joka tutki väitöskirjassaan metsästyksen vastustusta ja oikeutusta lehtiaineiston perusteella.¹⁵ Teos on varsin kiinnostava, mutta sen aikarajaus sijoittuu 1990-luvulle, eikä se täten tarjoa tälle tutkimukselle kovinkaan paljon. Metsästyksen historiaa on käsitelty muutamassa muussa opinnäytetyössä, mutta vuoden 1962 metsästyslakiin ei ole tartuttu. Esimerkiksi Jenni Kurosen sosiaali- ja kulttuuriantropologian pro gradu tarkastelee (hirven)metsästäjän ja riistaeläimen suhdetta ja metsästyksen asemaa yhteiskunnassa metsästäjien omien käsitysten kautta 1900-luvun aikana.¹⁶ Metsästyksen historiaa on käsitelty jonkin verran metsästysaiheisissa tietokirjoissa, mutta ne ovat sisällöltään usein melko pelkistettyjä ja tarjoavat lähinnä johdatuksen aiheeseen.¹⁷

1.2 Tutkimuskysymys

Suomen Metsästäjäliitto oli ensimmäinen valtakunnallinen metsästäjien etujärjestö Suomessa, jonka tarkoituksena oli ”toimia metsästyksen ja metsästyksen hoidon kohottamiseksi Suomessa”¹⁸. Liitto oli myös asiantuntijajärjestö, joka pyrki edistämään riistan tutkimusta ja metsästäjien valistusta sekä seuraamaan metsästyksen alalla tapahtuvaa kehitystä ja tarvittaessa tekemään uudistuksia metsästyslainsäädännön ja -

¹³ Kairikko 1991.

¹⁴ Kytömaa 1971; Soikkanen 2000; Valtonen 1987.

¹⁵ Karsikas 2007.

¹⁶ Kuronen 2004.

¹⁷ Ks. esim. Lampio 1967, Niemelä 2010, Nummi 1995a, Rinne 1979.

¹⁸ Suomen Yleisen Metsästäjäliiton ensimmäiset painetut säännöt vuodelta 1922, 2 §, ks. Kairikko 1991, 1085.

hallinnon alalla.¹⁹ Se siis teki paljon vapaaehtoistyötä, jota valtiovallan ei näin ollen tarvinnut tehdä. Liitto oli myös saanut valtionavustuksia jo vuodesta 1924 lähtien, eli sillä oli vakiintunut asema Suomen metsästäjien ykkösjärjestönä, vaikka mikään lailla vahvistettu keskusjärjestö se ei virallisesti ollutkaan.²⁰

Lähtökohtana on, että Metsästäjäliitto ei asemastaan johtuen voinut jättäytyä lain suunnittelun sivustakatsojaksi, vaan sen velvollisuus oli ottaa kantaa uuden lain suunnitteluun ja lain sisältöön sekä toimia aktiivisena toimijana omien näkemystensä puolesta. Pääkysymykseni on, mikä oli Metsästäjäliiton rooli uuden lain valmistelussa. Tähän liittyen selvitän, mitkä olivat liiton tavoitteet uuden lain osalta, ennen kaikkea millaisia sisältöjä liitto halusi lakiin sisällyttää, mikä oli sen tavoite oman uuden asemansa osalta ja miksi liitto pyrki juuri näihin tavoitteisiin. Erityisen kiinnostavaa on, miten aktiivisesti liitto pyrki maan metsästysoiminnan johtoasemaan ja miksi se ei siihen asemaan päätenyt. Luontevaa on siis selvittää, miten liiton tavoitteet lopulta toteutuivat. Samalla kirjoitetaan auki lain valmisteluun liittyvä yleinen kehityskulku.

Koska liitto ajoi metsästäjien etua pyrkien vaikuttamaan poliittisiin päätöksiin olematta itse varsinaisena päätöksentekijänä, tekee se liitosta eräänlaisen painostusjärjestön.²¹ Niinpä keskeinen tutkimuskysymys on, mitä painostuskeinoja Metsästäjäliitto käytti pyrkiessään vaikuttamaan lainsäädäntötyöhön vuosien 1947–1962 aikana ja mitkä painostuskeinot osoittautuivat tärkeimmiksi ja eniten käytetyiksi. Painostustoiminta jaetaan kolmeen osaan. Ensinnä hahmotellaan Metsästäjäliiton asemaa järjestökentässä ja selvitetään sen painostusedellytyksiä, toisin sanoen niitä painostustoiminnan mahdollistavia ominaisuuksia, joita liitolla oli. Tämän jälkeen tarkastellaan liiton varsinaista aktiivista painostustoimintaa eli pyrkimyksiä vaikuttaa poliittisiin päätöksiin. Tämä painostustoiminta jaetaan välillisiin ja välittömiin painostuskeinoihin.

¹⁹ Suomen Yleisen Metsästäjäliiton ensimmäiset painetut säännöt vuodelta 1922, 2 §, ks. Kairikko 1991, 1085.

²⁰ Metsästäjäliiton jäsenmäärä kasvoi merkittävästi 1950-luvun aikana yltäen kymmenluvun lopulla lähes 40 000 jäsenene eli vajaa kolmannes kaikista metsästäjistä kuului tuolloin liittoon. Enemmistö metsästäjistä ei kuitenkaan tuolloin ollut järjestäytynyt vapaaehtoisin metsästysseuroihin tai Metsästäjäliittoon. Muutos tuli uuden metsästyslain myötä, jossa määrättiin, että jokainen metsästyslipun lunastanut metsästäjä kuului automaattisesti johonkin Metsästäjien keskusjärjestön alaiseen riistanhoitoyhdistykseen. Ilvesviita 2005, 272-273; Kairikko 1991, 136, 686.

²¹ Huuska 1968, 2.

Suomen Metsästäjäliiton uuteen lakiin liittyvien tavoitteiden ohella olen kiinnostunut liiton sisällä ja toisaalta metsästäjien parissa käydystä lakiin liittyvästä keskustelusta. Lain pitkä syntyprosessi jo viittaa siihen, että lain sisältö ei ole ollut aluksi kovin selkeä, jolloin siitä on käyty keskustelua myös liiton sisällä. Nämä näkemuserot liiton sisällä uskoakseni valottavat ja auttavat ymmärtämään myös liiton lopullisia tavoitteita lain osalta. Liiton sisällä käydyin keskustelun ohella otan huomioon myös ns. rivimetsästäjien näkemykset ja näkemuserot. En pyri kuitenkaan selvittämään kattavasti suomalaisten metsästäjien mielipiteitä laajassa mittakaavassa, vaan lähinnä kiinnitän siihen huomiota lähdeaineistoni puitteissa. Suomessa metsästäjät ovat perinteisesti muodostaneet heterogeenisen joukon, jossa mielipiteet voivat vaihdella suurestikin.²² Jotta suomalaisten metsästäjien näkemykset vuoden 1962 metsästyslain syntyprosessin aikana voitaisiin selvittää perusteellisesti, vaatisi se toisenlaista lähestymistapaa kohteeseen, erilaista lähdepohjaa ja erilaisia tutkimusmenetelmiä. Tässä tutkimuksessa pysyttelen tarkastelussani lähinnä Suomen Metsästäjäliiton näkemyksissä, joihin kenttäväen ajatukset ovat toisaalta vaikuttaneet.

Suomen Metsästäjäliiton roolin ohella kiinnostukseni kohdistuu suomalaisen metsästyksen aatteelliseen puoleen. Vuoden 1962 metsästyslaki uudisti metsästyksen sisältöä merkittävästi esimerkiksi riistanhoidon osalta, joten metsästyksen taustalla vaikuttaneet aatteet ovat myös muuttuneet.²³ Yhteiskunnan muutos sotienjälkeisenä aikana on voinut vaikuttaa myös metsästyksen aatetaustaan. Sodan jälkeinen luonnon tehokkaan hyödyntämisen aika sekä toisaalta 1960-luvulle tultaessa rakennemuutoksen alku, agraarisen elämäntavan merkityksen väheneminen sekä luonnon- ja ympäristönsuojelun nousu tuskin saattoivat olla vaikuttamatta myös metsästyksen.²⁴ Lainvalmistelua tarkasteltaessa kiinnitän huomiota sen taustalla vallitsevaan yleiseen aatteelliseen kehykseen, joka metsästysasioissa tarkasteluajanjaksona vallitsi.

Tutkimuksen aikarajaus alkaa vuodesta 1947, jolloin asetettiin Louekarin metsästyslakikomitea suunnittelemaan tulevaa metsästyslain uudistamista. Komitea sai työnsä valmiiksi vuonna 1949, mutta valtioneuvosto ei edes tuonut työn pohjalta tehtyä lakiehdotusta eduskuntaan, vaan syksyllä 1952 asetettiin Kytömaan komitea tekemään

²² Ermala 2003, 47; Lampio ja Dahlström 1979, 35.

²³ Ilvesviita 2005, 256-259.

²⁴ Ilvesviita 2005, 194-195, 256-257; Järvikoski 1991, 165.

uuden ehdotuksen metsästyslaiksi.²⁵ Tämän komitean työ valmistui vuonna 1959, jonka pohjalta tehty laki astui voimaan heinäkuussa 1962. Tarkastelu ulotetaan aina vuoden 1962 loppuun, jolloin myös uuden lain tuottamat ensireaktiot Metsästäjäliiton piirissä sisältyvät tutkimukseen. Koska vuoden 1934 metsästyslakiin ei alun perinkään oltu tyytyväisiä, olisi perusteltua aloittaa tarkastelu jo 1930-luvulta. Koen kuitenkin mielekkäämmäksi aloittaa tarkastelun vasta sota-ajan jälkeen, jolloin yhteiskunta oli siirtynyt rauhanaikaan ja tietynlaiseen normaalitilaan. Metsästyslakikomitean asettaminen on myös hyvin selkeä aloituskohta ja toisaalta kertoo siitä, että lain uudistaminen koettiin niin tärkeäksi, että siihen ryhdyttiin myös konkreettisin toimenpitein.

1.3 Lähteet

Päälähteenäni käytän Suomen Metsästäjäliiton arkistomateriaalia vuosilta 1947–1962, joka on sijoitettuna Suomen Metsästysmuseon arkistoon Riihimäelle. Liiton arkisto on vastikään järjestetty, eikä sitä ole aiemmin juuri käytetty historiantutkimukseen.²⁶ Tärkeimpiä dokumentteja ovat vuosi-, syys-, yleis- ja liittokokousten pöytäkirjat sekä hallituksen, valtuuskunnan ja eri valiokuntien pöytäkirjat. Näihin on kirjattu kokousten käsittelemät asiat, päätökset sekä myös asioista käytyä keskustelua. Pöytäkirjojen sisältö kuitenkin vaihtelee. Joissakin tapauksissa keskustelua on kirjattu hyvinkin tarkasti muistiin, mikä luonnollisesti helpottaa historiantutkijan työtä, mutta monesti on myös tyydytty asioiden lyhyeen ilmaisuun.

Pöytäkirjojen keskustelu on aina kirjurin tulkitsemaa, jolloin ei voida olettaa, että puheenvuoroista tehdyt merkinnät olisivat tasapuolisia tai että kaikki puheenvuorot olisi kirjattu. Puheenvuorojen kirjaaminen voi olla tietoista valikointia, mutta on myös huomioitava, että tahattomistakin syistä johtuen pöytäkirjoista on saattanut jäädä puheenvuoroja kirjaamatta, eikä kirjurin toiminta ole systemaattisen täsmällistä. Tämän takia kokouspöytäkirjat eivät yksinään riitä yleisen kokonaisnäkömyksen hahmottamiseen. Toisaalta Metsästäjäliitto oli niin merkittävä toimija, että pöytäkirjat oli lähtökohtaisesti tehtävä riittävän suurella tarkkuudella, joten pääpiirteissään niiden

²⁵ Ks. esim. Kairikko 1991, 762.

²⁶ Lukuun ottamatta Kairikon tekemää Metsästäjäliiton 70-vuotishistoriaa, ks. Kairikko 1991.

esittämään keskustelunkulkuun voidaan luottaa. Erityisesti Teppo Lampion²⁷ toiminnanjohtajakaudella pöytäkirjat on pääsääntöisesti tehty hyvinkin tunnollisesti ja niiden avulla päästään lähelle varsinaista kokouksissa puhujaa.

Koska erilaisia kokouksia on liitossa pidetty säännöllisesti, muodostavat pöytäkirjat hyvän pohjan tutkimukselle. Näitä tukevat liiton vuotuiset toimintasuunnitelmat ja vuosikertomukset, joiden merkitys korostuu erityisesti lain voimaantuloa lähestyttäessä. Näitä pystytään hyödyntämään erityisesti liiton tavoitteita ja niiden toteutumista tutkittaessa. Näiden säännöllisesti luotujen lähteiden lisäksi liiton arkistosta löytyy paljon epäsäännöllisin väliajoin tuotettua aineistoa, joita voidaan hyödyntää tutkimuksessa. Näitä ovat erilaiset lausunnot, ehdotukset ja kannanotot, joita on lähetetty mm. maatalousministeriölle. Nämä lähteet on järjestetty arkistossa erilliseen kokonaisuuteen Uuden metsästyslain valmisteluun liittyvää aineistoa. Sisältö ei kuitenkaan ole kovin mittava, mutta sitäkin arvokkaampi. Näistä lähteistä löytyy lakiin liittyviä lausuntoja ja korjausehdotuksia, joiden avulla voidaan selvittää, mihin asioihin liitto erityisesti kiinnitti huomiota lain valmistelussa.

Oman kokonaisuutensa muodostavat vielä liiton lähettämät kirjeet, jotka koostuvat lähinnä metsästysseuroille, ulkomaisille metsästysjärjestöille, Metsästäjäliiton piireille, riistapäälliköille ym. lähetetyistä kirjeistä. Pääosa näistä kirjeistä on erilaisia tiedonantoja, kutsuja ja kiertokirjeitä, jotka eivät tämän tutkimuksen kannalta ole kiinnostavia. Toisaalta harvat lakia käsittelevät kirjeet ovat sitäkin mielenkiintoisempia, kun kirjoittajan omat mielipiteet saattavat tulla selkeämmin esiin kuin esimerkiksi pöytäkirjoissa. Lähetettyjen kirjeiden ohella liiton arkistossa on myös saapuneita kirjeitä, joista suuri osa on piireiltä tulleita tiedotuksia. Nämä kirjeet otetaan myös tarkasteluun mukaan.

Arkistoaineiston ohella käytän lähteinä vuosina 1947–1962 ilmestynyttä metsästysalan lehdistöä. Suomen Metsästäjäliiton äänenkannattajana ja tiedotuslehtenä toimi vuosina 1947–1951 Metsästys ja Kalastus. Liitto alkoi julkaista omaa äänenkannattajaansa vuonna 1952 nimellä Metsästäjäliiton tiedoitukset. Lehti ilmestyi tällä nimellä kaksi vuotta, kunnes vuonna 1954 nimeksi muuttui Suomen Metsästäjä julkaisijan pysyessä

²⁷ Lampio toimi liiton toiminnanjohtajana ja yleensä myös kokouksien sihteerinä vuosina 1954–1962.

kuitenkin samana. Lehteä julkaistiin SML:n toimesta vuosina 1954–1962. Lehtiaineistosta tutkin toisaalta liiton roolia lain valmistelussa, mutta kiinnostavaa on myös metsästyksen aatteellisen puolen esittely. Metsästyslehdet edustivat metsästäjien julkista ja ulospäin näkyvää ideologiaa. Lehtien kirjoitukset olivat aina tietoisia valintoja ja tuovat hyvin esiin metsästyspiirien julkisen näkemyksen eri asioihin. Keskeistä on myös, mitä teemoja metsästysalan lehdistössä käsiteltiin. Metsästyksen aatteellisen sisällön tutkimisen kannalta juuri metsästyslehdet muodostavat hyvin keskeisen lähteistön. Metsästyksen aatteellista sisältöä on jo jonkin verran tutkittu metsästyslehdistön avulla, joten oma tutkimukseni keskittyy vertailemaan arkistolähteiden ja metsästyslehdistön näkemyksiä ja edelleen tarkastelemaan, miten aatteet siirtyivät konkreettiseen lakitekstiin.

Kolmas lähdekokonaisuus on eduskunnan täysistuntojen keskustelupöytäkirjat sekä virallisjulkaisut, kuten valiokuntien mietinnöt, joiden avulla tutkin metsästyslain synnystä käytyä yleistä poliittista keskustelua. Keskustelupöytäkirjat antavat laajempaa kuvaa siitä, mihin asioihin lain valmistelussa yleisellä tasolla kiinnitettiin huomiota. Toisaalta metsästyksellä oli aikansa poliittisessa kontekstissa verraten pieni aihe, eikä se nostattanut eduskunnassakaan suurta mielipiteiden vaihtoa. Niinpä eduskunnan pöytäkirjojen avulla voidaan luoda vain suuntaa antava kuva metsästyksen liittyvästä yleisestä keskustelusta.

1.4 Tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat

Tutkimuksen loppupuoliskon teoreettisena lähtökohdaksi käytetään painostusryhmätutkimuksia, joita on Suomessa tehty 1950-luvulta lähtien, lähinnä valtio-opin puolella. Näiden avulla selvitetään Suomen Metsästäjäliiton painostuskeinoja lainsäädäntöprosessissa. Teoria muistuttaa muodoltaan luokittelujärjestelmää, johon eri painostuskeinot on sijoitettu. Tämän teoreettisen luokittelun hyödyllisyys tulee esiin erilaisten ryhmien käyttämiä painostuskeinoja vertaillaessa. Niinpä Metsästäjäliiton käyttämät painostuskeinot sijoitetaan aikaisempien tutkimusten teoreettisiin kehyksiin, jolloin saadaan selville toisaalta Metsästäjäliiton käyttämät painostuskeinot, mutta samalla voidaan vertailla Metsästäjäliittoa painostusjärjestönä muihin

painostusjärjestöihin. Kyseessä on siis teoriaohjaava sisällönanalyysi, jossa empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin.²⁸ Sijoittamalla painostuskeinot teoreettiseen kehykseen, testataan samalla itse teoriaa ja havaitaan, vastaavatko empiiriset havainnot teoriaa.²⁹ Aiemman tutkimuksen teorian hyödyntäminen siis auttaa hahmottelemaan Metsästäjäliiton asemaa etujärjestönä.

Teoreettinen kehys perustuu lähinnä kolmen tutkijan teoksiin³⁰, joissa tutkimuskohteena olevia järjestöjä on tarkasteltu painostusryhminä. Aiemmat tässä tutkimuksessa hyödynnettävät painostusryhmätutkimukset ovat tarkastelleet yleensä suurempia järjestöjä kuin Metsästäjäliitto tutkimusaikana oli, eikä tutkimusten tuloksena syntynyttä teoriaa tai luokittelujärjestelmiä siksi voi pakottaa tähän tutkimukseen täysin siinä muodossa kuin niitä aiemmissa tutkimuksissa on käytetty. Ammattijärjestöjen painostustoiminnan pohjalta tehty luokittelu ei suoraan sovellu Metsästäjäliiton toimintaan eturyhmien erilaisuudesta johtuen ja toisaalta case-studyt, joita Huuskan ja Helanderin tutkimukset ovat, eivät varmuudella pysty luomaan yleistä teoriaa, joka pätsi kaikkien painostusryhmien kohdalla. Nämä teoriat ovat empiiristen havaintojen pohjalta tehtyjä ja edustavat tutkimuskohteiden painostusryhmätoimintaa tietyn asian suhteen. Tutkimustulokset kuvaavat tarkasti yksittäisiä tutkimuskohteita, mutta eivät vielä luo yleispätevää teoriaa.³¹

Nämä yksittäistapauksista määritellyt luokittelut tarjoavat kuitenkin hyvän pohjan, jota vasten liiton toimintaa voi tarkastella. Toisaalta painostusryhmätutkimusta on Suomessa tehty 1960–1970-lukujen jälkeen hyvin vähän, eikä suomalaiseseen poliittiseen kulttuuriin asettuva painostusryhmäteoria ole juuri kehittynyt Huuskan ja Helanderin ajoista. Mainitut tutkimukset ovat sikäläkin hyviä vertailukohtia, että ne asettuvat samaan ajankohtaan kuin tämän tutkimuksen kohde, jolloin voidaan luotettavimmin hahmotella ajan poliittista kulttuuria ja painostusryhmien asemaa siinä. Metsästäjäliiton toimintaa vertaillaan aiempiin painostusryhmätutkimuksiin luokittelemalla liiton painostustoiminta edellisten tutkimusten määrittelemiін luokkiin siltä osin kuin se on mahdollista. Tämän sijoittelun avulla liiton toiminnasta voidaan etsiä yhtymäkohtia muiden etujärjestöjen toimintaan ja toisaalta havaitaan, miltä osin toiminta oli selvästi

²⁸ Tuomi & Sarajärvi 2009, 96, 117.

²⁹ Jarrick & Söderberg 1993, 7.

³⁰ Huuska 1968, Helander 1969 ja 1971, Lamberg 1999.

³¹ Helander 1969, 5; Huuska 1968, 14.

erilaista. Empiiristen havaintojen perusteella pystytään testaamaan teorian toimivuutta ja soveltuvuutta Metsästäjäliiton kaltaisen järjestön painostustoimintaan.

1.5 Metodi

Tutkimuksessa käytettävä teoria ei vielä kerro, miten varsinaista tutkimustietoa hankitaan. Lähteet eivät puhu, ellei niille osata esittää oleellisia kysymyksiä ja jotta lähteet saadaan myös vastaamaan kysymyksiin, täytyy tutkijalla olla jonkinlainen menetelmä tiedon saamiseen. Historiatieteessä metodin esittäminen eksplisiittisessä muodossa on usein hyvin hankalaa, sillä historiantutkimuksen ikivanha perinne on vaikea asettaa nykypäivän akateemiseen kielenkäyttöön sopivaksi. Historiatiede onkin pyrkinyt löytämään menetelmilleen tarkempia ilmauksia tähyillen esimerkiksi yhteiskuntatieteiden puolelle. Vaikkapa diskurssianalyysin hyödyntäminen historiantutkimuksessa on saanut tieteenalaa monipuolistumaan ja löytämään uusia näkökulmia, mutta naapuritieteenalojen metodologian hyödyntäminen ei ole poistanut historiantutkimuksen menetelmiin kohdistuvaa problematiikkaa. Jossain määrin voisi jopa ajatella, että historiantutkimuksen metodi on historian tutkiminen, eli menetelmänä on riittävä ymmärrys historiallisesta tiedosta, jota hankitaan hyödyntämällä historiatieteen tutkimusperinnettä. Riittävä perehtyminen tutkimuskohteeseen ja siihen yhdistyvän laajemman kontekstin hallitseminen sekä historiatieteen luonteen ymmärtäminen tekevät tutkijasta asiantuntijan, joka tällöin pystyy tutkimaan historiaa luotettavalla tavalla. Tämä selitys ei vielä kuitenkaan kerro mitään varsinaisesta tutkimuksen tekemisestä, eikä siinä millään tavalla määritellä, millaiset tiedot tai ymmärrys tutkijalla tulee olla, jotta hän pystyy tutkimaan luotettavasti historiaa.

Metodiongelma palautuu siis siihen, miten historioitsija hankkii tietonsa. Keskeistä tässä ovat lähteet, eli se perusta, josta tutkija pystyy hankkimaan tietonsa. Jotta lähteistä saatava tieto edes voi olla luotettavaa, täytyy tutkijan pystyä suhtautumaan lähteisiinsä kriittisesti. Historiantutkimus ei ole pelkkää lähteiden referointia, vaan lähteille esitettyjen kysymysten ja niihin saatavien vastausten perusteellista arviointia. Lähde kertoo oikeita asioita kysyjälleen vain, mikäli tutkija pystyy näkemään lähteen taakse ja arvioimaan lähteen sanomaa. Lähdekritiikkiä on siis luotettavuuden arvioiminen ja

lähteen sijoittaminen oikeaan asiayhteyteen, jolloin voidaan hahmotella lähteen todistusarvoa tutkimuskohteen suhteen. Vaikka lähde olisi kriittisesti todettu päteväksi, luotettavaksi sekä todistusvoimaiseksi ja se olisi saatu vastaamaan esitettyyn kysymykseen, ei tämä vielä riitä varsinaisen tutkimustiedon luomiseksi. Lähteestä saatu tieto on myös analysoitava, jotta pystytään ymmärtämään, mitä yksittäiset tutkimustiedon palaset todella kertovat tutkijalle. Historiantutkimuksessa tämä tarkoittaa usein tutkimustulosten sijoittamista laajempaan yhteyteen, jolloin voidaan hahmotella laajempaa ymmärrystä tutkimuskohteesta. Ilman tätä analyysia ymmärrys kohteesta jää vajavaiseksi ja tutkimustulokset pinnallisiksi.³²

Tiivistettynä tämän tutkimuksen metodina on lähteisiin kohdistettava sisällönanalyysi, jota tukee painostusryhmäteorioihin perustuva luokittelu. Sisällönanalyysi tarkoittaa tässä sitä, että tutkimukseen käytetyt lähteet on valittu aiempaan tutkimuskirjallisuuteen ja kohteeseen perehtyen, jolloin on päädytty sellaisiin dokumentteihin, joista oletettavasti on mahdollista saada vastauksia tutkimuskysymyksiin. Näitä lähteitä luetaan tarkasti ja kriittisesti arvioiden niiden luotettavuutta ja kykyä antaa tietoa tutkimuskysymysten pohjalta. Keskeistä tällöin on, että tutkijalla on riittävän paljon aiempaan tutkimukseen perustuvaa tietoa tutkimuksen aiheesta ja kohteesta. Tärkeää on lähteiden tuntemus. Tutkijan tulee tietää, millainen lähde on kyseessä, jotta sen luotettavuutta pystytään arvioimaan. Lähdekriittisyyden ehtona on, että tutkija tuntee riittävän hyvin Metsästäjäliiton arkiston ja liiton toiminnasta syntyneet dokumentit. Avaimena tähän on liiton toimintaan tutustuminen sekä lähteiden monipuolinen tarkastelu. Käytäntö opettaa paljon, eli tutkiessaan lähteitä tutkija tutustuu paitsi tutkittavaan aiheeseen, myös tutkimiensa lähteiden luonteeseen. Lähteiden kerääminen, aiheeseen tutustuminen ja varsinainen tutkimustyö on omien käsitysten ja oletusten jatkuvaa uudelleentarkistamista, jolloin tutkija haastaa vanhan tiedon uusien lähteiden valossa ja tekee tämän pohjalta päätelmiä.³³

Lähdekritiikin ohella sisällönanalyysiin sisältyy kontekstointi, jolla tarkoitetaan tässä kahta asiaa. Toisaalta tutkijan pitää pystyä yhdistelemään lähteistä saamiaan tietoja toisiin tietoihin, jolloin avaimena on tietojen yhdistely ja vertailu. Eri lähteistä saadut tiedonpalaset kootaan yhteen ja luodaan laajempi ymmärrys kohteesta, eli lähteiden

³² Renvall 1965/1983, 21

³³ Renvall 1965/1983, 83-84, 86.

tiedot kontekstoidaan suhteessa muihin lähteistä saataviin tietoihin. Toinen kontekstointitapa on lähteistä saatavan tiedon yhdistely laajempaan kokonaisuuteen, jolloin keskeiseksi nousee tutkimuskirjallisuuden rooli. Tutkimuskohteesta saadut tiedot koostetaan vertailun ja yhdistelyn avulla laajemmaksi kokonaisuudeksi, jossa uusi tieto suhteutetaan aiempaan ja saadaan aikaan merkityksellinen selitys tutkittavasta ilmiöstä.³⁴

Koska metsästys toimintana liittyy ihmisen ja luonnon väliseen vuorovaikutukseen, tulee kysymykseen myös ympäristöhistorian nuorehko perinne.³⁵ Ihminen nähdään kulttuuriolentona, joka pystyy toiminnallaan ja valinnoillaan vaikuttamaan luontosuhteeseensa ja muuttamaan sitä.³⁶ Metsästäjäliitto oli ja on metsästyksen kautta järjestö, joka toimii ihmisen ja luonnon välissä. Toisaalta metsästyslakikin antaa määritteitä ja sääntöjä nimenomaan siitä, miten ihminen toimii yhdessä luonnon kanssa ja on yksi indikaatio ihmisen luontosuhteesta. Lain valmistelussa erityisesti tulevat esiin ne aatteet, jotka lopulta muodostavat lopullisen lakikoodiston. Lait ovat eräänlaisia kollektiivisia mentaliteetteja sisältäviä järjestelmiä, jotka osaltaan heijastelevat yksilön tai ryhmän luontosuhdetta, jolloin tarkastellaan samalla, miten yhteisö hahmottaa maailmaa ja hyödyntää luonnon resursseja. Kun tarkastellaan historiallista kehityskulkua, voidaan löytää empiriaa, jonka pohjalta voidaan arvioida ympäristön tai luonnon merkitystä yhteisölle ja toisaalta sitä, millaisen merkityksen yhteisö antaa ympäristölle.

Lähelle tutkimusta tulee metsähistorian tutkimusperinne, jossa usein on hahmoteltu sitä, miten luontoa ylipäättään ja metsää, riistaan selkeimmin identifioitavaa elinympäristöä, on hyödynnetty. Jo metsästys käsitteenä viittaa metsäympäristöön. Saaliiksi saatu riista on metsästystoiminnan tulos, jossa on hyödynnetty luonnon potentiaalia, joten metsästyksen historiakin on luonnonkäytön historiaa. Laajemmin ollaan lähellä leimallisesti monitieteistä ympäristöhistoriaa, jossa yhdistyy mm. maantiede ja ekologia.³⁷ Metsästäystä ei voi tutkimuskohteena edes ajatella ottamatta huomioon ainakin implisiittisellä tasolla niitä ekologisia perusteita, jotka vallitsevat

³⁴ Kalela 1972, 61-64; Renvall 1965/1983, 13, 20, 65, 224-225.

³⁵ Ks. esim. Hollsten 1997, 133.

³⁶ Massa 1994, 16, 51.

³⁷ Haila 2007, 57; Hollsten 1997, 137, 141; Roiko-Jokela 2000, 15. Ylimaunu on kiinnittänyt huomiota metsästys-sanana huonoon soveltuvuuteen vesillä tapahtuvassa hylkeenpyynnissä. Ylimaunu 2000, 38.

metsästystoiminnan taustalla. Esimerkiksi riistanhoitoon liittyvien viittausten ymmärtäminen vaatii tutkijalta toisaalta historiallista näkemystä tutkittavan kohteen ja sen ajan kulttuurista, mutta myös riistaeläimistä itsestään ja niiden käyttäytymisestä. Metsästyksen historian tutkimista tukee siis luonnontieteellinen tutkimus, vaikkei sitä varsinaisessa tutkimuksessa nostettaisikaan eksplisiittisesti esiin.

Ympäristöhistoriaa voi kutsua näkökulmasta ja kohteesta riippuen ainakin luonnon talous-, sosiaali- tai kulttuurihistoriaksi tai luontokeskeiseksi yhteiskuntahistoriaksi.³⁸ Tämä tutkimus tarkastelee lainsäädännön valmistelua ja yhteiskunnallisen järjestön asemaa siinä ja on siinä mielessä viimeksi mainitun luontokeskeisen yhteiskuntahistorian alaa, vaikkei luonto kovin selkeästi nousekaan tutkimuksen keskiöön. Huomioon on otettava myös aatteet muutoksen takana. Kyseessä on metsästystoiminnan käytännön järjestelyn sääntöjen muuttaminen, jolloin lopputulos on neuvottelujen, erilaisten mielipiteiden ja erilaisten luontosuhteiden tulos, eikä eksaktiin tietoon perustuva hallittu sääntöjen vaihto.³⁹

³⁸ Roiko-Jokela 2000, 16.

³⁹ Roiko-Jokela 2000, 17.

2 JÄRJESTÄYTYNYT METSÄSTYS

2.1 Kun sodista oli selvitty

Talvi- ja jatkosodan aikana riistanhoitoon ja eläinten kannanarviointiin ei riittänyt aikaa eikä resursseja ja toisaalta elintarvikesäännöstelyn aikana lisäravinnon hankkiminen ajoi kontrolloidun ja suunnitelmallisen metsästyksen edelle. Pyytäjinä rintamalla olivat sotilaat ja kotona usein nuoret miehet, jotka eivät olleet ikänsä takia päätyneet rintamalle ja jotka sota-aikana hankkivat metsästyksensä. Kriisiaikana kaikkia määräyksiä ei metsästyksessäkään noudatettu, mikä näkyi vielä sodan jälkeen kurittomuutena ja välinpitämättömyytenä metsästyslakia kohtaan. Turkisten hinta nousi korkeaksi, mikä mahdollisti ammattimaisen turkismetsästyksen, joka keskittyi ketunpyyntiin. Aikana, jolloin ketunliha kelpasi ravintoloiden ruokapöytään ja varis ja kesykyyhky esiteltiin uusina lajeina ruokavalioon, pystyi taitava pyyntimies elättämään itsensä metsästyksellä. Pian sotavuosien jälkeen turkiseläinten tarhaus romahdutti luonnonturkisten hinnat, eikä turkismetsästykskään enää ollut kannattavaa. Viimeinen tilastoitu ammattimetsästäjä Suomessa oli hämäläinen turkispyytäjä, joka jätti ammattimaisen metsästyksen 1950-luvun aikana.⁴⁰

Tutkimuksen tarkasteluajan alussa Suomi eli jälleenrakennuksen aikaa. Asutuspolitiikalla pyrittiin umpeuttamaan sodan haavat ja saamaan siirtoväki asuttamaan ja yhteiskunta palaamaan normaalirytmiin. Sotakorvauksia maksavan valtiontalouden kannalta oli myös elintärkeää, että ihmiset saatiin töihin ja tuottamaan. Säännöstelystä irtautuminen tarkoitti jälleenrakennuksen, sotakorvausten maksamisen sekä siirtoväen ja rintamamiesten asuttamisen myötä koko talouden tuotannon tehostamista. Koska Suomi oli vielä sodan jälkeen vahvasti agraarinen, tarkoitti tämä tuotannon tehostaminen suurta työtaakkaa maa- ja metsätaloudessa. Siirtoväen asuttamiseksi metsää raivattiin peltomaaksi uusille pienehköille asutustiloille ja metsää hakattiin erityisesti polttoaineksi. Tuotannon ehdot oli turvattava, jolloin luonnosta saatava tuotto toimi tärkeänä resurssina.⁴¹ Ilmo Massa puhuu jopa voimaperäisestä

⁴⁰ Ermala 2006, 49; Lehikoinen 2007/2008, 165; Pohja-Mykrä ja Mykrä 2007, 169-171. Metsästyksestä rintamalla, ks. Soikkanen 2007.

⁴¹ Järvikoski 1991, 165; Pihkala 1982, 347-348.

ryöstötaloudesta, jossa talousnationalistinen luonnonvalloitusideologia sai uutta puhtia talouskasvun ideologiasta.⁴²

Metsästä saatavan tuoton hyödyntäminen tuli mukaan myös metsästyksen. Riista nähtiin potentiaalisena voimavarana, jota kannatti hyödyntää. Metsästyksen oli muututtava rationaaliseksi verottamiseksi, jotta se tuottaisi mahdollisimman suuren kansantaloudellisen hyödyn sekä metsästäjille, että koko yhteiskunnalle. Riista nähtiin rajallisena, mutta toisaalta uusiutuvana ja oikeiden keinojen avulla myös kasvatettavana luonnonvarana. Taustalla vaikutti laajempi edistysusko ja halu hyödyntää resursseja tarkasti ja säästeliäästi.⁴³

Siirtoväen asuttaminen vaikutti maa- ja metsätilojen kokoihin ja samalla myös metsästysalueisiin. Riistanhoidon ja metsästyksen jatkuvuuden turvaamiseksi myös pienten maanhankintalain nojalla perustettujen tilojen metsästysmahdollisuudet oli saatava kuntoon ja uusia metsästysvuokrasopimuksia oli ryhdyttävä solmimaan. Samoin siirtoväen metsästäjillä oli halu jatkaa harrastuksensa parissa varsinkin, kun metsästys tarjosi sodan jälkeenkin tarpeellista ravinnonlisää. Siirtoväen metsästäjiä oli sovitettava uusien asuinsijojen metsästysseuroihin.⁴⁴

Uusien tilojen ilmestyminen merkitsi metsästysasioissa ongelmallista tilannetta, sillä Suomessa metsästysoikeus on perinteisesti ollut sidottuna maanomistukseen. Ensimmäiset maininnat metsästyksestä löytyvät 1300-luvulla säädetyistä Maunu Eerikinpojan lakikokoelmasta. Vaikka varsinainen ensimmäinen metsästyslaki laadittiin 1600-luvulla, jo keskiajalla luotiin yksi tärkeimmistä suomalaisen metsästyksen ominaispiirteistä, joka on säilynyt nykypäivään asti. Tämä oli metsästyksen liittäminen maanomistukseen. Maanviljelyn asetuttua paikoilleen myös metsästysmaista tuli pysyviä. Vaikka viljelijät eivät omistaneet näitä rintamaiden lähellä olleita erämaita, oli heillä nautintaoikeus niihin.⁴⁵ Tältä ajalta kumpuaa Pohjoismaille tyypillinen järjestelmä, jossa mahdollisuus metsästää tietyllä alueella on sidottu maanomistukseen. Toisen maalla ei periaatteessa metsästystä saanut harjoittaa. Poikkeuksena oli vahinkoa

⁴² Massa 1994, 116-117.

⁴³ Ilvesviita 2005, 195.

⁴⁴ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliitto Maatalousministeriölle 14.2.1950; Pohja-Mykrä ja Mykrä 2007, 170.

⁴⁵ Lehikoinen 2007/2008, 147, 173-174.

tuottaneet petoeläimet, joiden tappaminen oli sallittua aina niitä tavattaessa. Suomalaisen metsästyksen historia poikkeaa siitä eurooppalaisesta traditiosta, jossa metsästys on ollut vain ylimystön etuoikeus. Myös tutkimusajanjaksolla metsästysoikeus oli Suomessa maanomistajalla, joka voi toki vuokrata sen eteenpäin.⁴⁶

2.2 Metsästys virkistykseenä

Tutkimusajanjakson alussa metsästyssaalis toimi lisäravintona ja -tulona, mutta varsinaisena pääelinkeinona se oli jo hyvin harvinainen. Vapaa-ajan metsästyksen perussisältö ja -arvot alkoivat muodostua 1800-luvun aikana. Pohjois-Suomessa metsästys ja kalastus olivat merkittäviä elinkeinoja vielä 1700-luvun lopulla, mutta Etelä-Suomessa metsästys oli jo tuolloin vaihtunut pääelinkeinosta sivutuloksi ja samalla siitä alkoi kehittyä harrastus. Viimeistään 1800-luvulla metsästys nousi yläluokan suosituksi vapaa-ajanviettotavaksi ja metsästys sai uudenlaisen aseman herrasväen virkistymetsästyksenä. Syntyi ns. urheilumetsästäjien ryhmä, joka lähti metsälle virkistäytymään ja irtaantumaan arjesta.⁴⁷ Tämä muutos merkitsi suurta askelta kohti nykymuotoista vapaa-ajan metsästystä, jossa päämääränä ei enää ole ravinnon tai lisätulon hankinta, vaan muiden arvojen tavoittelu. Samoihin aikoihin väestön lisääntyminen ja metsästysvälineiden, erityisesti aseiden, tekninen kehitys ja parempi saatavuus aiheuttivat riistalle entistä suuremman metsästyspaineen: metsäpeura ja hirvi ajautuivat sukupuuton partaalle ja majavakanta ei metsästystä edes kestänyt⁴⁸. Harrastajametsästäjien keskuudessa alkoi herätä huoli riistakantojen kestävydestä.⁴⁹

Metsästyksen organisoituminen järjestäytyneeksi oli osa yleistä modernin joukkojärjestäytymisen syntyä 1800-luvun puolivälissä. Erilaisia yhdistyksiä ja järjestöjä alettiin perustaa autonomisen Suomen väestöä yhdistämään. Osa näistä oli urheiluseuroja, joiden perustamismotiivina oli oman lajin edistämisen lisäksi laajempi ruumiilliseen ja henkiseen kasvatukseen liittyvä toiminta. Ensimmäiset metsästysseurat voidaan nähdä osana tätä perinnettä. Metsästyksen parissa ensimmäisen askeleen kohti

⁴⁶ Haltia 1950, 807; Ilvesviita 2005, 100.

⁴⁷ Lehikoinen 2007/2008, 163, 184.

⁴⁸ Suomen majavakanta kuoli sukupuuttoon ilmeisesti 1860-luvulla. Nykyinen majavakanta polveutuu 1930-luvun istutuksista, jolloin Suomeen tuotiin euroopnamajavia Norjasta ja kanadanmajavia Yhdysvalloista. Lehikoinen 2007/2008, 126-127.

⁴⁹ Lehikoinen 2007/2008, 185

järjestäytyneitä organisaatioita ottivat pääosin ruotsinkieliset herrasmetsästäjät⁵⁰ perustamalla vuonna 1865 ensimmäisen metsästysseuran, Suomen Metsästysyhdistyksen (Finska Jaktförening).

Yhdistys perustettiin tuomaan järjestystä sekaviin metsästysoloihin, joissa riittävien ja kattavien säännösten puute oli johtanut suureen metsästyspaineeseen ja omatoimisuuteen. Erämailla noudatettiin enemmän totuttuja tapoja ja perinteitä, kuin epämääräisiä Ruotsin vallan aikaisia säädöksiä, joiden sisältö ei ollut kunnolla metsästäväen väestön tiedossa ja joiden ei ajateltu koskevan syrjäisiä eräkaita. Maaseudun väestön keskuudessa metsästäminen oli ravinnonlisää ja sivutuloa tuottavaa toimintaa, jota harjoitettiin siitä saatava hyöty mielessä. Niinpä urheilumetsästäjien halveksuma riistan ansa-, sadin- ja loukkupyynti oli suosittua vuodenajasta ja metsästysajoista riippumatta. Nämä passiiviset pyydykset metsästäivät silloinkin, kun pyytäjän täytyi tehdä muita töitä. Urheilumetsästäjät kokivat tällaisen vapaan metsästyksen uhaksi riistaeläimille varsinkin, kun metsästyssäädösten noudattamista ei kovin tiiviisti valvottu. Suomen Metsästysyhdistyksen myötä luotiin perusta suomalaiselle metsästysinstituutiolle ja -ideologialle, jossa korostettiin metsästyslakia ja sen noudattamista ja valvomista, metsästäjien valistamista sekä määriteltiin suhde riistaeläimiin, erityisesti vahinko-/petoeläimiin. Keskeisintä oli kuitenkin alku sille yleiselle pohdinnalle, miten metsästäminen Suomessa tulisi järjestää.⁵¹

Ensimmäiset metsästysseurat perustettiin nousevan urheiluaatteen pohjalle, jossa painotettiin oikeanlaista henkeä ja lähestymistapaa lajiin. Käsitteenä urheilu on metsästyksen osalta hiukan harhaanjohtava. 1800-luvun urheilumetsästäystä ei pidä nähdä nykymuotoisen kilpailu-urheilun vastineena, vaan enemmän sillä tarkoitettiin sitä urheiluhenkeä, joka myös metsästyksessä vallitsi. Säännöt ja niiden kunnioittaminen, herrasmiesmäinen ja urheilullinen käytös sekä henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin tähtäävä toiminta muodostivat urheilutoiminnan ja samalla myös urheilumetsästyksen sisällön. Ihanteellinen herrasmiesmetsästäjä oli määrätietoinen ja kurinalainen toimija, joka oli vastuullinen, omasi korkean moraalin ja osoitti rakkautta

⁵⁰ Tässä yhteydessä urheilumetsästäjällä ja herras- tai herrasmiesmetsästäjällä tarkoitetaan samaa vapaa-ajan metsästäjää.

⁵¹ Ilvesviita 2005, 103-104, 107, 111, 113.

metsästystä ja riistaeläimiä kohtaan. Esille nousi myös romanttinen näkemys omasta kotimaasta ja sen luonnosta, jonka kauneutta ja rauhaa tuli osata arvostaa.

Herrasmiesmetsästäjän vastakohtana oli luontoa piittaamattomasti kohteleva salametsästäjä, joka sääntöjä kunnioittamatta pyrki riistämään luontoa mahdollisimman tehokkaasti. Siksipä herrasmiesmetsästäjät tuomitsivat mm. ansapyynnin, jossa metsästäjä ei aktiivisesti pyrkinyt nauttimaan metsästyksen virkistävästä puolista, vaan tähtäimessä oli vain saaliin saaminen ilman ponnisteluja. Ansoissa inhoa herätti myös eläinyksilöille tuotettu tarpeeton kärsimys, jota asiansa osaava herrasmiesmetsästäjä pyrki välttämään. Suomalainen metsästys oli 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa jakautunut herrasmiesten virkistymetsästykseseen ja rahvaan sivuelantopyyntiin sekä jossain määrin myös ammattimetsästykseseen.⁵² Tämä urheilumetsästyksen perinne vaikutti myös toisen maailmansodan jälkeen metsästäjäidealia hahmoteltaessa.

Herrasmiesmäinen asenne metsästystä ja riistaa kohtaan merkitsi myös riistanhoidon kehittymistä. Nykypäivän riistanhoito käsittää laajasti kokonaisvaltaisen riistalajien elinympäristön tai luonnonmaiseman hoidon, suunnitellun metsästyspaineen sekä riistakantojen huolellisen seurannan, mutta järjestäytyneen metsästyksen alkuvaiheessa riistanhoidon käsite oli selkeästi suppeampi. Tärkeimmät keinot riistakantojen säilymisen turvaamiseksi olivat metsästysaikojen säätely sekä riistan petoeläinten vähentäminen tai jopa pyrkimys hävittää ne kokonaan. Samalla luotiin eläinlajien välinen hierarkia, jossa alimpana olivat riistaa tuhoavat vahinkoeläimet, kuten suurpedot ja petolinnut, erityisesti kana- ja varpushaukka, sekä kettu ja muut pienpedot. Riistanhoidon perusidea – eläinkantojen säilyttäminen ja riistavarojen kestävä hyödyntäminen – oli säilynyt 1800-luvulta tutkimuksen tarkasteluajanjaksolle asti.⁵³

Suomen Metsästysyhdistys oli ottanut itselleen eräänlaisen keskusseuran roolin, joka mm. oli alkanut harjoittaa valistustyötä ja pitää yhteyksiä valtion toimielimiin. Ehkä tärkeämpiä järjestäytyneen metsästyksen kehittämismuotoja olivat metsästysseurojen väliset metsästäjäkokoukset, joita järjestettiin muutaman vuoden välein aina vuodesta 1884 lähtien. Näissä kokouksissa metsästysseurojen edustajat kokoontuivat yhteen neuvottelemaan ajankohtaisista metsästysasioista ja suunnittelemaan

⁵² Ilvesviita 2005, 124-131.

⁵³ Ilvesviita 2005, 140, 151; Nummi 1995b, 48.

metsästystoiminnan kehittämistä. Kokouksissa käsiteltiin myös metsästyslakia ja alustusten ja esitysten jälkeisissä keskusteluissa saatettiin tehdä päätöksiä mm. esitysten tekemisestä keskusvirastoille ja senaatille.⁵⁴ Kokousten varsinaisia päätöksiä tärkeämpää oli niiden järjestäytymismuoto. Koollekutsujana oli seurojen johtoasemassa ollut Suomen Metsästysyhdistys, joka kutsui neuvotteluihin edustajia muista seuroista. Näissä kokouksissa luotiin vähitellen se metsästäjien välinen yhteistyöperinne, joka jatkui, kun Suomen Yleinen Metsästäjäliitto perustettiin vuonna 1921. Samoin kokouksissa luotiin arvokkaita henkilösuhteita ja verkostoja, joiden varassa metsästyspolitiikkaa ja yhteisten suuntaviivojen rakentamista oli helppo lähteä toteuttamaan.

Uuden Metsästäjäliiton organisaatio oli aluksi yksinkertainen. Johtavassa asemassa oli vuosittain kokoontuva metsästäjäkokous (vuosikokous), jossa jäsenesurat olivat edustettuina. Kokous valitsi liitolle hallituksen, jonka toimikausi oli kolme vuotta ja joka vastasi liiton käytännön toiminnasta. Taloudellisesti toiminta oli mahdollista yksityisten lahjoitusten turvin sekä vuodesta 1924 lähtien saatujen valtionavustusten myötä. Pienen liiton jäsenmaksuista saadut tulot olivat aluksi mitättömän pieniä. Liiton piirissä perustettiin vuonna 1922 metsästyksenhoitotarkastajan toimi, jonka tarkoituksena oli työskennellä mm. uusien seurojen perustamisen puolesta, pitää yhteyksiä metsästysasioissa viranomaistahoihin sekä yleisesti toimia metsästyskulttuurin kaikenlaisen kehittämisen, valistuksen harjoittamisen ja riistatietojen keruumenetelmien suunnittelemisen hyväksi. Myöhemmin titteli vaihtui Metsästäjäliiton sihteeriksi, joka käytännössä vastasi yhdistyksen toiminnanohjaajan tointa.⁵⁵

Liiton toiminnan alkua haittasivat taloudelliset vaikeudet sekä maan metsästysseurojen vähäinen kiinnostus yhteisiä kysymyksiä ja yhteistyön tiivistämistä kohtaan. Jäsenistö oli aluksi myös pieni, joten sen oli vaikea esiintyä maan johtavana metsästäjien yhteenliittymänä. Liiton alkuvaiheen toimintaa leimaakin jäsenpohjan kasvattaminen ja samalla metsästäjien järjestäytymisasteen nostaminen sekä uskottavan metsästyspoliittisen toiminnan luominen erityisesti valtiovallan suuntaan. Uutta liittoa ei enää luotu 1800-luvun puolivälin perinteestä syntyneeksi herrasväen suljetuksi seuraksi,

⁵⁴ Kairikko 1991, 87; Ilvesviita 2005, 182-183.

⁵⁵ Ilvesviita 2005, 183-184, Kairikko 1991, 133, 136, 156-158.

vaan liiton perustamisella tähdättiin metsästyksen kansallistuttamiseen. Tällä tarkoitettiin metsästysorganisaation muodostamista sellaiseksi, että mahdollisimman suuri osa metsästäjäkunnasta saataisiin järjestäytyneen metsästyksen piiriin. Keskeiseksi pyrkimykseksi asetettiin metsästyksen kehittäminen ja riistan hyvinvointi samalla vanhan sääty-yhteiskuntaan perustuvan eriarvoisuuden ja luokkaristiriitojen poistamista tavoitellen. Herraskaiset metsästysseurat pyrkivät siis perustamaan Suomeen nimenomaan Yleisen Metsästäjäliiton, joka toimisi yleisesti kaikkien metsästäjien asiassa.⁵⁶ Toisaalta taustalla vaikutti herrasmiesmetsästyksen arvot ja perinteet.

2.3 Suomen metsästyslainsäädäntö tutkimusajanjakson alussa

Vuonna 1934 hyväksyttiin uusi metsästyslaki, joka oli voimassa aina vuoteen 1962 asti. Uutta lakia oli alettu valmistella jo 1920-luvun alusta lähtien, mutta erilaisista näkemuseroista johtuen lakiesitys eteni kangerrellen. Metsästäjäliitto oli ollut tiiviisti mukana lain valmistelussa, mutta sen lopulliseen sisältöön liitossa ei oltu tyytyväisiä. Yksi suurimmista kiistanaiheista metsästyslain valmistelussa oli metsästysoikeuden ja maanomistuksen suhde. Oikeastaan ensimmäistä kertaa Suomessa tuotiin lainvalmisteluunkin ajatus metsästysoikeuden ulottamisesta koskemaan jokaista kansalaista. Kyseessä olisi ollut eräänlainen metsästysoikeuden sosialisointi, jolloin maanomistuksen tuottama eriarvoisuus metsästysmahdollisuuksien osalta olisi estetty. Metsästysoikeus olisi koskenut lähinnä valtion maita, mutta tietyin rajoituksin myös yksityisten omistamilla alueilla.

Esitys sai suurta kritiikkiä osakseen. Erityisesti korostettiin, että metsästysoikeuden vapauttaminen johtaisi kontrolloimattomaan metsästyksen, jolloin riistakantojen hyvinvointi vaarantuisi. Lainvalmistelukunta ei omaksunut ajatusta, joten lähtökohtaisesti metsästysoikeus säilyi edelleen maanomistukseen sidottuna. Vapaan metsästysoikeuden ulottamista kaikille valtion omistamille alueille pyrittiin myös saamaan lakiin, mutta lopulta lakiin kirjattiin vain valtion mahdollisuus luovuttaa eteenpäin metsästysoikeus valtion mailla. Tiettyjen petoeläinten ja -lintujen pyynti oli kuitenkin mahdollista vapaasti toisenkin omistamilla mailla. Aavalla merellä, isolla järvenselällä ja mihinkään tilaan kuulumattomilla valtion omistamilla saarilla ja

⁵⁶ Ilvesviita 2005, 183, 254-255.

luodoilla metsästysoikeus annettiin kaikille Suomen kansalaisille. Lisäksi paikalliset asukkaat erikseen mainituissa pohjoisen kunnissa saivat vapaan metsästysoikeuden Pohjois-Suomessa sijaitseville valtion maille.⁵⁷

Ajatus metsästysoikeuden irrottamisesta perustui riistan olemukseen kansallisomaisuutena. Kun metsästysoikeus oli sidottu maanomistukseen, saatettiin ajatella, että myös maa-alueella elävä riista kuului maanomistajalle. Nyt oli kuitenkin alettu nähdä riista yhteisenä kansallisomaisuutena, jolloin se ei ollut maanomistajan riistaa – oli kyseessä sitten yksityinen tai julkisyhteisöllinen maanomistaja – vaan koko kansan yhteistä omaisuutta, jolloin kansalla olisi oltava myös oikeus sen hyödyntämiseen. Toisaalta voitiin ajatella, että jos maanomistaja kokee alueellaan elävän riistan kuuluvan yksinomaan hänelle, oli hänellä myös täysi käyttöoikeus maa-alueensa riistaan, jolloin maanomistaja saattoi metsästä eläimiä ilman suurempia huolia kannan kestävydestä. Pelättiinkin, että tämä metsästysoikeuden ja maanomistuksen suhde johtaisi ajan myötä riistan ryöstömetästyksen pienillä tiloilla, koska laajaan kannanarviointiin perustuvaa metsästyä ei voitu suunnitelmallisesti järjestää, jos maanomistajat hyödyntäisivät alueensa riistaa omatoimisesti. Tästä johtui huoli metsästysoikeuden ja maanomistuksen suhteesta, mutta se toisaalta synnytti myös ajatuksen laajojen metsästysalueiden perustamisesta.⁵⁸

Lakia valmisteltaessa kiinnitettiin huomiota riistanhoitoon, joka oli alkanut monipuolistua metsästäjien keskuudessa. Riistanhoito otettiin jo käsitteellisellä tasolla mukaan lakiin ja metsästyä tuli harjoittaa niin, ettei riistakannan säilyminen joutunut vaaranalaiseksi. Ratkaisuna tähän esitettiin määräystä, jonka mukaan pienten maa-alueiden metsästysoikeuden haltijoiden olisi liityttävä yhteen muiden oikeudenhaltijoiden kanssa ja perustettava yhtenäinen ja yhteinen maa-alue, jossa metsästyä voitaisiin harjoittaa. Vähimmäiskooksi kaavailtiin 200 hehtaaria ja tätä pienemmillä alueilla metsästyä olisi voitu kieltää. Metsästysalueet eivät päätyneet lakitekstiin pakollisina, mutta maanomistajille annettiin laissa mahdollisuus halutessaan perustaa rajakkain olevista maa-alueista yhtenäinen riistanhoitoalue, jonka metsästy-

⁵⁷ Metsästyslaki 146/1934; Haltia 1950, 824-825; Kairikko 1991, 153-154, 260, 265, 267. Lain valmistelu herätti paljon kiistoja, mutta tässä yhteydessä ei ole syytä paneutua niiden sisältöön tarkemmin. Lain valmistelusta ja esityksistä lain sisältöön, ks. Ilvesviita 2005, 198-204; Kairikko 1991, 152-155, 259-264.

⁵⁸ Ilvesviita 2005, 198-199.

riistanhoitotoiminnasta sovittaisiin yhdessä. Käytännössä tämä lain viides pykälä jäi jokseenkin merkityksettömäksi.⁵⁹

Lakiin sisältyi myös useita pienempiä konkreettisia uudistuksia. Metsästys-/rauhoidusajat määriteltiin uudestaan usean lajin kohdalla ja metsästystä harjoittavien piti nyt maksaa harrastuksestaan vuosittain valtiolle riistanhoitomaksu. Samassa kunnassa eläneet riistanhoitomaksun lunastaneet metsästäjät muodostivat yhdessä riistanhoitoyhdistyksen, jonka tarkoituksena oli saattaa metsästäjät yhteen, jolloin voitiin pyrkiä parantamaan riistanhoitoa ja metsästyksen merkityksen käsittämistä. Tarvittaessa voitiin muodostaa myös kunnan rajoista riippumattomia pienempiä tai suurempia oman alueen omaavia riistanhoitoyhdistyksiä.

Yhdistysten tehtävinä oli mm. edistää metsästyslainsäädännön noudattamista ja toimia riistakantojen säilymisen ja lisääntymisen hyväksi sekä ylipäänsä toimia linkkinä metsästäjien ja maatalousministeriön välillä. Lakitekstissä mainitaan myös metsästyksenvalvoja, mutta vasta seuraavana vuonna säädetyssä asetuksessa määrättiin tämän viranomaistoimen perustamisesta. Valvoja edusti valtiota maatalousministeriöstä käsin ja hänen vastuulleen kuului mm. metsästystä ja riistanhoitoa koskevien asioiden esittely valtioneuvostossa ja maatalousministeriössä, metsästyslain ja -asetusten noudattamisen sekä erityisiä toimenpiteitä vaativien säännösten toteuttamisen valvominen, erilaisten uusien määräysten ja vanhojen muuttamisen ehdottaminen, lausuntojen antaminen viranomaisille, riistanhoitoyhdistysten muodostamisen edistäminen ja ylipäänsä toimiminen asiantuntijana ja metsästysasioiden korkeimpana valtiollisena elimenä Suomessa. Laissa säädettiin myös pyyntitavoista: esimerkiksi myrkkypyynti voitiin sallia erityisluvalla suden, ahman, ketun ja tuhoeläinten pyyntiin.⁶⁰

⁵⁹ Metsästyslaki 146/1934; Haltia 1950, 825; Ilvesviita 2005, 201-202; Kairikko 1991, 267.

⁶⁰ Asetus metsästyksenvalvojan... 18/1935; Asetus metsästyslain... 303/1934; Metsästyslaki 146/1934; Ilvesviita 2005, 186, 204; Kairikko 1991, 272. Oulun läänissä myrkkypyynti oli sallittua ilman erityislupaa.

3 UUDEN LAIN VALMISTELU ALKAA 1947–1952

3.1 Komitea asetetaan

Uuden metsästyslain vaatimus kytkeytyi laajempaan muutokseen suhtautumisessa luontoon. Sotienjälkeisestä Suomesta tuli metsäsektoriyhteiskunta, jossa metsästä saatava tuotto pyrittiin hyödyntämään tehokkaasti. Ajattelutapa heijastui myös metsästykseseen, jossa riistaeläimet ja niiden saalistaminen alettiin nähdä kokonaisvaltaisena riistataloutena, jolla oli todellista kansantaloudellista arvoa. Metsästä saatavan tuoton hyödyntämiseksi tuli metsästystoiminnan olla suunnitelmallista, jonka takia ihanteellisesta metsästäjästä tuli maltillinen ja harkitseva luonnon auttaja, joka riistan hyvinvointia parantamalla viljeli riistaa ja korjasi sadon. Riista siis samaistettiin viljeltäväksi ja kasvatettavaksi luonnonvaraksi. Riistanhoito nousi yhdeksi metsästäjäideaalien tärkeimmäksi ominaisuudeksi, josta yksikään metsästäjä ei saanut laistaa. Tuoton kasvattamiseksi riistatieteelliseen tutkimukseen alettiin panostaa, riistanhoidon käytännön menetelmiä alettiin kehittää sekä riistaa pyrittiin lisäämään siirtoistutuksin ja riistasiirtojen avulla⁶¹. Kun yhtenä keinona riistan tuoton kasvattamiseen oli kattava riistanhoito, oli selvää, että tämä haluttiin saada myös lakitekstiin. Tavoitteena oli tehdä riistanhoidosta metsästäjämassojen omaksumaa toimintaa, joka olisi lähtökohta metsästyksen harjoittamiselle. Metsästäjistä pyrittiin kasvattamaan riistanhoitajia, jotka ymmärsivät, että eläimet eivät pärjänneet yksin; jos eläimiä haluttiin saalistaa, tuli niistä myös pitää huolta. Metsästäjien lisäksi myös maanomistajat oli saatava mukaan tähän riistan hyvinvoinnin vuoksi tehtävään työhön.⁶²

Toisaalta halu saada uusi metsästyslaki perustui myös käytännössä tehtyihin huomioihin. Monet vuoden 1934 metsästyslain säädöksistä olivat vanhentuneita tai eivät toimineet käytännössä parhaalla mahdollisella tavalla. Vanhaa lakia kritisoitiin jos senkin takia, että sitä ei aikanaan toteutettu kunnolla, vaan ainakin Metsästäjäliiton

⁶¹ Esimerkiksi 2000-luvulla metsästäjien piirissä ehkä vahingollisimpana pidettyä pienpetoa, minkkiä, istutettiin jonkin verran myös valtion tukemana. Tavoitteena oli saada siitä arvokas turkiseläin Suomen luontoon. Monesti minkkikannan kerrotaan virheellisesti saaneen alkunsa tarhakarkulaisista, joita kyllä olikin, mutta koko Suomen villiminkkikanta ei polveudu näistä karkulaisista. Kairikko 1991, 286.

⁶² Ilvesviita 2005, 207-209, 214, 217-222

mielestä laki hyväksyttiin ikään kuin vahingossa ja epähuomiossa. Näin ollen monia ehdotuksia ei saatu edes silloiseen lakiin mukaan ja nyt oli jo korkea aika saada aikaan uudistuksia. Mm. metsästäjien lukumäärän kasvu, pyyntivälineiden kehittyminen⁶³, asutuksen ja teollisuuden leviäminen, metsänhakuut, tiestön laajeneminen sekä uudisraivaustoiminta vaikuttivat niin merkittäväällä tavalla myös syrjäisten erämaiden asemaan, että metsästysasioissakin oli syytä tehdä uudistuksia.⁶⁴

Valtion apulaismetsästyksenvalvoja Don Wikström esitteli vanhan metsästyslain uudistusta vaativia kohtia *Metsästäys ja Kalastus* -lehdessä syksyllä 1947. Hänen mukaansa metsästysoikeuden ja maanomistuksen suhdetta oli syytä pohtia perusteellisesti ja miettiä, millaisissa tilanteissa nämä oli syytä erottaa toisistaan. Tarkoituksena oli selvittää, miten metsästäys voitaisiin suunnitella laajemmilla alueilla kuin vain maanomistajien usein pienilläkin tonteilla. Metsästäys- ja riistanhoito-organisaatio vaati uudelleenmäärittelyä ja keskittämistä laissa, sillä käytännön toiminta ei enää vastannut vanhan lain mallia. Riistaeläinten rauhoitusajat oli syytä määritellä uudelleen ja siten, että niitä oli mahdollista tarkistaa nopeasti tarpeen vaatiessa. Myös koirien irtipitosäädöksiin sekä loukku-, ansa- ja myrkkypyyntiin oli tehtävä muutoksia. Lisäksi metsästysaseisiin liittyvissä säädöksissä, riistanhoitovarojen käyttämisessä ja metsästyskorttiasioissa oli toivomisen varaa. Koska pienemmissäkin asioissa oli syytä tarkistuksiin, oli koko metsästyslain remontti tarpeellinen.⁶⁵

Valtioneuvosto asetti joulukuun 14. päivänä 1947 komitean, jonka tuli laatia ehdotus uudeksi metsästyslainsäädännöksi. Puheenjohtajaksi kutsuttiin varatuomari Lauri Louekari ja jäseniksi lainsäädäntöneuvos Jussi Haltia, Metsästäjäliiton sihteeri Martti Kivilinna sekä metsästyksenvalvoja Tauno V. Mäki, joka toimi myös komitean sihteerinä. Kivilinnan ja Mäen lisäksi tietoa metsästyksestä sekä teoriassa että käytännössä oli Louekarilla, joka metsästyksen lisäksi harrasti myös kalastusta ja retkeilyä. Haltia ei ehkä ollut yhtä hanakka erämies, mutta hänkin ilmoitti

⁶³ Esimerkiksi kiikarikivääriä pidettiin 1940-luvun lopulla niin tehokkaana välineenä, että pelättiin arkojenkin riistaeläinten kantojen tuhoutumista. Louekarin metsästyslakikomitea ehdotti, että kiikarikiväärin käyttö sallittaisiin vain erityisluvalla henkilöille, joilla oli heikko näkö. Komiteamietintö 1949:37, 34.

⁶⁴ Komiteamietintö 1949:37, 4; *Ilvesviita* 2005, 262-263.

⁶⁵ *M&K* 9/47, D. Wikström, 225-226 ” Mitä korjauksia metsästyslakimme kaipaa? ”.

harrastukseen maanviljelyksen ja metsänhoidon, joten tuskin häntäkään täysin ummikkona metsästysasioihin voidaan pitää.⁶⁶

3.2 Poliittista kamppailua

Kevättalvella 1947 Metsästäjäliittoa lähestyi Suomen Kansanvaltainen Metsästäjäliitto (SMKL⁶⁷), joka ehdotti yhteistyötä uuden metsästyslain aikaansaamiseksi. SMKL:n edeltäjä, Metsästäjien Toverikunta, oli perustettu kesällä 1945. Sen, sekä puoli vuotta myöhemmin Toverikunnan pohjalta perustetun Suomen Kansanvaltaisen Metsästäjäliiton, perusideana oli julistaa riista koko kansan omaisuudeksi ja ajaa kaikkien, eikä vain rikkaiden maataomistavien, yhtäläisiä oikeuksia metsästää. Nopeasti perustamiskokouksen jälkeen liitto antoi julkilausuman, jossa se vaati metsästyslain uudistamista. Vaatimuksina oli riistanhoidon laiminlyöntien korjaaminen ja metsästysmahdollisuuksien epätasaisen jakautumisen korjaaminen. Liiton johto oli alusta lähtien työläispainotteinen ja ylipäätään järjestö oli jo nimensäkin puolesta poliittisesti latautunut. Toisaalta liitto korosti, ettei se ollut puoluepoliittisesti sitoutunut, mutta se myös julistautui julkisestikin olevansa työväestön ja pienviljelijäväestön asialla. Se ilmoitti kannattavansa SDP:n ja SKDL:n ohjelmia, koska nämä puolueet ”muutenkin ajavat vähäväkisen kansanosan asioita”.⁶⁸

Neuvotteluihin ryhdyttiin, mutta Metsästäjäliitto ei vaikuttanut erityisen innokkaalta yhteistyöhön. SMKL:n periaatteet eivät olleet samassa linjassa Metsästäjäliiton kanssa ja järjestöillä oli osittain erilaiset tavoitteet myös metsästyslain suhteen. Metsästäjäliitto ei todellakaan kaivannut metsästyskentälle kilpailijaa, kun metsästäjien houkutteleva liiton jäseniksi oli tarpeeksi vaikeaa muutenkin. Toisaalta uusi metsästyslaki oli saatava aikaan ja sen uudistamiseksi oli ryhdyttävä käytännön töihin, joten liitto ei kieltäytynyt yhteistyöstä. Metsästysasiat ja riistanhoito oli saatava kaikkien metsästäjien tietoon ja kannattamaksi, jolloin yhteistyö oli välttämätöntä.⁶⁹

⁶⁶ Lammin-Koskinen 1949, 172, 458.

⁶⁷ Liitto muutti nimeään muutamankin kerran ja ilmeisesti kommunisteiksi leimautumisen johdosta kansanvaltaisuus haluttiin pois nimestä. Vuonna 1949 uudistettu nimi Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto, eli SMKL, vakiintui järjestön nimeksi, joten tässäkin yhteydessä liittoon viitataan tällä lyhenteellä. Mäkelä 1996, 32.

⁶⁸ Suomen Metsästäjäliittoa pidettiin enemmänkin porvarillisena järjestönä, joskaan puoluepoliittinen kahtiajako ei ollut itsestään selvä. Kairikko 1991, 497; Mäkelä 1996, 24, 27-28, 42.

⁶⁹ Ilvesviita 2005, 223-224.

Neuvottelut sujuivat suhteellisen nihkeästi ja samaan aikaan yhteistyön aikana liitot kävivät keskenään myös poliittista kamppailua vaikutusvallasta metsästysasioissa.

SMKL ilmoitti suurimmaksi syyksi uuden metsästyslain tarpeelle sodan jälkeisen tilanteen vaikutuksen metsästysoloihin. Maanlunastuslaki tulisi pirstomaan metsästysmaat pieniin yksiköihin ja rintamapalveluksesta vapautuneille nuorille maattomille metsästäjille tuli saada metsästysmahdollisuuksia. Metsästäjäliitto yhtyi käsitykseen maanomistuksen sirpaleistumisesta ja periaatteessa maataomistamattomien metsästäjien asemaa tuli parantaa, mutta liiton mielestä tämä olisi edellyttänyt suunnittelua ja metsästäjien uhrauksia metsästyksen ja riistanhoidon kehittämisen hyväksi. Neuvottelukosketus liittojen välillä saatiin ja sovittiin, että molemmat valmistavat linjauksensa uuden metsästyslain toivotusta sisällöstä, eivätkä jätä ehdotusta maatalousministeriölle toisen siitä tietämättä.

”Toisessa neuvottelussa päädyttiin tulokseen, että molemmat liitot lähettävät valtioneuvostolle yhteisen kirjelmän, missä esitetään metsästyslainsäädännön korjaamisen välttämättömyys sekä tulevia suuntaviivoja ja anotaan, että valtioneuvosto asettaisi komitean, joka tekee esityksen asiassa ja jossa molempien liittojen edustus huomioitaisiin.”⁷⁰

Yhteistä kirjelmää ei ikinä lähetetty, sillä päätös Louekarin komitean asettamisesta tehtiin ennen kuin liitot ehtivät toimittaa kehotustaan ministeriöön. SMKL tosin jätti 11.10.1947 valtioneuvostolle oman esityksensä metsästyslain uudistamiseksi.⁷¹ Liitot pitivät lain uudistamisesta neuvottelukokouksia, mutta vaikka yhteydenpitokanavat olivat auki, suhtautumista toiseen ei voi kuvailla kovin lämminhenkiseksi. Yhteistyötä tehtiin ilmeisesti ikään kuin pakon edessä. SMKL:n kannalta oli hyödyllistä tehdä yhteistyötä Metsästäjäliiton kanssa, koska jälkimmäisellä oli selkeästi suuremmat resurssit ja paremmat kontaktit maatalousministeriöön. Metsästäjäliitto taas hyötyi yhteistyöstä, kun vaatimusta uudesta laista kannatettiin laajalla rintamalla. Metsästyslakiehdotuksen sisällön kannalta liitot olivat tässä vaiheessa suhteellisen yksimielisiä, joskaan metsästysorganisaatiosta ei ehditty sopia mitään varmaa. Ainakin

⁷⁰ SMA 4.3.3. SML Dc1, vuosikertomus 10.5.1946–28.5.1947.

⁷¹ SMA 4.3.3. SML Cc1, hallituksen kokous 2.10.1947; Mäkelä 1996, 42.

SMKL piti metsästyslain muiden kohtien käsittelyä tärkeämpänä tässä käsittelyvaiheessa.⁷²

Liittojen väliset yhteistyöneuvottelut ilmeisesti loppuivat melko nopeasti, kun Metsästäjäliitto sai Louekarín komiteaan edustuksen, mutta SMKL ei. Aiemmin oli sovittu, että molemmat liitot ehdottaisivat yhteisesti asetettavaksi komiteaa, jossa molemmat liitot olisivat edustettuina. On siis jokseenkin ymmärrettävää, että SMKL:ssa ei otettu innolla vastaan uutista Louekarín komitean kokoonpanosta. SMKL ei enää pyrkinytkään tekemään yhteistyötä Metsästäjäliiton kanssa, eikä toisaalta liittokaan ollut innokas yhteistoiminnan suhteen, olihan sillä nyt oma mies komiteassa. Käytännön asioissa, kuten metsästysammuntojen järjestämisessä, liitot saattoivat tehdä yhteistyötä. Laajempi yhteistoiminta virisi vasta 1960-luvulla, kun uusi metsästyslaki oli asettanut molemmat liitot uuden tilanteen eteen.⁷³

Metsästäjäliitto oli toisaalta 1940–50-luvuilla kokonsa ja toimintansa puolesta aivan eri tasolla kuin SMKL, eikä sen asema Suomen tärkeimpänä metsästysjärjestönä ollut uhattuna. Näkemyseroista johtuen Metsästäjäliitto ei kokenut SMKL:aa lähimmäksi toverikseen ja liitto pyrki tietoisesti pitämään hajuraon SMKL:aan. Metsästäjäliitossa suhtauduttiin epäilevästi SMKL:n toimintaan, kun se perusti metsästysjärjestöjä, joilla ei ollut juurikaan metsästysmaita. Metsästäjäliitto näki SMKL:n hyvin vasemmistolaisena järjestönä, eikä halunnut olla sen kanssa liian läheisissä tekemisissä ja korosti oman toimintansa epäpoliittisuutta. Äärivasemmistosta Metsästäjäliitto halusi kuitenkin erottua, vaikka se olikin puoluepoliittisesti sitoutumaton.⁷⁴

SMKL ei ikinä pystynyt haastamaan vakavasti Metsästäjäliiton piikkiä maan suurimpana metsästysjärjestönä. SMKL oli uusi järjestö, joka vielä haki toimintamuotojaan ja sen toimintaa vaikeutti alkuvuosina sekä taloudelliset ongelmat, että johdon erimielisyydet. Itse asiassa SMKL suuntautui toiminnassaan pitkälti kalastuksen puolelle jo siitäkin syystä, että kalastustoiminnan järjestäminen maataomistamattomille erämiehille oli helpompaa. Kalastusasioissa SMKL toimi aktiivisesti pyrkien mm. kehittämään jokamiehen oikeuteen perustuvia kalastus-

⁷² SMA 4.3.3. SML Ea3, Halttunen Metsästäjäliitolle 28.2.1947.

⁷³ Kairikko 1991, 496-497; Mäkelä 1996, 27.

⁷⁴ SMA 4.3.3. SML Da2, Jokinen Kekille 13.4.1951; Mäkelä 1996, 27, 35.

mahdollisuuksia.⁷⁵ Metsästäjäliitolle yhteistoiminta SMKL:n kanssa antoi sen sijaan arvokasta kokemusta poliittisesta kilpailusta ja taktiikan käytöstä.⁷⁶

3.3 Komitea istuu

Metsästäjäliitossa seurattiin luonnollisesti tiiviisti Louekarín komitean työskentelyä. Liitossa oltiin hyvin perillä työskentelyn tuloksista, olihan liiton sihteeri komitean jäsen. Toisaalta yhteydet metsästyksenvalvoja Mäkeenkin olivat läheiset ja komitean kaksi muutakin jäsentä saattoivat tulla liiton hallituksen kokouksiin keskustelemaan mietinnön valmistamisesta. Näin ollen Metsästäjäliitto ei komitean istuessa tehnyt julkisuudessa suuria ehdotuksia metsästyslakiin, vaan ennemmin liitossa oltiin odottavalla kannalla. Lakiin liittyvät kannanotot olivat enimmäkseen yleisluontoisia toivomuksia siitä, millaisia teemoja lakiin olisi hyvä sisällyttää ja millaisia ongelmia lain tulisi ratkaista. Koska työ oli kesken ja liitolla oma mies työn tekijänä, ei kovin tarkkoja lakiesityksiä ollut tarvetta esittää, eikä komitean jäseniä syytä painostaa. Ennemmin liitto pyrki pitämään metsästyslain suunnittelun esillä ja kiirehtiä komitean mietinnön valmistumista. Vasta vuoden 1949 puolella, kun komitean työ oli jo pitkällä, alettiin liitossa käsitellä tarkemmin komitean tulevia ehdotuksia. Komitean tulevaa mietintöä käsiteltiin tavallaan jo etukäteen liiton sisällä, ennen kuin se tuotiin lopullisessa muodossa julkisuuteen.⁷⁷

Metsästäjien, tai paremmin sanottuna urheilumetsästäjien ihanteen mukaisesti, 1940-luvun lopulla ehkä tärkeimpänä metsästysoiminnan osana nähtiin riistanhoito. Myös Metsästäjäliitossa toimittiin uuden, monipuolisen ja kokonaisvaltaisen riistanhoidon mallin puolesta. Riistanhoito koettiin niin tärkeäksi, että siihen oli saatava myös lisärahoitusta, jota toivottiin valtion lisäksi metsästäjiltä itseltään. Niinpä esitettiin ajatuksia riistanhoitomaksun korottamisesta. Toisaalta riistanhoito tuli myös käytännön tasolla saada hyvin suunnitelluksi, jotta saavutettaisiin parhaita tuloksia. Tällöin toiminta olisi pitänyt saada riittävän suurien alueiden puitteisiin. Pienillä alueilla tehtävä riistanhoitotyö koettiin vaikeasti organisoitavaksi ja niin monenkirjavaksi, että todellisiin tuloksiin ei päästäisi. Toiveena oli, että metsästys ja riistanhoito saataisiin jo

⁷⁵ Mäkelä 1996, 39-40, 44-45.

⁷⁶ Järjestöjen välisestä kilpailusta lisää luvussa 6.3 Järjestöjen välinen kilpailu.

⁷⁷ SMA 4.3.3. SML Cc1, hallituksen kokous 8.3.1949 ja 23.3.1949.

lain tasolla alistettua sopivan kokoisiin alueisiin. Tavoitteena oli suunnitelmallisen metsästyksen ja riistanhoidon kautta kasvattaa riistakantoja ja tätä kautta saada luonnosta suurempi hyöty. Tehokkuusajattelu oli osa laajempaa luonnonhyödyntämisideologiaa, joka näkyi mm. metsätaloudessa ja teollisuudessa toisen maailmansodan jälkeen.⁷⁸

Lisärahoituksen ohella tärkeänä pidettiin varojen oikeanlaista kohdentamista. Vähäiset rahat eivät saisi päätyä byrokratian rattaisiin, vaan ne pitäisi saada siirrettyä mahdollisimman suoraan riistanhoitotoimintaan. Niinpä liitossa toivottiin riistanhoitoorganisaation järjestämistä sillä tavalla, että riistanhoitoon varatut rahat käytettäisiin tehokkaasti, mielellään ohjaamalla ne käytännön työtä tekeville metsästäjäjärjestöille.⁷⁹

Keskustelua herätti kysymys vapaana pidettävistä koirista. Vuoden 1934 metsästyslaissa oli säädös koirien irtipidosta, mutta sitä ei pidetty riittävän tehokkaana. Nyt haluttiin saada metsissä juoksentelevien koirien ongelma kerralla kuntoon. Ylipäätään riistaa, tai oikeammin ns. hyötyriistaa eli syötävää riistaa, vahingoittavat eläimet piti saada kuriin. Petoeläimien olemassaolo luonnossa kyllä yleensä sallittiin, mutta niiden määrät tuli saada vähäisiksi, jotta riistanhoidon hedelmät voitaisiin myös kerätä. Toisen maailmansodan jälkeisessä metsästystoiminnassa vallitsi ristiriitainen suhtautuminen petoihin. Toisaalta moderni metsästäjä salli kaikkien eläinlajien olemassaolon, eikä eläinten suoranainen hävittäminen ollut sallittua, vain kannan vähentäminen. Samalla suhtautumisessa tuli huomioida inhimillisyys, jonka takia esimerkiksi Metsästäjäliitossa suhtauduttiin nihkeästi ketun myrkkypyyntiin.⁸⁰ Myös eläinlajien erityislaatuisuuteen alettiin kiinnittää entistä enemmän huomiota. Esimerkiksi hylkeet alettiin toisen maailmansodan jälkeen nähdä Itämeren alueella enemmän kurioisuuksina ja harvinaisuuksina, joita tuli pikemmin suojella kuin hävittää. Saksan ja Puolan rannikoita lukuun ottamatta hylkeensuojeluun ei Itämerellä juuri ryhdytty ennen 1960-lukua.⁸¹

Silti pedot ja vahinkoa tuottavat eläimet olivat suoranaisia riistan vihollisia. Turkisten hintojen lähdettyä laskuun turkistarhauksen yleistyessä toisen maailmansodan jälkeen

⁷⁸ Ks. esim. SMA 4.3.3. SML Cc1, hallituksen kokous 27.1.1949; M&K 1/47, S. O. Lindgren, 4-6 ”Riistanhoitoalueiden perustaminen”; Ilvesviita 2005, 194, 221-223; Valkonen 2003, 139-140.

⁷⁹ SMA 4.3.3. SML Cb1, edustajiston kokous 17.6.1949.

⁸⁰ SMA 4.3.3. SML Cb1, edustajiston kokous 17.6.1949; SMA 4.3.3. SML Dc1, vuosikertomus 28.5.1948–20.5.1949.

⁸¹ Saimaannorppa tosin rauhoitettiin vuonna 1955. Ylimaunu 2000, 134, 364.

ketun asema riistaeläinten tuhoajana korostui ja sen pyytämiseen nimenomaan riistanhoidollisin perustein yllytettiin. Ketuista maksettava tapporaha yhdessä kohtuullisen arvokkaan turkiksen kanssa kannusti metsästäjiä kettujahtiin. Näkyvimpiä kettuun kohdistuneita hyökkäyksiä olivat myrkkypyyntin salliminen huhtikuussa 1951 koko maahan. Pyynti tosin sallittiin vain vuoden 1952 loppuun asti ja tällöinkin pyyntiin tarvittiin riistanhoitoyhdistyksen myöntämä erityislupa sekä metsästyoikeus vähintään tuhannen hehtaarin alueelle.⁸²

1950-luvun puolella metsästäjät saattoivat myös järjestäytyä suuriin pitäjänjahteihin. Näissä tietyn alueen metsästäjät lähtivät samaan aikaan metsälle useiden koirien kanssa tavoitteena päästä yhden päivän aikana eroon liioista ketuista. Tämänkaltaisen suuri seuruejahti oli hirvijahtia lukuun ottamatta suhteellisen vierasta suomalaisessa metsästysperinteessä. Erityisesti suureen saaliiseen tähtäävä massiivinen toiminta ei oikein istunut Suomen metsästyksen, jossa urheilumetsästäjät näkivät hienoimpana yleensä yhden metsästäjän pitkäkestoisen ja peräänantamattoman jahtaamisen, jossa voimia ei säästely, eikä saalis ollut tärkein asia. Kettujen tappamiseen tähtäävä laaja yhteisjahti vaikuttaisi olevan vastakohta tälle urheilumetsästäjien ideaalille, mutta ilmeisesti tarkoitus pyhitti keinot. Metsästyslehdissä raportoitiin näistä pitäjänjahdeista yleensä positiiviseen sävyyn. Saatettiin jopa ihastella, miten niin suuri metsästäjäporukka oli ottanut asiakseen kettukannan rajoittamisen.⁸³

Kettuja pyydettiin paljon jalkaraidoilla, joskin urheilumetsästyksen nimeen vannovat metsästäjät pyrkivät välttämään rautapyyntiä ja arvostivat ajokoirapyyntiä. Niinpä ketunajokokeitakin alettiin järjestää vuodesta 1956 lähtien. Tapporaha yhdistettynä turkiksesta saatavaan hintaan kannusti metsästäjiä kettujahtiin ja huippuunsa pyynti nousi metsästyskaudella 1956–1957, jolloin palkkioita maksettiin 27 682 tapetusta ketusta. Kettukannat saatiinkin kuriin ja vuosikymmenen lopulla tapporahaa maksettiin enää hieman alle 19 000 ketusta.⁸⁴

Vihamielinen asenne koski muitakin petoja, kuten sutta tai erityisesti kanahaukkaa sekä luontoon täysin kuulumattomia kulkukissoja. Viimeksi mainittuja Metsästäjäliiton

⁸² M&K 5/51, 175 ”Riistamailta ja kalavesiltä. Ketun myrkkypyynti sallittua koko maassa”;

⁸³ M&K 12/50, 409 ”Suomen Yl. Metsästäjäliiton tiedonantoja. Kettusota”. Massajahteja kyllä kritisoitiinkin, ks. esim. SMA 4.3.3. SML Ea5, A. Hongisto Metsästäjäliitolle, ei päiväystä.

⁸⁴ Malinen 2006, 126-128.

hallituksen jäsen, everstiluutnantti Sven Oskar Lindgren, saattoi kutsua ”murhaenkeleiksi”, ”pyöreätassuisiksi paholaisiksi” tai ”pienriistamme murhaajiksi”.⁸⁵ Riista olikin nimenomaan ”meidän”, metsästäjien, riistaa. Eläimet, joita voitiin metsästä, olivat siis jo lähtökohtaisesti metsästäjien epävirallista omaisuutta, jota pedot ja vahinkoeläimet rosvosivat. Riista nähtiin riistanhoidon tuotteeksi, metsän viljaksi, jota voitiin ja jota oli syytä verottaa suunnitelmallisesti. Muuten luonnon tuoton olisi koettu menevän hukkaan. Ns. ylimääräiset eläinyksilöt olisivat päätyneet petojen suuhun tai kuolleet tauteihin tai ravinnonpuutteeseen, joten ylimääräinen tuotto kannatti käyttää hyödyksi. Pedot olivat ”toisia”, metsästäjä-riistanhoitajan vihollisia, mikä oikeutti myös sotaretoriikan käytön. Niinpä vielä 1950-luvulla lähdettiin jokakeväiseen varissotaan, eikä kettusotaakaan jätetty taistelematta.⁸⁶

Nimitystä käytettiin havainnollistamaan sitä ajattelumallia ja niitä toimenpiteitä, joilla kettukantaa haluttiin todella rajoittaa. Käsitettä ei pidä kuitenkaan tulkita liian raskaasti, vaikka vihamielisyyttä kettua kohtaan esiintyikin. Sotavertausta käytettiin 1950-luvulla melko huolettomasti, kun viitattiin tehokkaaseen tappamistoimintaan. Usein kyseessä saattoi olla eräänlainen retorinen kannustuskeino, jolla metsästäjiä pyrittiin saamaan yhteiseen rintamaan vahinkoeläimiä vähentämään. Samantyylinen asennoituminen hylkeisiin oli ollut vallalla aina 1600-luvulta 1960-luvulle asti. Ne nähtiin kilpailijoina, jotka tavoittelivat samoja kala-apajia kuin rannikkoseudun kalastajat. Näkemys oli aluksi voimakkainta siellä, missä hylkeitä ei elinkeinona metsästetty ja missä ne tekivät kalastukselle haittaa.⁸⁷ Metsästäjät luokittelivat itsensä riistaa suojelevan ryhmän jäseninä. Tällaisen identiteettiryhmän jäseneksi valikoituminen pohjautuu usein johonkin tunneperäiseen kannustimeen, jonka perusteella ryhmän jäsen voi kokea omien vaatimustensa olevan oikeutettuja.⁸⁸ Metsästäjät kokivat olevansa riistan suojelijoita ja he toimivat ryhmänä kilpailijoita eli petoja vastaan.

Louekarin komitea sai työnsä jotensakin valmiiksi jo kevättalvella 1949, jolloin se lähetettiin Metsästäjäliiton hallituksen jäsenille tutustumista varten. Hallituksen kokouksessa 23.3.1949 ehdotusta tarkasteltiin ja hallitus teki viimeiset havaintonsa ja

⁸⁵ M&K 2/47, S. O. Lindgren, 48-49, 55 ”Riistanhoitajan talvisista tehtävistä”; M&K 3/47, S. O. Lindgren, 82-85 ”Riistanhoitajan kevättalven tehtäviä”.

⁸⁶ Ks. esim. M&K 11/50, Tauno V. Mäki, 337-338 ”Kettukysymys”; SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 11.11.1951.

⁸⁷ Ylimaunu 2000, 356.

⁸⁸ Ks. esim. Alapuro 1998, 336.

ehdotuksensa mietintöön. Organisaation osalta hallitus ehdotti, että ”metsästysasiain ylimmän johdon rinnalla toimii metsästysasiain neuvottelukunta, jossa metsästäjien keskusjärjestöjen ja Suomen Riistanhoito-Säätiön tulee olla edustettuina”⁸⁹. Liitto halusi siis päästä neuvottelupöytään päättämään maan metsästysasioista. Metsästysalueita muodostettaessa liiton kantana oli, että alueita muodostettaisiin vapaaehtoiselta pohjalta. Pakkoa olisi käytettävä vain poikkeustapauksissa ja lähtökohtana olisi, että maanomistajat muodostaisivat maistaan metsästysalueita vapaaehtoisesti. Jos näin ei tapahtuisi, päättyisi alue rauhoitetuksi metsästykseltä. Liitto myös kannatti kurjen rauhoitusta edelleen, ehdotti summia ulkomaalaisilta metsästäjiltä perittävistä maksuista ja koiraverosta riistanhoitoon perittävää osaa sekä periaatteellisesti vastusti ketun myrkkypyyntiä.⁹⁰

3.4 Komitean mietintö valmistuu

Louekarin komitea sai mietintönsä valmiiksi 27.7.1949. Työnsä aikana se oli käynyt neuvotteluja useiden eri metsästykseseen liittyvien järjestöjen kanssa ja tutkinut erilaisia aloitteita ja ehdotuksia. Pyrkimyksekseen komitea esitti kokonaisvaltaisen ehdotuksen laatimisen, jossa pyrittiin riistanhoidon tehostamiseen. Eräänlaisen metsästysoikeuden pohjoismaisen peruseräntö, metsästysoikeuden ja maanomistuksen liiton, suhteen komitea pysyi perinteisillä linjoilla. Koska riista oli liikkuvaa, eikä kukaan sitä voinut ennen saalistamista omistaa, ei elävä riista kuulunut kenellekään. Oikeus metsästää sidottiin kuitenkin edelleen perinteisesti maanomistukseen. Sitä verrattiin perustuslaissa määriteltyyn kansalaisen omaisuuden suojaan. Komitea viittasi tekstissään historiallisiin perinteisiin, eikä kannattanut ehdotuksia, joissa metsästysoikeus oli haluttu irrottaa maanomistuksesta. Niinpä komitean ehdottaman metsästyslain ensimmäisessä pykälässä metsästysoikeus annettiin alueen omistajalle. Metsästysoikeus oli tosin mahdollista vuokrata eteenpäin. Pieniä poikkeuksia olisi annettu tietyillä valtion omistamilla alueilla Lapissa ja merialueilla. Siellä paikallisilla asukkailla olisi ollut vapaa metsästysoikeus, tämäkin perinteisiin perustuen.⁹¹

⁸⁹ SMA 4.3.3. SML Cc1, hallituksen kokous 23.3.1949.

⁹⁰ SMA 4.3.3. SML Cc1, hallituksen kokous 23.3.1949.

⁹¹ Komiteanmietintö1949:37, 1-2, 9-10, 42-43:1-4§. Koska komiteanmietintö koostuu tekstiosasta, laista ja asetuksesta, on tarkkuuden ylläpitämiseksi syytä mainita sekä sivunumero, että a.o. pykälä.

Komitean uudistuksellisin kuningasajatus, jota oli edellisen lain säätämisen aikaankin esitetty, oli metsästyksen järjestäminen metsästysalueiden pohjalta. Jo vuoden 1934 metsästyslakiin oli kirjoitettu säädös, että metsästysoikeuden haltijoiden tai maanomistajien oli halutessaan mahdollista tehdä kirjallinen sopimus, jossa yhteisesti määriteltäisiin eli yhdistettäisiin tietyt maa-alueet ja yhteistuumin tehtäisiin säännöt, joiden pohjalta metsästyks ja riistanhoitotoiminta tällä alueella järjestettäisiin.⁹² Koska näiden alueiden perustamiseen ei ollut mitään pakkoa, oli pykälä jäänyt jokseenkin teoreettiseksi. Ruotsissa samanlainen mahdollisuus yhdistää metsästysalueita oli ollut mahdollinen jo vuodesta 1912 lähtien, mutta sielläkin alueiden vapaaehtoinen muodostaminen oli aluksi ollut harvalukuista.⁹³

Nyt komiteanmietinnössä metsästysalueajattelu otettiin tosissaan. Alueiden perustamisen toivottiin edelleen lähtevän vapaaehtoisuuden pohjalta ja metsästysalueen minimikooksi ehdotettiin 200 hehtaaria. Sopimus metsästysalueesta olisi tehtävä kirjallisesti ja alue olisi rekisteröitävä lääninhallituksessa. Tällä olisi muutenkin mahdollisuus vaikuttaa alueisiin. Mikäli kahden vuoden kuluessa uuden lain voimaantulosta jotain tiettyä aluetta ei ollut määritelty metsästysalueeksi, saattoi lääninhallitus määrätä, miten metsästyksellä tällä alueella tulisi harjoittaa. Halutessaan lääninhallitus olisi voinut liittää alueen osaksi jotain toista metsästysaluetta. Mikäli metsästyksen toteuttaminen alueella jostain syystä osoittautuisi vähintään viisi vuotta metsästysalueen perustamisen jälkeen mahdottomaksi, metsästysalueen sääntöjä vastaan rikottaisiin tai metsästyksellä harjoitettaisiin kestäättömällä tavalla, olisi lääninhallituksella oikeus peruuttaa metsästysalueen lupa.⁹⁴

Edelleen alueille annettiin määräaika, jolloin kahden vuoden päästä lain voimaantulosta metsästyks olisi mahdollista vain metsästysalueilla. Mahdollisuus metsästyksellä jollakin alueella vaatisi siis sitä, että alue liitettäisiin johonkin toiseen alueeseen. Se voisi myös yhdistyä naapurialueidensa kanssa yhtenäiseksi vähintään 200 hehtaaria olevaksi kokonaisuudeksi tai alue voisi rekisteröityä yksin metsästysalueeksi, mikäli se olisi siihen tarpeeksi suuri. Joka tapauksessa maanomistajakaan ei olisi voinut metsästyksellä omalla maallaan ennen kuin alue olisi määritelty viralliseksi metsästysalueeksi.

⁹² Metsästyslaki 146/1934, 5§.

⁹³ Nordell 1980, 295.

⁹⁴ Komiteanmietintö1949:37, 44-47:6-9§; Ilvesviita 2005, 264.

Etu oikeus metsästykseseen alueella olisi maanomistajalla tai muilla metsästysoikeuden haltijoilla, sen jälkeen kunnan ja lähiseutujen asukkailla. Osallisuutta vailla oleville henkilöille oikeus metsästää voitaisiin myöntää metsästysalueen johtokunnan tai kokouksen toimesta maksua vastaan. Karhun, suden, ahman, hylkeen sekä Oulun ja Lapin lääneissä myös ilveksen ja maakotkan metsästäminen olisi kuitenkin ollut sallittua kaikkialla. Metsästysalueiden avulla yritettiin myös saada tilattomille metsästäjille metsästysmahdollisuuksia. Jatkuvasti lisääntynyt metsästäjämäärä oli aiheuttanut suurten kaupunkikeskusten ympärillä oleville alueille enemmän metsästyspainetta, mikä aiheutti ristiriitoja. Metsästysalueilla pyrittiin saamaan maanomistamattomille metsästäjille edes jonkinlainen mahdollisuus metsästää, kunhan vastineeksi maanomistajat saisivat käytöstä korvauksen, eikä järjestelmä uhkaisi riistanhoitoa tai riistakantoja alueella.⁹⁵

Tarkoituksena oli mahdollistaa metsästyksen ja riistanhoidon suunnitelmallinen organisoiminen laajoilla alueilla ja saada metsästys rajoitetun kontrollin piiriin. Metsästäjät olivat jo jonkin aikaa pelänneet, että pienikokoisesta ja sirpalemaisesta tilarakenteesta johtuen metsästys Suomessa olisi kestänyt. Riista kun ei kuitenkaan kunnioittanut tilarajoja. Turhauttavana koettiin, että toisen pyrkiessä hoitamaan riistaa parhaansa mukaan, naapuritalon metsästysoikeuden haltija pystyi metsästäämään mielin määrin ja ikään kuin korjaamaan naapurinsa kasvattaman tuoton. Metsästysalueilla tähdättiin tämän sirpaleisuusongelman ratkaisuun.⁹⁶

Metsästysalueidea sai lisäpontta sodan jälkeisestä asutustoiminnasta. Jatkosodan jälkeen luovutetuilta alueilta evakkoon joutuneet ihmiset piti saada asutetuksi ja niinpä Suomeen perustettiin n. 30 000 uutta maanhankintalain nojalla perustettua viljelystilaa⁹⁷. Tämä merkitsi tilakokojen pienenemistä ja suuria muutoksia maanomistuksessa. Ylipäätään metsästyksen järjestäminen uusilla tiloilla vaati töitä, sillä uutta tilaa muodostettaessa sopimus metsästysoikeuden vuokraamisesta raukesi. Tämä saattoi vaikeuttaa mm. metsästyseurojen toimintaa. Pahimmassa tapauksessa

⁹⁵ Komiteanmietintö 1949:37, 11, 47:10§, 49-50:18§; Ilvesviita 2005, 265.

⁹⁶ Komiteanmietintö 1949:37, 5-6; M&K 9/49, 258 ”Suomen Yl. Metsästäjäliiton tiedonantoja. Vähän metsästysalueista”; Ilvesviita 2005, 221.

⁹⁷ Yhteensä uusia tiloja ja tontteja asutusta varten perustettiin reilut 100 000 kappaletta, mutta näistä noin 30 000 oli viljelytiloja, joiden koko oli 6-15 hehtaaria. Tämän lisäksi perustettiin n. 15 000 asuntoviljelytilaa, joiden koko oli 2-6 hehtaaria sekä pieniä asuntotiloja, asuntotontteja ja kalastustiloja. Laitinen 1995, 123.

uusi muodostettu tila sijoittui niin hankalasti metsästysseuran maiden keskelle, että seuran metsästysmahdollisuudet vähenivät merkittävästi. Metsästäjäliitto saikin hyväksytyä maatalousministeriössä ehdotuksensa, että metsästysoikeuden haltija saisi uudistaa metsästysvuokrasopimuksen maanhankintatiloilla myös sinä aikana, kun se oli valtion hallinnassa. Metsästysoikeuden vuokraaminen jatkuisi, mikäli uusi omistaja antaisi siihen suostumuksensa. Järjestelmällä pyrittiin myös löytämään ratkaisu asutuskeskusten kasvavalle metsästäjä määrälle. Maataomistamattomien kaupunkimetsästäjien vähäiset metsästysmahdollisuudet alkoivat aiheuttaa ristiriitoja, johon haettiin ratkaisua valtion ja yksityisten maiden käytön lisäämisestä sekä riistakantojen vahvistamisesta.⁹⁸ Mallia järjestelmään saatiin taaskin Ruotsin puolelta, jossa vuoden 1938 metsästyslain myötä oli perustettu metsästysaluejärjestelmä, jossa alueet voitiin luoda vapaaehtoisuuden sijaan enemmistö päätöksellä. Mikäli kolme neljäsosaa tietyn alueen maanomistajista antoi hyväksyntänsä, voitiin alueesta muodostaa riistanhoitoalue.⁹⁹

Komitea totesi, että metsästystoiminnan järjestämiseen tuli saada lisäresursseja mm. kasvaneen metsästyspaineen takia. Pelkkä vapaaehtoinen tai sivutoiminen metsästyksen järjestely ei enää riittänyt, vaan resurssit oli saatava tehokkaammin käyttöön. Niinpä komitea ehdotti organisaatiomallia, jolla pyrittiin metsästysasioiden tehokkaampaan toimittamiseen. Malli perustui vanhalle pohjalle, jossa metsästys olisi maatalousministeriön hallinnon alaa ja ministeriössä metsästysasioiden korkeimpana virkamiehenä toimisi valtion metsästyksenvalvoja. Hän vastaisi metsästyksen järjestelystä ja valvonnasta valtakunnallisella tasolla. Paikallistasolla metsästyksen ja riistanhoidon kehittämisestä ja metsästyksen valvonnasta ja käytännön toteuttamisesta vastaisivat edelleen riistanhoitoyhdistykset. Nämä muodostuisivat metsästäjistä, joilla olisi saman kunnan alueella metsästysoikeus ja jotka olisivat maksaneet riistanhoitomaksun.¹⁰⁰

Komitea ehdotti, että jo pitkään sivutoimisine toimineiden riistapäälliköiden asema virallistettaisiin ja näistä tulisi lääninhallituksessa toimivia päätoimisia valtion

⁹⁸ SMA 4.3.3. SML Da2, Metsästäjäliitto maatalousministeriölle 14.2.1950; SMA 4.3.3. SML Da2, Jokinen metsästysseuroille ja yhdistyksille, kiertokirje 8.2.1951; Ilvesviita 2005, 265. Suomessa oli paljon pientiloja myös vuoden 1918 torpparilain myötä.

⁹⁹ Nordell 1980, 295.

¹⁰⁰ Komiteanmietintö 1949:37, 53:26§, 69:51§.

virkamiehiä. He olisivat väliporras riistanhoitoyhdistysten ja maatalousministeriön välillä. Riistapäällikkö vastaisi läänintasolla metsästyks- ja riistanhoitoasioista ja valvoisi toimintaa lääninsä alueella. Näin ollen riistapäälliköt eivät enää olisi Metsästäjäliiton palveluksessa, vaan puhtaasti valtion palkkalistoilla. Organisaation huipulla maatalousministeriöllä olisi valta päättää asioista. Sen apuna toimisi erityinen neuvottelukunta, joka hahmottelisi metsästyks- ja riistanhoitotoiminnan suuria periaatteellisia linjauksia sekä tekisi maatalousministeriölle aloitteita ja esityksiä metsästyksen ja riistanhoidon kehittämiseksi. Puheenjohtajana neuvottelukunnassa toimisi valtion metsästyksenvalvoja ja jäsenenä määrääjain kaksi urheilumetsästäjien keskusjärjestöjen edustajaa sekä yksi Metsähallituksen, yksityismetsänomistajain, maanviljelijäin ja Suomen Riistanhoito-Säätiön edustaja.¹⁰¹ On syytä huomioda, että komitean ehdotuksessa ei erikseen mainita Metsästäjäliittoa, vaan puhutaan yleisesti keskusjärjestöistä. Liiton jäsenyys neuvottelukunnassa ei siis ollut ehdottomasti turvattu, vaikka käytännössä liitto olisi ilman muuta saanut edustajansa neuvottelukuntaan.

Komitea piti perusteluissaan vapaana olevien koirien ongelmaa suurena ja paljon arvostelua herättäneenä. Mm. metsästyslehdissä usein julkaistut valitukset huonosta koirakurista saivat nyt komiteanmietinnössäkkin huomiota osakseen ja koirien irtipitoon tehtiin määräysehdotuksia, joiden perusteena oli irrallaan liikkuvien koirien aiheuttamat tuhot riistalle ja kotieläimille. Koirien irrallaanoloa oli rajoitettu jo vuoden 1934 metsästyslaissa, mutta nyt irrallaanpitomääräyksiä haluttiin tarkentaa. Ehdotuksen mukaan koira ei olisi saanut olla kytkemättömänä muualla kuin omistajan pihamaalla tai puutarhassa 1.4.–21.8. välisenä aikana. Ylipäätään koirien irrallaanoloon rauhoitusaikana, myös pihapiirissä, komitea suhtautui varauksellisesti. Esimerkiksi poronhoitoalueella olisi tosin sallittu tiettyjä poikkeuksia.¹⁰²

3.5 Mietintö saapuu liittoon

¹⁰¹ Komiteanmietintö1949:37, 7, 9, 81:2§, 82:4§, 83:6§, 84:11§.

¹⁰² Komiteanmietintö1949:37, 23-24, 59-60:38§. Komiteanmietinnön ehdottaman uuden metsästyslain täydellinen referointi ei tässä yhteydessä ole mielekästä, vaan on keskitytty niihin kohtiin, jotka ovat erityisen merkityksellisiä ja joista käytiin keskustelua.

Louekarin komitean loppukesällä 1949 valmistunut mietintö otettiin Metsästäjäliitossa vastaan pääosin positiivisesti. Sisältyihän siihen useita uudistusehdotuksia, joiden puolesta liitto oli tehnyt töitä jo pitkään. Paljon keskustelua herätti metsästysalueajatus, joka nähtiin liitossa pääasiassa myönteisenä uudistuksena, kunhan ehdotusta hiukan viilattaisiin. Mietintö sisälsi kuitenkin ehdotuksen uudesta metsästy- ja riistanhoitoorganisaatiosta. Tämä arvelutti Metsästäjäliittoa, eikä se lopulta voinut sitä edes hyväksyä. Heti komitean mietinnön valmistuttua oli siis selvää, että metsästyslain aikaansaamiseksi piti vielä käydä tarkentavia neuvotteluja.

Maatalousministeriö pyysi nopeasti komiteamietinnön valmistumisen jälkeen Metsästäjäliitolta lausunnon ehdotuksesta. Samanlaisen lausuntopyynnön sai 24 muutakin järjestöä ja yhdistystä, mm. Metsähallitus, SMKL sekä tietyt maatalousjärjestöt. Metsästäjäliitto varasi lausunnon valmisteluun hyvin aikaa, otti yhteyttä jäsenseuroihinsa ja pyysi näiltä mielipiteitä mietinnöstä, joiden pohjalta liitto laatisi yhteenvedon annettavaksi ministeriölle. Lausuntoja saapui yhteensä 118 seuralta, joista suurin osa esitti ainakin jonkinlaisia muutoksia komiteamietintöön. Jäsenseurat olivat pääosin tyytyväisiä komiteamietintöön. Suurimmassa osassa ehdotuksista haluttiin saada vain pieniä viilauksia pykäliin, joten liitolla ei ollut suuria vaikeuksia laatia lausuntoa omasta kannastaan.¹⁰³

Jo vuosia metsästyslehdissä oli harmiteltu huonoja riistakantoja ja samalla kaihoisasti muisteltu 1920-luvun riistarikkaita vuosia. Useimmiten syynä riistan vähentymiseen nähtiin liian voimakas metsästyspaine, jonka koettiin johtuvan välinpitämättömyydestä metsästyksen ja riistaeläinten tulevaisuuteen sekä vääränlaisesta metsästäjäasenteesta. Tätä oli valistuksella syytä pyrkiä muokkaamaan. Riistanhoidon puute tai vähäisyys ja siihen liittyen peto- ja vahinkoeläinten suuri määrä koettiin myös riistaa vähentävinä tekijöinä. Olivat riistakannat sitten tosi asiassa alamaissa tai ei, eli Metsästäjäliitossa huoli riistaeläinten tulevaisuudesta. Niinpä riistanhoitoa haluttiin myös lakitekstiin asti.¹⁰⁴

¹⁰³ SMA 4.3.3. SML Cc1, hallituksen kokous 22.9.1949; M&K 10/49, 296 ”Riistamailta ja kalavesiltä. Lausunnot metsästyslain uudistuksesta”; M&K 2/50, 47-48 ”Metsästäjäliiton lausunto uudesta metsästyslakiehdotuksesta”.

¹⁰⁴ Huonoilla riistakannoilla viitattiin lähinnä metsäkanalintuihin, jotka vielä 1940-luvun lopulla ja 1950-luvun alusta olivat metsästäjien tärkeimpiä saaliita. Myöhemmin vuosikymmeninä taloudellisesti tärkeiksi nousseet riistaeläimet, hirvi ja valkohäntäpeura olivat tuolloin vielä hyvinkin vähäisiä. Valkohäntäpeuroja oli istutettu Suomeen 1930-luvulla eikä laji uutena tulokkaana ollut vielä ehtinyt

Komiteanmietinnössä ehdotettujen metsästysalueiden avulla metsästys pystyttäisiin nyt suunnittelemaan yhteisesti suuremmille alueille. Metsästysalueiden koosta käytiin kuitenkin keskustelua. Komitean ehdottamaa 200 hehtaaria ei pidetty riittävän suurena alueena, jotta suunnitelmallinen metsästys ja riistanhoito voitaisiin toteuttaa. Liitto ehdottikin metsästysalueen koon suurentamista 500 hehtaariin, johon myös Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto yhtyi.¹⁰⁵

Helmikuussa 1950 Metsästäjäliitto lähetti maatalousministeriöön lausuntonsa Louekarin komitean ehdotuksesta uudeksi metsästyslaiksi. Vaikka mietintöön oli periaatteessa suhtauduttu positiivisesti, oli liitto eri mieltä kahdessa asiassa, metsästysalueissa ja metsästyshallinnossa. Komiteanmietinnössä metsästysalueita kannustettiin perustamaan vapaaehtoisesti eli maanomistajat tai metsästysoikeuden haltijat voivat muodostaa metsästysalueen tekemällä kirjallisen sopimuksen.

”Jollei kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta lukien metsästyksen ja riistanhoitoon soveltuvaa aluetta...ole 6 §:ssä mainitussa järjestyksessä muodostettu vapaaehtoiseksi metsästysalueeksi tai sellaiseen alueen liitetty, voi lääninhallitus tämän jälkeen...määrätä riistanhoidosta ja metsästyksestä sellaisella alueella.”¹⁰⁶

Komitea siis katsoi, että mikäli vapaaehtoisesti metsästysalueita ei synny, muodostetaan niitä viime kädessä pakolla tai evätään metsästys alueella. Lääninhallitukselle annettiin myös mahdollisuus peruuttaa metsästysalueen lupa ja kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta metsästys muilla kuin metsästysalueilla olisi kielletty.¹⁰⁷

Metsästäjäliitto suhtautui nihkeästi tähän pakonomaiseen metsästysalueiden muodostamiseen. Liitossa ei oltu varmoja siitä, miten tunteikkaasti maanomistajat suhtautuvat metsästysoikeuteensa, eikä tietoa maan erilaisista metsästysolosuhteista

muodostaa metsästyskelpoista kantaa. Hirvikanta taas oli ollut alamaissa jo pitkään ja lähti nousuun vähitellen 1950-luvulla ja voimakkaasti 1970-luvun alussa, kun sotien jälkeen metsänhakkuita oli lisätty ja siirrytty harsintahakkuista avohakkuihin, mikä lisäsi merkittävästi hirvien talviravinnon saantia. Häkkinen 2010, 25; Nygren 2009, 20. Ks. myös Ylimaunu 2000, 129-130.

¹⁰⁵ SMA 4.3.3. SML Cc1, hallituksen kokous 16.2.1950; SMA 4.3.3. SML Ea3, Halttunen Metsästäjäliitolle 28.2.1947; SMA 4.3.3. SML Ea5, Keipi Metsästäjäliitolle 15.1.1952.

¹⁰⁶ Komiteanmietintö 1949:37, 45:7§.

¹⁰⁷ Komiteanmietintö 1949:37, 46:9§; 49:18§.

ollut riittävästi.¹⁰⁸ Lausunnossaan liitto pelkäsi, että metsästysalueiden pakollinen muodostaminen olisi tuottanut vaikeuksia maanomistajien periaatteellisesta vastustuksesta johtuen. Samoin liitto piti vaarana sitä, että maanomistajat suhtautuisivat metsästysasioihin vastahakoisesti sen jälkeen, kun heidän oikeuteensa vapaaehtoisesti päättää omistamansa maan asioista puututtaisiin. Liitto halusi panostaa maanomistajien myönteiseen suhtautumiseen metsästysasioissa. Niinpä se ehdotti, että kahden vuoden siirtymävaihetta laajennettaisiin viideksi vuodeksi, jonka aikana vapaaehtoiset metsästysalueet olisi luotu. Ylipäätään liitto halusi lakiin lisää painotuksia nimenomaan vapaaehtoiseen toimintaan, eikä pakolla uhkaamiseen.¹⁰⁹

Liitto saattoi hyvinkin olla oikeassa suhtautuessaan varauksellisesti pakolla määräämiseen. Metsien omistus oli Suomessa erityisesti etelässä pienomistuksessa. Mm. torppareiden itsenäistyminen vuonna 1918 ja ylipäätään metsien talonpoikaisomistuksella oli varmasti vaikutusta maanomistajien tunnepohjaisessa suhtautumisessa omistamaansa alueeseen. Metsäpalsta oli toisaalta lisäansion tuoja, mutta myös oma kotimetsä, johon tunnesiteet saattoivat olla hyvinkin voimakkaat. Suomessa metsän merkitys lisäansiona ja luontosuhteen osana on ollut niin suuri, että kotiseuturakkauteen on liittynyt ”maahengen” lisäksi myös ”metsähenki”, eli useiden metsänomistajien tavallista kiinteämpi, melkein symbioottinen suhde kotitilansa metsäpalstaan.¹¹⁰

Selkeästi merkittävämpi mielipide-ero kohdistui metsästys- ja riistanhoito-organisaation järjestämiseen. Metsästäjäliitto ei yhtynyt komitean käsitykseen metsästysasioiden järjestämisestä valtion virastoihin. Liitolla ei varsinaisesti ollut mitään maatalousministeriössä toimivaa valtion ylintä metsästysasioiden virkamiestä eli valtion metsästyksenvalvojaa vastaan. Hänen vastuualueelleen liitto olisi kuitenkin halunnut asettaa vain metsästys- ja riistanhoitotoiminnan valvomisen. Metsästyksenvalvoja edustaisi metsästysasioissa valtiota ja toimisi yhteistyössä metsästäjien kanssa. Metsästäystoiminnan varsinaisesta käytännön järjestelystä vastaisi metsästäjien omatoimisuuteen perustuva piiri-liitto tai keskusjärjestö, jolla olisi tarvittava

¹⁰⁸ SMA 4.3.3. SML Cc1, hallituksen kokous 16.2.1950. Päivämäärä saattaa olla merkattu väärin, sillä kokouksessa käsiteltiin maatalousministeriölle lähetettävää lausuntoa ja päätettiin sen yksityiskohtaisesta laatimisesta, mutta lausunto on merkattu lähetetyksi jo 8.2.1950.

¹⁰⁹ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliitto Maatalousministeriölle 8.2.1950.

¹¹⁰ Massa 1994, 102.

erikoishenkilökunta. Malliksi liitto mainitsi vuoden 1928 yksityismetsälain, jossa säädettiin eräänlaisesta puolivirallisesta järjestöstä, joka omatoimisuuteen perustuen huolehti jäsenistönsä asioista. Samalla se toimi myös valtiovallan hyväksymänä organisaationa.¹¹¹ Tämä tehtävä oli annettu keskusmetsäseura Tapiolle.

Vuonna 1907 perustetun metsäseura Tapion tarkoituksena oli toimia yhteistoiminnassa maanviljelysseurojen kanssa, työskennellä maan yksityismetsätalouden edistämiseksi ja olla maataloudellisten seurojen ja metsänhoidon harrastajien yhdyssiteenä. Ohjelmansa toteuttamiseksi Tapio mm. pani toimeen erilaisia kokouksia, harjoitti julkaisu- ja tiedotustoimintaa sekä avusti erilaisia seuroja niiden metsätaloudellisessa toiminnassa. Yksityismetsätalouden tehostamiseksi säädettiin vuonna 1928 yksityismetsälaki, jossa yksityismetsätalouden kehittäminen ja metsälain valvonta siirrettiin keskitetysti uudelle metsänhoitolautakuntien keskusjärjestönä toimineelle yhdistykselle. Ennen yksityismetsälain säätämistä valtakunnan ainoa virallinen metsäorganisaatio oli Metsähallitus. Se sai toimia metsäasioissa suhteellisen vapaasti, kun metsätalouden painoarvo maatalousministeriön toiminnassa ei ollut kovin suuri. Uudet metsänhoitolautakunnat eivät olleet valtion virastoja, vaan ne toimivat eräänlaisella itsehallintoperiaatteella. Tapio määrättiin asetusteitse näitä lautakuntia johtavaksi keskusmetsäseuraksi ja muutettuaan sääntöjään se otti vastaan valtiovallan sille osoittamat tehtävät. Metsähallitus periaatteessa valvoi keskusmetsäseurojen toimintaa, mutta käytännössä ne saivat toimia suhteellisen itsenäisesti.¹¹²

Myöhemmin keskusmetsäseuroille ja metsänhoitolautakunnille langetettiin

”yksityismetsälain valvonnan ja metsätalouden edistämisen ohella eräitä yleisluontoisia tehtäviä, kuten puutavaran mittausslakien, ns. kämpälain ja eräiden muiden lakien valvonta, jopa huomattavalta osalta sodanaikaisen puutalouden säännöstelyn johtaminen. Näin siitä huolimatta, että metsänhoitolautakunnat vain tiettyä tarkoitusta varten perustettuina ja yhtä metsätalouden intressipiiriä edustavina eliminä huonosti soveltuvat yleishallinnollisiin tehtäviin.”¹¹³

¹¹¹ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliitto Maatalousministeriölle 8.2.1950.

¹¹² Holopainen 1957, 73, 94, 101-103, 111; Mäkelä 2000, 83, 85.

¹¹³ Holopainen 1957, 132.

Tietämystä yksityismetsätalouden toiminnasta metsästäjäliitto sai ainakin hallituksen jäsenen Nils Arthur Osaran kautta. Hän toimi vuosina 1947–1952 Keskusmetsäseura Tapion toimitusjohtajana.

Metsästäjäliitto oli tuskastunut jo perustamisestaan asti vaivanneisiin talousongelmiin ja se halusi päästä päättämään riistanhoitovaroista. Komitean mietinnössä oli ehdotettu metsästysasioiden neuvottelukuntaa, jonka puheenjohtajana olisi toiminut metsästyksenvalvoja ja johon olisi kuulunut mm. kaksi urheilumetsästäjien keskusjärjestön edustajaa. Tämä neuvottelukunta olisi tehnyt linjauksia metsästyksen ja riistanhoidon periaatteellisissa kysymyksissä sekä toiminut maatalousministeriön apuna metsästyksistä ja riistanhoitoa koskevissa asioissa. Riistanhoitovaroista neuvottelukunta ei olisi kuitenkaan pystynyt päättämään ja tähän rahanjakoon liitto olisi tahtonut päästä osalliseksi.¹¹⁴ Koska liiton näkemys uudesta organisaatiosta poikkesi niin suuresti komiteamietinnöstä, se ehdotti, että koko lakiesitys otettaisiin uudestaan perusteellisen valmistelun kohteeksi. Mietintöä alettiinkin muokata ja sen pohjalta laadittiin hallituksen esitys metsästyslaiksi. Tämä jaettiin uudestaan liittoon lausuntoa varten joulukuussa 1951.

Metsästäjäliiton omatoimisuuteen perustuvan metsästyks- ja riistanhoito-organisaation taustalla oli ajatus metsästäjistä oman alansa parhaina asiantuntijoina. Jo vuoden 1923 luonnonsuojelulakia säädettäessä metsästäjät kokivat jääneensä syrjään lain valmistelusta, vaikka mielestään olivat keskeisiä auktoriteetteja luontoon ja luonnonsuojeluun liittyvissä kysymyksissä. Samoin vuoden 1934 laki tuli voimaan ikään kuin vahingossa, eivätkä metsästäjät saaneet siinäkään kaikkia tavoitteitaan toteutettua. Liitossa koettiin, että parhaita asiantuntijoita metsästyks- ja riistanhoitoasioissa olivat valistuneet urheilumetsästäjät, jotka metsästivät järjestyksen vallitessa ja riistakantoja säästäen. Metsästäjäliitossakin myönnettiin, että käytännössä tämä kaunis kuva metsästäjistä ei toteutunut. Päinvastoin metsästäjien valistamisessa ja kouluttamisessa oli vielä paljon töitä tehtävänä. Silti koettiin, että liitossa oikeanlainen ajattelu oli jo saavutettu. Näin ollen parhaita asiantuntijoita metsästysasioissa olisivat valistuneet metsästäjät, joita erityisesti liiton johdosta löytyi paljon. Niinpä olisi ollut tavallaan luonnollista, että näille harrastuksestaan innostuneille metsästäjille annettaisiin

¹¹⁴ SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 16.8.1951; Komiteamietintö1949:37, 81:2§, 82:4§.

mahdollisuus kehittää metsästystä ja riistanhoitoa parempaan suuntaan. Metsästys nähtiin nimenomaan toimintana, jossa pystyttiin saavuttamaan edistystä, oli kyseessä sitten riistan hyvinvointi, metsästäjätavat tai luonnon tehokkaampi hyödyntäminen sitä vaarantamatta.¹¹⁵

3.6 Hallituksen esitys ei kelpaa

Komitean mietinnön ja erinäisten lausuntojen pohjalta valmistettiin hallituksen esitys, joka ei vastustuksesta johtuen ikinä päätynyt eduskuntakäsittelyyn. Esitys noudatteli hyvin pitkälti Louekarin komitean ehdotusta. Toisaalta siihen oli melko myötemielisesti tehty pieniä muutoksia lausuntoja antaneiden tahojen toiveiden mukaisesti. Tässäkin esityksessä painotettiin järjestyksen ja suunnitelmallisuuden tuomista metsästyksen sekä riistanhoidon tärkeyttä, jonka takia metsästysalueiden muodostaminen pienistä alueista oli välttämätöntä. Organisaatiokysymyksessä hallituksen esitys jatkoi komiteamietinnön linjalla, mitä ei luonnollisesti otettu ilolla vastaan liiton sisällä. Esityksessä mainittiin mielenkiintoisesti, että ”on osoittautunut välttämättömäksi muodostaa lääninporras ohjaamaan riistanhoitoyhdistysten toimintaa ja samalla lisätä kenttähenkilökuntaa”¹¹⁶. Tällä tarkoitettiin riistapäälliköiden ja näiden toimialueiden eli riistanhoitopiirien merkitystä ylätasoin maatalousministeriön ja metsästyksenvalvojan sekä alatasoin riistanhoitoyhdistysten ja metsästäjien välillä. Vuoden 1934 laissa perustetut riistanhoitoyhdistykset muodostuivat yleensä yhden kunnan alueella riistanhoitomaksun maksaneista metsästäjistä ja vastasivat metsästyksen paikallisen tason käytännön järjestelyistä. Nyt hallituksen esityksessä todettiin, että käytännössä metsästysasioissa on tarvittu myös riistanhoitopiirejä ja näissä työskenteleviä riistapäälliköitä.¹¹⁷

Järjestelmä perustui jo oikeastaan liiton syntyä edeltävään aikaan, mutta vuodesta 1922 lähtien liitto oli alkanut nimittää metsästyksenhoitoneuvoja, joiden tehtävinä oli mm. valvoa metsästystä ja edistää metsästäjien järjestäytymistä alueellaan, antaa metsästäjille ohjeita ja neuvoja sekä valistaa ihmisiä yleisesti metsästysasioissa.

¹¹⁵ Ilvesviita 2005, 235; Kairikko 1991, 265, 277.

¹¹⁶ SMA 4.3.3. SML He3, Hallituksen esitys Eduskunnalle metsästyslaiksi, ei päiväystä.

¹¹⁷ SMA 4.3.3. SML He3, Hallituksen esitys Eduskunnalle metsästyslaiksi, ei päiväystä; Metsästyslaki 146/1934, 29§.

Neuvojille määrättiin oma alue, jota alusta lähtien kutsuttiin piiriksi. Tosiasiassa toimialue saattoi käsittää jopa neljä suurta läänää, eikä Suomea aluksi ollut jaettu kattavasti. Tämä aluejaottelu oli kuitenkin alkua liiton piirien muodostumiselle.¹¹⁸

Riistanhoidonneuvojien merkitys kasvoi 1930-luvun alussa, kun liiton parantunut taloudellinen tilanne mahdollisti kuukausikorvausten ja matkustusrahojen maksamisen. Työtaakkakin lisääntyi, mutta vuonna 1935 neuvot joutuivat uuden urakan eteen, kun heistä tuli osittain valtion virkamiehiä. Liiton ja maatalousministeriön solmiman sopimuksen mukaan neuvot alkoivat hoitaa metsästyksenvalvojan apuna myös riistanhoitoyhdistysten asioita. Samoihin aikoihin, maatalousministeriön kanssa tehdyllä sopimuksella, liiton jäsenpiirien lukumäärä kasvatettiin neljästä kahdeksaan. Vaikka koko Suomi ei vieläkään ollut jaoteltu liiton piireihin, merkitsi tämä selkeää liiton kenttäorganisaation kehittymistä. Vuonna 1944 riistanhoidonneuvojien uudeksi virkanimikkeeksi tuli riistapäällikkö. Piirit tosin säilyivät edelleen riistapäällikköiden työkenttinä, eivätkä ne siis olleet vielä tällöin omia hallinnollisia yksiköitään. Näitä kutsuttiin kuitenkin yleisesti joko liiton piireiksi tai riistanhoitopiireiksi. Vuodesta 1953 lähtien liitto alkoi perustaa selkeämmin määriteltyjä piirijärjestöjä, joille tuli oma luottamusmiesshallinto.¹¹⁹

Hallituksen esityksessä nyt myönnettiin, että liiton organisaatio on rakenteeltaan toimiva. Liiton ehdottamaa ajatusta metsästäjien omasta keskusjärjestöstä ei ollut lisätty ehdotukseen. Joitain pienempiä ehdotuksiaan liitto tosin oli saanut läpi. Komiteanmietinnössä ehdotettujen metsästysalueiden vähimmäiskooksi asetettiin nyt 500 hehtaaria 200 hehtaarin sijaan. Kiinnostava on myös pieni sanamuutos, jolla mitä ilmeisimmin pyrittiin tehostamaan riistanhoitoa. Komitean mietinnössä metsästysalueen metsästysoikeuden haltijan tuli ”sallia hallinnassaan olevalle alueelle asettaa tai siellä ylläpitää sellaisia laitteita, jotka riistanhoidon kannalta havaitaan tarpeellisiksi”¹²⁰. Uudessa versiossa metsästysalueelle oli velvollisuus asettaa em. laitteita. Muutosta käytännön tasolla on vaikea arvioida, mutta ainakin periaatteessa riistanhoito metsästysalueilla tehtiin tällä tavalla velvollisuudeksi.¹²¹

¹¹⁸ Kairikko 1991, 159-162.

¹¹⁹ Kairikko 1991, 321-324, 338, 493, 597, 605-606.

¹²⁰ Komiteanmietintö1949:37, 44:6§.

¹²¹ SMA 4.3.3. SML He3, Hallituksen esitys Eduskunnalle metsästyslaiksi, ei päiväystä, 6§.

Keskeisempi liiton saavutus oli pakkotoimenpiteillä muodostettavan metsästysalueen poistuminen hallituksen esityksestä. Komiteanmietinnössä lääninhallituksella oli mahdollisuus määrätä metsästyksen järjestämisestä tietyillä alueilla, mikäli niistä ei ollut lain voimaantulosta kahden vuoden kuluessa muodostettu virallista metsästysaluetta.¹²² Hallituksen esityksessä tätä Metsästäjäliiton arveluttavana pitävää pakkokeinoa ei enää ollut. Alueet, joista ei metsästysaluetta ollut muodostettu, olisivat jääneet pois metsästyksestä kolmen¹²³ vuoden kuluessa lain voimaantulosta, kunnes niistä muodostettaisiin metsästysalue, jolla metsästys olisi sallittua.¹²⁴

Maatalousministeriön avuksi määrätulle neuvottelukunnalle annettiin komiteanmietinnössä määriteltyjen tehtävien lisäksi myös oikeus päättää valtion tulo- ja menoarvioon riistanhoidon edistämistä varten vuosittain otetun määrärahan tarkoituksenmukaisesta käyttämisestä. On vaikea arvioida, millaisista rahasummista olisi ollut kyse. Tämä kohta olisi kuitenkin tarkoittanut, että neuvottelukunnalla, johon siis kuului metsästäjäjärjestöjen edustajia, olisi ollut virallinen oikeus olla mukana päättämässä määrärahoista. Käytännössä Metsästäjäliitollakin olisi ollut lain suoma mahdollisuus ottaa kantaa.

Uuteen ehdotukseen sisältyi vielä pieni muutos metsästyskortin hankkimisessa. Minkäänlaista tutkintoa ei vielä tässä vaiheessa oltu ottamassa käyttöön, vaan jokaiselle, jolla katsottiin olevat riittävät tiedot ja taidot, voitiin myöntää metsästyskortti¹²⁵ metsästyskaudeksi kerrallaan. Tämä tosin vaati riistanhoitomaksun suorittamista ja uudessa hallituksen esityksessä metsästyskortin hankkimiseksi piti olla myös metsästysoikeus johonkin alueeseen. Komiteanmietinnössä tätä ei vielä vaadittu. Tämä olisi mahdollisesti vaikeuttanut maataomistamattomien metsästäjien harrastusmahdollisuuksia, kun metsästyskortin hankkimiseksi olisi ensin pitänyt osoittaa, että omaa oikeuden metsästää. Lakiesityksessä metsästysoikeus olisi lopulta ollut vain metsästysalueen osakkailla. Tämä olisi tarkoittanut sitä, että ellei maataomistamaton metsästäjä olisi päässyt jollakin keinolla metsästysalueen jäseneksi, ei hän olisi pystynyt hankkimaan metsästyskorttia. Koska metsästyksestä tietyllä metsästysalueella sovittaisiin yhteisesti, ei olisi enää riittänyt, että hankkii yksittäiseltä

¹²² Komiteanmietintö1949:37, 45:7§.

¹²³ Komiteanmietinnössä kahden vuoden kuluessa. Komiteanmietintö1949:37, 49-50:18§.

¹²⁴ SMA 4.3.3. SML He3, Hallituksen esitys Eduskunnalle metsästyslaiksi, ei päiväystä.

¹²⁵ Kortista voitiin käyttää myös nimitystä metsästyslippu tai -kuitti.

maanomistajalta luvan metsästä tällä mailla. Lupa olisi pitänyt saada metsästysalueen jäseniltä. Mikäli alueella oli jo paljon jäseniä, olisi metsästysosoikeuden hankkiminen voinut osoittautua hyvinkin vaikeaksi, jolloin myös metsästyskortin hankkiminen olisi vaikeutunut huomattavasti.

Hallituksen esitystä kritisoitiin liitossa kiivaasti. Vaikka pienemmissä kysymyksissä esitys olikin ottanut huomioon liiton ajatukset, organisaatiomalli oli edelleen komiteamietinnön kaltainen. Liitto koki ehdotuksen aivan liian virastomaiseksi tai virastojen kautta kulkeväksi, joka vielä oli pahasti päällekkäinen ja aiheutti tämän takia turhia kustannuksia. Vähiä varoja ei näin ollen olisi pystytty ohjaamaan tehokkaasti oikeaan paikkaan. Ehdotuksessahan metsästys- ja riistanhoitoasioissa olisi ollut mukana maatalousministeriö, jossa metsästysasioista vastasi metsästyksenvalvoja. Läänitasolla metsästysasioita hoidettaisiin lääninhallituksissa, joissa johdossa olisivat riistapäälliköt, jotka sitten olisivat yhteydessä paikallistason riistanhoitoyhdistyksiin, joiden jäseniä metsästäjät olisivat. Tämän lisäksi uutena tuttavuutena mukaan tulisivat metsästysalueet, joiden toiminnasta ei käytännössä ollut vielä mitään kokemusta. Kun tähän vyyhteen lisätään vielä metsästäjäjärjestöjä, Metsähallitus, riistantutkimus sekä muita metsästyksen liittyviä organisaatioita, ei ole ihme, että koko ehdotuksen mielekkyyttä pohdiskeltiin. Järjestelmää pidettiin myös sellaisena, ettei se kannustanut metsästäjiä työskentelemään metsästyksen kehittämiseksi, kun päätösvalta oli kuitenkin valtion virastoilla. Liitto ilmeisesti pelkäsi, että ehdotettu organisaatiomalli toisi tullessaan tehottomuutta, monimutkaisuutta sekä metsästäjien keskuuteen herrat päättää -asennetta, joka ei edistäisi erämiesten kehittymistä ideaalimetsästäjiksi tai riistanhoidon edistymistä tehokkaaksi ja suosituksi.

Koska liitossa ei selvästikään oltu tyytyväisiä hallituksen esitykseen ja erityisesti metsästyksen hallinnollinen järjestäminen haluttiin pääsääntöisesti metsästäjien omiin käsiin, päätti liitto ryhtyä oman lakiehdotuksen suunnitteluun. Maatalousministeriö oli pyytänyt liitolta lausuntoa uudesta esityksestä, mihin nyt haettiin lisäaikaa. Liiton hallituksen kokouksessa mukana ollut metsästyksenvalvoja Tauno V. Mäki myönsi lisäaikaa, ja liitto asetti erityisen toimikunnan laatimaan kokonaan uuden lakiesityksen annettavaksi maatalousministeriölle. Toimikuntaan valittiin Heikki Reenpää, Nils

Osara, Jussi Ahokas, Sven Oskar Lindgren, Paavo Karvonen sekä sihteerit Paavo W. Jokinen.¹²⁶

3.7 Tehdään sitten itse esitys

Liiton toimikunta sai työnsä valmiiksi hyvin nopeasti keväällä 1952. Työtä tehtiin kovalla tahdilla, mutta toisaalta liitolla oli jo jonkinlainen käsitys omasta ehdotuksestaan. Lakiesityksessä kirjattiin nyt uudistusehdotukset selvästi yhteen nippuun. Liitto pyysi Ruotsin metsästäjäliitolta, Svenska Jägareförbundetiltä, ruotsalaisen metsästyslain kopion ilmeisesti vertailukohdaksi, mutta pääosin liiton ehdotus mukaili aiempia komitean ja valtioneuvoston ehdotuksia.¹²⁷

Metsästäjäliitto teki ehdotuksessaan pieniä muutosehdotuksia, joista osa liittyi pelkästään käytettyihin termeihin. Näkyvin muutos näissä oli metsästysalue-nimen korvaaminen riistanhoitoalueella, joka liiton mukaan paremmin kuvasi tarkoitusta. Nimityksen muuttaminen kuvaa hyvin 1950-luvulla vallinnutta metsästysideologiaa. Riistanhoito oli muodostunut äärimmäisen tärkeäksi metsästystoiminnan osaksi. Liitossa keskusteltiin myös, miten riistanhoito saataisiin lakitekstiinkin niin keskeiseen osaan, että metsästäminen ei olisi mahdollista ilman riistanhoitoa.¹²⁸

Liiton ehdotuksessa riistanhoitomaksu asetettiin hieman suuremmaksi kuin aiemmissa ehdotuksissa, mutta suuria muutoksia tähänkään kohtaan ei esitetty.¹²⁹ Koirakuriin liitto suhtautui jämakästi. Lakiehdotuksen mukaan koira oli pidettävä kytkettynä 1.4.–19.8 välisenä aikana myös pihamaalla, toisin kuin aiemmissa ehdotuksissa. Liitto halusi myös, että tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta koirat eivät saisi olla irrallaan metsissä tai alueilla, joilla riista voi oleskella, muuten kuin metsästystarkoituksessa. Pyrkimyksenä oli siis saada koirat narun päähän, jotta ne eivät pääsisi tekemään vahinkoja esimerkiksi riistalintujen pesille. Toisaalta tämä lakiehdotus olisi myös antanut metsästyskoirille hieman korkeamman statuksen ja vapauden. Ketun ei

¹²⁶ SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 9.1.1952.

¹²⁷ SMA 4.3.3. SML Da2, Metsästäjäliitto Hamiltonille, 14.2.1952.

¹²⁸ SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 16.2.1950; SMA 4.3.3. SML He3, Hallituksen esitys Eduskunnalle metsästyslaiksi, ei päiväystä.

¹²⁹ 500 markkaa 300 markan sijaan. SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä, 34§.

kuitenkaan annettu nauttia tästä rajoituksesta, vaan liiton ehdotuksessa koiraa sai käyttää ketun pesän hävittämiseen ilman erityistä lupaa. Komiteanmietinnössä hävittämiseen vielä olisi tarvittu riistanhoitoyhdistyksen lupa. Passiivisten pyyntivälineiden osalta liitto teki pieniä eläinsuojelullisia tekoja kirjaamalla lakiehdotukseensa, että pyyntineuvoja, jotka eivät heti tapa otusta, on käytävä tarkistamassa kerran päivässä ja että piisaminrautoja ei saisi asettaa niin, että vesilinnut voisivat mennä niihin.¹³⁰

Näiden pienten muutosehdotusten takia kokonaan uutta metsästyslakiehdotusta ei kuitenkaan luotu. Liiton tärkeimpänä uudistusideana oli kokonaan uudenlainen metsästys- ja riistanhoito-organisaation malli, jota se oli ehdottanut jo heti komiteanmietinnön valmistumisen jälkeen. Koska tätä ajatusta ei ollut otettu huomioon mietinnön pohjalta tehtyä hallituksen esitystä laadittaessa, päätti liitto nyt kirjata ajatuksensa lakiehdotukseen kokonaisuudessaan. Tämä uusi hallintomalliehdotelma lienee syy siihen, että hallituksen esitystä ei ikinä viety eduskuntaan asti, vaan ehdotuksia vertailemaan asetettiin kokonaan uusi komitea.

Metsästäjäliitto arvosteli valtiojohtoista organisaatiota ja lähti ehdotuksessaan siitä, että metsästäjien oli pystyttävä vaikuttamaan omiin asioihinsa ja tarvittaessa etenemään paikallistason vaikutusvallasta aina valtakunnan tasolle asti. Koko metsästysoiminnan järjestämisen tulisi siis perustua metsästäjien keskuudesta valittujen edustajien päätöksiin. Metsästäjiltä kerätyt riistanhoitomaksut jaettiin liiton mukaan sirotellen riistanhoitoyhdistyksille niin, että niiden tehokas hyödyntäminen ei ollut mahdollista. Liitto myös kritisoi riistanhoitoyhdistysten ja lääninhallitusten välistä virkasuhdetta, joka oli liiton mielestä tehoton ja osittain päällekkäinen, eikä kannustanut metsästäjiä omatoimiseen metsästysoiminnan kehittämiseen. Ratkaisuna tähän liitto ehdotti mallia, joka perustui kahteen tärkeään elimeen, metsästäjien keskusjärjestöön ja maan jakamiseen riistanhoitopiireihin.¹³¹

Metsästäjien keskusjärjestö olisi metsästäjien oma luottamusmiesjärjestelmään perustuva organisaatio, joka jakaantuisi hieman läänijakoa tiheämmin

¹³⁰ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä, 35§, 41§, 43§.

¹³¹ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton hallituksen asettaman jaoston perustelut..., ei päiväystä.

riistanhoitopiireihin. Piirejä olisi enemmän kuin läänejä, koska läänien koko olisi liiton mielestä ollut liian suuri. Riistanhoitopiirien alaisuudessa olisivat uudet perustetut riistanhoitoalueet, jotka siis olisivat piirien kautta keskusjärjestön jäseniä. Jokaisella riistanhoitoalueella olisi yksi ääni käytettävänä piirijärjestön vuosikokouksessa, jossa valittaisiin piireille hallitus. Hallituksen jäsenet valittaisiin metsästäjien keskuudesta ja nämä saisivat mm. oikeuden valita piirilleen riistapäällikön ja muut toimihenkilöt. Riistanhoitopiirit olisivat siis suhteellisen itsenäisiä toimijoita, jotka kuitenkin olisivat osa keskusjärjestöä.¹³²

Riistanhoitopiirit edustaisivat metsästäjiä ja metsästysalueita keskusjärjestössä. Tämän korkein päättävä elin olisi vuosikokous, jossa valittaisiin keskusjärjestölle korkeintaan 50-jäseninen valtuuskunta. Riistanhoitopiireillä olisi kokouksessa käytettävinaan ääniä suhteessa oman alueensa metsästäjämäärään. Valittu valtuuskunta valitsisi enintään 15 jäsentä keskusjärjestön hallitukseen, joka olisi järjestön toimeenpaneva elin. Hallituksessa olisi edustettuina myös metsästyksenvalvoja sekä riistan tutkimuslaitoksen ja Metsähallituksen nimeämät edustajat. Keskusjärjestön tehtävänä olisi mm. valistus- ja neuvontatyö sekä metsästyksen ja riistanhoidon käytännöllinen järjestely. Valtiovallan, eli maatalousministeriön ja siellä toimivan metsästyksenvalvojan tehtäväksi jäisi metsästyksen monenlainen valvonta. Metsästäjien keskusjärjestö toimisi myös maatalousministeriön apuna neuvottelukuntana, joka neuvottelisi ja päättäisi laajoista periaatteellisista metsästyksen ja riistanhoitoon kuuluvista kysymyksistä ja päättäisi valtion tulo- ja menoarvioon riistanhoidon edistämistä varten vuosittain otetun määrärahan tarkoituksenmukaisesta käyttämisestä sen jälkeen kun määrärahasta olisi varattu tarpeellinen osa riistanhoitoviranomaisten palkkausta varten. Läänitasolla metsästyksen valvonta olisi lääninhallituksen vastuulla ja paikallistasolla poliisi auttaisi valvonnassa.¹³³

Hallintomallin päällekkäisyyttä vähentääkseen liitto poisti ehdotuksessaan kokonaan valtiolliset kuntatasolla toimineet riistanhoitoyhdistykset. Liiton idea oli, että paikallistasolla ns. metsästysoiminnan perusjärjestöjä olisivat riistanhoitoalueet, jotka toimisivat nekin metsästäjien omatoimisuuden pohjalta. Nämä olisivat suoraan

¹³² SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton hallituksen asettaman jaoston perustelut..., ei päiväystä; SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä.

¹³³ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton hallituksen asettaman jaoston perustelut..., ei päiväystä; SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä.

yhteyksissä riistanhoitopiireihin ja riistapäällikköihin, jotka taas hoitaisivat yhteyksiä sekä metsästäjien keskusjärjestön suuntaan, että tarvittaessa maatalousministeriöön.

Ajatus uudelle organisaatiolle ei syntynyt tyhjästä, vaan se oli itse asiassa luotu hyvin vahvasti Metsästäjäliiton olemassa olevan ja suunnitelmassa olevan organisaation pohjalle. Vuonna 1947 tehdyn sääntömuutoksen myötä Metsästäjäliittoon oli perustettu 24-jäseninen edustajisto, jonka vuosikokous liiton korkeimpana päättävänä elimenä oli valinnut. Edustajiston tehtävänä oli valita liitolle puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä yhdeksänjäseninen hallitus. Hallitus toimi liiton aktiivisena toimeenpanevana elimenä, jonka lisäksi liitolla oli myös palkattuja toimihenkilöitä. Niin ikään liitolla oli olemassa piirit, joiden johdossa olivat riistapäälliköt, jotka olivat vielä tässä vaiheessa sivutoimisia ja työskentelivät sekä maatalousministeriölle että Metsästäjäliitolle. Liiton varsinaisia jäseniä olivat metsästysseurat ja yksittäiset metsästäjät, joilla oli siis äänioikeus liiton kokouksessa jäsenmäärän mukaan.¹³⁴

Metsästäjäliitossa oli 1950-luvun alussa alettu miettimään organisaation muuttamista sellaiseksi, että piireille luotaisiin selkeä toiminta-alue ja niiden toimintaa tehostettaisiin luomalla niille oma luottamusmienshallinto. Ideana oli saada jäsenseuroille parempi mahdollisuus vaikuttaa liiton toimintaan piiriin valittavien luottamusmiesten kautta.¹³⁵

Suunniteltu järjestelmä oli lähes identtinen liiton suunnittelemaan valtiolliseen metsästysorganisaatioon nähden, joten pyrkimyksenä oli samalla kertaa luoda liitolle organisaatio, joka itse asiassa olisikin koko Suomen metsästystoiminnan organisaatio. Liiton jäseninä olleet metsästysseurat muistuttivat ehdotettuja riistanhoitoalueita. Niillä oli jo valmis maa-alue, joilla niillä oli metsästysoikeus, joten seurojen pohjalta olisi helposti voitu luoda uusi riistanhoitoaluejärjestelmä. Riistanhoitoyhdistyksistä liiton kannatti ehdottaa luovuttavan, koska ne olivat valtiollisia elimiä, joiden toimintaan liitto ei pystynyt vaikuttamaan. Siksi liiton kannalta oli ilman muuta edullista painottaa lakiehdotuksessaan riistanhoitopiirien merkitystä, jotka olisivat olleet liiton alaisuudessa. On siis selvää, että liiton tavoitteena oli, että liitosta tulisi tuo ehdotuksessa mainittu metsästäjien keskusjärjestö. Itse asiassa liitto lykkäsi omien sääntöjensä ja organisaation uudistamista, koska sen oma lakiehdotus niin selvästi oli

¹³⁴ Kairikko 1991, 520-523.

¹³⁵ Kairikko 1991, 597.

linjassa uuden organisaatiomallin kanssa.¹³⁶ Samoin liitto vetosi edelleen yksityismetsälakiin, jonka pohjalta valtiovalta oli antanut Keskusmetsäseura Tapiolle, ”laajoja julkisia tehtäviä”. Tapio toimi 16 metsänhoitolautakunnan toimintaa ohjaavana keskusjärjestönä, jolle käytännössä jäi myös jonkin verran valvontavastuuta.¹³⁷

Metsästäjäliitto ehdotti keskusjärjestömallia ja pyrki hankkiutumaan keskusjärjestön rooliin, koska sillä tavalla se olisi päässyt helpommin ja suuremmin vaikuttamaan Suomen metsästysasioihin. Vaikka yhteistyö maatalousministeriön kanssa olisi jatkunutkin, olisi liitolla keskusjärjestönä ollut lakisääteinen asema pitää huolta metsästysasioiden käytännöllisistä järjestelyistä. Tämä olisi tarkoittanut valtiollista rahoitusta ja tuonut liiton toimintaan varmuutta ja jatkuvuutta. Keskusjärjestön luominen liiton olemassa olevan ja suunnitellun rakenteen pohjalle olisi voitu toteuttaa suhteellisen sujuvasti ja metsästysseurat olisivat voineet ottaa haltuun paikallistason toiminnan muuttamalla riistanhoitoalueiksi. Paikallistason metsästysjärjestelyt eivät olisi enää olleet valtion hallinnassa, vaan metsästys olisi järjestetty metsästysalueiden sisällä tehtyjen päätösten mukaisesti. Koska piirien luottamusmiehet olisi valittu metsästäjien keskuudesta¹³⁸, olisi tämä vahvistanut metsästäjien omatoimista asemaa kaikilla tasoilla. Valtion virkamiehet olisi saatu pois koko metsästystoiminnan ketjusta aina paikallistasolta keskusjärjestön johtoon. Valtiolla olisi ollut enää vain valvontarooli, vaikka suurista linjoista olisikin päätetty maatalousministeriön ja metsästäjien keskusjärjestön yhteistyöllä. Toisaalta ehdotettu neuvottelukunta, jossa keskusjärjestö olisi ollut osana, olisi päässyt päättämään ainakin jollain tasolla metsästyksen määrärahoista. Niinpä metsästyksenvalvojan rooli koko organisaation valtiollisena johtajana olisi todennäköisesti heikentynyt. Joka tapauksessa liiton ehdotuksen toteutuminen olisi tarkoittanut, että liitto olisi melko vapaasti päässyt järjestämään Suomen metsästystoimintaa. Toki liiton tavoitteena oli myös ylipäättään vähentää turhaa byrokratiaa, joka mahdollisesti metsästys-/riistanhoitoalueiden myötä olisi vielä lisääntynyt.¹³⁹

¹³⁶ SMA 4.3.3. SML Dc1, vuosikertomus 12.5.1951–17.5.1952.

¹³⁷ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton hallituksen asettaman jaoston perustelut..., ei päiväystä. Kahden ruotsinkielisen metsänhoitolautakunnan toimintaa ohjasi Föreningen för Skogskultur. Parpola & Åberg 2009, 101.

¹³⁸ Liitto tosin ehdotti, että piirien hallinnossa myös lääninhallituksella olisi edustus. SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton hallituksen asettaman jaoston perustelut..., ei päiväystä.

¹³⁹ M&K 10/50, 326 ”Riistamailta ja kalavesiltä. Uusi metsästyslaki”.

Liiton ehdotus voidaan nähdä myös vastaiskuna komiteanmietinnölle ja siitä muokatulle hallituksen esitykselle. Näissä ehdotuksissa nimittäin riistapäälliköistä olisi tullut päätoimisia valtion virkamiehiä, joiden toimipaikka olisi ollut lääninhallituksissa ja jotka olisivat työskennelleet yhdessä paikallistason viranomaiselinten, riistanhoitoyhdistysten kanssa. Näinhän oli jo käytännön tasolla tapahtunut viimeistään vuodesta 1935, kun riistapäälliköt alkoivat työskennellä sekä valtion että Metsästäjäliiton palveluksessa. Valtion ehdotuksessa riistapäälliköt olisivat siirtyneet päätoimisiksi, jolloin Metsästäjäliiton olisi pitänyt jatkaa riistapäällikköorganisaatiotaan omin päin. Tämä olisi tullut kalliiksi, vaikka riistapäälliköt olisivatkin olleet sivutoimisia. Tärkeämpää olisi ollut, että liitto olisi menettänyt arvokkaan yhteyden viralliseen valtiojohtoiseen metsästysrakenteeseen. Ennen lakiesitystähän liitolla oli ikään kuin omat miehet asialla, kun samat riistapäälliköt vastasivat metsästysasioista sekä liiton että valtion puolesta. Pahimmillaan ehdotus olisi voinut tarkoittaa, että valtiojohtoinen riistapäällikköjärjestelmä sekä riistanhoitoyhdistykset olisivat syrjäyttäneet liiton puolivirallisesta asemastaan ja erilainen neuvonta- ym. toiminta olisi siirtynyt liitosta riistanhoitoyhdistyksille ja riistapäälliköille. Tämä olisi toisaalta vaatinut valtiolta lisäpanostuksia, mutta toteutuessaan olisi varmastikin vähentänyt valtion liitolle jakamia avustuksia.¹⁴⁰

Metsästäjäliiton luovuttamaa ehdotusta ei maatalousministeriössä suoraan nieltty. Ehdotus olisi asettanut keskusjärjestön hyvin merkittävään asemaan, mikä olisi ehkä heikentänyt valtion mahdollisuuksia vaikuttaa metsästyksen ja riistanhoidon käytännön järjestelyihin. Valtio olisi ollut vain valvovassa asemassa. Vaikka se olisi vaikuttanut suuriin periaatteellisiin linjoihin neuvottelukunnan kautta, keskusjärjestöllä olisi ollut tässäkin elimessä vahva edustus. Kysyä sopii, miksi komiteanmietintö perustui niin vahvasti olemassa olevien rakenteiden, riistanhoitoyhdistysten ja lääninhallituksissa toimivien riistapäälliköiden, varaan, vaikka Metsästäjäliitolla oli oma edustajansa, sihteeri Kivilinna, Louekarin komiteassa. Kun kerran niinkin uusi ajatus kuin

¹⁴⁰ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton hallituksen asettaman jaoston perustelut..., ei päiväystä. Valtio oli myöntänyt liitolle avustuksia juuri sen takia, että liitto piti huolen monenlaisesta valistus- ja neuvontatoiminnasta. Tämä tarkoitti kuitenkin myös sitä, että maatalousministeriön tuli olla jatkuvasti yhteydessä Metsästäjäliittoon ja samalla myös kuunnella liitolta tulevia vaatimuksia.

metsästysaluejärjestelmä kirjoitettiin ehdotukseen, olisi voinut luulla, että myös ehdotus metsästäjien omatoimisesta järjestöstä olisi saatu jo tähän mietintöön.¹⁴¹

Voi olla, että komiteassa mukana ollut metsästyksenvalvoja Tauno V. Mäki on puolustanut valtiojohtoisuutta metsästysasioissa tai ylipäättään on koettu, että metsästyksurin ylläpitäminen ja metsästyksen suunnitelmallinen järjestäminen olisi syytä toteuttaa valtion kautta. Voidaan myös ajatella, että liittoa ei tuolloin vakavasti ajateltu riittävän vahvana keskusjärjestönä. Tämä kuulostaa oudolta, sillä liitto oli oikeastaan perustamisestaan asti puhunut itsestään maan johtavana metsästyksjärjestönä. Vaikka se sitä olikin, oli liiton jäsenmäärä ja metsästäjien järjestäytymisaste kuitenkin tuolloin suhteellisen pieni, joten ehkä liitto ei vielä kyennyt riittävän hyvin perustelemaan omaa ajateltua roolia koko metsästysoiminnan johdossa. Mahdollista on myös, että vielä tässä vaiheessa ajatus liitosta keskusjärjestönä ei ollut niin laajalle levinnyt, että liiton hallituksessakin keskityttiin lain muihin sisältöihin ja tyydyttiin siihen, että metsästysasioita käsittelevään neuvottelukuntaan otetaan mukaan Metsästäjäliiton edustaja.

Valtion kannalta keskusjärjestöajatus saattoi vaikuttaa tässä vaiheessa liian radikaalilta, mutta toisaalta hallitus ei lähtenyt runnomaan omaa ehdotustaankaan läpi eduskunnassa. Mahdollisesti Suomen merkittävimmän metsästyksjärjestön selkeä erimielisyys metsästysoiminnasta järjestämisestä riitti siihen, että valtioneuvosto ei uskaltanut luottaa komitean pohjalta tehtyyn lakiehdotukseen.¹⁴² Liitto on saattanut saada eräänlaisella painostustoiminnallaan maatalousministeriön hylkäämään ajatuksen siitä, että lakiehdotusta lähdetäisiin viemään tässä vaiheessa eteenpäin. On syytä mainita, että tuolloin yhtenä kolmesta ministeristä maatalousministeriössä toimi Eemil Luukka (MI.), joka oli tuolloin myös Metsästäjäliiton edustajistossa. Vähintäänkin liitolla oli siis hyvät yhteydet ministeriöön.

Niin tai näin, valtioneuvosto päätti asettaa kokonaan uuden komitean, jonka ideana oli mm. puolueettomasti vertailla annettuja ehdotuksia ja pyrkiä antamaan niistä paras ratkaisu. Liitto esitti, että komitean jäseniksi kutsuttaisiin oikeusneuvos Harald Brunou

¹⁴¹ Lopulta vuoden 1962 metsästyslaissa Metsästäjien Keskusjärjestö todella perustettiin, joskaan ei aivan liiton ehdottamassa muodossa.

¹⁴² Ilvesviita 2005, 266.

sekä lainsäädäntöneuvokset Ensio Kytömaa ja Jaakko Rautapää. Brunoun kieltäytyttyä valtioneuvosto määräsi komiteaan varatuomari Paavo J. Karvosen, joka oli ollut mukana Metsästäjäliton erikoistoimikunnassa valmistamassa liiton omaa metsästyslakiehdotusta. Kytömaasta tehtiin komitean puheenjohtaja ja Rautapääkin päätyi jäseneksi. Myöhemmin, syksystä 1953 lähtien, komitean sihteerinä toimi varatuomari Veikko Pihko. Vaikka komitea koostui lakimiehistä, eikä metsästysalan ammattimiehistä, kuten osittain edellisessä komiteassa, oli jäsenistä ainakin Rautapäällä metsästysharrastustaustaa. Karvonenkin oli vähintään eräretkeilijä ja Kytömaan kanssa he tunnustautuivat myös urheilukalastajiksi. Tämä Kytömaan komitea asetettiin työhön 9.10.1952.¹⁴³

¹⁴³ SMA 4.3.3. SML Da2, Metsästäjälitto Lepistölle, 2.7.1952; SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 14.10.1952; Kytömaa 1971, 9-10; Lammin-Koskinen 1949, 325, 397, 633.

4 EKSPANSION AIKA 1953–1959

4.1 Odottelua ja sisäisiä muutoksia

Kytömaan komitean aloitettua työnsä Metsästäjäliitossa alkoi odotuksen aika. Liitto oli antanut maatalousministeriölle oman ehdotuksensa uudeksi metsästyslaiksi sekä ilmaissut tyytymättömyytensä valtioneuvoston ehdotukseen, joten pallo oli siirtynyt komitealle. Odottelu koski kuitenkin vain uutta metsästyslakiehdotusta, sillä muuten liiton toiminta kiihtyi 1950-luvulla voimakkaasti. Uusia metsästysseuroja perustettiin ja vanhojakin seuroja liittyi liiton jäseniksi. Samalla liitto alkoi panostaa yhä enemmän koulutus- ja valistustoimintaan, jolla pyrittiin saamaan metsästäjät vastuuntuntoisiksi erämiehiksi.

Uuden metsästyslain sisällöstä ei liitossa ollut vielä mitään tietoa. Niinpä liiton sisäisen rakenteen uudistaminen oli 1950-luvun alussa maltillista, koska ei tiedetty, miten tuleva laki vaikuttaisi liiton asemaan. Vähitellen alettiin kuitenkin huomata, että Kytömaan komitea ei saisi mietintöään vauhdilla valmiiksi ja liitossa alettiin tehdä organisaatioon liittyviä uudistuksia. Lyhyestä odotteluvaiheesta siirryttiin 1950-luvun puolivälissä valmistautumisvaiheeseen, jolloin alettiin varautua uuteen metsästyslakiin ja liiton asemaan siinä. Vuoden 1956 lopulla Kytömaan komitea sai valmiiksi ensimmäisen ehdotuksensa uudeksi metsästyslaiksi. Tämä ei koskaan päätynyt julkisuuteen, mutta tuli lausuntokierrokselle mm. Metsästäjäliittoon. Ehdotuksen myötä liitossa ryhdyttiin taas aktiiviseen metsästyslain uudistustyöhön.

Liitto ei esittänyt suuria muutosehdotuksia metsästyslakiin 1950-luvun alkupuoliskolla, mutta se pyrki kiirehtimään Kytömaan komitean työtä. Liiton mahdollisuudet jouduttaa komitean työskentelyä olivat kuitenkin suhteellisen vähäiset ja käytännössä liitto tyytyikin seuraamaan, miten komitean työ edistyi ja tarvittaessa kommentoimaan sitä. Liiton hallitus saattoi käydä komitean jäsenten kanssa neuvotteluja, vaikka komitea työskentelikin itsenäisesti. Epävirallisia keskusteluja on käyty varmasti paljonkin, mutta varsinaisia julkisia lausuntoja liitto ei komitealle esittänyt. Liiton tarkoituksena oli

odottaa komitean kannanottoa ja pyrkiä toimimaan sillä tavoin, että metsästyslain uudistus etenisi tehokkaasti.¹⁴⁴

Metsästäjäliiton sisällä alettiin toimintaa kuitenkin 1950-luvulla todella kehittää. Liiton jäsenmäärä yli tuplaantui 1950-luvun alun n. 12 000 jäsenestä kymmenluvun puoliväliin mennessä ja kehitys jatkui niin, että 1950-luvun lopulla jäseniä oli jo lähes 40 000. Jäsenmäärän kasvu johtui mm. organisaation kehittamisestä, toiminnan tehostamisesta, taloudellisen tilanteen parantumisesta ja kasvavasta koulutus- ja valistustoiminnasta. Tämä uusi ekspansiivinen toiminta vaati liiton sisällä myös uudistuksia, joiden tarvetta jäsenistön kasvu vielä lisäsi. Tämä tarkoitti mm. liiton organisaation ja sääntöjen uudistamista, mitä oli alettu puuhaamaan jo vuoden 1952 aikana. Vielä keväällä 1953 ehdotukset uudesta piirijaosta jätettiin odottamaan uutta lakia, mutta saman vuoden aikana piiriuudistukseen lähdettiin toden teolla.¹⁴⁵

Aikaisemmin Metsästäjäliiton piirit olivat olleet vain riistapäälliköiden toiminta-alueita, mutta nyt näistä alueista alettiin muodostaa selkeämmin määriteltyjä piirijärjestöjä, jotka kuulusivat Metsästäjäliittoon ja yksittäiset metsästäjät kuulusivat metsästysseurojen kautta oman alueensa piiriin ja sitä kautta liittoon. Ensimmäisenä perustettiin Pohjois-Karjalan piiri maaliskuussa 1953. Piirijärjestelmän synty oli osittain käytännön tarve, sillä toiminnan kasvaessa liiton keskustoimiston väellä ja hallituksella ei riittänyt enää voimavaroja hoitaa toimintaa koko Suomessa. Piirit valitsivat johtoonsa luottamusmieshallinnon ja saivat tällä tavoin itsenäisemmän aseman liitossa, vaikka piirejä ei aluksi rekisteröitykään.¹⁴⁶ Piiriverkosto pyrittiin ulottamaan koko maahan, missä lähes onnistuttiinkin vuoteen 1955 mennessä.¹⁴⁷

Piiriäön myötä riistapäälliköistä tuli piirien toiminnanjohtajia, jotka kuitenkin jatkoivat työskentelyä sekä liiton että maatalousministeriön palkkalistoilla. Keväällä 1955 liitto päätti ehdottaa valtiovarainministeriölle, että riistapäälliköistä tehtäisiin päätoimisia. Liiton toive kävi toteen ja kesäkuussa 1957 piireissä astuivat virkoihinsa ensimmäiset

¹⁴⁴ SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomus 13.5.1954–16.6.1955; SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 30.6.1954 ja 23.3.1955.

¹⁴⁵ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 4.3.1953; SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1953–1954; Kairikko 1991, 597, 686.

¹⁴⁶ Kairikko 1991, 597-598.

¹⁴⁷ Vain Lappi, ruotsinkielinen Pohjanmaa ja Ahvenanmaa jäivät tässä vaiheessa piiriäön ulkopuolelle. SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1954–1955; Kairikko 1991, 600.

päätoimiset riistapäälliköt, jotka olivat nyt pelkästään liiton toimihenkilöitä. Valtio myönsi liitolle 14 miljoonan markan määrärahan, jolla pystyttiin palkkaamaan 13 päätoimista ja kolme sivutoimista riistapäällikköä.¹⁴⁸ Riistapäälliköt toimittivat siis edelleen sekä liiton että valtionhallinnon asioita, mutta olivat maatalousministeriön ja Metsästäjäliiton sopimuksella vain liiton palkkalistoilla.

Uusi piirijako perustui osittain tarpeeseen tehostaa toimintaa ja uudistaa organisaatiota. Samalla liitto pyrki varautumaan tulevaan metsästyslakiin. Omassa lakiehdotuksessaan liitto oli tuonut esiin metsästysorganisaation, jossa metsästäjien omatoimisuuteen perustuva keskusjärjestö jakaantuisi piireihin. Mahdollisesti liitto oli saanut tietoja, että Kytömaan komitea on asettumassa samalle kannalle, joten liitto alkoi järjestää omaa organisaatiotaan uutta lakia silmällä pitäen. Organisaation kehittäminen tuotiin esiin mm. toimintasuunnitelmassa:

”Toimintavuoden aikana järjestöämme kehitetään siten, että liitto olisi tarvittaessa valmis uuden metsästyslain tullessa voimaan ottamaan vastaan laissa metsästäjien keskusjärjestölle asetettavat tehtävät. Liitto pyrkii toimimaan siten, että nykyistä lakia paremmin vastaava uusi metsästyslaki saataisiin valmiiksi mahdollisimman pian.”¹⁴⁹

Myös liiton sääntöuudistus voidaan nähdä osana tätä valmistautumista. Piirijaon tultua voimaan liiton sääntöjä oli juridisista syistä muutettava, mutta samalla liiton organisaatiota yhtenäistettiin liiton oman lakiehdotuksen kanssa. Keväällä 1956 liitossa hyväksyttiin uudet säännöt, joiden mukaan sen korkein päättävä elin oli joka kolmas vuosi kokoontuva yleiskokous. Tämä mm. valitsi liiton puheenjohtajan ja hahmotteli suuria toimintalinjoja. Merkittävämpi oli uutena elimenä perustettu valtuuskunta, jonka vuosikokous valitsi ja johon kuului liiton puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, enintään kahdeksan vuosikokouksen valitsemaa jäsentä sekä edustajia piirijärjestöistä. Tämä elin kokoontui kahdesti vuodessa ja valitsi liitolle hallituksen. Aiemman edustajiston korvannut valtuuskunta pystyi toimimaan edustajistoa tehokkaammin ja siitä tuli liiton

¹⁴⁸ Ruotsinkielisellä Pohjanmaalla tosin sivutoimisesta riistapäälliköstä saatiin päätoiminen, kun loppuosan palkasta maksoivat alueen riistanhoitoyhdistykset. Kairikko 1991, 605, 609

¹⁴⁹ SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1954–1955.

toiminnan linjanvetojen määrittelijä.¹⁵⁰ Organisaatio muistutti hyvin paljon liiton lakiehdotuksessaan alustavasti hahmottelemaansa metsästyshallintoa. Siinä keskusjärjestön vuosikokous, jossa piireillä oli edustus, valitsi itselleen valtuuskunnan toimintaa johtamaan. Metsästäjäliitto siis todella muokkasi organisaatiotaan sillä periaatteella, että uuden lain astuessa voimaan liitto voisi suhteellisen sujuvasti ottaa vastaan metsästysasioista vastaavan keskusjärjestön tehtävät.

4.2 Toiminta jatkuu ja laajenee

Kairikko on kutsunut 1950-lukua koulutuksen ja valistuksen vuosikymmeneksi.¹⁵¹ Liiton toiminta kasvoi monilla aloilla, mutta ehkä keskeisemmäksi on syytä nostaa nimenomaan metsästys- ja riistanhoitoasioihin liittyvä neuvonta, jota myös valtio lähti tukemaan. Huhtikuussa 1954 maatalousministeriö antoi metsästysasioihin liittyvän valistustoiminnan metsästäjäliiton harteille.¹⁵² Tavoitteena oli tehostaa toimintaa ja ehkäistä päällekkäisyyksiä, joita esimerkiksi kurssitoiminnan osalta oli esiintynyt. Maatalousministeriö myönsi liitolle valistukseen tarkoitetun määrärahan, jonka käyttöä ministeriö valvoi. Valistustoiminnan siirtäminen kokonaan liiton toiminnan alle voidaan nähdä osoituksena siitä, että maatalousministeriössä suhtauduttiin suopeasti liittoon ja hyväksyttiin se keskeiseksi toimijaksi metsästysasioissa. Muutoksen voidaan ajatella myös olleen pieni ministeriön kannanotto siihen suuntaan, että Metsästäjäliitosta voisi todellakin olla tulossa uuden lain keskusjärjestö. Toisaalta tämä tarkoitti myös, että valistustoiminta oli maatalousministeriön valvonnan alla ja sen tuli olla neutraalia ja liittyä vain metsästys- ja riistanhoitoasioihin.¹⁵³ Liitto ei siis voinut käyttää valistukseen tarkoitettuja määrärahoja omaan propagointiinsa, eikä esimerkiksi uusien jäsenien rekrytoimiseen. Toisaalta liiton toiminnan kehittämisessä metsästäjien kouluttaminen ja kehittäminen oli tärkeässä osassa, joten liiton ja ministeriön välinen sopimus oli ilman muuta tervetullut liitolle jo taloudellisistakin syistä.

Neuvonta- ja koulutustyötä tehtiin 1950-luvulla monella sektorilla. Liitto ja sen piirit järjestivät jäsenilleen ja muille sidosryhmille, kuten maanomistajille, erilaisia

¹⁵⁰ Kairikko 1991, 643-645.

¹⁵¹ Kairikko 1991, 619.

¹⁵² SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomus 27.4.1953–13.5.1954.

¹⁵³ SMA 4.3.3. SML Cb1, edustajiston kokous 13.5.1954.

esitelmätilaisuuksia, joissa paikalle tulleita informoitiin mm. riistanhoidon menetelmistä, metsästyslaista ja metsästystavoista. Samantyyllisiä tilaisuuksia järjestettiin myös kaupungeissa ainakin lehdistön edustajille. Ylipäätään lehdistön kautta pyrittiin levittämään metsästyksen ja riistanhoitoon liittyvää tietoa. Oma jäsenlehti oli ehkä tärkein kanava, jolla erämiehille jaettiin tietoa, mutta myös radio toimi tiedonvälityksessä. Liitolla oli myös oma elokuvavälityspalvelu, jonka kautta jäsen seurat pystyivät tilaamaan erilaisia riista-aiheisia elokuvia tapahtumiinsa. Kiinnostavana yksityiskohtana voidaan nostaa esille syksyllä 1956 Hyvinkään Kytäjälle perustettu riistanhoidon mallialue, jossa käytännössä toteutettiin erilaisia riistanhoidon menetelmiä. Samankaltaisia mallialueita perustettiin myös piireihin. Niiden tarkoituksena oli toimia hyvän riistanhoitotyön esimerkkeinä, joiden avulla uusia riistanhoitajia pystyttiin kouluttamaan ja suurelle yleisölle pystyttiin helposti esittelemään metsästäjien työn tuloksia. Liitto alkoi myös 1950-luvulla järjestää riistanhoidon neuvojakursseja, joissa pyrittiin kouluttamaan maakuntiin asiansa osaavia ammattiriistanhoitajia.¹⁵⁴ Valistuksen ja koulutuksen tarkoituksena oli yleisesti kehittää liiton toimintaa, antaa jäsenille konkreettista hyötyä jäsenyydestään ja samalla kasvattaa ja kehittää erämiehiä kohti urheilumetsästäjän ja metsästäjä-riistanhoitajan ideaalia.¹⁵⁵

Vaikka liitto olikin periaatteessa ollut odottavalla kannalla uuden metsästyslain uudistamisen suhteen, oli se samalla tiiviisti seurannut Kytömaan komitean toimintaa ja 1950-luvun puolivälin tienoilla jo alkanut esittää joitain kannanottoja. Liitto oli mm. ehdottanut komitealle sen jäsenen Paavo Karvosen kautta, että liiton aiemmasta ehdotuksesta poiketen uuden lain organisaatioon olisi sittenkin syytä ottaa mukaan pitäjän porras. Aiemmin liitto oli esittänyt, että riistanhoitoyhdistyksistä luovuttaisiin ja riistanhoitopiirien alaisina olisivat vain riistanhoitoalueet, joiden parissa metsästysseurat ja yksittäiset metsästäjät toimisivat. Ilmeisesti liiton kasvun myötä oli alettu ymmärtää, että tällainen järjestely tuottaisi piireille melkoisen työtaakan ja nyt liitto oli tullut toisiin aatoksiin pitäjätason yksiköiden suhteen. Vuoden 1956 lopulla liitto sai tiedon, että komitean ehdotuksessa ei ollut huomioitu pitäjäporrasta. Ennen kuin liitto ehti

¹⁵⁴ SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomukset 1953–1957; SM 4/56, Teppo Lampio, 47-48

”Metsästäjäliitto erämiestemme järjestönä”; Kairikko 1991, 619.

¹⁵⁵ SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1953–1954 ja 1955–1956. Jotkut seurat olivatkin kyselleet, mitä hyötyä jäsenyydestä liitossa todella oli.

ryhtyä toimenpiteisiin, komitea sai valmiiksi ensimmäisen ehdotuksensa uudeksi metsästyslaiksi.¹⁵⁶

Liitto oli yhteyksissä Kytömaan komiteaan ensisijaisesti varatuomari Paavo Karvosen kautta, joka oli hyvin tiiviisti mukana liiton toiminnassa aina liiton kunniatuomioistuimen jäsenyyttä myöten. Karvonen oli usein mukana liiton hallituksen ja työvaliokunnan kokouksissa, joten yhteydet liiton ja komitean välillä olivat hyvät. Merkittävämpää on kuitenkin Karvosen rooli Metsästäjäliiton sääntöuudistuksessa. Liiton uusia sääntöjä valmisteltaessa liitto oli tiiviisti yhteydessä Karvoseen, joka toimi ammattinsa puolesta asiantuntijana ja neuvojana.¹⁵⁷ Samalla on syytä muistaa, että Karvonen oli perillä siitä, millä kannalla komitea oli tulevan metsästyslain organisaation järjestämisessä. Vaikka liitolla ei siis varsinaisesti ollut omaa toimi- tai luottamushenkilöä komiteassa, kuten aiemmassa Louekarin komiteassa, oli liitolla kuitenkin erinomaiset yhteydet ainakin yhteen komitean jäseneseen, joka oli tiiviissä yhteydessä liittoon. Onkin hyvin todennäköistä, että Karvonen on pystynyt antamaan liitolle vinkkejä siitä, miten sääntömuutoksessa on syytä edetä, jotta liiton organisaatio olisi suhteellisen helposti muunnettavissa keskusjärjestön organisaatioon, kun uusi laki astuisi voimaan. Ylipäätään liitto oli tietoinen siitä, että komitea oli asettumassa keskusjärjestöajatuksen kannalle.

4.3 Komitea saa aikaan

Joulun tienoilla 1956 Metsästäjäliitto sai lausuntoa varten Kytömaan komitealta ehdotuksen uudeksi metsästyslaiksi, laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta ja laiksi koiraveron suorittamisesta annetun asetuksen muuttamisesta. Ehdotusta ei vielä tässä vaiheessa tuotu julkisuuteen, vaan erilaisille yhteisöille annettiin tavanomaiseen tapaan mahdollisuus tutustua ehdotukseen ja tuoda esiin omat mielipiteensä ja esityksensä. Ehdotuksesta antoi lausunnon Metsästäjäliiton lisäksi valtion metsästyksenvalvoja, luonnonsuojelunvalvoja, Metsähallitus, sisäasiainministeriö, suurin osa lääninhallituksista, Suomen Riistanhoito-Säätiö, Oulun kaupungin poliisilaitos,

¹⁵⁶ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 20.11.1956; SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomus 12.6.1956–28.2.1957.

¹⁵⁷ SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 10.5.1954; SMA 4.3.3. SML Cb1, edustajiston kokous 13.12.1955; SMA 4.3.3. SML Da6, Lampio Karvoselle 5.3.1956.

virastovaltuutettu, Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto sekä osa riistanhoitopiireistä.¹⁵⁸ Komitean ehdotus oli eräänlainen synteesi aiemmista ehdotuksista, joka itse asiassa otti Metsästäjäliiton toiveet hyvinkin paljon huomioon.

Kytömaan komitea pitäytyi perinteisellä linjalla, ja säilytti ehdotuksessaan maanomistuksen ja metsästysoikeuden liiton tietyin poikkeuksin. Avomerellä ja luodoilla kylänrajojen ulkopuolella komitea ehdotti metsästysoikeuden olevan kaikilla Suomen kansalaisilla, kun se liiton ehdotuksessa oli asetettu maatalousministeriön määrättäväksi. Samoin Lapin ja Oulun läänin kunnissa asuvien metsästäjien kohdalla komitea olisi säilyttänyt vapaan metsästysoikeuden valtion mailla, mikä oli sisällynyt liitonkin ehdotukseen.¹⁵⁹

Komitea oli ehdotuksessaan säilyttänyt ajatuksen metsästysaluejärjestelmästä, joka oli sisällynyt jo aiempiin ehdotuksiin ja josta oli tulossa ehkä lain suurin uudistus. Metsästys olisi ehdotuksen mukaan ollut mahdollista vain erikseen perustetuilla metsästysalueilla, joiden vähimmäiskoko olisi ollut 300 hehtaaria.¹⁶⁰ Komitean ehdotuksessa alueen muodostaminen olisi myös selkeämmin perustunut vapaaehtoisuuteen, sillä alueen muodostamiseksi kaikkien osallisten olisi oltava perustamisen takana. Liiton ehdotuksessa metsästysalue olisi voitu katsoa muodostetuksi, mikäli 2/3 alueen metsästysoikeuden haltijoista olisi perustamisen kannalla.¹⁶¹ Metsästysaluejärjestelmän perusidea oli kuitenkin molemmilla sama perustuen Louekarín komitean esitykseen. Metsästysoikeus olisi maanomistajalla, mutta siirtymäajan jälkeen metsästystä voisi harjoittaa vain virallisilla metsästysalueilla. Mikäli jokin alue ei kuuluisi metsästysalueeseen, ei edes maanomistaja tällä alueella voisi metsästä. Metsästysalueiden jäsenet muodostaisivat metsästyskunnan, joka kokouksessaan valitsisi alueelle johtokunnan toimittamaan sen asioita. Riittävän suuren maa-alueen omistaja olisi toki voinut muodostaa maastaan oman metsästysalueen ja määrätä siten itsenäisesti sen metsästyksensä.

¹⁵⁸ Komiteanmietintö 1959:4, 3.

¹⁵⁹ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä, 3§, 4§; SMA 4.3.3. SML He4, Metsästyslakikomitean ehdotus, joulukuu 1956, 3§, 4§.

¹⁶⁰ Liiton ehdotuksessa 500 ha. SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä, 6§; SMA 4.3.3. SML He4, Metsästyslakikomitean ehdotus, joulukuu 1956, 13§.

¹⁶¹ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä, 6§; SMA 4.3.3. SML He4, Metsästyslakikomitean ehdotus, joulukuu 1956, 13§.

Komitea oli ehdotuksessaan säästänyt vuoden 1934 laista tutut riistanhoitoyhdistykset, jotka liitto oli ehdotuksestaan poistanut kokonaan. Kunnan alueella asuvat metsästyslipun lunastaneet metsästäjät muodostaisivat riistanhoitoyhdistyksen, joka valitsisi itselleen johtokunnan. Molemmissa ehdotuksissa mainittiin metsästyksen harjoittaminen riistakantoja vaarantamatta ja riistanhoito nähtiin velvoitteena.¹⁶² Komitea antoi ehdotuksessaan metsästyskunnalle myös oikeuden rajoittaa riistaeläinten pyyntiaikoja alueellaan, kun se liiton ehdotuksessa sisältyi riistanhoitopiirin oikeuksiin¹⁶³. Koira- ja kissa-asioissa ehdotukset olivat yhteneväisiä, komitean ehdotuksessa koira-asiat oli vielä erotettu omaksi luvuksi nimellä koirakuri.¹⁶⁴

Myrkkypyynnistä käytiin 1950-luvun aikana keskustelua. Komitea päätyi ehdottamaan, että poliisiviranomaisen luvalla myrkkypyynti olisi sallittua suden, ahman ja ketun pyynnissä tiettyjä määräyksiä noudattaen. Liiton ehdotuksessa myrkkypyynti oli vielä rajoitettu asianomaisella luvalla tapahtuvaksi Lapin ja Oulun läänien alueilla, mutta 1950-luvun aikana liittokin hieman muutti kantaansa ketun myrkkypyynnistä.¹⁶⁵ Mielenkiintoinen yksityiskohta on myös kiikarin käyttö kiväärin apuna, jonka jo Louekarin komitea olisi kieltänyt muussa kuin hylkeenpyynnissä ilman asianmukaista lupaa. Liitto oli samoilla linjoilla Louekarin komitean kanssa, mutta Kytömaan komitean ehdotuksessa kiikarin käyttöä ei rajoiteta. Vielä 1950-luvulla kiikarien yleistymisen nähtiin riistakantoja uhkaavana uudistuksena, kun eläimiä pystyttiin ampumaan kauempaa.¹⁶⁶

Merkittävin uudistus komitean ehdotuksessa oli metsästysorganisaatioehdotus, jonka olisi luullut miellyttävän Metsästäjäliittoa. Komitean ehdotus nimittäin mukaili hyvin paljon liiton ehdotusta, jossa metsästys- ja riistanhoitotoiminnan käytännön järjestely, valistustyö ja neuvonta siirtyisivät metsästäjien omatoimisuuteen perustuvan metsästäjien keskusjärjestön haltuun ja valtion viranomaisille jäisi metsästyksen, riistanhoidon ja riistakaupan valvonta. Ajatus ja sen järjestely oli likimain identtinen

¹⁶² SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä, 23§; SMA 4.3.3. SML He4, Metsästyslakikomitean ehdotus, joulukuu 1956, 28-29§, 42§.

¹⁶³ Louekarin komitean ehdotuksessa metsästysaikojen rajoitusoikeus oli riistanhoitoyhdistyksellä.

¹⁶⁴ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä, 28§, 35-38§; SMA 4.3.3. SML He4, Metsästyslakikomitean ehdotus, joulukuu 1956, 35§, 48§, luku 6.

¹⁶⁵ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä, 42§; SMA 4.3.3. SML He4, Metsästyslakikomitean ehdotus, joulukuu 1956, 57§.

¹⁶⁶ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä, 45§; Komiteanmietintö1949:37, 66:47§.

liiton ehdotuksen kanssa, vaikka pieniä eroavaisuuksia olikin. Mm. liiton ehdotuksessa keskusjärjestön hallitus olisi toiminut automaattisesti maatalousministeriössä toimivan metsästyksenvalvojan apuna neuvottelukuntana, joka olisi hahmotellut suuria periaatteellisia linjoja metsästys- ja riistanhoitotoimintaan ja tehnyt esityksen valtion määrärahan käytöstä. Komitean ehdotuksessa neuvottelukuntaa ei ollut tarkkaan määritelty, mutta keskusjärjestön hallitus olisi voitu asetuksella määrätä toimimaan neuvottelukuntana.

Keskusjärjestön jäsenien kohdalla oli myös pieni ero. Liiton ehdotuksessa jäseniä olisivat olleet lailla perustetut metsästyskunnat ja sitä kautta yksittäiset metsästäjät, mutta komitean ehdotuksessa jäseniä olisivat olleet myös riistanhoitoyhdistykset. Riistanhoitoyhdistykset ikään kuin rinnastettiin uusiin metsästyskuntiin siten, että niiden merkitys paikallistason metsästysasioiden järjestelijänä olisi pienentynyt, kun metsästyskunnat olisivat olleet suoraan riistanhoitopiiriin kautta keskusjärjestön jäseniä. Voimassa olleessa vuoden 1934 laissa tietyn kunnan alueella olleet metsästäjät muodostivat riistanhoitoyhdistyksen, joka vastasi paikallistason metsästysasioiden järjestelystä ja oli yhteydessä riistapäällikköön ja tämä taas maatalousministeriön metsästyksenvalvojan. Yhteys yksittäisestä metsästäjästä ylöspäin tapahtui siis riistanhoitoyhdistyksen kautta, mutta komitean ehdotuksessa metsästyskunnat olisivat olleet suoraan yhteydessä riistanhoitopiiriin ja riistapäällikköön. Muutoin organisaatio oli samanlainen molemmissa ehdotuksissa. Keskusjärjestö olisi jakaantunut riistanhoitopiireihin, joilla oli piirinsä metsästäjämäärään perustuva edustus keskusjärjestön kokouksessa. Piirien johdossa olisi ollut jäsenien valitsema hallitus, joka olisi valinnut piirilleen riistapäällikön johtamaan käytännön toimintaa. Piirin kokouksissa edustettuina olisivat olleet piirin jäsenet, eli metsästäjäkunnat, metsästysalueen muodostaneet yksittäiset metsästäjät sekä riistanhoitoyhdistykset. Kullakin olisi ollut yksi ääni kokouksissa. Riistanhoitoyhdistysten rooli organisaatiossa olisi siis pienentynyt. Keskusjärjestön johdossa olisi ollut samaan tapaan hallitus, jonka olisi valinnut vuosikokouksessa valittu valtuuskunta, eli metsästäjistä koostuva luottamusmieselin.¹⁶⁷

¹⁶⁷ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä, 49-52§; SMA 4.3.3. SML He4, Metsästyslakikomitean ehdotus, joulukuu 1956, 28§, 72-77§.

4.4 Metsästäjäliitto käsittelee ehdotusta

Metsästäjäliitossa komitean ehdotus otettiin pääpiirteissään hyvin vastaan, vaikka sen käsittely lopulta paisuikin. Liiton pyrkimyksenä oli, että ”myötävaikutetaan nykyistä paremman metsästyslain pikaiseen valmistumiseen ja huolehditaan siitä, että erämieskunnan toivomukset otetaan laissa huomioon.”¹⁶⁸ Tämän periaatteen toteuttaminen kyllä onnistui komitean ehdotuksen pohjalta, mutta esitystä päädyttiin silti käymään hyvinkin yksityiskohtaisesti läpi.

Metsästäjäliitto oli ehdottomasti jo Louekarin komitean ehdotuksessa mainittujen metsästysalueiden kannalla, mutta niihin liittyviin yksityiskohtiin liitossa ei oltu täysin tyytyväisiä. Koko järjestelmän ideana oli saattaa metsästys järjestyksen ja suunnitelmallisuuden alle, mikä ei ehdotuksen mukaan toteutunut Pohjois-Suomessa. Vuoden 1934 laissakin Pohjois-Suomen asukkailla oli vapaa metsästysoikeus valtion mailla, eikä komitea ollut ehdotuksessaan lähtenyt rajoittamaan tätä. Liitossa vapaan metsästysoikeuden perinteet kyllä huomioitiin, mutta vapaus saatettiin nähdä ”kaikkien sotana kaikkia vastaan”¹⁶⁹. Liitossa otettiin kanta, jonka mukaan metsästyksen järjestelmällisyys metsästysaluejärjestelmän avulla ulotettaisiin koko maahan. Pohjois-Suomessa tulisi kuitenkin huomioida luonnonolojen erilaisuus, eikä järjestelmän ulottamista koko Suomeen olisi välttämätöntä toteuttaa yhdellä rysäyksellä. Vähintään vapaan metsästysoikeuden aluetta olisi silti pienennettävä aiemmasta.¹⁷⁰ Tähän näkemykseen yhtyivät myös valtion metsästyksenvalvoja Tauno V. Mäki sekä Metsähallitus.¹⁷¹ Keskustelua nousi jälleen kerran myös siitä, mikä oli sopivan metsästysalueen koko. Komitean ehdottamaa 300 hehtaaria pidettiin liian pienenä ja minimikooksi ehdotettiin jo aiemmin liiton kannattamaa 500 hehtaaria. Metsästysalueen kokokysymyksessä kuitenkin keskeisempää oli tarkoituksenmukaisuus, eikä selvää ihannekokoa alueelle ollut. Pohjois-Suomen osalta alueen olisi oltava liiton mielestä selkeästi suurempi kuin etelässä.¹⁷² Liiton sisällä esiintyi tosin useita erilaisia

¹⁶⁸ SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1957–1958.

¹⁶⁹ Ks. esim. SM 1/57, 1 ”Riittääkö vapaaehtoisuus”.

¹⁷⁰ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 15.1.1957; SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1958–1959, liite; SMA 4.3.3. SML Da8, Lampio Savirannalle 6.2.1957.

¹⁷¹ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 15.1.1957; SMA 4.3.3. SML He4, Metsähallitus maatalousministeriölle 12.2.1957.

¹⁷² SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1958–1959, liite; SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 11.1.1957; SM 1/57, 1 ”Riittääkö vapaaehtoisuus”.

mielipiteitä. Hallituksen jäsen Jussi Ahokas jopa ehdotti metsästysoikeuden irrottamista maanomistuksesta eli ns. metsästyksen sosialisoinnista, mikä ei kuitenkaan saanut kannatusta.¹⁷³

Komitean ehdottama organisaatorakenne oli Metsästäjäliiton ehdotuksesta peräisin, joten se otettiin ymmärrettävästi vastaan ilolla. Komitean työn aikana liitto oli muuttanut kantaansa organisaatiomallista ja esittänyt käsityksensä pitäjänportaasta. Liiton omassa ehdotuksessa riistanhoitoyhdistykset oli poistettu kokonaan ja metsästäjät olivat yhteydessä keskusjärjestöön riistanhoitopiirien ja metsästysaluejärjestelmän kautta. Ilmeisesti käytännön kokemusten myötä liitossa oltiin tultu toisiin ajatuksiin. Kun Metsästäjäliiton jäsenmäärä 1940-luvun lopulla ja 1950-luvulla kasvoi, alettiin myös ymmärtää siihen liittyvä töiden määrä. Uudella piirijärjestömallilla ja liiton uusilla säännöillä pyrittiin tehostamaan liiton toimintaa, mutta samalla huomattiin, että piireillä ja riistapäälliköillä riitti yllättävänkin paljon töitä. Koska liiton ja komitean ehdotuksissa metsästäjäkunnat olisivat hoitaneet asiansa suoraan piirien kanssa, olisi tämä johtanut melkoiseen työmäärän kasvuun piireissä. Metsästysalueiden koosta riippuen yhden piirin alueelle olisi saattanut muodostua jopa tuhansia metsästysalueita. Tästä syystä Metsästäjäliitto esittikin jo ennen ehdotuksen valmistumista Kytömaan komitealle, että lakiin olisi saatava kunnan alueen käsittävä porras, joka hoitaisi kunnan alueella olevien metsästysalueiden asioita eteenpäin piireille. Liitto jopa vertasi pitäjäporrasta vanhoihin kunnan riistanhoitoyhdistyksiin, jotka liitto oli aiemmassa ehdotuksessaan poistanut.¹⁷⁴

Komitean ehdotuksessa riistanhoitoyhdistykset kyllä olivat mukana, mutta niiden rooli ei ollut liiton toiveiden mukainen. Ilmeisesti komitean työ liiton esittämän ehdotuksen aikana oli kuitenkin jo niin pitkällä, ettei se enää ryhtynyt muuttamaan organisaatioehdotustaan. Niinpä liiton suurin kritiikki kohdistui ehdotuksen organisaatioon. Siitä puuttui järjestelmän toimivuuden kannalta ehdottoman tärkeä pitäjäporras, joka olisi ohjaillut metsästysalueita ja metsästäjiä paikallistasolla.¹⁷⁵

Organisaatioon oltiin periaatteessa muuten kohtuullisen tyytyväisiä, mutta edelleen liitossa haluttiin saada metsästäjille itselleen enemmän valtaa päättää omista asioistaan.

¹⁷³ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 11.1.1957.

¹⁷⁴ SMA 4.3.3. SML Da6, Lampio Kytömaalle 24.11.1956.

¹⁷⁵ SMA 4.3.3. SML Cb2, valtuuskunnan kokous 13.6.1957; SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 11.1.1957.

Lääninhallituksilla koettiin olevan liian paljon valtaa metsästysasioissa ja vastuu pitäisi siirtää metsästäjien omatoimisuuteen perustuville elimille. Metsästysasiat olisi vielä voimakkaammin keskitettävä metsästäjain keskusjärjestölle ja jopa valvontaa olisi voitu siirtää valtiolta metsästäjille. Erityisesti liiton puheenjohtaja, Metsähallituksen pääjohtaja ja Suomen Metsäyhdistyksen puheenjohtaja Nils Arthur Osara,¹⁷⁶ vertasi tilannetta metsätalouden järjestelmään ja oli selvästi vahvan omatoimisuuden kannalla.¹⁷⁷ Liitto myös oli edelleen sillä kannalla, että siitä tulisi uuden lain keskusjärjestö. Olikin ymmärrettävää, että liitto pyrki tulevaisuutta silmälläpitäen ajamaan itselleen enemmän toimintamahdollisuuksia.¹⁷⁸

Liitossa esitettiin ehdotukselle paljonkin pienempiä parannusehdotuksia, jotka eivät kuitenkaan merkittävässä määrin olisi muuttaneet lakia. Metsästyslain sijaan liitossa ehdotettiin uuden lain nimeksi metsästys- ja riistanhoitolakia, jolloin 1950-luvun metsästysideologian lempilapsi, riistanhoito, olisi saatu jo otsikkotasolla lainsäädäntöön mukaan.¹⁷⁹ Selvyyden vuoksi lakiin haluttiin saada ”johdantoluku pääperiaatteista, jolloin mm. organisaatio tulisi esiin ja sitä voitaisiin heti alun pitäen ryhtyä muodostamaan”¹⁸⁰. Riistanhoitoon varattujen varojen saamiseen haluttiin kiinnittää huomiota ja jo tässä vaiheessa tuotiin esiin mahdollisuus sisällyttää lakiin metsästäjätkinto edes jossakin muodossa.¹⁸¹

Komitean ehdotus lähetettiin heti liittoon tultuaan piireille lausuntoa varten ja ehdotukseen haluttiin saada myös ulkopuolisen mielipide. Niinpä liitto päätti kutsua Svenska Jägareförbundetin valtakunnankonsulentin Harry Hamiltonin Suomeen vierailulle selostamaan Ruotsin metsästyslaista saatuja kokemuksia ja toisaalta arvioimaan komitean ehdotusta. Ehdotuksessa olevien pienien muutoseikkojen ja pientä viilausta kaipailevien kohtien takia kävi ilmi, että liiton johtoportaalilla olisi edessään

¹⁷⁶ Osara oli toiminut yksityismetsätalouden keskusjärjestön Keskusmetsäseura Tapion toimitusjohtajana vuosina 1947–1952. Osaran monista luottamustehtävistä ja urasta, ks. Kuusela & Lindroos 2003.

¹⁷⁷ SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1958–1959, liite; SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 15.1.1957.

¹⁷⁸ SMA 4.3.3. SML Ca2, yleiskokous 13.6.1957.

¹⁷⁹ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 15.1.1957.

¹⁸⁰ Metsähallituskin asettui kannattamaan johdantolukua. SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 15.1.1957; SMA 4.3.3. SML He4, Metsähallitus maatalousministeriölle 12.2.1957.

¹⁸¹ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 15.1.1957. Metsästäjätkintoa alettiin todella puuhata vuoden 1963 kesällä ja se otettiin käyttöön Suomessa ensimmäisenä Pohjoismaista 1.8.1964. Aarnio 1987, 57-58.

hyvin intensiivinen jakso, jonka aikana koko ehdotus olisi käytävä yksityiskohtaisesti läpi. Koska paranneltavaa kaikesta huolimatta tuntui olevan melkoisen paljon, päätti liiton työvaliokunta asettaa erityisen metsästyslakikomitean kirjoittamaan ehdotuksen metsästyslaiksi. Komiteaan kutsuttiin myös Metsähallituksen edustaja sekä valtion metsästyksenvalvoja, ideana tehdä yhteistyötä ja vähentää kaikkien työtaakkaa. Tämä kolmen komiteaksikin kutsuttu jaosto päätyi tekemään kokonaan uuden ehdotuksen metsästyslaiksi, jota sitten yhdessä Kytömaan komitean ehdotuksen kanssa pyöriteltiin Metsästäjäliiton työvaliokunnassa yhteensä 21 kokouksen ajan.¹⁸²

Mittavasta käsittelystä huolimatta liiton lopulliset muutosehdotukset olivat suhteellisen pieniä, osittain jopa kosmeettisia. Työvaliokunta kävi lakia läpi pykälä pykälältä ja usein muutosehdotukset liittyivät lain sanamuotoihin tai pykäläjärjestykseen. Tässä vaiheessa liiton toimintaa lain valmistelussa voi jo kuvata lain voimaansaattamiseen tähtääväksi toiminnaksi. Suuria muutoksia ei enää lähdetty edes ehdottamaan, eikä laki laajasta käsittelystä huolimatta enää herättänyt suuria mielipide-eroja työvaliokunnan kokouksissa. Ennemmin liitto halusi saada mietinnön lopulta sellaiseen muotoon, että se olisi voitu jättää valtioneuvostolle.

Käsittelyn yhteydessä liitto haki apua Pohjanlahden takaa ja Harry Hamilton Svenska Jägareförbundetista saapui selostamaan Ruotsin metsästyslakia. Erityisesti liitto halusi saada tietoa Ruotsin metsästysaluejärjestelmästä ja siitä, millä tavoin alueet Ruotsin puolella oli järjestetty. Liitossa kun oli pohdituttanut erityisesti se, kuinka pitkälle metsästysalueiden tulisi pohjautua vapaaehtoisuudelle ja missä määrin maanomistajia voitiin pakottaa metsästysalueiden muodostamiseen. Kytömaan komitean jäsen Paavo Karvonen näki ongelmana metsästysoikeuden linkittymisen maanomistukseen, jolloin liiallinen pakko metsästysalueiden muodostamisessa saattaisi sotia perustuslaissa mainittua omaisuuden määräämisvapautta vastaan.¹⁸³

Liiton parissa otettiin myös periaate, että metsästäjille itselleen olisi saatava enemmän mahdollisuuksia päättää omista asioistaan. Tätä silmälläpitäen liitto pyrki siirtämään komitean ehdotuksessa annettuja lääninhallituksen tehtäviä riistanhoitopiireille.

¹⁸² SMA 4.3.3. SML Dc1, vuosikertomus 12.6.1956–28.2.1957; SMA 4.3.3. SML Da8, Lampio Kytömaalle 20.2.1957; SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 16.1.1957.

¹⁸³ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 15.2.1957 ja 25.2.1957.

Karvonen otti tähän kuitenkin kantaa ja esitti, että tietyt oikeudellisluontoiset tehtävät olisi syytä säilyttää lääninhallituksilla.¹⁸⁴ Vaikka liitto ja komitea olivat periaatteessa hyvinkin pitkälle samoilla linjoilla lakiehdotuksen kanssa, ei komiteakaan voinut suunnitella lakia puhtaasti liiton näkökulmasta. Keskeistä kuitenkin on, että Karvonen oli liiton työvaliokunnan kokouksissa selventämässä komitean työn tuloksia ja kokouksissa voitiin myös yhdessä edistää lakiehdotuksen muodostamista. Liitto pystyi esittämään ajatuksiaan pykälä kerrallaan ja Karvonen saattoi ottaa kokouksissa välittömästi kantaa siihen, oliko ehdotus komitean mielestä mahdollista toteuttaa. Ehdotuksen laatiminen ei enää tässä vaiheessa ollut liiton ehdotuksen tekemistä, vaan ennemmin yhteistyössä tehtyä kokonaisehdotuksen työstämistä.

Hyvistä yhteyksistä huolimatta liitto antoi keväällä 1957 Kytömaan komitealle lausuntonsa lisäksi liitteenä oman ehdotuksensa uudeksi metsästyslaiksi. Tätä oli edeltänyt yli 12-tuntinen liiton hallituksen kokous, jossa työvaliokunnan tekemä lakiehdotus oli vielä käyty yksityiskohtaisesti läpi.¹⁸⁵ Ehdotus perustui vahvasti Kytömaan komitean työhön ja liiton esittämät uudistukset olivat tässä vaiheessa jo jokseenkin vähäisiä. Liitto ehdotti laille uutta nimeä, alkuun johdantolukua lain periaatteiden selvittämiseksi sekä uutta järjestystä lain sisältämille luvuille.¹⁸⁶

Metsästysoikeuden määritelmän osalta liitto teki pienen muutoksen. Perinteisesti oikeus metsästä oli ollut alueen omistajalla, mutta liitto muutti ehdotuksessaan määritelmää siten, että ”Oikeus metsästä on jokaisella Suomen kansalaisella, jolla on maanomistukseen perustuva tai vuokraamalla tai muulla tavoin hankittu metsästysoikeus määrättyllä alueella.” Periaate maanomistuksen ja metsästysoikeuden suhteesta oli edelleen sama. Määritelmällään liitto pyrki ikään kuin korostamaan, että metsästysoikeus ei ollut lähtökohtaisesti rajattu vain maanomistajille. Samaa linjaa edusti liiton ehdotus metsästysoikeuden vuokraamisesta valtion mailla. Liiton mielestä valtion maiden metsästysoikeutta vuokrattaessa etusijalle tuli asettaa paikalliset ja näiden jälkeen maata omistamattomat metsästäjät, jotta metsästysoikeus tulisi mahdolliseksi yhä useammalle suomalaiselle. Samalla liitto esitti, että Pohjois-Suomessa tiettyjen kuntien asukkaiden valtion mailla tapahtuvan vapaan metsästyksen aluetta pienennettäisiin

¹⁸⁴ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 16.1.1957 ja 15.2.1957.

¹⁸⁵ SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 12.3.1957.

¹⁸⁶ SMA 4.3.3. SML He4, Lampio Kytömaalle, ei päiväystä.

käsittämään vain Lapin pohjoisosat. Komitean ehdotuksessa alue oli vielä ulottunut aina Kuhmon korkeudelle asti.¹⁸⁷ Liitto siis halusi saada ns. järjestäytyneet metsästysolot myös pohjoiseen.

Metsästysasioiden organisaatio ei ollut vielä tyydyttänyt liittoa, joten uudessa ehdotuksessa sekin määriteltiin hieman erilaiseksi kuin komitean ehdotuksessa. Metsästysasiain neuvottelukunnan liitto määritteli ehdotuksessaan komiteaa tarkemmin ja se olisi muodostunut maatalousministeriön kalastus- ja metsästystoimiston lisäksi metsästäjien keskusjärjestön hallituksesta sekä maatalouden, metsätalouden ja riistan tutkimuksen edustajista. Peruseriaate pysyi kuitenkin samana, eli luotaisiin metsästäjien keskusjärjestö huolehtimaan metsästys- ja riistanhoitoasioita. Järjestön toiminta perustuisi edelleen metsästäjien itsensä tekemään työhön ja toiminnasta vastaisi edustajakokous, valtuuskunta ja hallitus. Keskusjärjestö jakautuisi piireihin, jotka jakaantuisivat riistanhoitoyhdistyksiin ja nämä taas metsästysalueisiin, joiden jäseniä yksittäiset metsästäjät olisivat. Näin liitto siis toi ehdotuksessaan mukaan pitäjätason portaan, joka komitean ehdotuksessa oli kieltämättä hieman sekavasti asetettu metsästysalueiden kanssa rinnakkain. Tarkemmat määräykset keskusjärjestön ja piirien toiminnasta liitto ehdotti tehtäväksi asetuksella.¹⁸⁸ Perusteena oli, että näin lain organisaatio-osa saataisiin joustavammaksi. Osaltaan tähän saattoi myös vaikuttaa se, että liitossa haluttiin saada laki nopeasti aikaiseksi. Enää ei haluttu pyöritellä organisaation yksityiskohtia, jotka mahdollisesti olisivat päätyneet vielä eduskunnassakin erityiseen pyörytykseen. Joka tapauksessa liitto toivoi edelleen keskusjärjestölle enemmän oikeuksia ja velvollisuuksia, jolloin esimerkiksi mainittiin ”rohkaisevat kokemukset” metsätalouden alalta ja Ruotsin metsästysjärjestelmästä.¹⁸⁹

Uutena ajatuksena liiton ehdotuksessa oli lueteltu ne eläinlajit, joita metsästyslaki koski. Metsästysajat liitto ehdotti määrättävän, ilmeisesti Ruotsista saadun mallin mukaisesti, asetuksella joustavuuden mahdollistamiseksi. Komitean ehdotuksessa metsästysajat oli määritelty laissa kiinteinä, jolloin kannanarviointeihin perustuvat metsästysaikojen muutokset olisivat olleet kankeita toteuttaa, vaikka metsästysaikoja olisikin tarvittaessa

¹⁸⁷ SMA 4.3.3. SML He4, Lampio Kytömaalle, liite 4-6§.

¹⁸⁸ SMA 4.3.3. SML He4, Lampio Kytömaalle, liite 70-71§.

¹⁸⁹ SMA 4.3.3. SML He4, Lampio Kytömaalle.

voitu rajoittaa.¹⁹⁰ Liitto kiinnitti vielä huomiota metsästyks- ja riistanhoitotoimintaan saataviin varoihin. Komitean ehdotuksessa valtion tulo- ja menoarvioon olisi sisällytetty määräraha, joka olisi käytetty lähtökohtaisesti metsästyksenvalvojan toimiston ja metsästäjien keskusjärjestön kustannuksiin sekä riistanhoitotoimenpiteiden ja riistantutkimuksen menoihin. Liiton ehdotuksessa metsästyksenvalvojan toimiston ja riistantutkimuksen menoihin olisi varattava erillinen määräraha. Lisäksi hirven kaatolupamaksuista saatavista varoista se osuus, joka ei kuluisi hirvivahinkojen korvaamiseen, tulisi keskusjärjestön ja riistanhoitotoiminnan määrärahaan.¹⁹¹ Tällä liitto pyrki toisaalta saamaan metsästysoikeutta lisää varoja, mutta ennen kaikkea erottamaan keskusjärjestön määrärahat metsästyksenvalvojan varoista. Tavoitteena oli turvata keskusjärjestön toimintavarat.

4.5 Mietintö kansien väliin

Helmikuun 27. päivänä 1959 valmistunut Kytömaan komitean lopullinen mietintö oli sisällöltään ja muodoltaan hyvin samankaltainen kuin komitean aiempi vuoden 1956 lopulla lausuntokierrokselle lähtenyt ehdotus, johon tehdyt muutokset olivat suurimmaksi osaksi yksityiskohtaisia ja sanamuotoihin liittyviä pieniä korjauksia. Metsästäjäliiton uudessa ehdotuksessa ei ollut mullistavia muutoksia ja lakitekstiä muokattiin ennemmin yhdessä keskustellen kuin vaatimuksia esittäen. Metsästäjäliiton väen lisäksi komitea oli kuullut asiantuntija-apuna valtion metsästyksenvalvojaa ja apulaismetsästyksenvalvojaa, tohtori Erkki Kalelaa, hallitussihteeri Mauno Nummea, hallintoneuvos Jussi Haltiaa, Ruotsin metsästäjäliiton valtakunnankonsulentti kreivi Harry Hamiltonia sekä entistä apulaismetsästyksenvalvojaa, kalastusneuvos Don Wikströmiä. Apua komitealle oli tarjonnut myös Suomen Riistanhoito-Säätiö ja Metsähallitus.¹⁹²

Komitean tekemät kiinnostavimmat muutokset liittyivät jälleen kerran metsästysoikeuden ja maanomistuksen suhteeseen sekä metsästysaluejärjestelmään. Vielä aiemmassa ehdotuksessaan komitea oli säilyttänyt Pohjois-Suomen asukkaiden vapaan metsästysoikeuden valtion mailla. Lopullisessa mietinnössä tätä aluetta oli

¹⁹⁰ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 21.1.1957; SMA 4.3.3. SML He4, Lampio Kytömaalle, liite 38-39§.

¹⁹¹ SMA 4.3.3. SML He4, Lampio Kytömaalle, liite 69§.

¹⁹² Komiteanmietintö 1959:4, 3.

voimakkaasti rajoitettu käsittämään vain Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnat.¹⁹³ Komitea meni jopa pitemmälle kuin Metsästäjäliitto, joka sekin oli pienentänyt vapaan metsästyksen aluetta. Komitea oli selvästi yhtynyt liiton ja metsästyksenvalvoja Mäen näkemykseen siitä, että Pohjois-Suomessakin oli tapahtunut viimeisen metsästyslain voimaantumisen jälkeen niin paljon muutoksia, että järjestäytyneet metsästysolot olisi saatava myös pohjoiseen. Perusteluiksi komitea esitti mm. riistakantojen yleistä laskua, asutuksen ja teollisuuden leviämistä, tieverkoston laajentumista, metsästäjien lukumäärän kasvua sekä metsästyksen muuttumista myös pohjoisessa elinkeinosta harrastukseksi.¹⁹⁴

Metsästäjäliitossakin paljon mielipiteitä kirvoittanut metsästysalueen vähimmäiskoko oli komitean ehdotuksessa jätetty ennalleen 300 hehtaariin, eikä liitto siis saanut 500 hehtaarin ajatustaan läpi komiteassa.¹⁹⁵ Sen sijaan riistanhoitopiireille annettiin mietinnössä muutamia aiemmin lääninhallituksille kaavailtuja tehtäviä. Ehdotuksen mukaan kaikki perustetut metsästysalueet piti rekisteröidä ja niistä pidettiin luetteloa. Komiteanmietinnössä tämä luettelointitehtävä siirrettiin lääninhallituksilta piireille, samoin kaikista metsästysaluesopimuksen muutoksista tuli ilmoittaa piirille. Tällä tavoin piirit olisivat yhä tiiviimmin ottaneet hoitaakseen käytännön metsästysjärjestelyn metsästysalueiden osalta. Lääninhallitus kuitenkin viime kädessä olisi hyväksynyt uudet metsästysalueet, joten metsästysasioiden valvonta olisi säilynyt valtiollisella organisaatiolla.¹⁹⁶ Tätähän Metsästäjäliitto oli juuri pyrkinyt saamaan aikaan.

Metsästäjäliitto onnistui saamaan vielä yhden ajamansa ehdotuksen mietintöön. Ehdotuksessa valtion tulo- ja menoarvioon tuli ottaa riistanhoidon edistämiseen tarkoitettu määräraha, jonka määrä perustuisi aiempien kolmen vuoden riistanhoitomaksujen keskimääräiseen kertymään. Uutena puolena mietinnössä määrärahaan olisi lisätty myös hirven kaatolupamaksuista saadut varat sen jälkeen, kun niistä olisi vähennetty hirtävahingoista aiheutuneet menot.¹⁹⁷ Rahausuma sinällään ei olisi ollut järin suuri, mutta ainakin komitea päätyi kannattamaan liiton ajamaa

¹⁹³ Komiteanmietintö 1959:4, 3§.

¹⁹⁴ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittöhallituksen työvaliokunnan kokous 15.1.1957; Komiteanmietintö 1959:4, 6, 12; Ilvesviita 2005, 267.

¹⁹⁵ Komiteanmietintö 1959:4, 13§.

¹⁹⁶ Komiteanmietintö 1959:4, 16§, 18§.

¹⁹⁷ Komiteanmietintö 1959:4, 71§.

riistanhoitovarojen lisäystä. Periaatehan liitolla oli, että metsästäjien maksamat maksut menisivät metsästys- ja riistanhoitotyöhön.

Merkittävämpi muutos sisältyi metsästysorganisaatioon. Komitea ei ottanut liiton ehdottamaa pitäjäporrasjärjestelmää sellaisenaan mietintöönsä, mutta se teki muutoksen riistanhoitopiirien edustusjärjestelmään. Aiemmassa ehdotuksessa jokaisella metsästyskunnalla ja riistanhoitoyhdistyksellä olisi ollut mahdollisuus lähettää edustaja riistanhoitopiiriin vuosikokoukseen, mikä käytännössä olisi saattanut tarkoittaa valtavia massakokouksia. Lopullisessa mietinnössä piirin alueen jokaisella kunnalla olisi ollut oikeus lähettää piiriin vuosikokouksiin kaksi edustajaa. Toisen olisi valinnut kunnan metsästyskuntien edustajain kokous ja toisen kunnan riistanhoitomaksun suorittaneiden asukkaiden kokous tai riistanhoitoyhdistyksen kokous. Näin ollen piirien vuosikokouksissa olisi tullut edustetuksi sekä kuntien metsästysalueet ja samalla metsästysseurat että yksittäiset metsästäjät, jotka eivät välttämättä kuuluneet mihinkään seuroihin. Komitea ei täysin olisi luopunut riistanhoitoyhdistyksistä, mutta pääasiallisesti metsästyskunnat olisivat tulleet riistanhoitoyhdistysten tilalle suorittamaan paikallistason metsästystoimintaa. Riistanhoitoyhdistykset jätettiin lakiin Pohjois-Lapin vapaan metsästysoikeuden kuntia varten. Siellä metsästysaluejärjestelmä ei ehkä olisi tullut käytännössä voimaan, koska valtion mailla metsästysalueiden muodostaminen ei olisi ollut pakollista.¹⁹⁸

Metsästysorganisaation osalta komitea pysyi vanhalla linjallaan, eli metsästyksen käytännön asioista vastaamaan perustettaisiin metsästäjain keskusjärjestö ja valvonta säilyisi valtiolla. Komitea teki kuitenkin erään keskeisen uudistuksen ja perusteluissaan tärkeän ja kiinnostavan kannanoton. Ehdotuksensa lopuksi komitea nimittäin esitti, että jo ennen lain voimaantuloa valtioneuvoston tulisi asettaa metsästäjain keskusjärjestön väliaikainen hallitus, johon metsästyksenvalvojan ja Metsähallituksen edustajan lisäksi tulisi yhdeksän muuta jäsentä. Ennen jäsenten nimittämistä valtioneuvoston olisi kuultava niitä metsästäjäjärjestöjä, joiden toimialueena olisi koko maa, eli käytännössä Metsästäjäliittoa ja Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliittoa. Näin ollen keskusjärjestö olisi saatu nopeasti toimintaan. Varsinaisesti keskusjärjestön järjestäytymisestä olisi

¹⁹⁸ Komiteanmietintö 1959:4, 12

säädetty asetuksella, eikä sen toiminnan yksityiskohdista olisi vielä lainsäädäntötasolla tarvinnut ruveta vääntämään kättä.¹⁹⁹

Kiinnostava kohta sisältyi komitean perusteluihin:

”Nyt annettavan lakiesityksen mukaan valistus- ja neuvontatyö sekä metsästyksen ja riistanhoitotoiminnan käytännöllinen järjestely tulee metsästäjän omatoimisuuteen perustuvan metsästäjän keskusjärjestön asiaksi. Kun metsästäjän keskusjärjestölle, joka jakaantuu riistanhoitopiireihin, uskotaan myös eräitä luonteeltaan valtiolle kuuluvia hallintotehtäviä, jää valtion viranomaisten tehtäväksi lähinnä lain noudattamisen valvonta. Samantapaisista järjestelyistä, joissa **luonteeltaan valtiolle kuuluvia hallintotehtäviä pysyvästi uskotaan muille kuin varsinaisille valtion viranomaisille** (korostus JP), on lainsäädännössämme esimerkkejä, joista mainittakoon metsänhoitolautakuntien ja keskusmetsäseurojen toiminta yksityismetsälain (11.5.1928/161) alalla.”²⁰⁰

Komitea käytti siis Metsästäjäliitonkin käyttämää perustelua sille, että ei-valtiolliselle järjestölle voitaisiin antaa valtiollisia tehtäviä. Käytännössä tämä tarkoitti, että komitean mielestä oli juridisesti mahdollista, että Metsästäjäliitosta tehtäisiin keskusjärjestö ja sille annettaisiin metsästyksen käytännön järjestelyyn liittyvät tehtävät. Komitean jäsenet olivat varmasti tietoisia siitä, että liitto halusi ottaa vastaan keskusjärjestön tehtävät. Samalla tämä tarkoitti, että keskusjärjestön tehtävät olisi voitu teoriassa antaa muullekin järjestölle. Metsästäjäliittoahan ei ollut mainittu lakiehdotuksessa, mutta käytännössä liitto olisi ollut ainoa jo olemassa oleva järjestö, joka nämä tehtävät olisi voinut ottaa vastaan. SMKL²⁰¹ oli jo kokonsa, toimintakykynsä ja poliittisuutensa takia käytännössä mahdoton vaihtoehto.

Kytömaan komitea itse asiassa teki sen, minkä takia se oli asetettukin. Se koosti aiemmista lakiehdotuksista synteesin, jossa pyrittiin ottamaan huomioon aiemman komitean ajatukset, mutta esittämään ne käytännöllisemmässä muodossa. Tavallaan

¹⁹⁹ Komiteanmietintö 1959:4, 89§.

²⁰⁰ Komiteanmietintö 1959:4, 10.

²⁰¹ Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto vastusti komitean ehdotusta, koska sen mukaan se ei riittävästi turvannut maattomien metsästäjien metsästyksmahdollisuuksia ja toisaalta se pelkäsi jäävänsä uuden keskusjärjestön myötä täysin syrjäytetyksi metsästysasioiden hoidosta, ainakin jos tehtävät annettaisiin Metsästäjäliitolle. SM 4/59, 15 ”Uusi metsästyslaki vai ei?”; Mäkelä 1996, 65.

Louekarin komitea oli asettanut periaatteelliset lähtökohdat uudelle laille, jonka Kytömaan komitea muokkasi käytäntöön paremmin soveltuvaksi. Samalla lainvalmistelussa oli mukana useita yhteisöjä, jotka antoivat mielipiteensä ja tätä kautta muokkasivat ehdotuksen sisältöä. Suomen Metsästäjäliitto oli mukana yhtenä tärkeimmistä ja loppuvaiheessa liitto ja komitea tekivät yhteistyötä uuden lain puolesta. Liitto ei ollut tyytyväinen kaikkiin lainkohtiin, mutta uuden lain aikaansaaminen ajoi yksityiskohtien edelle. Liitto oli joka tapauksessa pystynyt olemaan koko ajan jollain tasolla mukana mietinnön valmistelussa – loppuvaiheessa melko kiinteästikin. Vihdoin valtioneuvostolle luovutettaisiin lakiehdotus, joka liitonkin parissa voitiin hyväksyä.²⁰² Komitean lakiasiantuntijat ja metsästyksenvalvoja olivat asettuneet myötämielisiksi sille, että Metsästäjäliitosta tulisi uuden lain tarkoittama keskusjärjestö, jolloin Suomen metsästysasiat saataisiin metsästäjien hoidettavaksi. Toisaalta tiedostettiin, että lakiesitys voi vielä muuttua, mutta lähtökohtaisesti uuden lain syntyyn suhtauduttiin positiivisesti.

²⁰² SMA 4.3.3. SML Cb2, valtuuskunnan kokous 11.6.1959, liite 3; SM 4/59, 15 ”Uusi metsästyslaki vai ei?”.

5 VALMISTELUSTA PÄÄTÖKSIIN 1960–1962

5.1 Lakiehdotus eduskuntaan

Kytömaan komitean mietinnön valmistuttua Metsästäjäliitto kaavaili pienten muutosten ajamista siihen ennen kuin se tuotaisiin eduskunnan käsiteltäväksi hallituksen esityksenä. Vielä 15.5.1959 Ensio Kytömaa oli liiton työvaliokunnan kokouksessa kuuntelemassa, mitä ehdotuksia liitolla oli komitean mietintöön lisättäväksi. Mietintöä käsiteltiin kahdessa muussakin kokouksessa, mutta ehdotukset olivat tässä vaiheessa niin pienimuotoisia ja yksityiskohtaisia, ettei mietintöön lähdetty enää tekemään sen suurempia muutoksia. Mietintö päättyi valtioneuvoston valmisteltavaksi, jolloin siihen tehtiin jokunen muutos. Maatalousministeriö pyysi vielä Metsästäjäliiton edustajan kuultavaksi, mutta valtiovarainministeriöön liitto ei harmikseen päässyt mielipiteitään esittämään. Maaliskuun alussa 1960, noin vuosi komitean mietinnön valmistumisen jälkeen, valtioneuvosto toi uuden metsästyslakiehdotuksen eduskuntaan.²⁰³

Hallituksen esitys oli suurilta osin sama kuin Kytömaan komitean mietintö. Riistanhoitoyhdistyksen määritelmään oli tehty pieni muutos, kun yhdistystä eivät enää muodostaneet kunnan asukkaat, vaan kunnan alueella metsästysoikeuden omaavat metsästäjät. Metsästäjäliiton harmiksi esityksestä oli myös poistettu liiton komitean mietintöön neuvottelema kohta, jossa hirven kaatolupamaksujen hirvivahinkojen maksamisen jälkeen ylimenevä osa olisi voitu käyttää riistanhoitotyöhön. Samoin oli poistettu momentti metsästysasiain neuvottelukunnasta, joka olisi ollut maan metsästysasioiden suuria linjoja hahmotteleva suunnitteluelin. Esityksestä oli myös muutettu kohtaa, jonka mukaan riistanhoitopiirin kokouksiin valittaisiin kunnasta kaksi edustajaa. Toinen olisi ollut riistanhoitoyhdistyksen kokouksen valitsema ja toinen alueen metsästyskuntien valitsema. Hallituksen esityksessä molemmat edustajat olisivat tulleet riistanhoitoyhdistyksen kokouksen valitsemana, eli metsästysalueiden roolia oli hiukkasen pienennetty.²⁰⁴ Muilta osin esitys oli käytännössä sama kuin komitean

²⁰³ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 15.5.1959; SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomus 1.3.1959–29.2.1960.

²⁰⁴ HE n:o 10, 1960, 28§, 71§, 73§, 76§.

mietintö. Myös viittaus yksityismetsälakiin ja ei-valtiolliselle järjestölle annettuihin julkisoikeudellisiin tehtäviin oli tallella.

Metsästäjäliitto otti esityksen vastaan pääosin positiivisesti, eihän se tuonut juurikaan yllätyksiä lain valmistelussa tiiviisti mukana olleelle liitolle. Toki esitys käytiin taas yksityiskohtaisesti läpi ja jälleen kerran ilmeni myös muutosajatuksia ehdotuksen yksityiskohtiin. Erityisesti kiiteltiin, että metsästysalueet olivat edelleen ehdotuksessa mukana järjestystä tuomassa ja riistan verotusta järkiperaistämässä. Riistanhoitovaroja olisi tosin kaivattu vielä lisääkin. Ehdotus oli liitolle toisaalta jonkinlainen kompromissi, mutta puutteet liittyivät yksityiskohtiin ja pääosin ehdotus toi paljon uutta hyvää metsästykseseen. Metsästyksenvalvoja Tauno V. Mäkikin totesi, että ”sellaista lakia, jonka 110.000 omilla aivoillaan ajattelevaa metsästäjää purematta nielisi, ei varmaan kukaan pysty laatimaan”. Ehdotus oli hänenkin mukaan yksityiskohdista huolimatta hyvä.²⁰⁵

Oikeastaan 1940-luvun lopulta lähtien liitonkin piirissä oli esitetty vaatimuksia, että maataomistamattomien metsästäjien asemaa ja metsästysmahdollisuuksia tulisi parantaa. Lain valmistelussa tämä pyrittiin ottamaan huomioon, mutta erityisen selkeätä ohjelmaa tähän ongelmakohtaan ei liitollakaan ollut. Metsästysaluejärjestelmä haluttiin nähdä yhtenä ratkaisuna, mutta sen toimivuuteen suhtauduttiin usein epäilevästi, eikä liitto osannut esittää ratkaisua. Se pyrki tosin 1950-luvun lopulla kannustamaan maanomistajia antamaan maataomistamattomille metsästäjille enemmän mahdollisuuksia. Mitään käskyjä se ei tietenkään voinut antaa.²⁰⁶

Yleisesti liiton toiminta jatkui 1960-luvulle tultaessa entisenlaisena ekspansiohaluisena seuratoiminnan kehittämisenä, jossa keskeistä oli järjestyksen ja suunnitelmallisuuden saanti metsästykseseen ja riistanhoidon kasvattaminen. Valistuksella, koulutuksella ja neuvonnalla oli suuri rooli ja vuosikymmenen aikana liitto olikin pyrkinyt, vaihtelevin tuloksin, antamaan tai toteuttamaan riistanhoitoon liittyvää koulutusta ainakin nuorille, kouluopetukseen, maanomistajille, varusmiehille, rajavartiostolle, metsäalan ammattilaisille, yliopisto-opetukseen, tavallaan lehtimiehillekin sekä tietysti

²⁰⁵ SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 1.3.1960; SMA 4.3.3. SML Da14, Lampio Korsimolle 2.3.1961; SM 2/60, Tauno V. Mäki, 5 ”Metsästyslakiehdotus eduskunnassa”; SM 2/60, 18-19 ”Uusi metsästyslaki metsästysmahdollisuuksien turvaajaksi.

²⁰⁶ SMA 4.3.3. SML Cb2, valtuuskunnan kokous 11.6.1959.

metsästäjille itselleen. Tarkoituksena oli myös lisätä sekä metsästysseurojen, että liiton jäsenseurojen määrää. Yhteistyö mm. maatalousministeriön kanssa jatkui, mutta poliittisessa toiminnassa ryhdyttiin kiinnittämään enemmän huomiota myös kansanedustajiin. Tähän asti lain valmistelu oli sujunut komiteoiden ja ministeriön kanssa, mutta hallituksen esityksen valmistuttua liitto alkoi siirtää painopistettään niihin, jotka viime kädessä päättäisivät lain kohtalosta.²⁰⁷

5.2 Laki- ja talousvaliokunta muuttaa sisältöä

Hallituksen esitys meni käsiteltäväksi suoraan laki- ja talousvaliokuntaan, joka viihtyi lainvalmistelun parissa reilun vuoden ajan. Koska laki siirtyi nyt valmistelussa eduskunnan päätäntäkoneiston alle, vaikutti se jonkin verran myös liiton toimintaan lakiasiaassa. Liiton perustoiminnot säilyivät luonnollisesti samoina, mutta asennoituminen lain valmisteluun muuttui hieman. Yleisesti ottaen liiton linja jatkui. Lain saattamista eduskunnan käsiteltäväksi ja lopulta hyväksytyksi pyrittiin kiirehtimään, vaikkei keinoja tähän liikoja ollutkaan. Sisällön puolesta peruslinja oli, että uuden lain tulisi edistää ”tehokkaasti metsästys- ja riistanhoito-olojemme kehittämistä sekä riistakantojen ja niiden tuoton kohottamista ja jotta se tyydyttäisi sekä metsästäysmaata omistavien että sitä vailla olevien oikeutettuja vaatimuksia”.²⁰⁸ Uudenlaisessa tilanteessa liiton toiminnanjohtajalle Teppo Lampiollekin annettiin hallituksen kokouksessa mahdollisuus jättää arkiset työt vähemmälle ja keskittyä metsästyslain valmisteluun ja yhteydenpitoon poliitikkojen kanssa. Samaan aikaan jäsenseurojen mielipiteitä laista yritettiin kuunnella ja liiton hallitus oli määrännyt metsästyslakijaoston seuraamaan lain valmistelua. Tässä jaostossa oli jäsenenä myös metsästyksenvalvoja Mäki.²⁰⁹

Lain ollessa käsiteltävänä liitto pyrki toimimaan kentällä ”maaperän muokkaamiseksi” uutta lakia varten. Tällä tarkoitettiin lähinnä erilaista tiedottamista, erityisesti uuden metsästysaluejärjestelmän osalta, jota ei missään nimessä pidetty kaikkialla mainiona ajatuksena. Vastustuksesta johtuen liitto panosti nimenomaan metsästysalueiden

²⁰⁷ SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomus 1.3.1959–29.2.1960; SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1960–1961.

²⁰⁸ SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1960–1961.

²⁰⁹ SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 1.3.1960 ja 20.9.1960.

puolestapuhumiseen. Epäilyjä herätti ennen kaikkea luulo, että uusi järjestelmä riistäisi maanomistajalta perustuslaillisen oikeuden päättää omasta maaomaisuudestaan. Niinpä liitto kehotti piirejään ulottamaan tiedottamisen erityisesti maanomistajiin, jotka eniten olivat järjestelmää vastaan. Liiton tekemän kyselyn mukaan noin puolet liiton jäsenistä oli maanviljelijöitä ja näiden poikia. Tämä ryhmä ei ilmeisestikään jakanut kaikkia liiton ajatuksia, olivathan maanviljelijät samalla myös maanomistajia.²¹⁰

Poliittisessa kentässä metsästysaluejärjestelmän vastustusta esiintyi jonkin verran maalaisliiton parissa. Toisaalta vasemmistokaan ei ollut innoissaan järjestelmästä, joka ei sen mielestä ottanut riittävästi huomioon maataomistamattoman kaupunkien työläisväestön metsästysmahdollisuuksia. Metsästysaluejärjestelmää kannatti liitto ja luonnollisesti myös sen piirit, vaikka Pohjois-Suomesta kuultiinkin soraääniä. Ilmeisesti myös Metsähallitus oli järjestelmän kannalla ja ainakin maatalousministeriö metsästyksenvalvojan äänellä pyrki ajamaan metsästysaluejärjestelmää läpi. Liitto esitti, että lähes kaikki riistanhoitoyhdistyksetkin olisivat olleet järjestelmän kannalla, mutta tähän ilmoitukseen on syytä suhtautua hiukan varauksella. Jäsenlehdessään liitto vetosi myös kansainväliseen näkökulmaan esitellen ulkomaiden toimivia metsästysaluejärjestelmiä. Suomi nähtiinkin jossain määrin jälkeenjääneenä, kun tällaiseen sivistysvaltioon eivät metsästysalueet olleet vielä ehtineet.²¹¹

Laki- ja talousvaliokunnan työn aikana liitto piti yhteyttä eduskuntaan ”sekä virallista että epävirallista tietä”.²¹² Tämä tarkoitti, että liitto teki erilaisia esityksiä ja lausuntoja, niin kuin tähänkin asti, mutta kansanedustajiin pyrittiin olemaan myös suorassa ja henkilökohtaisemmassa yhteydessä. Liitto halusi saattaa omat mielipiteensä kansanedustajille tiedoksi ja samalla pyrkiä vakuuttamaan poliitikkoja siitä, että liiton ajamat teemat olivat koko metsästys- ja riistanhoitotoiminnan kannalta oikeita ratkaisuja. Tätä varten liitto kutsui joitakin kansanedustajia kuultavaksi keskustelutilaisuuksiin ravintola Motin juhlakerrokseen. Huomionarvoista on, että SKDL:n edustajille ei moista kutsua edes kaavailtu. Myöhemmin myös laki- ja

²¹⁰ SMA 4.3.3. SML Da13, Lampio piireille 9.4.1960; SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1960–1961; SM 3/61, Teppo Lampio, 23 ”Puolet jäsenistöstä maanviljelijöitä”.

²¹¹ Vuoden 1938 metsästyslakiin salli vapaaehtoisten metsästysalueiden muodostamisen, joita 1950-luvun kuluessa oli jonkin verran alettukin perustaa, mutta laajasta perustamisinnosta ei voida puhua. SM 3/60, Teppo Lampio, 8 ”Uusi metsästyslaki käsiteltävänä”; SM 4/60, 10 ”Uusi metsästyslakimme muiden maiden kokemusten valossa”.

²¹² SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomus 1.3.1960–28.2.1961.

talousvaliokunnan maalaisliittolaiset edustajat kutsuttiin liiton järjestämään ”keskustelemaan illallistilaisuuteen”.²¹³ Tärkeitä ja keskustelunarvoisia teemoja olivat ainakin metsästysaluejärjestelmä, liiton asema tulevassa organisaatiossa sekä riistanhoitoon saatavien määrärahojen riittävä määrä ja turvaaminen.²¹⁴

Vaikka Metsästäjäliitto useissa yhteyksissä esitteli itsensä puoluepoliittisesti riippumattomana järjestönä, oli sen johdossa ollut useita poliitikkoja. Uusien päättäjien lisäämistä liiton johtoon ei pidetty huonona ajatuksena tässäkin vaiheessa. Mm. sosiaalidemokraattien Kalervo Haapasalo ja Maalaisliiton Matti Mattilaa yritettiin saada liiton valtuuskuntaan, mutta sen jäsenet torjuivat täpärästi ajatuksen peläten uusien jäsenten ”politikoimista” liiton sisällä.²¹⁵ Liitto toi omia kantojaan esille myös kaikille eduskuntaryhmille lähetetyn kirjelmän muodossa ja toisaalta liitto oli niin merkittävä järjestö metsästysalalla, että sen edustajia kuultiin usein asiantuntijajäseninä. Toiminnanjohtaja Lampio saikin ravata lakia valmistelevien elimien kuultavana useita kertoja, kuten luonnollisesti myös metsästyksenvalvoja Mäki, johon yhteydet olivat edelleen läheiset. Maatalousministeriöön pidettiin yhteyttä myös erilaisten kirjallisten ehdotusten ja kannanottojen muodossa.²¹⁶

Hallituksen jätettyä esityksensä eduskunnalle, Pohjois-Suomesta alkoi kuulua yhä kärkeämpiä puheenvuoroja lakiehdotusta koskien. Erityisesti Lapissa Metsästäjäliitto ei ollut onnistunut vakuuttamaan metsästäjiä seuratoiminnan, riistanhoidon ja järjestäytyneen metsästyksen tärkeydestä. Tähän vaikutti ennen kaikkea Pohjois-Suomen asukkaiden vapaa metsästysoikeus valtion mailla eli jokaisella vakinaisesti pohjoisessa asuvalla riistanhoitomaksun lunastaneella metsästäjällä oli oikeus mennä metsästämään valtion maille. Koska suuri osa Pohjois-Suomen maista oli valtion omistuksessa, ei seuratoiminta ollut muodostunut yhtä keskeiseksi kuin etelässä. Vaikka

²¹³ SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 1.3.1960 ja 4.4.1961; SMA 4.3.3. SML Da13, Lampio Haapasalolle 18.3.1960; SMA 4.3.3. SML Da13, Lampio Liinamaalle 7.5.1960. Kansanedustajien tilaisuuteen kutsuttiin edustajat Eetu Karjalainen (SDP), Veikko Helle (SDP), Veikko Kokkola (SDP), Kalervo Haapasalo (SDP) ja laki- ja talousvaliokunnan tilaisuuteen Matti Liinamaa (ML.), Onni Mannila (ML.), Juho E. Partanen (ML.), Arvo Pentti (ML.) ja Mauno Pohjonen (ML.).

²¹⁴ SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1961–1962.

²¹⁵ SMA 4.3.3. SML Ca2, yleiskokous 16.6.1960; SMA 4.3.3. SML Da13, Lampio Haapasalolle 9.12.1960. Ilmeisesti Haapasalo oli ainakin liiton toiminnanjohtaja Lampiolle tuttu mies, kun kirjeissäkin tämä sinutteli kansanedustajaa. Vaikuttaisi, että liitto pyrki lähentymään nimenomaan tuolloisen vähemmistöhallituksen muodostajapuoluetta Maalaisliittoa ja sosiaalidemokraatteja.

²¹⁶ SMA 4.3.3. SML Cd2, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 21.4.1960; SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomus 1.3.1960–28.2.1961.

Metsästäjäliitto toittotti riistanhoidon tärkeyttä oikeastaan aina kun se oli mahdollista, ei sen tärkeyteen Lapissa aina oikein uskottu. Metsäalueiden koko pohjoisessa oli niin valtava verrattuna etelään, että pienimuotoisilla riistanhoitotoimilla ei koettu olevan laajoissa kairoissa juuri mitään merkitystä. Pohjoisessa ajatukset metsästäjien järjestäytymisestä ja riistanhoidosta saatettiin kuitata etelän miesten hörhöilynä. Moisten toimien ei ajateltu soveltuvan Lapin maille, jossa erämiehet kyllä osasivat asiansa, niin kuin olivat osanneet aikaisemminkin.

Tätä taustaa vasten on ymmärrettävää, että Lapissa suutahdettiin kun hallituksen esitys vapaan metsästysoikeuden aluetta rajoittavine määräyksineen tuli julki. Metsästäjäliitto oli jo pitkään ajanut metsästyksen järjestäytymistä aina pohjoisinta Suomea myöten. Kun Kytömaan komitea ja hallituksen esitys päätyivät samaan, herättiin pohjoisessa todella vastustamaan tätä etelän herrojen järjettömyyttä. Vuoden 1938 metsästyslaissa vapaan metsästysoikeuden alueen raja kulki suurin piirtein Oulun korkeudella, mutta nyt lähes koko Pohjois-Suomi olisi haluttu asettaa järjestyksen piiriin.²¹⁷ Liittoonkin saapui arvostelevia kirjeitä, joissa ehdotettiin, että pohjoisen metsästäjien kantoja tiedusteltaisiin, ennen kuin lakiehdotuksia valmisteltaisiin:

”Me täällä Lapissa emme katso olevamme päteviä tekemään ehdotuksia, kuinka esim. Uudenmaan läänin riistanhoito- ja metsästysasiat pitäisi lailla järjestää. Niinpä myös olisi ollut asiallista ja kohtuullista tiedustella Lapin eräväen mielipidettä siitä, mitä uudistuksia Lapin osalta metsästyslakiin toivotaan, ennen kuin uutta metsästyslakiehdotusta käytiin laatimaan, sillä Helsingistä katsoen monet asiat näyttävät hyvin toisenlaisilta kuin täällä pohjoisilla kairoilla paikan päällä...Lapin väestö alkaa olla jo tarpeeksi kylläntynyt niihin etelän turisteihin, niin kalastajiin kuin metsästäjiinkin.”²¹⁸

Lapissa ehdotettiin, että paikalliset metsästäjät ottaisivat yhteyttä kansanedustajiinsa ja alkaisivat taistella vapaan metsästysoikeuden puolesta.²¹⁹ Rovaniemellä pidettiin laaja kokous, jossa paikalliset kansanedustajat, metsästäjät ja Metsähallituksen edustajat vanhoivat yhteen ääneen, että etelän herrat yrittävät taas puuttua paikallisten asukkaiden

²¹⁷ Hallituksen esityksessä, kuten jo Kytömaan komitean mietinnössä, vapaan metsästysoikeuden aluetta oli rajoitettu koskemaan vain Enontekiön, Utsjoen ja Inarin kuntia. HE n:o 10, 1960, 3§.

²¹⁸ SMA 4.3.3. SML Ea30, Kiiskinen Lampiolle 24.5.1960.

²¹⁹ SMA 4.3.3. SML Ea33, Hanski Lapin läänin riistanhoitoyhdistyksille 7.5.1960.

asioihin. Osansa sai myös metsästyksenvalvoja Mäki. Hän oli liiton ohella, joskus kärjekkäästikin, ajanut metsästyksen suunnitelmallisuutta Lapissa, toisinaan pohjoisen metsästäjiä jopa hiukan itsekkäiksi tai takapajuisiksi luonnehtien. Mäki joutuikin kohtaamaan kärkkäitä mielipiteitä asian tiimoilta.²²⁰

Laki- ja talousvaliokunnan työskentelyn aikana alkoi liiton parissa syntyä epävarmuutta sen tulevaisuudesta uudessa organisaatiossa. Liiton pyrkimys oli ollut saattaa keskusjärjestö toimintaan liiton oman organisaation pohjalta, mutta vähitellen epävarmuus tämän mahdollisuudesta alkoi levitä. Toisaalta oltiin edelleen sitä mieltä, että vaikka keskusjärjestön tehtäviä ei lakitekstissä vielä ilmoitettaisi annettavaksi liitolle, olisi se mahdollista asetuksen kautta.²²¹ Pienestä epävarmuudesta huolimatta liitto oli ennen laki- ja talousvaliokunnan mietinnön antamista edelleen halukas muuttamaan sääntöjään ja jatkamaan toimintaansa keskusjärjestönä, eikä tämä ajatus ollut edes kohdannut merkittävää vastustusta. Liitolla oli valmis koneisto keskusjärjestötoiminnan aloittamiseksi, eikä metsästyksenvalvojakaan nähnyt ongelmana sitä, että liitto siirtyisi hoitamaan valtion tehtäviä.²²² Toisaalta keskusjärjestön tehtävien antaminen liitolle ei ollut ainoa vaihtoehto, vaan keskusjärjestö saatettiin perustaa alusta asti uutena tai käyttää liiton organisaatiota runkona. Tälle pohjalle voitaisiin muodostaa uusi järjestö ilman, että liitto sellaisenaan määrättäisiin keskusjärjestöksi.²²³

5.3 Vihreän vihkosen politiikkaa ja suunnitelmanmuutoksia

Vuoden 1960 keväällä Metsästäjäliitto aloitti kiehtovan pienen epävirallisen ohjelman, jonka nimityksiä olivat mm. vihreän vihkosen politiikka tai vihreän vihkosen operaatio. Tarkoituksena oli valjastaa piirit tekemään työtä vaikuttaakseen alueensa kansanedustajiin metsästyslakikysymyksessä. Ohjelma sai nimensä liiton julkaisemasta 16-sivuisesta vihkosesta, eräänlaisesta pamfletista, nimeltä Suomen Metsästäjäliiton kanta uudesta metsästyslaista. Vihkonen oli tosiaan väritykseltään vihreä ja se sisälsi

²²⁰ Soikkanen 2000, 104-105.

²²¹ SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomus 1.3.1960–28.2.1961.

²²² SMA 4.3.3. SML Ca2, yleiskokous 16.6.1960; SMA 4.3.3. SML De1, Metsästäjäliiton julkilausuma STT:lle 17.6.60; SM 3/61, Tauno V. Mäki, 4 ”Valtiovalta ja Metsästäjäliitto”.

²²³ Valtonen 1987, 34.

nimensä mukaisesti liiton näkemyksiä siitä, mitä uuteen metsästyslakiin olisi syytä kirjata. Liiton periaatteita, kuten metsästysaluekysymystä, organisaatiota tai riistanhoitovaroja, käsiteltiin myös vihkosessa. Tarkoituksena oli koota liiton ajamat asiat yhteen lyhyeen julkaisuun sekä tarkastella ja ottaa kantaa hallituksen esitykseen ja sen mukanaan tuomiin uudistuksiin. Vihkonen lähetettiin kaikille kansanedustajille, valtioneuvoston jäsenille ja poliittisille puolueille.²²⁴

Tämän salamyhkäiseltä kuulostavan operaation tärkeässä osassa olivat riistapäälliköt eli piirien toiminnanjohtajat. Nämä värväsivät, kuin keskustiedustelupalvelu ikään, alueeltaan metsästäjiä tai näiden tukijoita, jotka jakoivat liiton näkemykset ja joilla oli jonkinlainen yhteys alueen kansanedustajiin tai ainakin mahdollisuus saada aikaan kontakti. Näille yhteysmiehille jaettiin liiton painamia ”vihreitä vihkosia”, joiden avulla yhteyshenkilöt sitten lähestyivät kansanedustajia ja toivat esiin liiton näkemyksiä uudesta laista. Joissain piireissä toimintaa saatettiin kutsua jopa käännytystyöksi²²⁵ ja toisaalla luotiin erityinen asiamiesverkosto ryhmänjohtajineen ja apulaisineen. Ryhmänjohtaja oli yleensä henkilö, joka tunsu kansanedustajan entuudestaan, edusti mielellään samaa puoluetta ja joka parhaassa tapauksessa oli ollut tukemassa edustajan vaalityötä. Ideana tässä hämäräperäiseltä kuulostavassa operaatiossa oli, että metsästyslakiin liittyvät kannanotot tuotiin kansanedustajien tietoon puoluekannoista ja henkilöistä riippuen joko nimenomaan liiton näkemyksinä tai nimenomaan muina kuin liiton näkemyksinä. Pelkkä liiton vihkosen jakaminen koettiin ilmeisesti liian tehottomaksi. Niinpä sen sisällön pohjalta tuotuja teemoja esiteltiin kansanedustajille ikään kuin valistuneina ajatuksina ja muiden asioiden ohella huomaamattomasti ja turhia tyrkyttämättä.²²⁶

Suunnitelma kuulostaa luovalta dekkarilta, mutta oli ilmeisesti vallinneessa poliittisessa tilanteessa tarpeellinen. Metsästäjäliittoa kun pidettiin joissain piireissä edelleen herraskaisena tai sivistyneistön ja varakkaiden teollisuus- ja virkamiesten yhteenliittymänä.²²⁷ Kun liittoa ei välttämättä maanomistajapiireissäkään aina arvostettu, oli ainakin liiton itsensä mielestä tarpeellista, että kansanedustajiin yhteyksiä

²²⁴ Kairikko 1991, 793-796.

²²⁵ SMA 4.3.3. SML Ea35, Saviranta Lampiolle, ei päiväystä.

²²⁶ SMA 4.3.3. SML Ea35, Pihlajamäki Lampiolle 10.5.1960.

²²⁷ SM 3/61, Tauno V. Mäki, 4 ”Valtiovalta ja Metsästäjäliitto”.

hoitivat nämä ”vihreän vihon veljekset”²²⁸, eikä ehkä kasvottomalta vaikuttanut Metsästäjäliitto. Ohjelma on myös jälleen kerran esimerkki siitä, miten tärkeitä piirit olivat liitolle. Niiden avulla se pystyi tavoittamaan alueellisesti koko Suomen, vaikka sen jäsenmäärä ei edelleenkään ollut suunnattoman suuri. Suomen alue oli kuitenkin jaettu suurin piirtein läänirajojen mukaan alueisiin, joiden johdossa ollut riistapäällikkö varmasti tunsi alueensa vaikutusvaltaiset metsästäjät. Toisaalta jäsenseurojen kautta liitolla oli myös ruohonjuuritason kenttätöiden tekijöitä, vaikka liiton yksittäinen jäsen tuskin koskaan olevansa mikään Metsästäjäliiton agentti. Joka tapauksessa piirien kautta liiton johdolla oli yhteys koko Suomen metsästäjiin. Ohjelman todellista merkitystä on vaikea lähteä arvioimaan, vaikka riistapäälliköt ilmoittivatkin ”hoidelleensa” tiettyjä edustajia. Ainoat maininnat tästä salamyyhkäisestä ohjelmasta ovat löytyneet liitolle saapuneista kirjeistä, mikä viittaa siihen, että kyseessä ei ollut laaja koko liiton johdon suunnittelema salaliitto, vaan enneminkin pienehkö, todennäköisesti liiton toiminnanjohtajan keksimä tai ainakin alulle panema toimintamalli, jolla pyrittiin löytämään tavanomaisuudesta poikkeava tapa saada liiton ideat kansanedustajien tietoon.

Valiokunnan työn aikana eduskunnasta alkoi kuulua viestejä, että lakiesityksen osaa, joka käsittelee metsästyksen- ja riistanhoitoalueiden pakollista muodostamista, ei ehkä tulvaisikaan hyväksymään eduskunnassa. Ennen päätöstä liitto alkoi jo puuhata toisenlaista vaihtoehtoa laille, jolla riistanhoito-olot saataisiin järjestykseen muuta kautta ja metsästyseurat olisivat kuitenkin varsinaisen riistanhoidon kenttätöiden järjestäjiä.²²⁹ Niinpä liitossa tehtiin uudenlainen suunnitelma, jossa painotettiin metsästyksen- ja riistanhoitoalueen eroa. Lakiehdotuksessa mainitulla vähintään 300 hehtaarin metsästyksalueella metsästysoikeus olisi edelleen lähtökohtaisesti säilynyt maanomistajalla, eikä muilla alueen jäsenillä olisi ollut metsästysoikeutta toisen mailla ilman erillistä sopimusta. Sen sijaan metsästyksalueen perustamisen ideana olisi ollut luoda riistanhoidollinen kokonaisuus, jolla metsästyksen ja riistanhoito olisi suunniteltu yhdessä. Tietyn ylimenovaiheen jälkeen metsästyksen ei olisi enää ollut sallittua kuin alueilla, jotka olivat osa tällaista vähintään 300 hehtaarin metsästyksaluetta. Julkisuudessa tämä järjestelmä helposti väärinymmärrettiin niin, että metsästyksalueen muodostamisen jälkeen kaikilla osakkailla olisi automaattisesti ollut mahdollisuus

²²⁸ SMA 4.3.3. SML Ea36, Paasio Lampiolle 23.4.1960.

²²⁹ SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomus 1.3.1960–28.2.1961.

metsästää kaikkialla alueen sisällä. Tähän olisi kuitenkin todellisuudessa tarvittu erillinen sopimus maanomistajan kanssa. Nyt liitto pyrki tuomaan esiin tätä kohtaa ja ehdotti, että näitä vähintään 300 hehtaarin alueita kutsuttaisiin riistanhoitoalueiksi²³⁰ erotuksena metsästysalueesta, jolla tosiasiallisesti metsästettäisiin.

Liiton uutena ideana oli, että metsästyksen perusalueeksi laissa määriteltäisiin vähintään 30 hehtaarin metsästysalue, jota pienemmillä alueilla ei metsästystä saisi harjoittaa. Tätä pienempien tilojen olisi liityttävä yhteen tai hankittava metsästysoikeus naapuritilalla, jotta tuo 30 hehtaarin minimialue tulisi täyteen. Tällainen metsästysalue ilmoitettaisiin paikalliselle riistanhoitoyhdistykselle, jolloin alueella voisi alkaa metsästää. Suurempia riistanhoitoalueita muodostettaisiin edelleen vapaaehtoisesti, kuten hallituksen esityksessä oli ehdotettu. Lisäksi metsästysalueilla, joita ei olisi omaehtoisesti liitetty osaksi suurempaa riistanhoitoaluetta, paikallinen riistanhoitoyhdistys ottaisi tehtävän hoitaakseen ja liittäisi metsästysalueen osaksi riistanhoitoaluetta. Edellytyksenä olisi, että metsästysoikeuden haltija jatkaisi metsästämistä vain omalla metsästysalueellaan. Mikäli tällainen liittäminen ei olisi mahdollista, riistanhoitoyhdistys olisi muodostanut metsästysalueista riistanhoitoalueita parhaaksi katsomallaan tavalla. Tällöin metsästysoikeuden haltijalla tai haltijoilla olisi velvollisuus järjestää riistanhoito suunnitelmallisesti tällä muodostetulla alueella. Idean tarkoituksena oli lisätä pienten maa-alueiden omistajien mahdollisuuksia metsästää omalla maallaan ilman, että olisi täytynyt ryhtyä huolehtimaan laajemman alueen riistanhoidon järjestämisestä, mikäli tähän ei ollut halua.²³¹ Ajatus jäi kuitenkin teoreettiseksi. Valiokunnastakin alkoi tulla tietoa, että koko lakiehdotuksen toinen luku, eli metsästysaluejärjestelmää koskeva osa, oltaisiin pyyhkimässä pois laista.

Tieto toisen luvun mahdollisesta poisjäämisestä oli liitolle shokki, joskaan ei täysin odottamaton sellainen. Metsästysalueet kun olivat saaneet osakseen paljon arvostelua. Kyseessä oli kuitenkin koko uuden lain merkittävin uudistusajatus, jonka poisjäämisellä olisi myös vaikutusta kaavailtuun organisaatioon ja ennen kaikkea liiton asemaan siinä. Liitossa oli valiokunnan työskentelyn aikana alettu epäillä, että liittoa ei voitaisikaan

²³⁰ Liittohan oli jo aiemmin kiinnittänyt huomiota aluejärjestelmän nimityksiin, eikä ollut oikein tyytyväinen nimitykseen metsästysalue.

²³¹ SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 29.11.1960, liite 7; SM 6/60, 9 ”Parannusehdotus uuteen metsästyslakiin”.

nimetä keskusjärjestöksi.²³² Metsästäjäliitossa alettiin pohtia, oliko koko uuden lain kannattaminen enää mielekästä, kun niin suuri osa siitä aiottiin jättää pois ja tulisiko liiton täysin kääntää kelkkansa ja pyrkiäkin toimimaan lain hyväksymistä vastaan. ”Tällöin liitto voisi jatkaa tähänastista työtään ja viedä vapaaehtoista tietä järjestäytymistä eteenpäin.”²³³ Uutta lakia oli joka tapauksessa valmisteltu niin kauan ja siihen käytetty niin paljon aikaa ja vaivaa, ettei ollut liitonkaan mielestä järkevää lähteä vastustamaan lakia. Se kuitenkin sisälsi edelleen paljon muita parannuksia. Päätettiin siis jäädä odottamaan valiokunnan mietintöä ja tarvittaessa ryhtyä pohtimaan muita keinoja metsästyksen ja riistanhoidon järjestämiseksi.

5.4 Pettymys ja uusi tilanne

Metsästäjäliitto oli yhteyksiensä takia melko hyvin perillä laki- ja talousvaliokunnan muutoksista, mutta mietinnön valmistuessa 30.5.1961 oli sen sisältö silti pettymys. Valiokunta oli kuin olikin poistanut lakiesityksestä koko toisen luvun eli metsästysaluejärjestelmä oli heivattu sivuun laista. Näin Metsästäjäliiton ja metsästyksenvalvoja Mäen yhdessä lakiasiantuntijoiden 1940-luvun lopulla hahmottelema ja sen toteutumisen puolesta yli vuosikymmenen ajama metsästysalueidea kariutui. Valiokunnan mukaan

”metsästyks on maassamme vanhastaan katsottu maanomistukseen liittyväksi oikeudeksi ja kun maamme on pienviljelysvaltainen tuottaisi ilmeisesti suuria vaikeuksia saada aikaan sellaisia metsästysalueita kuin hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen toisessa luvussa tarkoitetaan.”²³⁴

Niinpä valiokunta totesi vapaaehtoisen riistanhoitoalueiden muodostamisen riittävän tällä erää. Metsästyksenvalvoja Mäki piti tätä suurena takaiskuna ja luonnehti Suomea ilmeisesti ainoaksi maaksi Uralin länsipuolella, jonka metsästysjärjestelmästä metsästysalueet puuttuivat. Ylipäätään Mäki ihmetteli suurta vastustusta metsästysaluejärjestelmää kohtaan. Myöhemmin hän jo hiukan huvittuneena hämmästeli, miten sama periaate pystyttiin hyväksymään suurten sorkkaeläinten

²³² Kairikko 1991, 764.

²³³ SMA 4.3.3. SML Cd2, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 23.3.1961.

²³⁴ Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 23, 1961, 1.

metsästyksessä, jossa minimialueiksi määrättiin 500 hehtaaria valkohäntäpeuralle ja 1000 hehtaaria hirvelle.²³⁵

Eduskunnan keskustelussa 15.9.1961 ei kaipailtu metsästysalueita lakiin, vaan päinvastoin kiiteltiin, että nämä pientilanomistajaa sortavat kohdat saatiin pois laista.²³⁶ SKDL moitti koko lakia, koska se ei mahdollistanut kaikkien kansalaisten yhtäläistä mahdollisuutta metsästyksen harjoittamiseen ja teki vastalauseen esitykseen.²³⁷ Lyhyen keskustelun jälkeen mietintö passitettiin suureen valiokuntaan.

Metsästysaluejärjestelmän kaatumisesta huolimatta liitossa oltiin suhteellisen tyytyväisiä laki- ja talousvaliokunnan työhön. Liittoa oli kuultu valmistelun aikana ja valiokunnan tekemät muut pikku muutokset liitto koki pääosin parannuksina.²³⁸ Vaikka toiveet koiraverosta saatavien tulojen käyttämisestä riistanhoitotyöhön kariutuivat, valiokunta oli ottanut mukaan ajatuksen hirven kaatolupamaksuista saatavien tulojen käyttämisestä riistanhoitoon. Valiokunta oli myös pitänyt riistantutkimusta niin tärkeänä, että se päätyi ehdottamaan valtion riistantutkimuslaitoksen perustamista. Tämä ei ollut aiemmissa ehdotuksissa ollut mitenkään lukkoon lyöty päätös.²³⁹ Metsästäjäliittoa huoletti kuitenkin huomattavasti enemmän se, miten metsästysaluejärjestelmän poistuminen vaikutti liiton mahdollisuuteen ryhtyä toimimaan keskusjärjestönä. Tähän valiokunta ei ollut ottanut mitään kantaa, eikä se vastustanut keskusjärjestöajatusta millään lailla.

Metsästäjäliiton esityksissä metsästystoiminnan organisaation alimpana portaana olivat yksittäisistä metsästäjistä koostuvat metsästyskunnat, jotka vastasivat metsästysalueensa

²³⁵ SMA 4.3.3. SML Cee1, Metsästäjäliiton piirien puheenjohtajien kokous 14.12.1961; Soikkanen 2000, 68-69.

²³⁶ Ks. esim. VP 1961, Pöytäkirjat II, s. 1197-1198, edustaja Vennamo (ml.).

²³⁷ SMKL oli myös tehnyt oman lakiehdotuksen, jossa se esitti vaihtoehdon toteuttamiskelvottomana pitämäänsä metsästysaluejärjestelmään. Metsästäjäliiton toiminnanjohtaja Lampio luonnehti tätä hämäykseksi ja SMKL:n ehdottamaa metsästyksen yhteisalueideaa kolhoosimaiseksi ratkaisuksi, kun kyläkunnittain metsästysoikeuden omistajat olisi määrätty yhteen, jolloin olisi muodostunut koko kyläkunnan yhteisalue, jolla myös maataomistamattomilla olisi ollut oikeus metsästää. Kyläkunnat olisi Lampion mukaan voitu liittää pitäjittäin yhteen ja ehkä jopa lääneittäin ja valtion ja yhtiöiden maat olisivat päättyneet koko kansan käyttöön ”teurastuspaikoiksi”. SM 3/60, Teppo Lampio, 8 ”Uusi metsästyslaki käsiteltävänä”. Ks. myös Mäkelä 1996, 67.

²³⁸ SM 3/61, 28 ”Uusi metsästyslaki valmiiksi laki- ja talousvaliokunnassa”. Yhteensä valiokunta kuuli seitsemäätoista asiantuntijaa, joitakin useastikin. Kairikko 1991, 764.

²³⁹ Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 23, 1961, 3. Valtion riistantutkimuslaitos perustettiin vuonna 1964 Suomen Riistanhoito-Säätiön tutkimustoiminnan pohjalle. Riistantutkimuksen historiasta Suomessa ks. esim. Ilvesviita 2005.

metsästyksen ja riistanhoidon suunnittelusta. Nämä metsästyskunnat olivat riistanhoitopiirin jäseniä, jotka taas olivat osa metsästäjien keskusjärjestöä, joka oli koko toimintaa koordinoiva johtotaso. Järjestelmä siis muistutti liiton omaa järjestelmää, jossa metsästysseurat olivat piirien jäseniä ja itsenäiset rekisteröidyt piirit taas Metsästäjäliiton jäseniä ja metsästäjät siis seurojensa ja piiriensä kautta liiton jäseniä. Tarkoituksena metsästysaluejärjestelmän käyttöönotossa oli, että metsästysseurat olisivat tehneet metsästysmaistaan metsästys-/riistanhoitoalueita ja liitto olisi sääntöjään muuttamalla ottanut vastaan keskusjärjestön tehtävät ja metsästysseurat olisivat vastanneet käytännön työstä piirien ollessa edelleen läänitason hallintoportaita. Kuntatason portaasta oli ollut epäselvyyttä, mutta ideana oli, että riistanhoitoyhdistykset tai vastaavat olisivat tulleet kuntatasolle ohjaamaan alueensa metsästysalueita eli liiton näkemyksen mukaan metsästysseuroja. Nämä olisivat luottamusmiesjärjestelmän kautta päässeet vaikuttamaan sekä paikallistason portaan, että riistanhoitopiirien toimintaan. Piirit taas olisivat pystyneet äänestämään keskusjärjestön vuosikokouksessa alueensa metsästäjälukumäärän mukaan ja valitsemaan järjestölle valtuuskunnan, joka taas olisi valinnut hallituksen toimeenpanevaksi elimeksi. Eli kaiken kaikkiaan koko järjestelmä oli suunniteltu liiton organisaatio mielessä ja liitto olikin koko 1950-luvun nähnyt itsensä keskusjärjestönä ja pyrkinyt tekemään muutosvaiheesta helpon. Uuden lain myötä liiton olisi pitänyt vain sopia maatalousministeriön kanssa sääntömuutoksesta, jotta se pystyisi ottamaan vastaan keskusjärjestön tehtäviä ja jotta kaikki riistanhoitomaksun lunastaneet olisi saatu järjestelmään mukaan.

Kun metsästysalueet poistettiin laista, alkoi Metsästäjäliitossa epätietoisuuden aika. Vaikka kohdat keskusjärjestöstä olikin jätetty lakiesitykseen liki koskemattomana, tarkoitti metsästysalueiden poistuminen, että koko järjestelmän perusyksikkönä eivät enää olleetkaan metsästysalueet eli käytännössä metsästysseurat, vaan koko järjestelmä perustui yksittäisiin metsästäjiin ja näiden kuntatasolla muodostamiin riistanhoitoyhdistyksiin. Järjestelmä oli samantyylinen kuin vuoden 1934 laissakin. Keskusjärjestön ylätaso oli samanlainen kuin aiemmissa ehdotuksissa. Alatasolla pienimpiä metsästäjistä koostuvia yksiköitä olivat valtionhallinnon alaiset riistanhoitoyhdistykset, jotka siis eivät missään nimessä olleet liiton jäseniä, eikä niiden siirtäminen liiton hallinnon alle ilmeisestikään ollut mitenkään yksinkertainen muutos. Toisaalta lakiehdotuksessa ei mainittu halaistua sanaa liitolle tärkeistä metsästysseuroista tai vastaavista toimijoista, joten esiin nousi uudenlainen kysymys:

Voisiko Metsästäjäliitto muuttaa sääntöjään siten, että se voisi siirtyä johtamaan riistanhoitopiirejä ja niiden alaisia riistanhoitoyhdistyksiä metsästäjineen?

Kysymystä ruvettiin pohtimaan liitossa, eikä siihen saatu selkeää vastausta, vaan enemmän useita mielipiteitä. Vaikka epävarmuus säilyi, oli jonkinlainen lopputulos lainsäädäntöneuvos Kytömaankin kantana, että liitosta voitaisiin vielä asetuksen avulla vääntää keskusjärjestö. Metsästyksenvalvoja Mäki tulkitsi asian samalla tavoin ja jopa esitti, että liiton määrääminen asetuksella keskusjärjestöksi oli lopulta vain muodollisuus, tai ainakin liitosta voitaisiin tehdä keskusjärjestö, jos se vauhdilla muuttaisi sääntöjään.²⁴⁰ Samalla alkoi nousta esiin myös mielipiteitä, että uusi keskusjärjestö olisi perustettava alusta lähtien uutena, eikä liitto voisi sen tehtäviä ottaa. Näin ollen liitossa alettiin jo pohtia, mikä olisi Metsästäjäliiton tulevaisuus, jos sen rinnalle perustettaisiin uusi keskusjärjestö. Tämän epätietoisuuden vallitessa lakiesitys päätyi suuressa valiokunnassa kahteenkin otteeseen erikoisjaoston tutkittavaksi. Käsittelyn yhteydessä kuultiin jälleen kerran asiantuntijoina myös Metsästäjäliiton edustajia. Niinpä toiminnanjohtaja Lampio marssi taas yhdessä metsästyksenvalvojan kanssa valiokunnan eteen esittämään näkemyksiään luullen saaneensa jotain aikaan. Halutut muutokset jäivät tällä kertaa toteutumatta.²⁴¹

5.5 Laki hyväksytään – ristiriitaisia tunnelmia

Kun laki- ja talousvaliokunnan mietintöä metsästyslaista käsiteltiin eduskunnassa, olivat siihen tehneet SKDL:n edustajat vastalauseen, jossa vastustettiin valiokunnan kantaa rajoittaa Pohjois- ja Itä-Suomen valtion mailla tapahtuvan vapaan metsästyksen aluetta.²⁴² Tämän nähtiin kuuluvan pohjoisen asukkaiden ikiaikaisiin oikeuksiin, joita ei tulisi uudessakaan laissa rajoittaa. Olihan valtion omistamilla meren ulkoluodoillakin jokaisella Suomen kansalaisella oikeus metsästä vapaasti. Kun suuri valiokunta sai mietintönsä valmiiksi 1.11.1961, oli vapaan metsästyksen alue palautettu yhtä laajaksi

²⁴⁰ SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 4.6.1961; SMA 4.3.3. SML Cd2, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 29.9.1961; Kairikko 1991, 764. Samalla Mäki totesi, että Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliittoakin kuullaan asiassa, mutta sen jäsenmäärän ollessa niin pieni, ei sillä ole vaikutusta asiaan.

²⁴¹ SMA 4.3.3. SML Cd2, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 29.9.1961; SMA 4.3.3. SML Da14, Lampio Korhoselle 5.10.1961; SM 6/61, 6-7 ”Vihdoinkin meillä on uusi metsästyslaki”.

²⁴² Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 23, 1961, vastalause I.

kuin se oli ollut vuoden 1934 laissakin. Kun ehdotusta viikkoa myöhemmin käsiteltiin eduskunnassa yksityiskohtaisesti, ei puheenvuoroissa kritisoitu päätöstä. Päinvastoin Oulun vaalipiirin edustaja J. E. Partanen (ML.) kiitteli sitä. Niinpä pohjoisen erämiehet saivat pitää metsästysoikeutensa valtion maille, eikä sitä sen koommin ole yritetty poistaakaan.²⁴³

Keskustelu laista jäi eduskunnassa suhteellisen vähäiseksi, eikä suuria ristiriitoja herännyt. Puheenvuoroissa otettiin kantaa muutamaaan yksityiskohtaan liittyen mm. karhunpyyntiin ja metsästysaikoihin. Väittely jäi vähäiseksi, eikä muutamia muutosehdotuksiakaan hyväksytty. Ylipäätään metsästyslaki ei enää istuntokäsittelyssä herättänyt suuria tunteita. Vaikuttaakin siltä, että uusi metsästyslaki ei sinällään saanut vastustusta lainsäädäntötasolla, vaan siihen aiemmin ehdotetut metsästysalueet. Kun nämä oli jo valiokuntatasolla poistettu, oli lain säätäminen eduskunnassa suhteellisen sujuvaa, eikä yksikään eduskuntaryhmä alkanut puolustaa alueita. Niinpä lakiin ei enää eduskuntakäsittelyssä tehty muutoksia ja se hyväksyttiin suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisena 10.11.1961 vieläpä ilman äänestystä. Näin yli kymmenen vuotta jatkunut metsästyslain valmistelu saatiin vihdoinkin päätökseen.²⁴⁴

Metsästäjäliitossakin päästiin vihdoon huokaamaan pitkän päivätyön päätteeksi, mutta hyväksyttyä lakia ei liikoja hehkutettu. Nyt varmistui lopullisesti, ettei metsästysalueita saataisi lakiin mukaan. Liitto piti suuren valiokunnan muitakin, tosin pieniä, muutoksia yksinomaan huononnuksina. Pohjoisen asukkaat saivat säilyttää vapaan metsästysoikeutensa valtion alueilla, mikä liiton näkökulmasta tarkoitti, että Pohjois-Suomeen ei vieläkään saataisi järjestyneitä metsästysolosuhteita, ei ainakaan nopeassa tahdissa. Riistalajien kohdalla taivaanvuohi, jänkäkurppa ja heinäkurppa poistettiin riistalintujen listasta, mitä liitto piti virheenä. Naalin ja lumikon rauhoituspäätös oli sen sijaan liiton mielestä paikallaan.²⁴⁵ Vaikka laki olikin täynnä kompromisseja, jotka eivät miellyttäneet liittoa, oli se silti suuri parannus vanhaan lakiin. Niinpä liitossa ei oltu täysin pettyneitä, kun laki nyt vihdoin saatiin hyväksytyksi.

²⁴³ VP 1961, Pöytäkirjat II, s. 1753; Suuren valiokunnan mietintö N:o 94, 1961; Soikkanen 2000, 105. Myös Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto oli ajanut pohjoisen vapaan metsästysoikeuden säilyttämistä. Mäkelä 1996, 67.

²⁴⁴ VP 1961, Pöytäkirjat II, s. 1749-1764, 1796-1798.

²⁴⁵ SMA 4.3.3. SML Dc3, vuosikertomus 1.3.1961–28.2.1962; SM 6/61, 6-7 ”Vihdoinkin meillä on uusi metsästyslaki”.

Suurin puute, minkä Metsästäjäliitto laista löysi, oli metsästysseurojen puuttuminen kokonaan. Kun metsästysaluejärjestelmä jätettiin pois laista, jäivät seurat samalla lain ulkopuolelle. Metsästäjäliiton toiminnassa seuroilla oli hyvin keskeinen osa, sillä käytännön toiminta perustui seurasolla tehtävään työhön. Kun seurat jäivät pois laista, koki liitto, ettei laki motivoi metsästäjiä seurojen kautta tehtävään riistanhoitotyöhön. Tämä tarkoittaisi, että suuria tuloksia ei voitaisi saavuttaa. Toisaalta seuroille ei jäänyt laissa mahdollisuutta vaikuttaa metsästysorganisaatioon, esimerkiksi riistanhoitoyhdistyksen kokouksissa, muuta kautta kuin yksittäisten metsästäjien toisilleen antamia valtakirjoja käyttäen. Seuroilla ei lain mukaan voinut olla omaa edustajaansa. Niinpä liitolle seurojen poisjäänti oli erityisen kiperä ongelma, johon lähdettiin heti hakemaan muutosta. Liitto tekikin maatalousministeriölle esityksen uuden lain 58 §:n tarkistamisesta.²⁴⁶ Myöhemmin eduskunta hyväksyi lakimuutoksen, kun hallitus oli tehnyt esityksen 18.5.1962 jo ennen uuden metsästyslain voimaantuloa. Näin metsästysseurat saivat mahdollisuuden lähettää valtuuttamansa henkilön riistanhoitoyhdistyksen kokoukseen edustamaan enintään viittä seuransa poissaolevaa jäsentä.²⁴⁷

Kun laki nyt tuli hyväksytyksi, alkoi käydä yhä ilmeisemmäksi, ettei liitosta voitaisikaan muodostaa keskusjärjestöä. Toisaalta vielä vuoden lopulla oltiin hyvin epätietoisia siitä, mikä liiton asema tulisi olemaan. Kenelläkään ei enää tuntunut olevan selkää ratkaisua ongelmaan. Ennen kaikkea ei osattu tarkkaan sanoa, miksi liitosta ei voitaisi tehdä keskusjärjestöä.²⁴⁸ Asiaa tiedusteltiin apulaisoikeuskanslerilta ja myöhemmin oikeuskanslerilta, joiden kannat olivat tylyjä. Liitosta ei voitaisi tehdä keskusjärjestöä, koska julkisoikeudellisia tehtäviä ei voitaisi luovuttaa ei-valtiolliselle vapaaehtoisjärjestölle, ellei tätä olisi erikseen laissa mainittu. Laki- ja asetusteitse ei Metsästäjäliittoa voitaisi rekisteröitynä järjestönä määrätä osittain viranomaistehtäviä hoitavaksi järjestöksi. Lisäksi uutta lakia tuli noudattaa tarkasti, eikä minkäänlainen lain kiertäminen tullut kysymykseen. Niinpä keskusjärjestö oli perustettava alusta asti

²⁴⁶ SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 28.11.1961 ja 27.2.1962; SMA 4.3.3. SML Da16, Lampio piireille 13.4.1962. Ks. myös Ilvesviita 2005, 271-272.

²⁴⁷ Kytömaa 1971, 12.

²⁴⁸ SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 14.12.1961; SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 28.11.1961.

uutena.²⁴⁹ Kanta aiheutti paljon keskusteluja vielä pitkään, mutta se tarkoitti myös sitä, että liiton oli todella alettava miettiä tulevaisuuttaan. Alkoikin mittava spekulointi siitä, tulisiko liiton jatkaa toimintaansa ja millä tavalla.

Mahdollisuutta muuntautua keskusjärjestyksi pidettiin yllä ainakin jollain tasolla aina asetuksen tekemiseen asti. Lopulta kävi kaikille selväksi, että keskusjärjestö oli vain perustettava alusta asti uudestaan. Liitossa alettiin miettiä, voisiko liitto kuitenkin olla jollain tasolla ottamassa keskusjärjestön asemaa, vaikkei sitten suoraan. Hahmoteltiin ajatusta, jossa keskusjärjestö olisi perustettu tavallaan liiton organisaation pohjalle, jolloin liitto olisi ikään kuin sulautunut keskusjärjestöön. Keskusjärjestön sääntöihin olisi otettu sopiva maininta siitä, että uusi järjestö jatkaisi liiton tekemää työtä ja samalla noudattelisi sen arvopohjaa.²⁵⁰ Tämä olisi helposti johtanut liiton lakkauttamiseen käytännön tasolla ja mahdollisesti joidenkin tärkeiden toimintatapojen häviämistä. Samantyylinen oli ajatus, että Metsästäjäliitto vapaaehtoisesti luopuisi nimestään ja antaisi metsästäjään keskusjärjestön jatkaa työtä liiton nimellä. Ongelmana nähtiin, että liiton alkuperäisen aatteen säilyminen olisi viime kädessä kiinni keskusjärjestön johtohenkilöistä, joista osa tulisi todennäköisesti muualta kuin liiton piiristä. Tästä olisi voinut muodostua myös sama ongelma kuin liiton suoranaisen lakkauttamisen kanssa eli liiton omistamat lahjoitusvarat olisi mahdollisesti jouduttu luovuttamaan pois metsästys- ja riistanhoitotoiminnasta.²⁵¹

Niinpä liiton toiminnalle yritettiin kehitellä uusia muotoja. Yhtenä ajatuksena oli jatkaa liiton toimintaa eräänlaisena aatteellisena tukijärjestönä, joka toimisi metsästyskulttuurin vaalijana ja metsästäjien valistajana. Liiton tiiviit yhteydet metsästysseuroihin nähtiin yhtenä perusteena tälle vaihtoehdolle ja samalla se olisi voinut harrastaa pientä toimintaa jäsentensä johtohahmona lahjoitusvarojen hyödyntäen.²⁵² Vielä ehdotettiin mahdollisuutta muuttaa liitto säätiömuotoiseksi, jolloin se pystyisi karsimaan toimintamensa minimitasolle. Samalla se voisi säilyttää omaisuutensa ja toimia aatteellisena kannatussäätiönä, joka tukisi mm. riistatieteellistä

²⁴⁹ SM 1/62, 8-9 ”Metsästäjään keskusjärjestö perustetaan”, Kairikko 1991, 765. Tämän kirjoittaja yhtyy Kairikon harmitteluun siitä, että kummankaan oikeuskanslerin kantoja ei liiton arkistoista löydy. Ilmeisen yksiselitteisiä ne ovat kuitenkin olleet.

²⁵⁰ SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 28.11.1961; SMA 4.3.3. SML Cd2, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 28.11.1961.

²⁵¹ SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 15.6.1962, liite 4; SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 17.11.1961.

²⁵² SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 14.12.1961 ja 15.6.1962, liite 4.

työtä ja harrastaisi julkaisu- ja toimintaa. Tätäkin pidettiin hieman arveluttavana, kun liiton käytännön toiminta lakkaisi, eikä se enää voisi esiintyä metsästysseurojen tai liiton muiden jäsenten edustajana. Toisaalta passiivisen säätiön olisi ollut mahdollisesti hankalampi tuoda mielipiteitään julki, eikä se tällöin olisi pystynyt toimimaan vahvana etujärjestönä.²⁵³

Lopulta liiton johto tuli oikeastaan melko yksimielisesti siihen tulokseen, että Metsästäjäliitto oli säilyttämisen arvoinen, kehittyisipä perustetusta keskusjärjestöstä sitten millainen hyvänsä. Ja nimenomaan jatko nähtiin sellaisena, että liitto tulisi edelleen toimimaan entiseen tapaan, siis ei passiivisena metsästyksen kannatusjärjestönä, vaan aktiivisena ja monipuolisena käytännön työn tekijänä. Taloudellisesta tilanteesta johtuen tämä olisi toteutunut pienemmässä mittakaavassa kuin ennen. Syitä tähän päätökseen oli monia. Ensinnäkin liitolla oli jonkin verran lahjoitusvaroin saatua omaisuutta²⁵⁴, joka oli tarkoitettu käytettäväksi nimenomaan metsästyksen ja riistanhoitotyöhön ja jota ei voitu eikä haluttu luovuttaa keskusjärjestölle. Mikäli liitto olisi lakkautettu, nämä varat olisivat siirtyneet pois metsästyksen kehittämistoiminnasta.²⁵⁵

Metsästysseurojen jättäminen lain ulkopuolelle nähtiin myös perusteena liiton työn jatkamiselle. Koettiin, että koska laki perustui yksittäisiin metsästäjiin ja riistanhoitoyhdistyksiin, ei riittävän vahvaa elintä ollut tukemassa seurojen toimintaa. Liitto uskoi vakaasti siihen, että käytännön työ toteutuu parhaiten seuratoiminnan kautta. Siksi sen mielestä oli välttämätöntä, että seuroille oli olemassa yhteenliittymä, joka pyrki toimimaan seuratoiminnan hyväksi sekä tukemalla jo perustettuja seuroja että lisäämällä metsästäjien järjestäytymisastetta eli uusien metsästysseurojen perustamista. Liiton piirit olivat myös itsenäisiä rekisteröityjä yhdistyksiä, joiden johdossa oli Metsästäjäliitto. Mikäli piirien toiminta olisi jatkunut, olisi liitonkin toiminta ollut tarpeellista, jotta piirien välinen yhteydenpito ja toiminnan tehokas koordinaatio olisi ollut mahdollista. Piirien nähtiin olevan myös avainasemassa

²⁵³ SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 15.6.1962, liite 4. Ks. myös Kairikko 1991, 767-770.

²⁵⁴ Merkittävin yksittäinen oli D. J. Wadenin rahasto, joka oli perustettu liiton ensimmäisen puheenjohtajan mittavan testamentin ympärille. Muita lahjoituksia olivat vuosien varrella tehneet mm. tehtailijat Karl Fazer ja Rolf Klingendahl sekä eräät yhtiöt. Kairikko 1991, 136, 334-335, 690

²⁵⁵ SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 14.12.1961 ja 15.6.1962, liite 4.

seuratoiminnan kiinnostavuuden ylläpitämisessä.²⁵⁶ Ongelma ei välttämättä ollut niinkään se, että seuroja ei ollut lakitekstissä, vaan että kun valtio toteuttaisi metsästyksen järjestelyn yksittäisten metsästäjien kautta, seurojen tukeminen unohtuisi ja pahimmassa tapauksessa metsästäjät eivät löytäisi motivaatiota seuratoimintaan. Tämä olisi liiton mukaan askel taaksepäin ja vaikuttaisi heikentävästi erityisesti riistanhoitotyöhön, joka urheilumetsästyksen ideologiassa oli 1960-luvun alussa ehkä se kaikkein tärkein teema²⁵⁷. Tämän toteutuminen tuli liiton mielestä ehkäistä, joten seurojen välinen yhdysside ja johtoelin Metsästäjäliitto oli säilytettävä.

Jossain määrin liiton toiminnan jatkaminen oli myös poliittiseen kamppailuun liittyvä päätös, jossa keskeistä oli Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliiton olemassaolo²⁵⁸. Mikäli Metsästäjäliitto olisi lopettanut toimintansa, olisi maan ainoaksi vapaaehtoisuuteen perustuvaksi koko maan kattavaksi metsästäjien etujärjestöksi jäänyt SMKLL, mitä liitto ei voinut sallia. Vastapaino pienelle järjestölle oli syytä säilyttää, tuli kyseeseen sitten kamppailu vasemmistolaista metsästyksen sosialisointipyrkimystä vastaan tai yksinkertaisesti vaihtoehtoisten näkökulmien esittäminen. Yhtenä säilyttämisperusteena olikin metsästyksen koskevien aloitteiden teko, eli eräänlainen edunvalvonta, painostustoiminta tai ylipäätään metsästyksen kehittämistoiminta, mistä liitolla oli pitkät perinteet.²⁵⁹ Samoin pelättiin, että uutta keskusjärjestöä pystytettäessä sen johtoasemiin pyrkisi henkilöitä, jotka eivät jakaisi Metsästäjäliiton oikeamielisiä ihanteita. Uusi Metsästäjien Keskusjärjestö (MKJ), samoin kuin sen riistanhoitopiirit ja paikallistason riistanhoitoyhdistykset piti miehittää oikeilla henkilöillä, mihin tarvittiin liiton ohjausta.²⁶⁰

Käytännön toiminnassa todettiin, että 1950-luvulla hyvin kehittyneitä metsästysampumatoimintaa tulisi jatkaa, kun valtion keskusjärjestö sitä tuskin tulisi tekemään. Tästä ampumaharrastuksen ylläpitämisestä ja vapaaehtoisten kilpailujen

²⁵⁶ Ks. esim. SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 15.6.1962, liite 4; SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 19.10.1962.

²⁵⁷ Ilvesviita 2005, 258.

²⁵⁸ Nimenomaan olemassaolo, eikä niinkään sen toiminta, sillä SMKLL oli koostaan johtuen suhteellisen pieni tekijä metsästysalalla, mutta ideologisesta pohjastaan johtuen eräänlainen uhka liiton omaksumille päämäärille.

²⁵⁹ SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 17.11.1961 ja 28.11.1962, liite 5; SMA 4.3.3. SML Cee1, Metsästäjäliiton piirien puheenjohtajien kokous 14.12.1961.

²⁶⁰ SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 17.11.1961; SM 1/62, Olavi Linnamies, 3 ”Liitto uuden vaiheen edessä”.

järjestämisestä tuli myöhemmin keskeinen osa liiton toimintaa. Metsästäjien Keskusjärjestö kyllä järjesti lain velvoittamat ampumakokeet hirvieläinten ja karhun metsästäjille, jotka käytännössä toteuttivat riistanhoitoyhdistykset. Vapaaehtoinen ampumaharjoittelu on kuitenkin tärkeä osa metsästysharrastusta, mitä Metsästäjäliitto pyrki tukemaan erilaisin kilpailuin ja tapahtumin.²⁶¹ Liiton kontaktit ulkomaisiin metsästäjäjärjestöihin nähtiin myös niin tärkeiksi, ettei niitä kannattanut heittää hukkaan.²⁶²

Hyvin keskeiseksi liiton säilyttämisperusteeksi muodostuivat vielä liiton perinteet ja aatteellinen toiminta. Metsästäjäliitto oli aikanaan perustettu metsästyskulttuurin kohottamiseksi Suomessa, eikä se ollut hylännyt ohjenuoraansa 40-vuotisen toimintansa aikana. Liiton toiminnassa keskeisessä osassa oli edelleen suomalaisen metsästyskulttuurin vaaliminen, hyvien metsästäjätapojen määrittely ja edistäminen, metsästyksen turvallisuuden ja järjestelmällisyyden lisääminen sekä riistan hyvinvoinnista huolehtiminen. Näiden aatteellisten näkökohtien ja perinteiden velvoittamina nähtiin, että liiton toiminnan tuli jatkua. Käytännössä liiton aatteellista toimintaa olisi jatkettu erilaisten julkaisujen muodossa sekä koulutusta, neuvontaa tai ns. valistusta antaen.²⁶³ Tärkeänä nähtiin myös ansioituneiden metsästäjien huomioiminen ja palkitseminen. Hallituksen jäsen, everstiluutnantti Ehrnrooth, näki liiton jopa eräänlaisena ”vihreän killan ritarikuntana”.²⁶⁴ Pienen piirin toiminnasta lähteneen Metsästäjäliiton historia nähtiin niin onnistuneena ja arvokkaana, ettei sen toimintaa haluttu lakkauttaa. Kun liiton piirit ja jäsenseuratkin suurimmaksi osaksi ilmaisivat tukensa, päätti liiton valtuuskunta, ettei toimintaa lähdetä ajamaan alas.²⁶⁵

5.6 Miten eteenpäin?

Metsästyslain hyväksymisen jälkeen valtioneuvosto asetti työryhmän laatimaan metsästysasetusta ja sääntöjä Metsästäjien Keskusjärjestölle, riistanhoitopiireille ja riistanhoitoyhdistyksille. Sääntömallit kiersivät liiton lausunnon kautta ennen voimaantuloa ja liitto alkoi samalla toteuttaa yhtä uusista päämääristään eli

²⁶¹ SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 19.10.1962; Kairikko 1991, 803.

²⁶² SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 15.6.1962, liite 4.

²⁶³ Ks. esim. SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 14.12.1961.

²⁶⁴ SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 14.12.1962.

²⁶⁵ SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 28.11.1962, liite 5; Kairikko 1991, 772.

organisaation miehittämistä oikeilla henkilöillä. MKJ:n johdon osalta liitto toteuttikin tavoitteensa, kun väliaikaisen hallituksen yhdeksästä valittavasta jäsenestä seitsemän oli liiton miehiä, eikä kahta SMK:n edustajaa näin ollen tarvinnut ruveta pelkäämään.²⁶⁶ Ylipäätään liitolla oli tarkoitus vaikuttaa uuden keskusjärjestön alkutaipaleeseen mahdollisimman paljon, jotta liiton viitoittama tie metsästyksen johdossa saisi jatkoa myös MKJ:n toiminnassa. Liiton perinteet pyrittiin siirtämään myös uudelle järjestölle.²⁶⁷ Kun eduskunnassa vielä hyväksyttiin lakimuutos, jonka myötä metsästyseuroille tuli mahdollisuus lähettää edustajansa riistanhoitoyhdistyksen kokouksiin poissaolevien seuransa jäsenien äänillä valtuutettuna, kehotti liitto seuroja pitämään huolen siitä, että paikallistasollakin riistanhoitoyhdistysten johtoon valittaisiin oikeita henkilöitä. Käytännössä tällä tarkoitettiin, että metsästäjien tulisi pitää huoli, että vasemmisto ei valtaisi riistanhoitoyhdistyksen johtoa.²⁶⁸

Uudessa tilanteessa liitto lähti vahvistamaan toimintaansa sisältäpäin ja pyrki hankkimaan edelleen lisää jäsenseuroja. Tavoitteena oli vahvistaa liiton jäsenseurojen kollektiivista identiteettiä, mutta syy oli myös käytännöllinen. Kun liitto antoi maatalousministeriön sille luovuttaman valistus- ja koulutustyön Metsästäjien Keskusjärjestölle, tarkoitti se samalla sekä koulutukseen tarkoitettujen, että metsästyskorttituloista saatavien määrärahojen loppumista. Itse asiassa liitolta katkaistiin kaikki valtionavustukset, joten sen tuli rahoittaa toimintansa jäsenmaksuilla ja aiemmalla varallisuudellaan. Metsästäjäliiton vuosibudjetti romahti noin kahdeksasosaan entisestä, mikä vääjäämättä tarkoitti toiminnan huomattavaa supistamista. Ei siis ihme, että jäsenseurat ilmaisivat tyytymättömyyttään, kun jäsenpalvelu alkoi osoittaa laantumisen merkkejä.²⁶⁹

Toisaalta määrärahojen menettäminen tarkoitti myös, että liitolla ei enää ollut valtion antamia toimintavelvoitteita, joten se pystyi vapaasti alkamaan rajoittaa menojaan. Riistapäälliköt siirtyivät liitolta MKJ:n palvelukseen heti lain astuessa voimaan, mutta hoitivat jonkin aikaa liitonkin asioita oman toimensa sivussa, osa toisia pitempään ja

²⁶⁶ SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 14.12.1962; SM 1/62, 8-9 ”Metsästäjien keskusjärjestö perustetaan”; Valtonen 1987, 35.

²⁶⁷ SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1962–1963; SM 1/62, 4-5 ”Mikä nyt on tärkeintä?”.

²⁶⁸ SMA 4.3.3. SML Da16, Lampio piireille 28.8.1962; Kytömaa 1971, 12.

²⁶⁹ SMA 4.3.3. SML Cc3, hallituksen kokous 28.11.1962, liite 5; SMA 4.3.3. SML Cee1, Metsästäjäliiton suunnittelukomitean kokous 13.11.1961; SMA 4.3.3. SML Da15, Lampio Suomen Metsäyhdistykselle 17.1.1963; SMA 4.3.3. SML Dc3, kolmivuotiskertomus 1.3.1960–28.2.1963.

hartaammin. Jäsenlehtensä liitto joutui luovuttamaan keskusjärjestölle, joka alkoi julkaista sitä samalla nimellä²⁷⁰. Ylipäätään liiton hallintoa kevennettiin mm. poistamalla valtuuskunta ja työvoimaa pyrittiin vähentämään. Peruseriaatteiltaan liiton toiminta kuitenkin jatkui, mutta volyyymi oli pienempi ja töitä tehtiin enemmän vapaaehtoispuhjalta ilman korvauksia.²⁷¹

Kun liiton menoja piti karsia, oli tärkeää suunnitella toiminta myös sillä tavalla, että vältettäisiin turha päällekkäisyys keskusjärjestön kanssa. Varsinkin alun siirtymävaiheessa ongelmana oli johtohenkilöiden siirtyminen liitosta MKJ:n palvelukseen. Tällöin saatettiin joutua tilanteisiin, joissa olisi pitänyt pystyä toimimaan sekä liiton että MKJ:n edun mukaisesti.

”Samat miehet, jotka ovat olleet luomassa uutta järjestelmää, ovat joutuneet tekemään päätöksiä samoista asioista kahdella eri taholla, ja tällöin on vaikea ratkaista, kumman tahon työ on pidettävä tärkeämpänä ja kumpaan suuntaan on lähdeävä, mistä johtuen tärkeät suuntaa antavat ratkaisut ovat viipyneet.”²⁷²

Mm. toiminnanjohtaja Lampiosta tuli 1.3.1963 alkaen MKJ:n toiminnanjohtaja ja riistapäälliköt siirtyivät liiton palkkalistoilta MKJ:n virkamiehiksi, jolloin samat miehet yleensä jatkoivat pesteissään. Liiton hallituksen puheenjohtaja Olli Korhonen siirtyi Keskusjärjestön valtuuskunnan puheenjohtajaksi ja liiton valtuuskunnan puheenjohtaja Nils Osarakin jätti liiton työkiireisiinsä vedoten. Hallituksen puheenjohtajan tehtävät otti vastaan sen jäsen Olavi Linnamies ja uudeksi toiminnanjohtajaksi tuli jämerä majuri evp. Lauri Karjalainen. Liiton puheenjohtajaksi ja samalla koko järjestön keulakuvaksi saatiin niin ikään upseeri, asekatkentaioikeudenkäynnistä julkisuuteen noussut Arto H. Virkkunen. Hän otti tehtävät vastaan varsin tietoisena siitä, että liitto oli kuin juuri ja juuri pinnalla pysyvä laiva, jonka puheenjohtajasta tulisi joko hengenpelastaja tai haudankaivaja. Virkkunen ilmoittikin ottaneensa tehtävät vastaan, koska hän oli omien sanojensa mukaan yllytyshullu.²⁷³

²⁷⁰ Viimeinen Metsästäjäliiton julkaisema Suomen Metsästäjä oli vuoden 1962 viimeinen numero 6/62.

²⁷¹ SMA 4.3.3. SML Dc3, vuosikertomus 1.3.1962–28.2.1963; Kairikko 1991, 771-772, 788.

²⁷² SMA 4.3.3. SML Dc3, vuosikertomus 1.3.1962–28.2.1963.

²⁷³ Kairikko 1991, 777, 836.

Varsinaisessa toiminnassa pyrittiin siihen, että liitto ei esimerkiksi järjestäisi samanlaista koulutusta kuin MKJ. Lopulta joulukuussa 1964 järjestöt päätyivät tekemään yhteistyösopimuksen, jossa määriteltiin molempien toiminnan ydinalueet. Keskusjärjestön tehtäviä olivat kansalaisten metsästysmahdollisuuksien parantaminen, erilainen ohjaus-, neuvonta- ja valistustyö, riistanhoidon menetelmien kehittäminen, metsästäystä koskevien lakimääräisten ym. virallisten tehtävien hoitaminen, metsästyksen valvonnan edistäminen, lakimääräisten ammuntilaisuuksien järjestäminen sekä virallisten metsästyslomakkeiden yms. levittäminen. Metsästäjäliitolle jäi lähinnä metsästyssseurojen yhteenliittymänä toimiminen ja näiden toiminnan edistäminen, jäsenistönsä etujen ajaminen, metsästyksen perinteiden vaaliminen, aatteellinen valistustoiminta, jäsenistöä koskeva kilpailu- ja opastustoiminta, jäsenistöön kohdistuva palvelutoiminta sekä ansioituneiden erämiesten palkitseminen. Lisäksi liitto ja keskusjärjestö jakoivat yhdessä suuren osan metsästystoiminnan kehittämiseksi tehtävästä työstä. Käytännössä sopimus jäi jokseenkin symboliseksi dokumentiksi ja molemmat järjestöt kehittivät omaa toimintaansa omien näkemystensä mukaan.²⁷⁴

Vaikka liitossa oltiin ilman muuta katkeria asioiden kulusta ja toimintamäärärahojen lakkauttamisesta, löysi se yllättävänkin nopeasti oman väylänsä, mitä pitkin se lähti kehittämään toimintaansa. Vaikka MKJ oli ottanut liitolta suuren osan sen toiminnasta, oli liitto silti hengeltään ja perusluonteeltaan metsästyssseurojen yhteisjärjestö, MKJ taas riistanhoitoyhdistysportaan yksittäisten metsästäjien valtiojohtoinen järjestö. Kun uusi laki ei tuntenut metsästyssseuroja MKJ:n osana, oli järjestöillä erilaiset lähtökohdat.²⁷⁵ Samalla Metsästäjäliitto oli eräänlainen metsästysoikeuden haltijoiden etujärjestö, jolla oli mahdollisuus toimia niin sanotusti oppositiossa. Niinpä se pystyi myös arvostelemaan maan metsästysjärjestelmää tavalla, johon valtion oma keskusjärjestö ei välttämättä pystynyt. Samoin liitto saattoi jatkaa toimintaansa etujärjestönä, joka pyrki aloitteiden ja ehdotusten kautta vaikuttamaan Suomen metsästystoiminnan kehittymiseen.²⁷⁶

²⁷⁴ Kairikko 1991, 787.

²⁷⁵ SM 1/62, 8-9 ”Metsästäjän keskusjärjestö perustetaan”; Ilvesviita 2005, 269.

²⁷⁶ SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 15.6.1962 ja 14.12.1962.

5.7 Miksei Metsästäjäliitosta tullut keskusjärjestöä?

”Keskusjärjestöajatus lähti kymmenkunta vuotta sitten Metsästäjäliiton johdon taholta, ja lain hyväksytyksituloon asti liitossa oltiin siinä käsityksessä, että liitto tultaisiin asetusteitse määräämään ko. keskusjärjestöksi, mikä asiantuntijain taholta oli ilmoitettu mahdolliseksi sen jälkeen, kun liitto on muuttanut tarpeellisella tavalla sääntöjään. Lain hyväksytyksitulon jälkeen kävi kuitenkin selville, että keskusjärjestö on perustettava erikseen. Liiton saamien tietojen mukaan juuri metsästysalueita koskevan luvun poisjättäminen laista sai aikaan sen, että asiantuntijoiden kanta liiton mahdollisuuteen nähden muuttui. Liittohan koostuu metsästysalueita vastaavista metsästysseuroista. Lisäksi oikeuskansleri ilmoitti kantanaan, että uutta lakia on kiertelemättä noudatettava ja ettei lain tarkoittamia julkisoikeudellisia tehtäviä voida luovuttaa yksityiselle rekisteröidylle yhdistykselle, jollainen liitto on, ellei itse laissa ole annettu sellaiseen valtuuksia.”²⁷⁷

Koska liiton lähteitä tutkiessa pitkään vaikutti, että liitto oli todella matkalla kohti keskusjärjestöasemaa, alkoi tämän kirjoittaja tulla epäluuloiseksi ja etsiä viitteitä siitä, miksi ja miten liitto syrjäytettiin keskusjärjestöksi tulemisen tieltä. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että yksinkertaisin selitys on tällä kertaa paras. Metsästysaluejärjestelmän poistaminen laista sai aikaan juridisen ongelman, jonka lopulta ratkaisi oikeuskanslerin kanta. Sen mukaan uusi keskusjärjestö tuli perustaa alusta lähtien, eikä liitolle voitu antaa keskusjärjestön valtuuksia, koska tällaista mahdollisuutta ei lakiin ollut erikseen kirjattu. Mistään lähteistä ei löydy viitteitä siihen, että liiton ohittamiseen olisi liittynyt poliittista peliä. Pieni kysymysmerkki on oikeuskansleri itse, mutta ajatus siitä, että hän olisi esimerkiksi poliittisista syistä estänyt liiton muuntumisen keskusjärjestöksi kuulostaa hieman spekulatiiviselta. Kanslerien kannanotot olivat silti eräänlaisia juridisia mielipiteitä, jotka eivät ennen niiden ilmaisemista olleet mitenkään itsestään selviä ratkaisuja. Lainsäädäntöneuvos Kytömaa, sen paremmin kuin muutkaan liiton kanssa yhteistyötä tehneet lakimiehet, eivät osanneet antaa yksiselitteistä kantaa kysymykseen ennen apulaisoikeuskanslerin ilmoitusta.

²⁷⁷ SMA 4.3.3. SML Dc3, vuosikertomus 1.3.1961–28.2.1962.

On myös syytä muistaa seikka, joka helposti unohtuu, kun keskitytään tarkastelemaan jotain tiettyä usein pitkälle yksityiskohtiinkin menevää ilmiötä. Tosiasiassa metsästyksen harrastajia oli 1960-luvun alussa n. 130 000. Metsästys ei siis koskettanut, ainakaan kovin läheisesti, suurta osaa suomalaisista. Poliittisten päättäjien keskuudessa oli varmasti muitakin asioita, joihin piti keskittyä, eikä metsästys välttämättä joitain yksityiskohtia lukuun ottamatta merkinnyt suurelle osalle kansanedustajista mitään henkilökohtaista. Tavallisissa metsästäjissäkin oli varmasti yksilöitä, jotka eivät välittäneet tuon taivaallista siitä, johtiko valtakunnan organisaatiota Metsästäjäliitto vai Metsästäjien Keskusjärjestö. Liittoa ei voida myöskään pitää suurien poliittisten ristiriitojen keskellä kamppailevana järjestönä. Sen toiminta keskittyi suurelta osin käytännön asioihin, joilla pyrittiin parantamaan kaikkien metsästäjien, metsästyksen, riistanhoidon ja riista-eläinten asemaa.

Poliittisesti vain äärivasemmistoa voidaan pitää liiton vastustajana, mutta eipä SKDL:kään lähtenyt erityisemmin hyökkäilemään liittoa vastaan. Liiton huomiot vasemmistolaisen SMKL:n toimista vaikuttivat välillä jopa paranoidisilta, kun liitto pelkäsi järjestön soluttautuvan metsästyseuroihin ja riistanhoitoyhdistyksiin ja tuomaan vasemmistoideologiaa yleensä poliittisesti vapaan metsästyksen alueelle. Todellisuudessa SMKL oli n. kolmella tuhannella jäsenellään²⁷⁸ niin pieni järjestö, ettei siitä käytännössä ollut Metsästäjäliiton haastajaksi, varsinkin kun järjestön toimintaan kuului myös paljon voimavaroja vaatinut kalastus. Toisaalta on naiivia väittää, etteikö metsästysoimintaan olisi liittynyt myös politiikka. Vaikka liitto toistuvasti esitti itsensä poliittisesti riippumattomana järjestönä, koki se samalla olevansa vasemmistometsästäjien vastapooli, joka myös kamppaili näkemystensä puolesta. Selkeä esimerkki on maanomistuksen ja metsästysoikeuden suhde, jota liitto ei metsästysoikeudesta huolimatta ollut missään vaiheessa särkevässä. Päinvastoin liitto nimenomaan vastusti SMKL:n ajamia vaatimuksia metsästyksen sosialisoinnista.

Pieni spekulatio on kuitenkin paikallaan, jos ei muuten niin ainakin kiinnostuksen herättämiseksi. Oikeuskanslerin kanta nimittäin oli, että julkisoikeudellisia tehtäviä ei voitu antaa rekisteröidylle yhdistykselle, mikäli tätä ei erikseen ollut laissa mainittu. Kysymys siis on, miksi ei ollut mainittu. Metsästäjäliitto vetosi useita kertoja

²⁷⁸ SMKL:n jäsenmääristä on vaikea saada tarkkoja tietoja, mutta määrä liikkui joka tapauksessa muutamassa tuhannessa. Mäkelä 1996, 48.

yksityismetsälakiin, jonka nojalla kahdelle keskusmetsäseuralle oli asetusteitse annettu tiettyjä viranomaisvaltuutuksia. Yksityismetsälaiissa ei mainittu tarkasti, kenelle tehtävät tulisi luovuttaa, mutta ainakin siinä puhutaan metsälautakuntien keskusjärjestönä toimivasta **yhdistyksestä**.²⁷⁹ Metsästyslaissa mainitaan vain perustettava keskusjärjestö. On siis hieman outoa, että vaikka liittoa pyrittiin saamaan niin tiiviisti johtoasemaan, tätä ei lakitekstissä varmistettu. Aivan päivän selvää oli, että liitto pyrki ja halusi keskusjärjestön rooliin ja takuuvarmasti Kytömaan komitea oli tästä tietoinen vähintään sen jäsenen Paavo Karvosen kautta. Hän oli ollut mukana uudistamassa liiton sääntöjä, joissa pyrittiin huomioimaan uusi lakikin. Ilmeisesti tätä mainintaa yhdistyksestä ei vain osattu pitää tarpeellisena lisäyksenä. Pitkään pidettiin selvänä, että metsästysaluejärjestelmän myötä metsästyskunnista eli käytännössä metsästysseuroista tulisi metsästysorganisaation perusyksiköitä, joita liitto luonnollisesti lähtisi johtamaan.

Ruotsissa, josta otettiin tässäkin asiassa paljon mallia, oli metsästystoiminta järjestetty niin, että sikäläinen metsästäjäliitto Svenska Jägareförbundet oli saanut vapaaehtoisjärjestönä tiettyjä viranomaistehtäviä, eikä Ruotsin järjestelmä ollut aiheuttanut erityisiä ongelmia. 1930-luvun lopulta lähtien Svenska Jägareförbundet oli alkanut johtaa Ruotsin riistanhoitotyötä ja metsästyksen järjestelyjä. Ruotsin ja Suomen metsästäjäliittojen syntyhistoria on melko samankaltainen ja molemmat ovat metsästäjien itsensä luomia vapaaehtoisjärjestöjä.²⁸⁰ Toisaalta, vaikka Ruotsin ja Suomen metsästysjärjestelmä perustuikin samaan perinteeseen, eivät ne mitenkään identtisiä olleet. Ruotsissa metsästysaluejärjestelmän oli saatu toimintaan vuoden 1938 metsästyslaissa. Alueet olivat pääpiirteissään toimineet kelvollisesti, joskin metsästysoikeuden eteenpäinvuokraamisen kanssa oli Ruotsissa esiintynyt ongelmia. Järjestelmä ei kuitenkaan ollut suoraan verrannollinen Suomen oloihin.²⁸¹

Sen sijaan erikoista on ylipäättään oikeuskanslerin tyly ilmoitus siitä, että viranomaistehtäviä ei voisi rekisteröidylle järjestölle antaa. Metsästäjäliitto oli jo pitkään toiminut yhteistyössä maatalousministeriön kanssa erilaisten metsästyksen liittyvien toimintojen osalta. Läänitasolla toimineet riistapäälliköt olivat alusta asti

²⁷⁹ Yksityismetsälaki 1928/161, 13§.

²⁸⁰ Hamilton 1980, 51-52. Svenska Jägareförbundetin syntyhistoriasta ks. Haglund 1980.

²⁸¹ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 25.2.1957; Nordell 1980, 298-299; Soikkanen 2000, 70.

olleet sekä maatalousministeriön että liiton toimihenkilöitä. Kun riistapäälliköt saatiin 1950-luvulla päätoimisiksi, siirtyivät he pelkästään liiton palkkalistoille maatalousministeriön kanssa tehdyllä sopimuksella. Sen mukaan liito maksoi palkan ja toimi työnantajana, mutta riistapäälliköt hoitivat myös maatalousministeriön tehtäviä, kuten erilaisia metsästyksen liittyviä lupa-asioita, jotka eivät kuuluneet poliisiviranomaisille tai lääninhallituksille. Samoin liitolla ja ministeriöllä oli yhteistyötä käytännön toiminnan, kuten koulutuksen ja tiedottamisen alalla jo 1930-luvulta lähtien. Näkyvimpänä esimerkkinä oli vuonna 1954 tehty sopimus, jonka mukaan maatalousministeriö luovutti koulutus- ja valistustoiminnan liitolle ja ohjasi sille tätä varten määrärahan. Ministeriö kyllä valvoi määrärahan käyttämistä, mutta liitto hoiti käytännön järjestelyn.

Kun MKJ perustettiin, tuli sen tehtäväksi mm. metsästyksen ohjaus-, neuvonta- ja valistustyö. Siis pääpiirteiltään se sai täysin samat tehtävät, mitä liitto oli toteuttanut jo vuosikautia. Vaikka tietyt lakisäätteiset asiat menivätkin ennen uutta lakia riistapäälliköiltä lääninhallitusten kautta ministeriöön, oli myös MKJ:n yläpuolella maatalousministeriön metsästyksenvalvojan toimisto, joka valvoi keskusjärjestön toimintaa ja vastasi omista tehtävistään. Tietyllä tavalla MKJ:kin toimi valtion ja yksityisen toiminnan välillä.²⁸² Metsästäjäliiton piirijakokin oli tehty riistapäälliköiden, siis puoliksi ministeriön ja puoliksi liiton toimihenkilöiden ympärille ikään kuin uutta lakia silmällä pitäen. Liitto siis itse asiassa toimi jo puolivirallisena järjestönä ennen uutta lakia. Siirtymä kohti virallista keskusjärjestöä olisi ollut jokseenkin pieni, varsinkin kun MKJ organisaatorakenteeltaan oli lähes identtinen liiton organisaatioon verrattuna. Poikkeuksen muodosti vain alataso, jossa riistanhoitoyhdistykset kuuluivat MKJ:hin, mutta seurat eivät. Liitolla tilanne oli juuri toisin päin – riistanhoitoyhdistykset olivat valtionhallinnon alaisia ja seurat liiton alin porras, johon metsästäjät liittyivät. Liiton sääntöjen muuttamisella tämän ongelman olisi luultu hoituvan. Kun laki kuitenkin ehdittiin hyväksyä ilman metsästysalueita ja siten, että riistanhoitoyhdistykset oli mainittu laissa, aiheutti tämä todennäköisesti pienen ongelman. Valtiolliset riistanhoitoyhdistykset oli nyt saatava keskusjärjestön alle. Liiton ensimmäisessä omassa lakiehdotuksessahan riistanhoitoyhdistykset oli poistettu kokonaan.

²⁸² Ilvesviita 2005, 270.

Jos liiton mahdollisuus päätyä keskusjärjestöksi oli todella kiinni siitä, että metsästysaluejärjestelmä jäi pois laista, siirtyy vastuu laki- ja talousvaliokunnalle, joka veti alueet pois valiokuntakäsittelyn aikana. Valiokunnan toimintaa ei ole tässä yhteydessä tutkittu, joten sen tekemiin päätöksiin liittyvät arvailut on syytä jättää tekemättä. Ilmoitettakoon vain laki- ja talousvaliokunnan koostumus 1960–1961: SDP 5 (Kokkola, Kulovaara, Virtanen V. A., Eriksson, Aalto), SKDL 4 (Rytkönen, Friman, Tauriainen, Virtanen V. R.), Kokoomus 3 (Tuuli pj, Kemppainen, Aulanko), Maalaisliitto 4 (Mannila, Partanen J. E. vpj., Pohjonen, joka aluksi ministeri Luukan tilalle ja jonka tilalle 1961 Kämäräinen, Pentti, joka vaihtui 1961 Paasoon ja tämä samana vuonna takaisin Penttiin), RKP 1 (Ehrnrooth). Valiokunnassa oli siis lievä vasemmistoenemmistö ja ainakin SKDL oli metsästysalueita vastaan²⁸³. Toisaalta muutkaan puolueet eivät olleet alueista välttämättä innoissaan ja valiokunnan puheenjohtajan mukaan päätökset oli tehty ”melkoisella yksimielisyydellä”.²⁸⁴ Oli miten oli, valiokunnassa päätettiin nimenomaan metsästysalueista, eikä organisaation johdosta. Itse asiassa organisaatiokysymys ei herättänyt eduskunnassa minkäänlaisia kommentteja.²⁸⁵ Tuskin voidaan väittää, että valiokunta tietoisesti aiheutti liiton syrjäytymisen keskusjärjestön asemasta.

Vaikka hyväksyttäisiinkin, että liiton uusi asema perustui metsästysaluejärjestelmän poisjääntiin, herää kuitenkin kysymys siitä, miksi liiton nimi ei jatkunut uudessa keskusjärjestössä. MKJ jatkoi liiton tekemää työtä, joten olisihan koko järjestö voitu perustaa tavallaan uudestaan. Uudeksi järjestöksi olisi vain tullut Metsästäjäliitto, jolloin voimassa ollut järjestelmä olisi tavallaan luotu uudestaan ja käytännön toiminta olisi jatkunut lähes entisellään. Organisaatorakenne olisi säilynyt ja toimihenkilöt olisivat pysyneet paikallaan ilman resursseja vievää uudelleenjärjestelyä. Muutos olisi seurannut lähinnä alatasolla, jossa riistanhoitoyhdistykset ja sitä kautta kaikki metsästäjät olisivat siirtyneet uutena perustetun Metsästäjäliiton alle. Osaltaan syynä voi olla liiton omat kannat, sillä hahmotellusta metsästäjien keskusjärjestöstä puuttui liitolle perinteisesti tärkeä seuratyö. Oma lukunsa oli myös liiton lahjoituksilla saatu varallisuus, joka olisi voinut olla vaarassa, jos liitto olisi esimerkiksi pitänyt lakkauttaa

²⁸³ VP 1961, Pöytäkirjat II, s. 1198, edustaja Rytkönen (SKDL).

²⁸⁴ VP 1961, Pöytäkirjat II, s. 1194, edustaja Tuuli (Kok.).

²⁸⁵ Tällä tarkoitetaan siis täysistuntokäsittelyä. Ns. käytäväkeskusteluja aiheesta on varmastikin käyty, mutta niiden jäljittäminen ei lähdeaineiston puitteissa ole mahdollista.

edes hetkeksi. Voisi kuvitella, että lahjoitusvarojen hyödyntämiseen olisi jotenkin löytynyt ratkaisu.

Ehkä eniten kysymyksiä herättää oikeuskansleri, jonka kannanotto lopulta ratkaisi asian. Liitossa ihmeteltiin ilmoituksen jälkeen, että kyseessä on kuitenkin vain yhden lakimiehen kanta, mutta tällä kertaa oikeuskanslerina toimivan lakimiehen.²⁸⁶ Arvailujen varaan jää, liittyikö oikeuskanslerin ilmoitukseen poliittista latautuneisuutta tai muuta sävytyneisyyttä.

Kysymys liiton asemasta oli vaikuttanut ilkeällä tavalla liiton ja metsästyksenvalvojan väleihin. Osa liiton väestä koki, että metsästyksenvalvoja oli johtanut heitä harhaan lupailemalla, että liiton määrääminen keskusjärjestöksi oli vain muodollisuus. Metsästyksenvalvoja Mäen olisi liiton mielestä asemansa takia pitänyt pystyä selkeämmin ilmaisemaan, mikä lain valmistelussa oli tilanne. Tämä koetteli liiton ja Mäen välistä yhteisymmärrystä. Kun liiton väki vielä suurelta osin siirtyi keskusjärjestön palvelukseen ja MKJ:n perustamisessa kuitenkin käytettiin liiton organisaatiota mallina, oli esimerkiksi liiton entinen pitkäaikainen hallituksen puheenjohtaja Yrjö Yläne niin käärmeissään Tauno V. Mäelle, etteivät herrat, entiset ystävät, olleet pitkään aikaan puheväleissä.²⁸⁷ Syystä tai toisesta katkeruus kanavoitui juuri Mäkeen, vaikka liitto oli lupailut keskusjärjestöksi moni muukin, mm. viimeisimmän komitean puheenjohtaja Ensio Kytömaa. Häntä valiokunnatkin käyttivät asiantuntijajäsenenä ja hän oli vielä lain hyväksymisen jälkeen yhdessä Mäen, apulaismetsästyksenvalvoja Suomuksen ja Kytömaan komitean sihteerin Veikko Pihkon kanssa valtioneuvoston asettamassa työryhmässä laatimassa metsästysasetusta sekä MKJ:n ja riistanhoitoyhdistysten sääntöjä.

Liiton katkeruus oli osaltaan oikeutettua, olivathan Mäki ja Kytömaa tyyntelleet liiton väkeä järjestön 40-vuotisjuhlissa ja lupailleet tyhjiä²⁸⁸, mutta Mäen leimaaminen jonkinlaiseksi petturiksi menee jo liian pitkälle. Viime kädessä päätöksen liiton asemasta teki oikeuskansleri, jonka kantaa eivät lainsäädännön asiantuntijatkaan osanneet arvioida. Onkin erikoista, että vaikka liitto sai näkemyksiä useilta

²⁸⁶ Kairikko 1991, 765.

²⁸⁷ SMA 4.3.3. SML Dc3, vuosikertomus 1.3.1961–28.2.1962; Kairikko 1991, 489; Soikkanen 2000, 72.

²⁸⁸ Kairikko 1991, 764; Soikkanen 2000, 70.

lakiasiantuntijoilta, ei oikeuskanslerin tylyä kantaa osattu ennustaa. Lähtökohtana oli pitkään, että liiton määrääminen keskusjärjestöksi olisi vain asetuksella kuitattava juttu. Ylipäätään on vaikea kuvitella, että pitkään hyvin läheistä yhteistyötä liiton kanssa tehnyt metsästyksenvalvoja olisi pantannut tietoja ja kammennut liiton pois keskusjärjestön tulevalta pallilta. Liiton ja maatalousministeriön yhteistyö oli nimenomaan Mäen kaudella tiivistynyt, vaikka välillä toveruus rakoilikin.

6 SUOMEN METSÄSTÄJÄLIITON PAINOSTUSEDELLYTYKSET

Painostusryhmiä on yleensä tutkittu yhteiskuntatieteiden puolella keskittyen tutkimushetkenä olemassa oleviin ryhmiin ja niiden toimintaan. Samat periaatteet soveltuvat myös historiantutkimukseen. Koska Metsästäjäliiton toimintaa ei tässä tutkimuksessa tarkastella nykypäivään asti, täytyy painostustoiminnasta puhua menneessä aikamuodossa. Samoin liiton toimintaa vertaillaan lähinnä sellaisten tutkimusten pohjalta, joiden tulokset liittyvät 1960-luvulle, eikä niitä sellaisinaan voida kritiikittömästi asettaa 2000-luvun kontekstiin ilman lisäselvityksiä. Monet Metsästäjäliiton käyttämistä painostuskeinosta soveltunevat myös nykypäivän poliittiseen toimintaan, mutta tässä yhteydessä keskitytään vain tutkimusajanjaksoon.

Painostusryhmätutkimuksessa on syytä erotella varsinaiset painostuskeinot järjestön vaikutusmahdollisuuksien edellytyksistä. Jälkimmäisiä tarkastelemalla voidaan alustavasti hahmotella, millaiset mahdollisuudet tai valmiudet järjestöllä oli vaikuttamiseen tai miten merkittävänä painostusryhmänä sitä voitiin pitää. Järjestön kyky vaikuttaa poliittisiin päätöksiin riippui sen merkittävydestä ja sen poliittisista suhteista.²⁸⁹ Metsästäjäliiton painostustoimintaa tarkasteltaessa pitäydytään siinä toiminnassa, joka koskee metsästyslain kokonaisuudistusta. Liitto harjoitti paljonkin painostustoimintaa esimerkiksi 1950-luvun jäniksen metsästysajoista käydyn kiistelyn aikana, mutta yhtenäisyyden vuoksi tarkastelu rajoitetaan vain metsästyslain valmisteluun.

6.1 Jäsenten lukumäärä ja edustavuus

Järjestön perusvoimana voitiin pitää siihen kuuluvien jäsenten lukumäärää. Periaate on, että mitä suurempi oli ryhmän jäsenmäärä, sitä tehokkaampi painostusjärjestö se oli. Keskeinen voimavara oli myös järjestön edustavuus, jolla tarkoitetaan sitä osuutta eturyhmästä, joka oli liittynyt tiettyyn järjestöön.²⁹⁰ Metsästäjäliiton tapauksessa edustavuus tarkoitti sitä osuutta metsästäjistä, jotka olivat liittyneet Metsästäjäliiton

²⁸⁹ Huuska 1968, 15.

²⁹⁰ Huuska 1968, 21, 24-25.

jäseniksi. Nämä metsästäjät olivat organisoituneet verkostoon, joka loi yhteistä identiteettiä. Metsästys ja liiton jäsenyys toimi yhdistävänä tekijänä ja tarjosi mahdollisuuksia yhteiseen toimintaan. Samalla jäsenyys synnytti vuorovaikutusvalmiuksia ja vahvisti liittoa.²⁹¹ Vuoden 1934 metsästyslaissa säädettiin, että jokaisen metsästystä harjoittavan, tuli maksaa riistanhoitomaksu. Suorittamisen todistukseksi annettiin metsästyslippu eli metsästyskortti.²⁹² Näin ollen Suomen metsästäjäliiton jäsenmääristä on tilastoja tämän tutkimuksen tarkasteluajanjaksolta, kuten myös Metsästäjäliiton jäsenmääristä, joten liiton edustavuutta voidaan jossain määrin arvioida. Suurilla ja hyvin järjestäytyneillä ryhmillä oli periaatteessa paremmat vaikutusmahdollisuudet, mutta Suomen poliittinen järjestelmä asiantuntijakuulemisineen ja lausuntomenettelyineen tarjosi myös pienemmille intressiryhmille mahdollisuuden olla mukana lain valmistelussa.²⁹³

Taulukko 1. Suomen Metsästäjäliiton jäsenmäärät vuosina 1947–1963²⁹⁴

Vuosi	Jäsenet	Metsästyslipun lunastaneita	Edustavuus
1947	9 470	99 517	10 %
1948	9 720	106 819	9 %
1949	14 057	108 678	13 %
1950	12 147	102 931	12 %
1951	13 520	86 778	16 %
1952	13 959	105 391	13 %
1953	18 594	117 296	16 %
1954	22 656	113 127	20 %
1955	27 360	128 874	21 %
1956	24 840	114 190	22 %
1957	27 146	101 838	27 %
1958	29 826	102 526	29 %
1959	39 185	121 671	32 %
1960	46 408	133 549	35 %
1961	56 522	149 637	38 %
1962	71 700	161 560	44 %
1963	47 262	172 936	27 %

Vuonna 1949 seurojen jäsenmaksuperintää tehostettiin ja seurat myös ryhtyivät maksamaan jäsenmaksun kaikista jäsenistään, jolloin Metsästäjäliiton jäsenseurojen metsästäjät näkyvät myös liiton jäsentilastossa. Jäsenmaksukäytänteistä johtuen jäsenmäärien tarkka selvittäminen on hieman hankalaa, mutta taulukon luvut on

²⁹¹ Ks. esim. Alapuro 1998, 335.

²⁹² Kairikko 1991, 270.

²⁹³ Helander 1969, 49.

²⁹⁴ Taulukon luvut teoksesta Kairikko 1991, 1120-1121.

Kairikko hankkinut useista eri lähteistä vertaillen. 1950-luvun selkeä nousukausi selittyi liiton toiminnan yleisellä ekspansiolla. Perustekijöitä jäsenmäärän kasvulle olivat piirijärjestöjen perustaminen ja näiden työn tehostaminen, päätoimisten toimihenkilöiden palkkaaminen, taloudellisen tilanteen parantuminen ja tehokas valistus- ja koulutustoiminta. Vuonna 1962 liiton jäsenmäärä kasvoi enemmän kuin koskaan aiemmin, vaikka tuolloin oli jo tiedossa, että liitosta ei tule uuden lain keskusjärjestöä. Selityksenä tähän on toisaalta jo jonkin aikaa jatkunut ekspansiivinen toiminta liitossa, mutta myös uusi laki, jossa ei otettu huomioon metsästysseuroja. Metsästäjäliitto toi tätä julkisuudessa esiin ja esitteli itsensä eräänlaisena metsästysseurojen edunvalvojana sekä metsästysseuratoiminnan puolestapuhujana. Liittoon saatettiin liittyä myös ikään kuin varmuuden vuoksi, kun uuden lain mukanaan tuomista muutoksista ei ollut seurojen parissa varmaa tietoa. Vuonna 1962 voimaantullut uusi metsästyslaki aiheutti liiton aseman muutoksen, toiminnan hetkellisen lamaantumisen ja yleisen taantumisen liiton toiminnassa, mikä selittää vuoden 1963 romahduksen jäsenmäärissä. Samoin Pohjois-Suomen metsästysseuroja erosi, kun liitto oli aktiivisesti ajanut vapaan metsästysoikeuden rajoittamista pohjoisessa.²⁹⁵

Metsästäjämäärien merkittäväkin vaihtelu joidenkin vuosien kohdalla on pieni arvoitus. Tämänkaltaiset suurehkot muutokset metsästäjämäärissä eivät olleet tavattomia 1940–50-luvuilla. Tuolloin metsästyslippu voitiin lunastaa, kun metsästäjä oli maksanut riistanhoitomaksun ilman, että mitään erityisiä tutkintoja olisi pitänyt käydä. Metsästyslippu oli voimassa yhden kalenterivuoden, joten esimerkiksi riistatilanne ja turkisten hinta saattoi vaikuttaa metsästäjämääriin.

Taulukosta 1 nähdään, että liiton jäsenmäärä oli tarkasteluajanjakson alkuvaiheessa suhteellisen pieni ja myös liiton jäsenistön edustavuus oli huono, kun vain vähän reilu kymmenesosa metsästäjistä kuului Metsästäjäliittoon. Tämä tarkoittaa sitä, että liitto ei oikein voinut perustellusti väittää olevansa koko metsästäjäkunnan kattojärjestö, kun selkeästi suurin osa metsästäjistä ei ollut liiton jäseniä. Toisaalta liitto oli ilman muuta Suomen suurin ja merkittävin metsästäjäjärjestö, joka vallitsevassa tilanteessa parhaiten edusti metsästäjäväkeä, vaikka sitä pidettiin herraskaisena. Liitto pyrki tosin

²⁹⁵ Kairikko 1991, 524, 686, 790-791.

jatkuvasti aktiivisesti lisäämään jäsenistöään ja saamaan metsästäjiä liittymään yhden johdon alle lujittamaan koko organisaatiota.²⁹⁶ Ilvesviidan mukaan huonon edustavuuden takia esimerkiksi metsästyksenvalvoja ei aina ottanut liiton pyrkimyksiä vakavasti.²⁹⁷ Tätä ajatusta voi kritisoida, sillä Metsästäjäliiton ja metsästyksenvalvojan välit olivat hyvinkin tiiviit. Tämä näkyy jo siinä, että metsästyksenvalvoja tai apulaismetsästyksenvalvoja oli paikalla hyvin usein Metsästäjäliiton hallituksen kokouksissa. Metsästyksenvalvojan ja liiton välien ajoittainen kylmeneminen johtui muista seikoista kuin liiton huonosta edustavuudesta. Toisaalta 1950-luvun aikana liiton jäsenmäärä kasvoi niin vauhdikkaasti, että siitä oli tullut yhä merkittävämpi järjestö, joka alkoi lukujenkin valossa olla Suomen metsästäjäkunnan edustaja. Siltikään sen edustavuus ei 1960-luvun alussa, liiton jäsenrikkaimpana aikana, yltänyt edes puoleen kaikista Suomen metsästäjistä.

Huuskan työmarkkinajärjestöjä koskevan tutkimuksen lukuihin verrattuna Metsästäjäliiton edustavuus oli kuitenkin vähintään kohtuullinen. Esimerkiksi 1960-luvun alussa Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton ja Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliiton edustavuus oli 25 prosentin hujakoilla, Suomen Ammattijärjestöjen vain 10 prosentin luokkaa. Maataloustuottajain Keskusliiton kohdalla lukema oli jo yli 60 prosenttia ja Suomen Työnantajain Keskusliitolla edustavuus oli myös lähes 50 prosenttia.²⁹⁸ Numeraalisen edustavuuden lisäksi on huomioitava myös edustavuuskilpailu, johon vaikutti järjestön asema ryhmänsä edustajana, samoin kuin se, edustiko järjestö ryhmäänsä yksin, vai oliko olemassa muita kilpailevia järjestöjä.²⁹⁹ Tässä kisassa Metsästäjäliitto oli vahvoilla. Ainoa valtakunnallinen kilpailija sille oli SMKL, jonka jäsenmäärät olivat tarkasteluajankohtana niin pienet, ettei sitä oikein voida pitää järjestönä, joka olisi kyennyt kattavasti edustamaan koko metsästäjäryhmää. Käytännössä Metsästäjäliitto oli ainoa valtakunnallinen järjestö, jonka voitiin ajatella olevan koko metsästäjäkunnan asialla tai ainakin enemmän kuin mikään muu järjestö. Niinpä se voitiin hyväksyä kaikkia metsästäjiä edustavaksi neuvottelijaksi. Toisaalta SMKL:lta kysyttiin myös kannanottoja, eikä Metsästäjäliitto pystynyt pelaamaan SMKL:a ulos järjestökentältä, vaikei sen kasvuvauhti ollutkaan päätä huimaava. Niinpä Metsästäjäliitto ei

²⁹⁶ Ks. esim. SMA 4.3.3. SML Dd1, toimintasuunnitelma 1951–1952.

²⁹⁷ Ilvesviita 2005, 187, 191.

²⁹⁸ Huuska 1968, 26, 28-29.

²⁹⁹ Huuska 1968, 32.

tarkasteluajankohtana saavuttanut ehdotonta monopoliasemaa, mikä liitossakin todettiin lainvalmistelun ollessa loppusuoralla.³⁰⁰

6.2 Taloudelliset voimavarat

Järjestön merkittävyyteen vaikutti sen taloudelliset voimavarat ja se, miten järjestö niitä käytti.³⁰¹ Vahva taloudellinen voima tarjosi edellytykset painostukseen, mutta ei vielä tarkoittanut, että järjestö olisi käyttänyt varojaan painostustyöhön. Järjestön merkittävyyteen vaikutti siis taloudellisten voimavarojen lisäksi sen halukkuus käyttää varojaan. Metsästäjäliiton taloudellisten voimavarojen merkittävyyttä on hankala arvioida, mutta rikkaaksi sitä ei voi luonnehtia. Liitto oli perustamisestaan asti kamppailut talousvaikeuksien kanssa ja yksi keskeisimmistä viesteistä maatalousministeriön suuntaan oli määrärahojen lisäämisvaatimus. Kuvaavaa on, että liitolla ei ollut edes omia toimistotiloja ennen vuotta 1952³⁰². Liitto sai tuloja valtionavustuksista, jäsenmaksuista ja korkotuloista, mutta summat olivat pieniä ja ne kuuluivat palkkoihin, matkakustannuksiin, julkaisuihin sekä erilaiseen valistustyöhön ja tilaisuuksien järjestämiseen. Tärkeää oli valtion antama tuki riistapäälliköiden toiminnasta ja palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Merkittäväksi avuksi muodostuivat erilaiset lahjoitukset, joita liiton entiset aktiivijäsenet olivat testamentanneet. Nämä lahjoitukset rahastoitiin ja niiden tuotto auttoi merkittävästi liiton toimintaa varsinkin tutkimusajankohdan alussa.³⁰³

Talous kohentui, kun maatalousministeriö antoi vuonna 1954 valistus- ja koulutustoimintaa varten määrärahan, mutta tämän käyttökohteet olivat rajoitetut ja ministeriö valvoi, että varat käytettäisiin oikeisiin kohteisiin. Sen sijaan se mahdollisti muiden varojen ohjaamisen toisaalle, mm. liiton omaan julkaisutoimintaan, joka ei suoraan liittynyt riistanhoidolliseen koulutukseen. Tukea saatiin myös valistuslehtien ns. yleisten numeroiden³⁰⁴ kustannuksiin ja metsästyskorttivaroista piirien toiminnan

³⁰⁰ Ks. esim. SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 14.12.1961.

³⁰¹ Huuska 1968, 21.

³⁰² SMA 4.3.3. SML Dc1, vuosikertomus 12.5.1951–17.5.1952.

³⁰³ Kairikko 1991, 524-527, 689-690.

³⁰⁴ Näillä tarkoitettiin numeroita, jotka jaettiin kaikille metsästäjille liiton jäsenyydestä riippumatta tai esimerkiksi maanomistajille jaettuja lehtiä.

avustamiseen.³⁰⁵ Samalla liiton jäsenmäärän kasvu toi lisää jäsenmaksuja, vaikka toki työmääräkin lisääntyi. Metsästäjäliiton taustalla ei kuitenkaan ollut merkittäviä taloudellisia tukijoita valtion määrärahoja ja joitakin lahjoituksia lukuun ottamatta. Sen toiminta perustui muihin vahvuuksiin kuin käyttövaroihin, eikä sen rooli taloudellisesti merkittävänä järjestönä ollut suuri.³⁰⁶

6.3 Järjestöjen välinen kilpailu

Edustavuuteen liittyi myös järjestöjen välistä kilpailua. Järjestön merkittävyyteen vaikutti se, edustiko se ryhmäänsä yksin, vai oliko olemassa muitakin järjestöjä, jotka edustivat jotain tiettyä ryhmää. Mitä suurempi oli järjestön jäsenien määrä ja mitä suurempi osa ryhmästä oli tietyn järjestön jäsen, sitä suurempi merkitys järjestöllä oli. Tällainen asetelma johti usein järjestöjen väliseen kilpailuun, kun ne pyrkivät kasvattamaan tai säilyttämään merkittävyytensä yhteiskunnassa. Parhaimmillaan heikkokin ryhmä voi parantaa vaikutusmahdollisuuksiaan liittoutumalla pysyvästi tai tilapäisesti toisen ryhmän kanssa. Kilpailutilanne taas saattoi kuluttaa ratkaisevasti ryhmän voimavaroja ja suunnata ne toissijaisiin tavoitteisiin.³⁰⁷ Tarkasteluajanjaksona Suomen Metsästäjäliiton ohella Suomessa toimi myös vuonna 1945 perustettu Suomen Kansanvaltainen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto (SMKL).

Metsästäjäliitolla oli SMKL:n kanssa aluksi yhteistyötäkin, kun järjestöt päättivät yhdessä lähteä ajamaan metsästyslain uudistamista. Yhteistyö ei kuitenkaan ollut kovin tiivistä ja Metsästäjäliiton arkiston dokumenteista on aistittavissa, ettei liitto lähtenyt erityisen innoissaan ajamaan järjestöjen välistä yhteistoimintaa. Valtioneuvosto asetti Louekarin komitean ennen kuin järjestöt ehtivät tekemään esityksen lain uudistamisesta. SMKL ei saanut edustajaansa komiteaan, mikä kertoo Metsästäjäliiton vankemmasta asemasta. SMKL suhtautui nihkeästi tähän ja leimasi Metsästäjäliiton herrasurheilumetsästäjien järjestöksi, vaikkakin tunnusti liiton saavutukset riistanhoidon ja metsästyksen kehittämisen saralla. SMKL:n jäätyä ulos lain komiteavalmistelusta

³⁰⁵ Kairikko 1991, 689.

³⁰⁶ Tarkempi analyysi liiton taloudellisista vaikutusmahdollisuuksista vaatisi sekä tarkkaa tutustumista liiton talouteen, että vertailevaa otetta muiden intressiryhmien kanssa, mihin ei tämän tutkimuksen puitteissa ole työekonomisista syistä ryhdytty.

³⁰⁷ Helander 1971, 66; Huuska 1968, 32-33.

yhteistyöhalut vähenivät, mihin vaikutti myös poliittiset näkökannat, jotka heijastuivat järjestöjen erilaisiin tavoitteisiin. Ehkä merkittävin ero oli kysymys maanomistuksen ja metsästyksen suhteesta. Metsästäjäliitto ajoi perinteistä linjaa, eli metsästysoikeuden sitomista maanomistukseen, kun taas SMKL halusi erottaa metsästysoikeuden maanomistuksesta ja sallia vapaan metsästyksen kaikille kansalaisille. Suomen Kansanvaltainen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto oli maanomistamattomien asialla ja tunnustautui työväestön metsästäjäliitoksi. Sen ohjelmana oli mm. ajaa metsästyslakiin sellaisia uudistuksia, että riista julistettaisiin koko kansan omaisuudeksi kansanvaltaisuuden pohjalta. Liiton perustamiskokouksessakin puhuttiin metsästyksen kansanvaltaistamisesta.³⁰⁸ Kaikki eturyhmät eivät kuitenkaan olleet automaattisesti toistensa kilpailijoita ja eri ryhmien intressit saattoivat usein mennä päällekkäin.³⁰⁹ Metsästäjäliiton ja SMKL:n kohdallakin vain osa tavoitteista oli eriäviä ja aiheutti kiistaa. Molempien ryhmien taustalla vaikutti myös yhtenäinen pyrkimys uuden ja käytännöllisemmän metsästyslain aikaansaamiseen.

1950-luvun kuluessa liittojen kontaktit pysyivät vähäisinä, mutta Metsästäjäliitto ei suinkaan unohtanut SMKL:n olemassaoloa. Esimerkiksi Metsästäjäliiton hallituksen jäsenen S. O. Lindgrenin päädyttyä oikeuteen metsästyksen yhteydessä tapahtuneen salametsästysjupakan takia, pelättiin liitossa, että SMKL käyttäisi tapausta Metsästäjäliittoa vastaan.³¹⁰ Samoin liitossa seurattiin SMKL:n liikkeitä ja siihen suhtauduttiin välillä hyvinkin epäluuloisesti peläten, että sen tarkoituksena olisi vallata riistanhoitoyhdistysten johtotehtäviä, houkutellessa metsästäjiä ”loikkaamaan” tai perustaa

³⁰⁸ SMA 4.3.3. SML Da2, Jokinen Kekille 13.4.1951; Kairikko 1991, 495-498; Mäkelä 1996, 42.

³⁰⁹ Lamberg 1999, 7.

³¹⁰ SMA 4.3.3. SML Cb3, valtuuskunnan kokous 10.12.1959. Tässä nk. Källön tapauksessa oli kyse Lindgrenin vähintäänkin omavaltaisesta käytöksestä metsästysmaillaan kohtaamia metsästäjiä kohtaan, jotka hän tulkitsi salametsästäjiksi tai ainakin kielletyllä alueella metsästäviksi. Lindgren oli mm. aseella uhaten määrännyt metsästäjät laskemaan housunsa alas ja edelleen kävelyttänyt näitä pitkin metsästysmaita muutaman varoituslaukauksenkin näiden pään yli ampuen. Asianomaiset päätyivät selvittämään tapausta oikeuteen, mikä toi Metsästäjäliitolle varsin kiusallista ja ei-toivottua julkisuutta. Lehdistö tarttui hupaisalta kuulostavaan juttuun herkästi ja liiton sisällä käytiin paljon keskusteluja Lindgrenin asemasta. Lopulta tämä jäikin pois luottamustehtävistään. Sven Oskar Lindgren, ”Linkku”, oli ylipäätään värikäs persoona, varsinainen historiantutkijan piristäjä, kun hän usein esitti kärkeviä mielipiteitään liiton kokouksissa. Lindgren oli ollut julkisuudessa jo sodan aikana tapahtuneen oman sotilaan ampumistapauksen johdosta, sodan jälkeen asekatkennästä tuomittuna ja jo ennen sotia hän meritoitui kansainvälisestikin menestyneenä urheiluampujana. Lisäksi Lindgren toimi aktiivisesti riistanhoidon puolesta, minkä takia häneen ehkä suhtauduttiin niin ristiriitaisesti. Toisaalta Lindgrenin takia liiton kokouksissa väännettiin kättä aivan tosissaan, mutta samaan aikaan hän teki valtavasti töitä liiton ajamien päämäärien eteen. Ks. Kairikko 1991, 657-662, 706-707.

metsästysseuroja ja pyrkiä lisäämään vaikutusvaltaansa tätä kautta.³¹¹ Metsästäjäliitto ottikin välillä kantaa SMKL:n toimintaan ja piti joitain sen esityksiä suorina valheina.³¹² SMKL:n roolia ei kuitenkaan kannata liikaa korostaa, koska se oli vielä liittoa selvästi vähälukuisempi ja pienen piirin järjestö, joka myöhemmin keskittyikin toiminnassa enemmän kalastukseen.

Metsästäjäliitolla oli myös yhteistyötä erilaisten instanssien kanssa, joista metsästyksenvalvoja oli kaikkein tärkein. Samoin muiden järjestöjen, kuten kenneljärjestöjen, Suomen Ampujain Liiton tai Suomen Kalamiesten Keskusliiton kanssa oli yhteyksiä, mutta metsästyslain kokonaisuudistamisen osalta yhteistyö oli suhteellisen vähäistä. 1960-luvulle tultaessa liitto oli uuden lain tiimoilta yhteydessä mm. maatalousjärjestöjen kanssa. Poikkeuksen teki Metsähallitus, joka yhdessä liiton ja metsästyksenvalvojan kanssa luonnostelivat ehdotuksen uudeksi metsästyslaiksi. Tarkoituksena oli toisaalta tehdä yhteistyötä ja välttää turhaa ja päällekkäistä työtä, mutta samalla yhteistyö muodosti huomattavasti voimakkaamman painostusryhmän. Tiiviit yhteydet Metsähallitukseen selittyvät osittain sen pääjohtajan, N. A. Osaran, kautta, joka toimi myös Metsästäjäliiton valtuuskunnan ja samalla koko liiton puheenjohtajana.³¹³ Samoin liiton hallituksen jäsen, metsäneuvos Olavi Linnamies, toimi Metsähallituksen arvioimisosaston päällikkönä vuosina 1953–1961.

6.4 Strateginen asema yhteiskunnassa

Keskeistä järjestön merkittävyydelle oli sen strateginen asema yhteiskunnassa. Pienikin järjestö voi olla merkittävä, jos sillä oli riittävän suuri rooli erilaisten intressiryhmien keskuudessa.³¹⁴ Metsästäjäliiton kohdalla tätä strategista asemaa paransi ainakin sen pitkät perinteet, olihan Metsästäjäliitto ensimmäinen valtakunnallinen metsästäjien etujärjestö Suomessa. Se oli myös asiantuntijajärjestö, joka pyrki edistämään riistanutkimusta ja metsästäjien valistusta. Konkreettinen esimerkki oli Suomen Riistanhoito-Säätiön perustaminen vuonna 1942 Riistabiologisen komitean työn jatkamiseksi. Molempien perustamisessa Metsästäjäliitolla oli suuri rooli ja liitto myös

³¹¹ SMA 4.3.3. SML Cb2, valtuuskunnan kokous 16.6.1958; SMA 4.3.3. SML Da9, Lampio Penttiselle 11.2.1958.

³¹² SM 6/58, 3-4 ”Selvyttä kaivataan”; SM 3/60, Teppo Lampio, 8 ”Uusi metsästyslaki käsiteltävänä”.

³¹³ SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomus 12.6.1956–28.2.1957.

³¹⁴ Helander 1969, 49.

tuki Riistanhoito-Säätiön toimintaa taloudellisesti. Säätiön tarkoituksena oli riistanhoidon edistäminen ja tukeminen mm. tieteellisten tutkimusten ja tiedonlevittämisen avulla.³¹⁵

Metsästäjäliitto siis teki paljon vapaaehtoistyötä, jota valtiovallan ei näin ollen tarvinnut tehdä. Liitto oli myös saanut valtionavustuksia jo vuodesta 1924 lähtien³¹⁶, eli sillä oli vakiintunut asema Suomen metsästäjäpiireissä. Toisaalta mitään lailla vahvistettua keskusjärjestön asemaa sillä ei ollut. Metsästäjäliitolla oli kuitenkin olemassa piiriorganisaatio. Jokaisen piirin johdossa oli riistapäällikkö, jonka tehtävänä oli toimia metsästäjien ja Metsästäjäliiton johdon välisenä yhteyshenkilönä. Riistapäälliköt hoitivat samalla myös maatalousministeriön tehtäviä ja vastasivat toiminta-alueensa metsästysasioista. Riistapäälliköiden kautta liitolla oli yhteys ministeriöön käytännön toiminnan kautta. Toisaalta 1950-luvun aikana valtio antoi Metsästäjäliitolle sellaisia myönnytyksiä, jotka kasvattivat sen strategista asemaa. Valistus- ja neuvontatyön luovuttaminen liiton tehtäväksi merkitsi, että liitto oli saavuttanut tunnustetun aseman maan metsästysjärjestelmässä. Samaan viittaa liiton neuvonantajarooli, jota maatalousministeriö hyödynsi jatkuvasti. Mm. metsästysajoista neuvoteltiin liiton kanssa, kuten monista muista metsästyksen liittyvistä asioista. Strategista asemaa vahvisti myös se, että jo Metsästäjäliiton ensimmäisissä säännöissä mainittiin, että liiton tarkoitus oli ”toimia metsästyksen ja metsästyksen hoidon kohottamiseksi Suomessa” mm. tekemällä esityksiä metsästyslainsäädännön ja -hallinnon alalla.³¹⁷ Metsästäjäliitto oli siis jo lähtökohtaisesti tarkoitettu aktiiviseksi toimijaksi metsästyksen saralla.

6.5 Poliittiset suhteet ja poliittinen sitoutuminen

Järjestö voi vaikuttaa poliittisiin päätöksiin poliittisten suhteiden kautta. Sitoutumalla johonkin puolueeseen tai poliittiseen ryhmittymään painostusjärjestö voi tilanteesta riippuen joko helpottaa tai vaikeuttaa painostustoiminnan toteutumista.³¹⁸ Suomen Metsästäjäliitto oli jossain määrin porvarillisesti suuntautunut, mutta toiminta ei ollut

³¹⁵ Ilvesviita 2005, 192-193; Kairikko 1991, 480.

³¹⁶ Kairikko 1991, 136.

³¹⁷ Suomen Yleisen Metsästäjäliiton ensimmäiset painetut säännöt vuodelta 1922, 3 §, ks. Kairikko 1991, 1085.

³¹⁸ Huuska 1968, 15.

kovinkaan puoluepoliittista, eikä poliittisia rajanvetoja ole helppo tehdä. Toisaalta liiton hallituksessa toimi vuosina 1949–1964 Suomen Sosiaalidemokraatti -lehden toimitussihteeri ja sosiaalidemokraattien toiminnassa muutenkin mukana ollut Jussi Ahokas ja myös liiton edustajiston puheenjohtajana vuosina 1949–1953 toimi SDP:n kansanedustaja Jussi Raatikainen.³¹⁹ Samoin liiton valtuuskuntaan yritettiin saada 1960-luvun alussa sekä sosiaalidemokraattista että maalaisliittolaista väriä, joten mihinkään yksittäiseen puolueeseen liitto ei ollut samaistunut.³²⁰

Vaikka vielä tutkimusajankohtana maanviljelijät muodostivat suuren osan metsästäjäkunnasta, Suomen metsästäjät ovat kuitenkin olleet suhteellisen heterogeeninen ryhmä ja liiton sitoutuminen johonkin tiettyyn poliittiseen kantaan olisi tuskin ollut viisasta.³²¹ Liiton ja maanomistajien näkemyksetkin saattoivat usein poiketa toisistaan metsästysasioissa, joten maalaisliittolaisena järjestönä liittoa ei oikein voida pitää. Äärivasemmistosta ja SKDL:stä liitto pyrki pysymään kaukana, eikä näihin liittyviä kontakteja juurikaan ollut. Eroavaisuus näkyi mm. metsästysaluekysymyksessä, jossa vasemmisto oli selvästi liiton kannattamaa järjestelmää vastaan. Liiton tarkoituksena oli myös toimia laaja-alaisesti metsästäjien etujärjestönä, jolloin poliittinen sitoutuminen olisi voinut kääntyä liittoa vastaan, varsinkin kun metsästäjät olivat pitkään melko vastahakoisia liittymään metsästysseuroihin tai Metsästäjäliittoon.

Toisaalta Suomen poliittinen järjestelmä oli myös sen laatuinen, että painostusjärjestön ei välttämättä ollut kannattavaa asemoitua puoluepoliittisesti. Suomen järjestelmä salli useiden puolueiden edustuksen päättävissä elimissä, jolloin painostusjärjestön oli järkevämpää toimia yhteistyössä mahdollisimman monen puolueen kanssa. Puolueet olivat yleensä myös liian heterogeenisia edustamaan poliittisissa ratkaisuisa tarkkaan rajoitettuja ryhmäetuja, jolloin yksittäiset intressiryhmät voivat saada äänensä kuuluviin paremmin omien järjestöjensä välityksellä.³²²

³¹⁹ Ks. esim. SMA 4.3.3. SML Da2, Jokinen Kekille 13.4.1951; Kairikko 1991, 497, 703, 710.

³²⁰ SMA 4.3.3. SML Ca2, yleiskokous 16.6.1960.

³²¹ Ermala 2003, 47; Lampio ja Dahlström 1979, 35. Ks. myös Havu 1995, 147.

³²² Helander 1969, 9; Huuska 1968, 7.

7 SUOMEN METSÄSTÄJÄLIITON VÄLITTÖMÄT PAINOSTUSKEINOT

Järjestöjen käyttämät painostuskeinot voidaan jakaa välittömiin ja välillisiin. Välittömät keinot liittyivät sellaisiin tapauksiin, joissa painostusryhmä pyrki vaikuttamaan päätöksentekijöiden ratkaisuihin suoran kommunikaatioyhteyden kautta. Välillisiä keinoja taas olivat sellaiset, joissa painostusryhmä pyrki vaikuttamaan päätöksentekijöihin käyttämällä hyväkseen yleisen mielipiteen reaktioita.³²³ On syytä huomioida, että monet painostustoimet eivät olleet ns. puhtaita, vaan ne voidaan luokitella useankin määritelmän alle. Tiukkoja rajanvetoja on vaikea tehdä. Luokittelun tarkoituksena on eritellä painostustoimintaa, jolloin toimet on luokiteltu niihin kohtiin, mihin ne parhaiten sopivat.

7.1 Osallistuminen poliittiseen päätöksentekoon ja valmisteluun

Järjestöt voivat vaikuttaa valtion päätöksiin tekemällä yhteistyötä valtionhallinnon kanssa molemminpuolisen suostumuksen kautta. Yksi merkittävimmistä yhteistoiminnan muodoista tarkasteluajanjaksona oli komitealaitos, jonka tarkoituksena yleensä oli selvittää ja perehtyä uudistusta vaativaan asiaan ja mahdollisesti tehdä tästä uudistusesitys. Komitealaitoksen osuus päätöksentekoa valmisteltaessa oli hyvin suuri, sillä hallitus tuskin toi eduskunnan käsiteltäväksi esitystä, jota ei ollut jossain elimessä ensin valmisteltu. Koska järjestöt voivat olla mukana päätöksenteossa muillakin tavoin, käytetään tässä yhteydessä Huuskan termiä yhteiselin, joka kuvaa kaikkia niitä valtion ja järjestön välisen yhteistoiminnan muotoja, joissa tutkittava järjestö oli mukana. Pääasiallisesti tällä tarkoitetaan työmuotoja, joihin valtion viranomaisen oli järjestön nimittänyt, jolloin järjestöllä nimenomaisesti oli edustus elimessä. Metsästäjäliiton kohdalla on syytä kiinnittää huomiota myös yhteistoimintaan, johon sitä ei varsinaisesti ollut nimitetty, mutta yhteydet olivat niin läheiset, ettei yhteistoimintaa voida jättää huomiotta.³²⁴

³²³ Helander 1969, 42.

³²⁴ Huuska 1968, 54-55.

Komiteoiden tarkoituksena oli koota yhteen käsiteltävässä asiassa tarvittavaa erityisasiantuntemusta ja eri näkemyksiä, jotta erilaisten intressien yhdistäminen loppuratkaisussa olisi ollut mahdollista. Samalla jo valmisteluvaiheessa pystyttiin huomioimaan erilaisista näkemyksistä aiheutuvat kiistakohdat ja pyrittiin vähentämään niistä poliittisen päätöksenteon aikana syntyvä aikaavievä kiistely. Toisen maailmansodan jälkeen eturyhmien jäsenyys komiteoissa lisääntyi, kun ennen sotia jäsenet oli yleensä valittu henkilökohtaisen kompetenssin perusteella. Etujärjestön kannalta tämä oli tärkeää, sillä yleensä komiteoiden valmisteluvaihetta voitiin pitää vaiheena, jolloin etujärjestöllä oli hyvät mahdollisuudet vaikuttaa asiaan. Näin siltikin, että komitean tekemä lopputulos saattoi pahimmassa tapauksessa päätyä arkistojen hyllyille pölyttymään ilman, että se vaikutti lainkaan päätöksentekoon. Suomessa, kuten muissakin Pohjoismaissa, on järjestäytyneiden ryhmien osuuteen poliittisten päätösten valmistelussa suhtauduttu myönteisesti ja ne on yleensä otettu mukaan valmisteluun, jota on toteutettu yhteistyössä. Niinpä järjestöjen roolina ei ole ollut voimakas yksipuolinen painostus, vaan rakentavampi yhteistoiminta. Metsästyslain kannalta erityisesti jälkimmäinen, Kytömaan komitea, oli hyvin merkittävä, sillä hallituksen eduskunnalle tuoma esitys perustui hyvin vahvasti tähän mietintöön. Näin ollen Metsästäjäliiton mahdollisuudet vaikuttaa tähän mietintöön ja toisaalta myös sen taustalla vaikuttaneeseen Louekarín komitean esitykseen olivat hyvin keskeisiä liiton uudistusehdotusten toteutumisen kannalta.³²⁵

Joulukuussa 1947 asetettuun Louekarín komiteaan kuului puheenjohtajana toimineen varatuomari Lauri Louekarín lisäksi lainsäädäntöneuvos Jussi Haltia, maisteri Martti Kivilinna ja metsästyksenvalvoja Tauno V. Mäki. Suomen Metsästäjäliittoa edusti Kivilinna, joka toimi tuolloin liiton sihteerinä³²⁶. Komitean sihteeriksi nimetty metsästyksenvalvoja oli valtion virkamies ja samalla koko valtakunnan metsästysasioiden ylin virkamies, joka edusti valtiota ja toimi maatalousministeriöstä käsin.³²⁷ Liiton edustajan osallistuminen komiteatyöskentelyyn kertoo, että liitolla oli merkittävä strateginen asema metsästäjäpiireissä. Muutama vuosi aiemmin toimintansa aloittanut Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto ei saanut edustajaansa komiteaan. Tämä hiersi järjestöjen välillä varsinkin, kun ennen komitean asettamista ryhmät olivat

³²⁵ Huuska 1968, 159; Huuska 1970, 6, 9, 14-15, 18.

³²⁶ Tänä päivänä sihteeristä käytettäisiin nimitystä toiminnanjohtaja.

³²⁷ Komiteanmietintö 1949:37, 1; Ilvesviita 2005, 186.

sopineet yhteistyöstä metsästyslain uudistamisprosessissa. SMKL:lta pyydettiin kylläkin asiantuntijalausunto laista.³²⁸ Koska komitea oli asetettu varta vasten pohtimaan metsästyslain uudistusta ja sille oli annettu tehtäväksi antaa uusi lakiesitys, voidaan liiton edustajuutta komiteassa pitää hyvin merkittävänä painostuskeinona³²⁹. Tällä tavalla liitto pääsi vaikuttamaan lain suunnitteluun sisältäpäin. Komiteatyöhön osallistumisella ei tosin voida mitata liiton tosiasiallista vaikutusta poliittiseen päätöksentekoon, vaan ennemmin osallistuminen kertoi järjestön merkittävyydestä.³³⁰ Liiton roolia komiteassa ei voida pitää johtavana, sillä mietinnön valmistuttua Metsästäjäliitto ilmaisi tyytymättömyytensä komitean tuloksiin. Komiteaan osallistumisesta huolimatta liitto teki oman ehdotuksen uudeksi metsästyslaiksi, eikä komitean ehdotukseen lopulta ikinä edennyt eduskuntakäsittelyyn asti.³³¹

Kytömaan komiteaan Metsästäjäliitto ei enää saanut edustusta, niin kuin ei mikään muukaan järjestö, vaan komitea teki työtään lakimiesvoimin. Metsästäjäliitto kyllä ehdotti jäseniä komiteaan, ja lopulta siihen päätyikin liiton kannalta sovelias Paavo Karvonen. Metsästäjäliiton laatiessa ensimmäistä metsästyslakiehdotustaan oli Karvonen ollut mukana valmisteleivassa toimikunnassa. Myös liiton sääntömuutoksen yhteydessä 1950-luvun puolivälissä Karvonen oli toiminut liiton lakiasiantuntijana ja oli mukana laatimassa uusia sääntöjä. Samoin hänellä oli tapana olla läsnä liiton kokouksissa joko komitean jäsenenä puhumassa tai muista syistä. Lisäksi hän oli jäsenenä liiton kunniauoimioistuimessa, joka tosin ei valtaansa juuri joutunut käyttämään, Källön tapausta lukuun ottamatta.³³² Ei ehkä voida sanoa, että Metsästäjäliitolla oli oma mies komiteassa samalla tavalla kuin aikaisemmin, mutta kovin kaukana tästä ei oltu. Karvosen kautta liitto pystyi kommunikoimaan komitean kanssa hyvin helposti. Koska yhteydet komiteaan jo muutenkin olivat läheiset, voidaan katsoa, että liitto ei ollut pelkästään silloin tällöin hyödynnetty asiantuntijavoima, vaan se oli tiiviisti mukana lainvalmistelussa. Erityisesti komiteatyön loppuvaiheessa lakiehdotusta työstettiin eräänlaisen yhteistyön merkeissä, jolloin suurista linjoista oli jo päätetty ja pyrittiin vain saamaan aikaan lopullinen ehdotus. Liittokin oli tässä vaiheessa

³²⁸ Komiteamietintö 1949:37, 1.

³²⁹ Ehkä tässä yhteydessä olisi parempi puhua vaikutuskeinosta, sillä komiteatyö oli ennen kaikkea toimintaa yhteisen tavoitteen puolesta, eikä niinkään toiseen osapuoleen kohdistuvaa painostusta.

³³⁰ Huuska 1968, 56.

³³¹ SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliitto Maatalousministeriölle 8.2.1950; SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä.

³³² SMA 4.3.3. SML Dc1, vuosikertomus 16.6.1955–12.6.1956.

valmis joustamaan pienissä yksityiskohdissa ja tärkeämpää oli lain aikaansaaminen pitkän odotuksen päätteeksi.

Liiton yhteydet maatalousministeriön metsästyksenvalvojaan olivat myöskin tiiviit, eikä liitolla ollut ongelmia päästä esittämään ajatuksiaan ministeriön suuntaan. Metsästäjäliiton hallituksen kokouksissa oli tarkasteluajanjaksona hyvin usein läsnä metsästyksenvalvoja Mäki tai apulaismetsästyksenvalvoja. Tämän lisäksi liiton edustajat olivat paikalla mm. erilaisissa ministeriön kutsumissa metsästysasioita käsittelevissä kokouksissa.³³³ Metsästäjäliitto teki siis epävirallista valmistelutyötä, jonka vaikutusta poliittisena painostuskeinona on kuitenkin äärimmäisen vaikea mitata, eikä kaikesta tällaisesta työstä ole jäänyt myöskään asiakirjamainintoja.

7.2 Asiantuntijamenettely

Järjestöt voivat osallistua poliittisten päätösten valmisteluun myös ulkoapäin, jolloin ne eivät toimineet osana valmisteluelintä. Valtion hallinto- ja toimielimet käyttivät nimittäin päätöksenteossa ja valmisteluprosessin yhteydessä ulkopuolisten asiantuntijoiden apua. Tämä oli tärkeää, jotta esitykset saatiin valmisteltua mahdollisimman perusteellisesti ja monet eri näkökulmat huomioon ottaen. Lakiesityksiä valmistelevat komiteat pyysivät usein asiantuntijalausuntoja valmisteltavasta aiheesta jo sen selvittelyvaiheessa. Komitean mietinnön valmistuttua hallitus tai ministeriö pyysi asiantuntijoilta lausuntoja, ennen kuin lakiesitys vietiin eduskuntaan. Vielä eduskuntakäsittelyn aikana valiokunnat voivat pyytää asiantuntijoilta lausuntoja viimeistellessään lakiehdotusta lopulliseen muotoonsa.³³⁴ Suomen Metsästäjäliitto piti itseään puolivirallisena metsästäjien keskusjärjestönä ja esitti mielellään itsensä asiantuntijatahona, joka parhaiten oli perillä maan metsästyks- ja riistanhoito-oloista. Tämän asiantuntijastatuksen myötä liitto pystyi vaikuttamaan metsästyslakiesityksen valmisteluun. Puolivirallisen aseman hyödyntämisestä painostuskeinona on lukuisia esimerkkejä. Kun järjestöille on annettu julkiselle sektorille kuuluvia tehtäviä, on niistä muodostunut puolivirallisia asiantuntijaelimiä, joiden asema on vakiintunut ja ne on kytketty enemmän tai vähemmän välittömästi

³³³ Ks. esim. M&K 2/47, 64 ”Riistamailta ja kalavesiltä. Tärkeitä ratkaisuja odotettavissa riistanhoidon alalla”.

³³⁴ Huuska 1968, 63.

suunnitelmien tekoon ja toteutukseen. Näin järjestöt ovat saaneet virallisen tunnustuksen ja ne ovat päässeet vaikuttamaan päätöksentekoon.³³⁵

Keskeiseksi nousee jälleen liiton keskusteluyhteys maatalousministeriöön ja ennen kaikkea metsästyksenvalvoja Tauno V. Mäkeen. Metsästysasioiden korkeimpana viranomaisena metsästyksenvalvojalla oli keskeinen rooli myös uusien metsästyslain muutosten ja asetusten valmistelussa. Mäki oli otettu mukaan myös Louekarin valmistelevaan komiteaan, jonka sihteerinä hän toimi. Komitea kuuli asiantuntijoina useita henkilöitä ja järjestöjä, joista yksi oli Metsästäjäliitto.³³⁶ Komitean jätettyä esityksensä liitto kuitenkin säilytti asemansa asiantuntijana, jota edelleen kuunneltiin lain valmistelun aikana. Lakipykälää viilattaessa keskeiseen osaan nousi yhteistyö liiton ja metsästyksenvalvojan välillä, jonka edistämiseksi osapuolet olivat tehneet vuonna 1941 sopimuksen, jonka mukaan maatalousministeriön tuli pyytää Metsästäjäliitolta lausunto ennen ryhtymistään lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin metsästysasioissa. Metsästyksenvalvoja myös sovittiin kutsuttavan liiton kokouksiin ja häntä tiedotettavan tärkeimmistä aloitteista ja toimista.³³⁷ Uutta lakia käsiteltiin Metsästäjäliiton hallituksen kokouksissa useaan otteeseen, jolloin pykälää hiottiin muotoonsa yhteistoiminnassa. Metsästyksenvalvoja saattoi myös tulla liiton hallituksen kokoukseen esittelemään valmistelun kulkua ja hankkimaan lausuntoja lakiehdotuksista.³³⁸ Metsästyksenvalvojan ja liiton keskusteluyhteys oli sikäläkin perusteltua, että päästyään asiassa yksimielisyyteen, ne pystyivät asiantuntija-asemiansa hyväksikäyttäen lähtemään ajamaan uudistuksia tehokkaasti eteenpäin. Yhteistyöstä muodostui hyvin luonnollista, mikä tuli esiin jatkuvasti liiton ja metsästyksenvalvojan toiminnassa. Esimerkiksi metsästyskortin hinnankorotusta valmisteltaessa liitto ja Mäki pohtivat yhdessä, miten uudistusehdotus saataisiin läpi eduskunnassa. Ylipäätään metsästyslain valmistelukin sujui yhteistyön vallitessa.³³⁹

Pääsääntöisesti Metsästäjäliiton ja metsästyksenvalvojan välit olivat hyvät ja jopa niin tiiviit, että toisen ohittaessa toisen mielipiteen, seurasi siitä välien huonontuminen. Kun metsästyksenvalvoja oli valinnut Pohjois-Savon riistapäällikön neuvottelematta asiasta

³³⁵ Helander 1971, 78.

³³⁶ Komiteanmietintö 1949:37, 1.

³³⁷ Ilvesviita 2005, 186.

³³⁸ Ks. esim. SMA 4.3.3. SML Cc1, hallituksen kokous 26.4.1950 ja 9.5.1950.

³³⁹ SMA 4.3.3. SML Cb1, edustajiston kokous 13.12.1955; SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 12.3.1957.

liiton kanssa, seurasi tästä liiton arkistojen penkomista ja lopulta neuvotteluja Mäen kanssa yhteistyön aikaansaamiseksi.³⁴⁰ Metsästyksenvalvojan kannalta yhteistyö toi metsästysasioiden toteuttamiseen myös jonkin verran kankeutta, kun Metsästäjäliittoa oli tiedotettava ehkä merkityksettömiltäkin tuntuvista asioista. Kun järjestön luottamusmiesshallinto toimi hitaammin, kuin päivätyötä tekevä metsästyksenvalvojan toimisto vähine virkamiehineen, oli ymmärrettävää, että metsästyksenvalvoja Mäki saattoi toisinaan turhautua. Välit olivat kyllä pääsääntöisesti hyvät, mutta ylä- ja alamäkiä mahtui tarkasteluajanjaksolle. Pahimman kolauksen liiton ja metsästyksenvalvojan välit saivat, kun liitosta ei voitukaan muodostaa uuden lain keskusjärjestöä.³⁴¹

Kytömaan komitean osalta on vaikea määritellä, missä määrin liitto toimi osana lainvalmistelua ja missä määrin se oli ulkopuolelta vaikuttava asiantuntija. Joka tapauksessa liiton hallituksella ja työvaliokunnalla oli mahdollisuus keskustella komitean kanssa muutenkin kuin Karvosen kautta ja liiton rooli todella otettiin vakavasti. Asiantuntijamenettely oli tavallaan molemminpuolista, sillä liiton kutsuessa komitean jäseniä kuultavaksi, saatiin yleensä todella aikaan kuulemistilaisuus, jossa liitto ja komitea pystyivät keskustelemaan lain sisällöstä.³⁴²

Maatalousministeriö pyysi Metsästäjäliitolta lausuntoa Louekarin komitean valmistuneesta mietinnöstä, kuten myös 24 muulta järjestöltä, mm. Metsähallitukselta ja maatalousjärjestöiltä.³⁴³ Liitto lähettikin kirjallisen lausunnon, mutta lausuntopyyntöjä tuli vielä useita lakikäsittelyn aikana. Samoin vanhaan metsästyslakiin tehtiin uuden lain valmistelun aikana joitakin pienempiä muutoksia, joiden yhteydessä Metsästäjäliitto oli ollut valiokuntien kuultavana.³⁴⁴ Kun metsästyslakiehdotus päättyi eduskuntakäsittelyyn, kutsuttiin liiton edustaja useita kertoja kuultavaksi niin laki- ja talousvaliokuntaan kuin suureen valiokuntaankin. Koska yleensä valiokunnissa kuultiin vain nimenomaisesti sinne kutsuttuja henkilöitä, ei järjestö pystynyt kovin paljoa vaikuttamaan siihen, kuultiinko sitä vai ei. Sen sijaan kuultavaksi kutsuminen kertoi järjestön

³⁴⁰ SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 10.6.1953 ja 15.9.1953.

³⁴¹ Kairikko 1991, 489.

³⁴² SMA 4.3.3. SML Cb2, valtuuskunnan kokous 11.6.1959; SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 23.3.1955.

³⁴³ M&K 10/49, 296 ”Riistamailta ja kalavesiltä. Lausunnot metsästyslain uudistuksesta”.

³⁴⁴ Ks. esim. HE n:o 132, 1950; Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 42, 1950.

merkittävyydestä ja strategisesta asemasta.³⁴⁵ Metsästäjäliiton kohdalla tämä asema oli hyvinkin vahva.

7.3 Kirjelmät ja lähetystöt

Järjestö voi harrastaa yksipuolista painostustoimintaa suuntaamalla poliittisiin päätöksentekijöihin toimia, joiden tarkoituksena oli vaikuttaa päätöksiin. Tämä voidaan tulkita suoraksi toiminnaksi, jos se kohdistui nimenomaan suoraan päättäjiin, eikä esimerkiksi suureen yleisöön. Toiminta oli julkista, mikäli järjestö toteutti painostustoimintaa omissa nimissään. Julkisena ei voida pitää suoraa toimintaa, joka tapahtui epävirallisesti esimerkiksi henkilökohtaisten suhteiden kautta. Julkisella painostustoiminnalla järjestö ilmensi poliittista aktiivisuuttaan. Aktiivisuuden mittaamisessa keskeistä on, että tarkastellaan nimenomaan järjestön oma-aloitteisia toimia ja tarkastelun ulkopuolelle jätetään lausunnot ym., joissa aloite oli tullut järjestön ulkopuolelta. Julkinen yksipuolinen painostustoiminta, joka kohdistui suoraan päättäjiin voi tapahtua esimerkiksi kirjeiden ja lähetystöjen muodossa ja järjestö voi myös korostaa asian tärkeyttä toimintatavastaan riippuen.³⁴⁶

Suomen Metsästäjäliitto lähetti tarkasteluajanjaksona useita kirjelmiä maatalousministeriöön, joissa annettiin esityksiä metsästyslain muutoksille. Kirjelmät käsittelivät pääasiallisesti verraten pienehköjä lakimuutoksia tai muita ehdotuksia, kuten metsästysoikeutta maanhankintatiloilla tai riistan rauhoitusaikojen määrittämiseksi tarkoitettun neuvottelukokouksen ajankohtaa.³⁴⁷ Varsinkaan tutkimusjakson alkuvaiheessa metsästyslain kokonaisuudistuksen tiimoilta kirjelmiä ei lähetetty suuria määriä. Tähän saattaa olla syynä se, että keskusteluyhteys maatalousministeriön kanssa oli jo Louekarin komitean asettamisella ja Metsästäjäliiton asiantuntijakuulemisten kautta avattu, eikä tarvetta yksipuolisille painostuskirjelmille ollut ainakaan komitean työn ollessa kesken. Tuolloin liiton edustaja työskenteli esityksen valmistelussa mukana. Huomionarvoinen oli liiton oma ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, jota varten liiton sisällä perustettiin erityinen toimikunta. Ministeriön ehdottamat muutokset

³⁴⁵ Huuska 1968, 68.

³⁴⁶ Huuska 1968, 77-79.

³⁴⁷ SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 26.6.1952; SMA 4.3.3. SML Da2, Metsästäjäliitto Maatalousministeriölle 14.2.1950.

komiteanmietintöön eivät miellyttäneet Metsästäjäliittoa ja niinpä se valmisteli oman esityksensä ja toimitti sen maatalousministeriöön.³⁴⁸ Valtioneuvoston asettaessa lokakuussa 1952 uuden Kytömaan komitean pohtimaan metsästyslakikysymyksiä, sen tehtävänä oli löytää eri näkökulmat yhdistävä ehdotus uudeksi metsästyslaiksi. Metsästäjäliitto kohdisti kirjeensä tässä vaiheessa suoraan maatalousministeriöön, eikä eduskuntaan tai yksittäisille kansanedustajille, mikä oli suhteellisen tyypillistä painostusjärjestön toimintaa.³⁴⁹ Ilmeisesti yhteys päättävään ministeriöön koettiin tehokkaammaksi kuin kansanedustajiin vaikuttaminen.

Toista komiteaa asetettaessa Metsästäjäliitto pyrki vaikuttamaan komitean jäsenistöön kirjelmällä:

”Työvaliokunnan esityksestä päätettiin lähettää maatalousministeriölle kirjelmä, jossa ehdotetaan, että metsästyslakikomitean ja liiton tekemän lakiehdotuksen välistä vertailua suorittamaan asetettavaan lakimiehistä kokoonpantavaan toimikuntaan valittaisiin oikeusneuvos Brunou ja lainsäädäntöneuvokset Kytömaa ja Rautapää.”³⁵⁰

Brunou tosin kieltäytyi tehtävästä. Myöhemmin liiton hallitus päätti lähestyä komiteaa kirjelmällä ja ehdottaa, että komitean jäsen tekisi matkan Ruotsiin tutustumaan länsinaapurin metsästysjärjestelyihin.³⁵¹

Yhteydet Kytömaan komiteaan olivat muutenkin läheiset ja merkittävämpiä ovat ministeriöille ja eduskunnalle lähetetyt viestit. Metsästäjäliitto lähetti jatkuvasti useita kirjelmiä eri ministeriöille ja muille vaikuttajille, mutta tässä yhteydessä on syytä kiinnittää huomiota vain niihin, jotka käsittelivät metsästyslain kokonaisuudistusta. Monet liiton maatalousministeriölle osoittamista kirjelmistä käsittelivät pieniä ja yksityiskohtaisia lain kohtia. Lain kokonaisuudistuksen osalta liitto lähetti kuitenkin kirjelmän, jossa liitto esitti metsästyslain kiirehtimistä. Sisällön osalta liitto pystyi

³⁴⁸ SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 9.1.1952; SMA 4.3.3. SML He3, Metsästäjäliiton ehdotus uudeksi metsästyslaiksi, ei päiväystä.

³⁴⁹ Huuska 1968, 87.

³⁵⁰ SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 26.6.1952. Mainittu toimikunta tarkoitti tulevaa Kytömaan komiteaa.

³⁵¹ SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 26.11.1952; SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 14.10.1952.

vaikuttamaan komiteakäsittelyssä, joten kirjelmien kautta ei ollut ilmeisesti tarvetta puuttua uuden lain sisältöön. Sen sijaan vanhaan lakiin toivottiin uudistuksia jo ennen lain kokonaisuudistusta.³⁵²

Kiinnostavaa on muutos liiton toiminnassa komitean työn lähestyessä loppuaan. Aikaisemmin eduskuntaa suhteellisen vähän lähestynyt Metsästäjäliitto alkoi nyt kiinnostua enemmän kansanedustajista ja se ryhtyi ilmeisesti valmistautumaan uuden lain eduskuntakäsittelyyn. Komitean työn ollessa vielä kesken liitto lähetti eduskuntaryhmille kirjelmän, jossa se ilmoitti luovuttavansa asiantuntemuksensa ryhmien käyttöön. Myöhemmin, hallituksen annettua esityksensä eduskunnalle, liitto lähestyi eduskuntaryhmiä kirjelmällä, jossa jo selkeästi kerrottiin liiton kanta uuteen lakiesitykseen. Myöhemmin eduskunnalle annettiin muutama metsästyslakiin liittyvä kannanotto.³⁵³ Muutos kirjelmien kohdistamisessa liittyy lain valmisteluvaiheisiin. Kun lakiesitys päättyi eduskuntaan, oli ilman muuta mielekkäämpää pyrkiä vaikuttamaan eduskuntaryhmiin ja yksittäisiin kansanedustajiin, jotka viime kädessä äänestäsivät lain sisällöstä ja hyväksymisestä. Suurta valiokuntaakin lähestyttiin kirjelmällä, vieläpä yhteistyössä valtion metsästyksenvalvojan ja luonnonsuojelunvalvojan kanssa. Kirjelmän sisältö liittyikin eläinsuojelullisiin näkökohtiin. Suurelle valiokunnalle esitettiin maakotkan aseman parantamista laissa ja että julmina pyyntivälineinä pidettyjen rautojen käyttöä olisi vähennettävä.³⁵⁴

Kirjelmien tehoa voitiin parantaa, jos sen viemistä varten muodostettiin erityinen lähetystö. Lähetystöt toimivat vaikutuskeinoina, joilla pystyttiin varsinaisen tavoiteltavan asian lisäksi myös esittelemään järjestön merkittävyyttä sekä suurelle yleisölle, että jäsenistölle.³⁵⁵ Metsästäjäliitto ei ollut tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseensa varsinkaan tarkasteluajanjakson alussa. Tämä sai aikaan sen, että edustajisto päätti kokouksessaan lähettää maatalousministeriöön lähetystön neuvottelemaan vakavasti liiton saaman valtionavun vähäisyydestä. Huomionarvoista on, että samana päivänä pidetyssä liiton syyskokouksessa ilmoitettiin, että maatalousministeri ottaa vastaan edustajiston valitseman lähetystön, joka menee

³⁵² SMA 4.3.3. SML Dc2-Dc3, vuosikertomukset 1959–1962.

³⁵³ SMA 4.3.3. SML Da11, Metsästäjäliitto eduskuntaryhmille 6.11.1958; SMA 4.3.3. SML Da14, Metsästäjäliitto eduskuntaryhmille 6.4.1960; SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomukset 1960–1962.

³⁵⁴ SMA 4.3.3. SML He4, Kalliola, Mäki ja Lampio Suuren valiokunnan metsästyslakijaostolle 20.10.1961.

³⁵⁵ Huuska 1968, 90.

neuvottelemaan liiton vuotuisesta valtiovavusta seuraavana maanantaina klo 11.00. Näin nopean vastaanottopäätöksen saaminen oli mahdollista, koska maatalousministeri Eemil Luukka istui tuolloin liiton edustajistossa.³⁵⁶ Myöhemmin liiton hallitus päätti tehdä visiitin metsästyslain uudistamisen tiimoilta myös maatalousministeri Lepistön luo.³⁵⁷

7.4 Päätöksentekijöihin suunnattu välitön suhdetoiminta

Yksi vaikeimmin selvitettävistä painostuskeinoista on päätöksentekijöihin suoraan suunnattu suhdetoiminta, jossa henkilöiden väliset vuorovaikutussuhteet nousevat suureen rooliin. Tämä suhdetoiminta oli usein ulospäin näkymätöntä, joten sen laajuutta on vaikea arvioida. Ehkä vielä vaikeampaa on selvittää, kuinka suuri merkitys henkilökohtaisella suhdetoiminnalla oli poliittisessa päätöksenteossa. Yleisesti voidaan sanoa, että Suomen kaltaisessa pienessä maassa henkilökohtaiset suhteet olivat tärkeitä. Suhdetoiminnan merkitys oli, että päätöksentekijät ainakin suhtautuivat painostusryhmien toimintaan positiivisesti, jolloin suhdetoiminta täydensi muita kanavia käyttäen kohdistettua kommunikaatiota.³⁵⁸

Selkein tapa selvittää henkilökohtaiset suhdekanavat Metsästäjäliiton ja poliittisten päättäjien välillä on tarkastella liiton johtohenkilöitä. Liiton toiminnassa aktiivisesti mukana olleet päättäjät eivät välttämättä saaneet osakseen liiton kovaa painostusta, koska he jo lähtökohtaisesti olivat henkilökohtaisessa kommunikaatioyhteydessä liittoon. Ainakin edellä mainittu positiivinen suhtautuminen liittoon toteutui, jos poliittinen päätöksentekijä oli liiton toiminnassa aktiivisesti mukana. Tarkasteltavalla ajanjaksolla tällaisia aktiivisen mukanaolon elimiä oli Metsästäjäliitossa sen hallitus, vuosina 1949–1956 toiminut edustajisto ja tämän työtä jatkanut valtuuskunta³⁵⁹.

³⁵⁶ SMA 4.3.3. SML Ca2, syyskokous 30.11.1951; SMA 4.3.3. SML Cb1, edustajiston kokous 30.11.1951.

³⁵⁷ SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 7.3.1953. Valitettavasti ei ole selvillä, ottiko ministeri lähetystön vastaan.

³⁵⁸ Helander 1969, 66; Huuska 1968, 77; Lamberg, 1999, 10.

³⁵⁹ Metsästäjäliiton hallitus oli yhdistyksissä tavanomainen toimeenpaneva ja valmisteleva elin. Ylimmän päättävän elimen eli liiton vuosikokouksen ja hallituksen väliin luotiin vuonna 1949 kolmas elin, edustajisto, jolle delegoitiin osa päättävän elimen tehtävistä. Edustajiston tuli mm. käsitellä liiton toimintaa sekä metsästäystä ja riistanhoitoa koskevia periaatteellisia kysymyksiä. Edustajisto oli suhteellisen kallis ja aiheutti hankalia päällekkäisyyksiä liiton vuosikokouksen tehtävien kanssa, eikä sen tosiasiallisista tehtävistä ja hyödyllisyydestä ollut täyttä selvyttä. Ongelmia aiheutti myös sääntöjen

Poliittisia päättäjiä on voinut olla liiton jäsenenä, mutta tämän yhteyden selvittäminen on hankalaa. Liiton jäsenyys ei myöskään vielä tarkoita, että päättäjä olisi varsinaisesti erityisessä kommunikaatiosuhteessa liittoon. Mukanaolo hallinnollisissa johtoelimissä sen sijaan vaati kiinnostusta liiton toimintaan ja yhteistyötä muiden liiton toimijoiden kanssa.

Metsästäjäliiton hallituksessa ei toiminut tarkasteluajanjaksona yhtään ministeriä, vaikka tämä ei ollut mitenkään tavatonta liiton historiassa. Esimerkiksi sotasyllisyysoikeudenkäynnissä tuomittu pääministeri Jukka Rangell (Edistyspuolue) toimi liiton hallituksessa ja puheenjohtajana, mutta erosi tehtävästään otettuaan vastaan pääministerin toimen tammikuussa 1941.³⁶⁰ Hallituksessa oli kuitenkin kaksi entistä ministeriä, Nils Arthur Osara vuosina 1949–1953, joka oli toiminut maatalousministerinä³⁶¹ vuosina 1943–1944 sekä vuosina 1949–1954 liiton hallituksessa istunut Juho Koivisto (Ml.), joka oli toiminut ministerinä maatalousministeriössä ja valtiovarainministeriössä jo 1930-luvun alussa ja myöhemmin 1937–1943. Hän jatkoi eduskunnassa vielä ministeriajan jälkeen aina vuoteen 1951 asti.³⁶² Entisten ministereiden asema liiton johdossa oli sikäli tärkeä, että näillä henkilöillä oli ensi käden kokemuksellista tietoa maatalousministeriön toimintatavoista ja virkamiesjärjestelmästä. Tämän käytännön kokemuksen opettamana oli huomattavasti helpompaa lähestyä ministeriötä, kun liitolla oli tietoa siitä, millä tavalla ja keneen tulisi eri asioissa ottaa yhteyttä.

Metsästäjäliiton edustajistossa vaikutti istuviakin ministereitä. Vuosina 1936–1966 kansanedustajana toiminut Eemil Luukka (Ml./Kesk.) aloitti ministeriuransa sisäasiainministeriössä vuonna 1944 ja vuosina 1950–1953 hän oli ministeri maatalousministeriössä sekä myöhemmin 1960-luvun alussa sisäasiainministerinä. Liiton edustajiston jäsen hän oli vuosina 1949–1954. Vuosina 1936–1951

kohta, jossa edustajiston tuli valita keskuudestaan liitolle puheenjohtaja vuodeksi kerrallaan. Tämä johti siihen, että usein liiton puheenjohtajana toimi henkilö, joka ei ollut jatkuvasti liiton käytännön toiminnassa mukana, eikä pystynyt siksi aina ottamaan kantaa kaikkiin ajankohtaisasioihin. Vuonna 1957 työnsä aloittanut valtuuskunta oli selvästi toimivampi ja pystyi tekemään paremmin päätöksiä liiton toiminnasta. Kairikko 1991, 520-521, 645.

³⁶⁰ Kairikko 1991, 381-382.

³⁶¹ Virkamiesministerinä.

³⁶² http://www.vn.fi/tietoa-valtioneuvostosta/hallitukset/vuodesta-1917/tulokset/fi.jsp?report_id=M2&selectedCriterion.ministeri_henkilo_id=321, viitattu 19.11.2010; <http://www.eduskunta.fi/thwfakta/hetekau/hex/hxent.htm>, viitattu 19.11.2010; Kairikko 1991, 1096.

kansanedustajana toiminut Jussi Raatikainen (SDP) oli Metsästäjäliiton edustajiston jäsen 1949–1954 ja sen puheenjohtaja ja samalla koko liiton puheenjohtaja 1949–1953. Hän toimi samanaikaisesti ministerinä maatalousministeriössä ja sisäasiainministeriössä vuosina 1948–1950. Edustajiston jäsenenä oli vuosina 1949–1956 laukaalainen maanviljelijä V. Vesterinen, jolla todennäköisesti tarkoitettiin kansanedustajana vuosina 1919–1951 toiminutta Vihtori Vesteristä (ML.). Hän toimi useissa eri ministeritehtävissä ja mm. maatalousministerinä vuosina 1946–1948.³⁶³ Näin ollen liitolla oli vuosina 1949–1953 maatalousministeriön ministeri edustajistossaan ja tulevan edustajiston jäsen maatalousministerinä jo ennen edustajiston perustamista, joten yhteydet valtion päättäviin elimiin olivat kiinteät. Kuvaavaa on myös, että maatalousministerit saattoivat ottaa osaa Metsästäjäliiton vuosikokouksiin.³⁶⁴

Metsästäjäliitto järjesti tarkasteluajanjaksona erilaisia tilaisuuksia ja illanistujaisia, joihin poliittisia päättäjiä pyrittiin saamaan mukaan. Esimerkiksi vuoden 1951 metsäviikon metsästystä käsittelevässä tilaisuudessa läsnä olivat ministerit Matti Lepistö (SDP) ja Onni Peltonen (SDP).³⁶⁵ Tarkoituksena oli saada mahdollisuus selvittää liitolle tärkeitä asioita suoraan kasvatusten poliitikkojen kanssa ja näistä teemoista keskustellen sekä ylipäättään pitää liitto esillä, jotta sen olemassaolo ja asiantuntija-asema muistettaisiin. Toisaalta ministerien läsnäolo oli osoitus liiton suuresta strategisesta merkityksestä. Samalla poliitikkoja myös kestitettiin. Erityisesti metsästyslain eduskuntakäsittelyn aikana kansanedustajia kutsuttiin ravintola Mottiin keskusteleviin illallistilaisuuksiin.³⁶⁶

Kestitys, joka tosin jäi lopulta melko pienimuotoiseksi, keskittyi nimenomaan kansanedustajiin, mikä kuvastaa yleisemmin liiton toiminnan muutosta tultaessa 1950-luvun lopulle ja lähemmäs lain eduskuntakäsittelyä. Tuolloin Metsästäjäliitto alkoi määrätietoisesti suunnata katseitaan eduskuntaan ja kansanedustajiin aiemman ministeriöyhteistyön sijaan. Osoituksena tästä oli myös ns. ”vihreän vihkosen operaatio”, jossa liiton edustajat ottivat henkilökohtaisesti yhteyttä kansanedustajiin, mahdollisesti jättäen liiton nimen mainitsematta, mutta kuitenkin liiton tarkoituksiperiä

³⁶³ <http://www.eduskunta.fi/thwfakta/hetekau/hex/hxent.htm>, viitattu 19.11.2010; Kairikko 1991, 1096.

³⁶⁴ SMA 4.3.3. SML Ca2, vuosikokous 13.5.1954 ja yleiskokous 16.6.1960.

³⁶⁵ M&K 5/1951, 174 ”Suomen Yl. Metsästäjäliiton tiedonantoja. Metsäviikko ja metsästäjät”.

³⁶⁶ Ks. esim. SMA 4.3.3. SML Da13, Lampio Liinamaalle 7.5.1960.

ajaen.³⁶⁷ Metsästäjäliitto oli selvästi omaksunut henkilökohtaiset suhteet tärkeänä vaikutuskanavana. Oma pieni roolinsa on vielä poliittisten päättäjien kiittämisellä ja kannustamisella. Ainakin maatalousministeri Simonen sai Metsästäjäliitolta kukkalähetyksen kiitokseksi hyvin tehdystä työstä metsästyskysymyksissä.³⁶⁸ Vaikka tämänkaltaisten eleiden merkitys lienee ollut jokseenkin vähäinen oli niilläkin oma symbolinen arvonsa ja pitivät mahdollisesti liiton nimen ministeriön muistissa.

Metsästäjäliitto kävi lainvalmistelun yhteydessä neuvotteluja maatalousministeriössä toimivan metsästyksenvalvojan, mutta myös asianomaisen ministerin kanssa, joten neuvotteluyhteys oli sikäli auki. Metsästyslain uudistamisen ohella liitto pystyi ottamaan yhteyttä maatalousministeriöihin muidenkin asioiden tiimoilta.³⁶⁹ Liitto ymmärsi myös ministerien julkisuusarvon, jolla voitaisiin edesauttaa liiton tavoitteita. Esimerkiksi Suomen Riistanhoito-Säätiön talousvaikeuksista johtuen liitto pyysi ministeri Peltosta säätiön hallitukseen, jotta toiminta saisi näkyvyyttä.³⁷⁰ Samoin valtuuskuntaan yritettiin saada kansanedustajia metsästyslain ollessa eduskuntakäsittelyssä.³⁷¹ Julkisuuden merkitys on erityisen tärkeässä osassa, kun tarkastellaan järjestöjen nk. välillistä painostustoimintaa.

³⁶⁷ Ks. luku 5.3.

³⁶⁸ SMA 4.3.3. SML Cb2, valtuuskunnan kokous 10.12.1956.

³⁶⁹ Esimerkiksi eräpoliisien toimintaan ohjattavien määrärahojen osalta liitto oli ollut yhteydessä puhelimitse valtiovarainministeri Tervoon. SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 8.9.1955.

³⁷⁰ SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 3.3.1951.

³⁷¹ SMA 4.3.3. SML Ca2, yleiskokous 16.6.1960.

8 SUOMEN METSÄSTÄJÄLIITON VÄLILLISET PAINOSTUSKEINOT

8.1 Julkilausumat

Painostusryhmätutkimuksissa julkilausumilla tarkoitetaan järjestöjen hyväksymiä ponsia, päätöksiä tai muita julkisuuteen saatettuja lausumia, joissa järjestöt esittivät käsityksiään ja vaatimuksiaan. Tavoitteena oli yleensä välillinen vaikuttaminen eli järjestö pyrki todistamaan käsityksensä oikeiksi ja toteuttamisen arvoiseksi suurelle yleisölle, jotta yleinen mielipide olisi saatu järjestön kannan taakse. Tarkoituksena oli, että yleinen mielipide olisi muokannut poliittisten päätöksentekijöiden kantaa järjestön ilmoittaman kannan suuntaan. Joskus julkilausumien tavoite voi olla sekä suureen yleisöön, että suoraan poliittisiin päättäjiin vaikuttaminen. Rajanveto on kuitenkin hankalaa, joten tässä tutkimuksessa julkilausumia käsitellään kokonaisuutena ilman, että niiden kohdetta määriteltäisiin lausuman sisällön perusteella.³⁷²

Suomen Metsästäjäliitto teki tarkasteluajanjaksolla neljä³⁷³ suoranaisesti uutta metsästyslain kokonaisuudistusta käsittelevää julkilausumaa. Ensimmäisen, maatalousministeriölle osoitetun lausunnon Louekarin metsästyslakikomitean ehdotuksesta, se julkaisi myös äänenkannattajassaan. Liitto kiinnitti erityistä huomiota komitean ehdottamaan ajatukseen metsästysalueista ja painotti, että metsästysalueiden muodostamisen tulisi perustua metsästäjien vapaaehtoisuuteen. Liitto halusi myös uudistaa metsästysorganisaatiota siten, että metsästysasiat erotettaisiin valtion tiukasta hallinnosta puolivirallisen keskusjärjestön alle, jonka sisällä metsästäjät itse päättäisivät metsästysasioista omatoimisuuteen nojaten. Lausunto oli toisaalta tarkoitettu suoraan päättäjille kohdistetuksi, mutta sillä myös tiedotettiin liiton jäseniä liiton kannasta ja pyrittiin saaman kenttäväki liiton kannan taakse.³⁷⁴ Seuraavassa julkilausumassaan liitto vaati uuden lain nopeaa voimaansaattamista.³⁷⁵

³⁷² Helander 1971, 124; Huuska 1968, 94-96.

³⁷³ Julkilausumien lukumäärä on kiistanalainen, sillä on määritelmästä kiinni, mikä julkilausuma voidaan luokitella vain metsästyslain kokonaisuudistusta käsitteleväksi. Ei myöskään ole varmaa, että liiton arkistossa olisi tallessa kaikki sen julkilausumat. Tässä yhteydessä on tarkasteltavaksi otettu julkilausumat, jotka liittyvät vain uuden lain valmisteluun.

³⁷⁴ M&K 2/1950, 47-48 ”Metsästäjäliiton lausunto uudesta metsästyslakiehdotuksesta”.

³⁷⁵ SMA 4.3.3. SML Cb2, valtuuskunnan kokous 11.6.1959, liite 3.

Lopuissa lausumissaan liitto otti jo kantaa hallituksen metsästyslakiesitykseen. Periaatteessa liitto ilmaisi tyytyväisyytensä, mutta yksityiskohtien, kuten riistanhoitoon käytettävien varojen osalta oli vielä parannettavaa. Samoin liitto toi julkisuuteen organisaatiokysymyksen ja varsin selvästi ilmaisi, että uusi keskusjärjestö olisi syytä luoda liiton organisaation pohjalle tai kaikki tehtävät olisi siirrettävä suoraan liitolle.³⁷⁶

Metsästäjäliitto teki lukuisia julkilausumia, jotka eivät varsinaisesti käsitelleet uuden metsästyslain valmistelua, mutta ottivat kantaa metsästysasioihin ja välillisesti myös metsästyslakiin. Liitto mm. lausui kantansa ketunmetsästyksestä, joka koko tarkasteluajanjaksona oli suurennuslasin alla. Kettu nähtiin riistantuhojana, jonka kantoja piti rajoittaa tehokkaalla metsästyksellä. Liitto teki julkilausuman myös rusakonmetsästyksestä ja asettui tässä rajoittavalle kannalle tuomiten asetuksella myönnetyn rusakon metsästysajan pidentämisen.³⁷⁷ Tämänkaltaisilla julkilausumilla liitto ilmoitti kantansa ja pyrki muokkaamaan yleistä mielipidettä. Samalla liitto ikään kuin pohjusti mahdollisia metsästyslakiin kohdistuvia kannanottojaan.

8.2 Lehdistö- ja muu tiedotusvälinetoiminta

Etujärjestö voi käyttää erilaisia tiedotuskanavia tavoitteidensa ajamiseen. Nämä kanavat voidaan jakaa kahtia järjestön omien julkaisujen sekä yleisten joukkotiedotusvälineiden hyväksikäyttöön. Omien julkaisujen käyttö oli järjestölle helpompaa, mutta levikki oli yleensä pienempi kuin yleisten joukkotiedotusvälineiden kohdalla. Järjestön yhteiskunnallisesta ja informatiivisesta merkittävydestä riippui, miten helposti se pystyi käyttämään julkisia tiedotusvälineitä eli lehdistöä, radiota ja televisiota hyödykseen³⁷⁸. Tavoitteena molempien kohdalla oli, että järjestö olisi saanut suuren yleisön mielipiteen tavoitteidensa taakse. Omien julkaisujen kohdalla haettiin oman kenttäväen tukea, mikä voi lisätä järjestön sisäistä kiinteyttä ja parantaa siten järjestön strategista asemaa. Julkisten tiedotusvälineiden kautta järjestö pystyi tiedottamaan yleisöä sille tärkeistä asioista ja perustelemaan kantojaan. Tiedotusvälinetoiminnan

³⁷⁶ SMA 4.3.3. SML Ca2, yleiskokous 16.6.1960, liite 8; SMA 4.3.3. SML De1, julkilausuma 17.6.1960.

³⁷⁷ SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomus 12.5.1951–17.5.1952; MT 2/1952, 11 ”Aijotaanko rusakosta tehdä lainsuojaton?”.

³⁷⁸ Internet on noussut merkittävään osaan tiedotuskanavien joukossa, mutta ei liity tämän tutkimuksen tarkasteluajanjaksoon.

merkittävyyttä vaikutuskeinona on vaikea arvioida, kuten muitakin välillisiä vaikutuskeinoja, sillä ne on yleensä kytketty täydentämään välittömiä vaikutuskeinoja.³⁷⁹

Suomen Metsästäjäliitto julkaisi kantaaottavia kirjoituksia jatkuvasti pää-äänenkannattajassaan, jona toimi aina 1950-luvun alkuun Metsästys ja Kalastus. Lehti ei kuitenkaan ollut liiton oma lehti, vaan Otavan kustantama erälehti, joka toimi vain osittain liiton tiedotuslehtenä. Käytännössä lehden sisältö oli liiton kanssa samoilla linjoilla, sillä sen päätoimittaja Yrjö Yläne kuului liiton johtohahmoihin. Liitolla oli lehdessä oma palstansa, Suomen Yl. Metsästäjäliiton tiedonantoja, jossa se pystyi tiedottamaan metsästäjiä haluamistaan aiheista. Kaikki kannanotot uuden metsästyslain suhteen eivät tulleet liiton suunnalta, vaan lehti toimi eräänlaisena metsästysaiheisena foorumina, jossa kiinnitettiin huomiota myös metsästyslainsäädännön epäkohtiin. Lehti oli myös liiton tiedotuskanava metsästysseurojen suuntaan ja seuroja saatettiin kehottaa moniin toimiin, jotka edustivat liiton ideologiaa. Tällaisilla kehoituksilla seuroja kannustettiin mm. kirjoittamaan lehtiin ja ylipäätään jakamaan metsästykseseen liittyvää informaatiota ihmisille ja erityisesti maanomistajille.³⁸⁰ Vuonna 1952 liitto sai aikaan muutoksen tiedotustoiminnassaan, kun se ryhtyi julkaisemaan omaa lehteään, Metsästäjäliiton tiedoituksia. Tämä kertoo toisaalta liiton halusta saada tiedotustoiminta täysin omaan kontrolliin ja siitä, että liitossa oli todella ymmärretty tiedonvälityksen tärkeys järjestötoiminnassa. Samalla se oli osoitus liiton toiminnan kasvusta ja taloudellisten edellytysten parantumisesta. Myöhemmin lehti sai nimekseen Suomen Metsästäjä ja sen koko kasvoi jonkin verran.

Varsinkin tarkastelujakson alussa äänenkannattajassa painotettiin metsästäjien järjestäytymistä ja metsästysseurojen perustamisen tärkeyttä.³⁸¹ Tämä oli yhteydessä liiton päämäärään saada metsästys Suomessa kontrolliin, mutta se oli tärkeää myös liiton sisäisen eheyden kannalta. Jäsenmäärän kasvaessa pyrittiin enemmän siihen, että jäseniä olisivat metsästysseurat eivätkä yksittäiset henkilöt. Mitä enemmän metsästäjät siis järjestäytyisivät seuroihin, sitä paremmin liitto pystyisi lisäämään jäsenkuntaansa ja tätä kautta myös voimavarojaan.

³⁷⁹ Helander 1971, 124, 127-128.

³⁸⁰ Ks. esim. M&K 4/1948, 124 ”Suomen Yl. Metsästäjäliiton tiedonantoja. Metsästysseurojen toiminta ja sanomalehdet”.

³⁸¹ Ks. esim. M&K 6/1947, S. O. Lindgren, 174-176 ”Riistanhoidon järjestely- ja valistustehtävistä”.

Toisaalta suurempi jäsenkunta merkitsi myös enemmän työtä. Tätä varten liitto auttoi uusia seuroja rekisteröintiasioissa ja seurojen ja samalla liiton jäsenien määrä kasvoi jatkuvasti. Metsästäjäliiton tiedoituksissa ja Suomen Metsästäjässä nämä järjestäytymiskehotteet vähenivät. Osittain syy oli siinä, että nämä lehdet olivat nimenomaan jäsenlehtiä, eli niiden lukijat yleensä olivat jo järjestäytyneet. Toisaalta Metsästäjäliitto oli jo 1950-luvulla vakiinnuttanut asemansa ja vaikka se pyrki koko ajan kasvattamaan jäsenistöään, oli sillä jo vahvaho kannattajakunta. Lehdissä käsiteltiin paljon metsästyksen ja riistanhoitoon liittyviä käytännön ohjeita, mutta niissä otettiin myös kantaa metsästyslakiin, erityisesti sen päädyttyä eduskuntakäsittelyyn.³⁸² Oman jäsenlehden arvo painostuskeinona tulee esiin siinä, että sillä informoitiin ”kenttää”, siis niitä ihmisiä, jotka lähtökohtaisesti olivat myötemielisiä liiton toiminnalle ja jotka mielellään ottivat vastaan liiton viestittämän informaation. Tällä tavoin jäsenistöä voitiin saada liiton ajamien asioiden taakse ja lisättiin liiton sisäistä kiinteyttä.³⁸³ Samaan liittyy jäsenlehdessäkin tuomittu SMK:n toiminta, jolloin tavallaan erotettiin vastustaja oman järjestön ”meistä”.

Metsästäjäliitolla oli tarkasteluajanjaksona oma sanomalehtipalvelu, joka oli nimitys liiton julkisiin tiedotusvälineisiin tarkoitettu tiedotustoiminnasta. Tämä palvelu toimitti erilaisia uutisia, tiedotteita, kirjoituksia ja haastatteluja lehtiin ja radioon. Esimerkiksi toimintakautena 1946–1947 liitto toimitti sanomalehtiin 13 kirjoitusta ja radioon seitsemän esitystä.³⁸⁴ Liiton tekemät julkaisut eivät yleensä käsitelleet uutta metsästyslakia, mutta toivat esiin liiton näkemyksiä metsästyksestä ja riistanhoidosta ja pyrkivät perustelemaan niitä. Perimmäinen tavoite tässäkin toiminnassa oli metsästyksen puolestapuhuminen ja yleisen hyväksyttävyyden ja kannatuksen hankkiminen. Samalla pyrittiin esittelemään sitä urheilumetsästäjä-riistanhoitajan ideaalia, jota liitto halusi metsästäjäpiireihin levittää. Suurelle yleisöllekin haluttiin viestittää, miten oikeanlaisen metsästäjän tulisi käyttäytyä. Metsästäjäliiton 1950-luvun ekspansiosta kertoo myös tiedotustoiminnan lisääntyminen. Toimintakautena 1957–1958 sanomalehtiin toimitettiin artikkeleja ja muita tiedoituksia 470 kappaletta ja radioesityksiä annettiin 12 kappaletta. Seuraavana vuonna lehtiin toimitettiin jo noin

³⁸² Ks. esim. SM 2/60, 18-19 ”Uusi metsästyslaki metsästysmahdollisuuksien turvaajaksi”.

³⁸³ Helander 1971, 128.

³⁸⁴ SMA 4.3.3. SML Dc1, vuosikertomus 10.5.1946–28.5.1947.

800 kirjoitusta ja radion aalloillakin oltiin 26 kertaa. Lisäksi liitolla oli elokuva- ja rainapalvelu, jonka avulla liiton jäsen seurat voivat tilata liitolta erilaisia metsästys- ja riista-aiheisia elokuvia ja rainoja tilaisuuksiaan varten. Kaudella 1957–1958 näitä esityksiä toimitettiin eri puolille Suomea 448 kertaa.³⁸⁵

Ekspansio tiedotustoiminnassa kertoo liiton yleisestä kasvusta, mutta myös sen nauttimasta arvonnasta ja yhteiskunnallisesta asemasta. Kasvun myötä liittoa alettiin yhä enemmän pitää metsästysasioiden tärkeänä asiantuntijaryhmänä, jolta mielellään otettiin vastaan erilaisia tiedotteita. Toisaalta liiton puoluepoliittinen sitoutumattomuus ja eräänlainen puolivirallinen asema todennäköisesti helpottivat tiedotusmateriaalin läpäisyä sanomalehdissä ja radiossa.³⁸⁶ Metsästäjäliitollahan oli maatalousministeriön mandaatilla hallussaan metsästys- ja riistanhoitovalistus. Sen organisaation paikalliset johtajat, riistapäälliköt, olivat myös valtion hyväksymiä toimihenkilöitä. Riistapäälliköiden kautta liitolla oli hallussaan maakunnallinen tiedottaminen, sillä läänitasolla keskeisin auktoriteetti oli juuri kyseisen riistanhoitopiirin riistapäällikkö. Metsästäjäliiton tiedotuksen merkityksen kasvusta kertoo myös se, että toimintavuonna 1958–1959 liiton edustajat pääsivät ensimmäistä kertaa esiintymään televisioon, vieläpä kolmeen kertaan.³⁸⁷ Televisioesiintymisten merkitys järjestön sisäisen eheyden vahvistamisessa ei välttämättä ole suuri, mutta ne olivat esimerkkejä liiton tunnustetusta asemasta. Ne antoivat liitosta myös edistyksellisen ja voimakkaan kuvan. Samoin näkyvä indikaattori liiton merkityksen kasvusta oli Yleisradion kanssa solmittu yhteistyösopimus, jonka myötä radioon tehtiin kuusiosainen riistanhoitoa käsittelevä ohjelmasarja.³⁸⁸ Ylipäätään Metsästäjäliiton tiedotustoiminta joukkotiedotusvälineissä lisääntyi merkittävästi tarkasteluajanjakson aikana.

Tiedotustoiminnan yhteydessä voidaan nostaa esiin vielä eräitä tiedotusmuotoja, jotka eivät suoraan asetu Helanderin ja Huuskan painostusmuotojen luokitteluun. Näitä voisi nimittää laajassa mielessä valistustapahtumiksi, joilla tarkoitetaan tässä sellaista tiedotustoimintaa, jossa Metsästäjäliitto toi näkemyksiään ja tietojaan julki erilaisten yhteisöllisten tapahtumien muodossa. Toisaalta tähän kuului koulutus- ja neuvontatoiminta, jonka valtiovalta oli luovuttanut Metsästäjäliiton harteille, mutta

³⁸⁵ SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomukset 1957–1959.

³⁸⁶ Helander 1971, 128.

³⁸⁷ SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomus 1.3.1958–28.2.1959.

³⁸⁸ SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 7.4.1954.

myös metsästäjien yhteiset neuvottelutilaisuudet ja metsästäjäkokoukset sekä metsästysseurojen keskustelu- ja valistustilaisuudet, joissa maanomistajat oli usein kutsuttu mukaan. Näitä käytiin lähinnä paikallisella tasolla, jolloin seurat usein vastasivat järjestämisestä. Liitto ja sen piirit pyrkivät hyödyntämään tilaisuuksia järjestämällä paikalle puhujia.³⁸⁹ Piirit järjestivät lisäksi metsästysaiheisia tilaisuuksia, jotka oli tarkoitettu erityisesti maan- ja metsänomistajille. Näissä keskusteluilloissa tuotiin esiin metsästyksen liittyviä kysymyksiä maanomistajien näkökulmasta ja pyrittiin saamaan ilmapiiriä metsästykselle suotuisaksi. Esimerkiksi toimintavuonna 1957–1958 piirit järjestivät nelisenkymmentä maanomistajatilaisuutta ympäri Suomea.³⁹⁰

Oma osansa oli liiton järjestämällä kurssitoiminnalla, joka lähti todella nousuun 1950-luvun aikana. Metsästäjille järjestettiin erilaisia kursseja, joilla selvitettiin mm. riistanhoidon perusteita ja metsästyslakia. Ensimmäinen riistanhoidon neuvojakurssi pantiin alulle Evon metsäkoululla syksyllä 1951 ja esimerkiksi vuonna 1954 järjestettiin 20 riistanhoidollista peruskurssia sekä kaksi nuoris- ja kaksi jatkokurssia.³⁹¹ Samoin 1950-luvulla pantiin Suomessa alulle ammattimainen riistanhoidon opetus, kun vuonna 1957 S. O. Lindgrenin johdolla Pernajassa järjestettiin ensimmäinen kymmenen kuukautta kestänyt ammattiriistanhoitajakurssi. Aiemmin Metsästäjäliitto oli pystynyt lähettämään yhden edustajan Ruotsiin Svenska Jägareförbundetin vuonna 1946 perustamaan Öster-Malman riistanhoitokouluun, mutta nyt toimintaan ryhdyttiin myös kotimaassa.³⁹² Nuorison valistaminen alkoi 1950-luvulla konkreettisesti muun valistuksen ohella, kun liitto pyrki tuomaan riistanhoitoa kouluopetukseen. Kansakouluissa jaettiin esittelyvihkosia, esitettiin elokuvia, pidettiin esitelmiä ja erityinen nuorisokerhotoiminta heräsi.³⁹³ Kaikella tällaisella valistustoiminnalla pystyttiin vahvistamaan liittoa sisäisesti, hankkimaan uusia jäseniä, saamaan jäsenet aktiivisiksi ja samalla tuotiin esille liiton ihannoimaa metsästyksen sisältöä. Samat toimintamallit jatkuivat koko tutkimusajanjakson läpi, mutta niiden merkitys liiton

³⁸⁹ SMA 4.3.3. SML Dc1-Dc3, vuosikertomukset 1949–1962; Ilvesviita 2005, 188.

³⁹⁰ SMA 4.3.3. SML Dc2, vuosikertomus 1.3.1957–28.2.1958.

³⁹¹ SMA 4.3.3. SML Cb1, edustajiston kokous 15.12.1954; Kairikko 1991, 619-620.

³⁹² Ks. esim. SMA 4.3.3. SML Cc1, hallituksen kokous 8.12.1947; Kairikko 1991, 653. Öster-Malman toiminnasta, ks. Malm 1980, 165-186.

³⁹³ SMA 4.3.3. SML Cb2, valtuuskunnan kokous 16.6.1958; SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 24.1.1956, liite 3.

vaikutusvallan lisääjinä oli todennäköisesti vähentynyt, kun kasvanut liitto oli jo saavuttanut merkittävän ja vahvan aseman.

Samaan valistustilaisuuksien ryhmään asettuu vielä Metsästäjäliiton osallistuminen metsäyöntekijöille vuosittain järjestetyille Metsäviikoille. Vuodesta 1947 lähtien liitolla oli Metsäviikon aikana oma illanvietto, jossa osallistujat saivat kuulla liiton pitämiä esitelmää, puheita ja keskustelua. Näissä iltamissa saatettiin käsitellä myös uuden metsästyslain valmistelua ja puhujina oli liiton edustajien lisäksi mm. Riistanhoito-Säätiön väkeä ja metsästyksenvalvoja. Iltamien merkitystä painostustoiminnan kannalta on vaikea arvioida, mutta toiminnan jatkuvuudesta voi päätellä, että metsäyöntekijät suhtautuivat tilaisuuksiin positiivisesti ja että liitto pystyi pitämään yllä yhteyksiä maa- ja metsätalouden ammattilaisiin. Uuden metsästyslain kannaltakin liitolle oli tärkeää, että yhteydet metsätalouden suuntaan olivat hyvät. Uusi metsästyslakihan merkitsi muutoksia myös metsätalouteen. Metsästäjäiltoja järjestettiin koko tarkastelujakson ajan, joskin vuoden 1955 jälkeen iltamien sisältö hieman muuttui ja metsästäjäillallinen jäi pois ohjelmasta.³⁹⁴

8.3 Tutkimustietojen julkistaminen ja vaalitoiminta

Tutkimustiedolla, joka tukee painostusryhmän tavoitteita, oli käyttöarvoa vaikutuskeinona. Tulokset saatettiin toimittaa suoraan päättäjille, tai ne voitiin saattaa julkisuuteen, jolloin ne lisäsivät päätöksentekijöihin kohdistuvaa painetta kentällä.³⁹⁵ Metsästäjäliitto julkaisi äänenkannattajissaan jatkuvasti tieteellisiä tuloksia, jotka käsitelivät yleensä jollakin tavalla riistabiologiaa. On kyseenalaista, voiko näiden tutkimustulosten julkaisua pitää varsinaisena painostustoimintana, sillä perusajatus oli erämiesten valistaminen ja riistatieteellisen tiedon lisääminen metsästäjien keskuudessa. Julkaisemalla tutkimustuloksia liitolla oli kuitenkin mahdollisuus vaikuttaa metsästäjien näkemyksiin. Esimerkiksi riistan esiintymiskartoituksia julkistamalla liitto pystyi

³⁹⁴ SMA 4.3.3. SML Cd1, liittohallituksen työvaliokunnan kokous 24.1.1956; SMA 4.3.3. SML Dc1-Dc3, vuosikertomukset 1947–1962.

³⁹⁵ Helander 1969, 81.

perustelemaan jäsenilleen sen kantoja metsästyspaineesta, petojen verottamisesta, riistan rauhoittamisesta ja välikäden kautta mm. riistanhoitoalueiden perustamisesta.³⁹⁶

Tutkimustietojen julkistamisessa kirjoittajina toimivat yleensä Suomen Riistanhoito-Säätiön tutkijat, mikä on luonnollista, sillä säätiö oli tuolloin käytännössä ainoa riistatieteellistä tutkimusta tekevä taho Suomessa. Säätiö oli osittain Metsästäjäliiton aikaansaannos ja sen hallituksessa istui kolme liiton jäsentä, joten yhteydet säätiön ja liiton välillä olivat hyvin läheiset. Silti liitto pyrki julkisuudessa irrottautumaan säätiöstä ja painotti sen objektiivista luonnetta. Korostamalla Riistanhoito-Säätiön itsenäistä asemaa Metsästäjäliitto erotti omat metsästyksen liittyvät intressinsä riistatieteellisestä tutkimuksesta ja pystyi tällä tavalla vetoamaan objektiiviseen tutkimustietoon. Kun Riistanhoito-Säätiö erotettiin metsästäjäpiireistä, siitä muodostui tieteellinen auktoriteetti metsästäjien kokemuksellisen tiedon vastapainoksi. Säätiön toimijat asettuivat erilliseen tieteellisten tiedonhaltijoiden kategoriaan, jolloin heidän sanomisillaan oli suurempi painoarvo kuin oman kokemuksen kautta kirjoittavilla metsästäjillä. Näin Metsästäjäliitto pystyi vetoamaan tieteelliseen tietoon ilman, että kukaan pystyi väittämään sen toimivan pelkästään metsästysintressien pohjalta.³⁹⁷

Samalla liitto pystyi myös kritisoimaan Riistanhoito-Säätiön toimintaa ilman, että kaivaisi maata oman toimintansa alta. Lähtökohtaisesti liitto arvosti erittäin paljon säätiön tutkimusta ja esitti, että metsästyksen suunnittelun tulisi perustua riistatieteelliseen tutkimukseen, mutta se piti tutkimusta myös jossain määrin liian teoreettisena. Koska Metsästäjäliiton toiminnassa tärkeällä sijalla oli metsästäjien kasvattaminen kohti metsästäjäideaalia, joka perusti metsästyksensä eli riistakantojen verotuksen tieteelliseen tietoon ja riistan hyvinvointiin tehtävään työhön, olisi riistatieteen pitänyt tarjota metsästäjille enemmän valmiuksia toimia ihanteen mukaisesti. Niinpä Metsästäjäliiton ja Riistanhoito-Säätiön kommunikaatiota olisi pitänyt parantaa, jotta tehty tutkimustyö olisi saatu paremmin myös käytäntöön sovellettavaksi.³⁹⁸

³⁹⁶ Ks. esim. M&K 6/1947, 185, 192 ”Riistavuosi huonompi kuin miesmuistiin. Metsästäjäliiton riistakatsauksen toteamuksia”; M&K 1/1951, Teppo Lampio, 14-17 ”Totuus esille kettukysymyksen vaiheista”. Tämän tutkimuksen lähdeaineiston puitteissa ei voida arvioida, miten paljon ja millaisia tutkimuksia liitto julkaisi muilla foorumeilla kuin omassa äänenkannattajissaan.

³⁹⁷ Ilvesviita 2005, 196-197.

³⁹⁸ Ks. esim. SMA 4.3.3. SML Cc2, hallituksen kokous 14.4.1955.

Painostustoimintaa oli myös vaalitoiminta, jossa järjestö voi asettua ajamaan jonkin poliittisen puolueen tai ehdokkaan asiaa poliittisissa vaaleissa tavoitteena saada haluamiaan henkilöitä päätöksentekorakenteisiin. Yleensä kuitenkin vain suurilla järjestöillä oli riittävästi edellytyksiä osallistua tehokkaasti vaalitoimintaan. Tarkasteluajanjaksona Metsästäjäliitto ei ainakaan virallisesti asettunut kannattamaan vaaleissa mitään puoluetta tai ehdokasta. Liiton arkistosta ei löydy viitteitä vaalitoimintaan, joten liitto oli vaalien suhteen poliittisesti sitoutumaton. Syynä saattaa olla edellä käsitelty metsästäjien heterogeenisyys ja toisaalta Suomen poliittinen järjestelmä, jossa etujärjestön ei välttämättä ollut kannattavaa sitoutua mihinkään puolueeseen. Lamberg tuo esiin myös vaalirahoituksen painostuskeinona, mutta tästäkään ei liiton toiminnassa ole viitteitä, eikä liiton talous olisi edes antanut periksi ryhtyä rahoittamaan ehdokkaiden vaalityötä.³⁹⁹

8.5 Metsästäjäliiton painostustoiminta aikaisempien tutkimusten valossa

Aikaisemmissa suomalaisia painostusjärjestöjä koskevissa tutkimuksissa on tehty luokitteluja, jotka ovat kuvanneet erilaisten järjestöjen painostusedellytyksiä ja -keinoja. Näiden pohjalta on tehty luokittelu, johon Metsästäjäliiton toimintaa vuosina 1949–1962 koskevat empiiriset havainnot on asetettu. Luokittelua ei ole voitu ottaa sellaisenaan käyttöön, koska luokitteluissa on eroja tutkimusten välillä. Niinpä on yhdistetty tutkimusten teoreettiset kehykset ja niiden pohjalta muodostettu oma luokittelu. Aiemmissa tutkimuksissa painostuskeinoja on eritelty jossain määrin tarkemmin, mutta tässä yhteydessä on keskitytty niihin toimintatapoihin, jotka on liiton toiminnasta löydetty. Mm. Helander on painostustutkimuksessaan huomauttanut, että yhden tutkimuskohteen perusteella ei ole mahdollista tehdä kattavaa painostusryhmäteoriaa, mutta sen avulla voidaan hahmotella hypoteeseja, jotka auttavat jatkotutkimusta tehdessä.⁴⁰⁰ Tämänkin tutkimuksen kohdalla tyydytään siihen, että kattavaa teoriaa ei lähdetä muodostamaan, vaan tarkastellaan omia havaintoja aiempien tutkimusten luokittelua vasten. Näin voidaan testata aiemmissa tutkimuksissa hahmoteltua painostuskeinojärjestelmää. Mikäli empiiriset havainnot eivät istu aiemmin

³⁹⁹ Helander 1969, 86-88; Lamberg 1999, 14.

⁴⁰⁰ Helander 1969, 5.

tehtyyn teoreettiseen malliin, on teoriaa syytä tarkastella kriittisesti ja täydentää tai muuttaa.⁴⁰¹

Yleisesti ottaen aiempien tutkimusten painostuskeinoluokittelu on toimiva myös Metsästäjäliiton kohdalla. Liiton toiminnassa on löydettävissä suuri osa niistä vaikuttamis- tai painostuskeinoista, mitä muiden, suurempien ja luonteeltaan erilaistenkin, ryhmien toiminnasta on löytynyt. On syytä kiinnittää kuitenkin huomiota kolmeen kohtaan, jotka eivät aiemmissa painostusryhmätutkimuksissa nouse riittävästi esiin. Helander on kyllä huomionnut päätöksentekijöihin suunnattuun suhdetoimintaan liittyvän kestityksen, mutta hyvin vähäisesti.⁴⁰² Kestityksellä tarkoitetaan tässä mm. erilaisia illanviettoja, kuten ruokailun tai muun viihteellisen ajanvieton tarjoamista päättäjille. Tätä puolta olisi syytä tuoda painostusryhmien toiminnassa enemmän esiin, vaikkei se Metsästäjäliiton tapauksessa nousekaan merkittäväksi vaikuttamiskeinoksi. Osasy syy kestityksen laiminlyöntiin luokittelussa voi olla myös se, että kestityksen tai ylipäätään epävirallisten sosiaalisten suhteiden merkityksen arvioiminen painostustoiminnassa on äärimmäisen hankalaa, varsinkin kirjallisten dokumenttien valossa.

Koska kestitystä kuitenkin on esiintynyt, on se jo jonkinlainen merkki siitä, että sillä on vaikutusta. Muutenhan toiminta merkitsisi hukkaan heitettyjä resursseja. Kestitys voidaan nähdä jopa korruptiota lähentelevänä toimintana, mutta se voidaan mieltää myös arkipäiväisemmäksi toiminnaksi. Metsästäjäliiton tapauksessa kansanedustajia kutsuttiin ravintolaillalliselle keskustelutilaisuuksien merkeissä. Näiden tilaisuuksien todellista luonnetta on vaikea arvioida, mutta negatiiviselta kuulostavan kestityksen arkitodellisuus saattoi olla, että kansanedustajat on kutsuttu illalliselle ja vastapainoksi liiton edustajat ovat voineet keskustella metsästyksen liittyvistä asioista ja tuoda esiin omia näkökulmiaan ilman sen suurempia vaatimuksia. Kestitys ei siis automaattisesti tarkoita, että kestitettävät olisivat kiitollisuudenvelassa tai että kestitetyksi tuleminen olisi jonkinlainen hyväksyntä kestitsijän ajamille asioille. Yksinkertaisimmillaan tarjoilu takasi, että jo kohteliaisuusyistäkin kestitettävän tuli kuunnella kestitsijän ajatuksia ainakin ruokailun ajan.

⁴⁰¹ Jarrick & Söderberg 1993, 7.

⁴⁰² Helander 1969, 66.

Toinen selkeä Metsästäjäliiton painostuskeino, jota aiemmissa tutkimuksissa ei ole eritelty, oli pamfletin julkaiseminen ja jakaminen. Liitto julkaisi vihkosen Suomen Metsästäjäliiton kanta uudesta metsästyslaista, jossa se toi esiin näkemyksensä lakiuudistuksesta. Vihkoseen oli koottu ne ajatukset, mitä liitto levitti muita kanavia pitkin, kuten lehdistössä tai erilaisissa tilaisuuksissa. Huomattavaa on, että pamfletteja julkaistiin tarkasteluajanjaksolla vain yksi. Tämä kertoo siitä, että liiton muu toiminta oli niin kehittyntä, että erillisten kannanilmausten levittäminen ei ollut tarpeellista. Toisaalta pamfletti johti ns. Vihreän vihkosen operaatioon, jossa pamfletin sisältöä apuna käyttäen liitto pyrki ottamaan kontaktia kansanedustajiin ja saamaan viestiään perille. Tämänkin toimintamuodon merkitys lienee suhteellisen vähäinen, mutta painostuskeinoksi se on ilman muuta listattava.

Kolmantena on vielä mainittava Metsästäjäliiton tapahtumatoiminta, jossa se pyrki valistamaan, opettamaan ja kouluttamaan niin metsästäjiä itseään kuin metsästyksen läheisesti liittyviä ryhmiä, kuten maanomistajia. Toiminta oli hyvin kattavaa, mikä johtuu siitä, että se oli yksi Metsästäjäliiton päätehtäviä. Antoihan maatalousministeriökin liitolle erityisen määrärahan valistustoimintaa varten. Toiminnan mittavuudesta huolimatta ei sen merkitystä saa liikaa korostaa. On nimittäin hieman kyseenalaista, voiko tätä edes pitää painostustoimintana, se kun ei välttämättä vaikuta lainsäätäjiin tai hallinnollisten päätösten tekijöihin. Enemmän tulee kysymykseen liiton sisäisen eheyden kehittäminen, kenttäväen kosiskelu, tukiryhmien hankkiminen ja kasvattaminen sekä oman ideologian levittäminen. Tähtäimessä ei siis välttämättä ollut painostaminen jotain tiettyä päämäärää kohti, vaan järjestön ja sen toiminnan kehittäminen. Niinpä on vaikea eritellä, liittyykö esimerkiksi metsästäjäkokouksessa pidetty riistanhoitoaiheinen esitelmä liiton pyrkimykseen saada tietyt riistanhoidon osat uuteen metsästyslakiin vai onko kyseessä yksinkertaisesti uuden tiedon tehokas levittämistapa. Siksipä on ehkä terveellä tavalla maltillista jättää tämä valistustapahtumatoiminta painostusryhmäteorian ulkopuolelle, kunhan sen olemassaolo ja sen monet muodot huomioidaan.

Tässä tutkimuksessa ei ole tarkasteltu painostustoiminnasta tosiasiaallisesti saavutettuja tuloksia ja painostuksen tehokkuutta. Tämä vaatisi koko tutkimuksen mittavaa laajentamista. Jonkinlaisena arviona voidaan esittää, että Metsästäjäliiton painostustoiminnassa tärkeimmäksi osaksi muodostui osallistuminen poliittiseen

päätöksentekoon ja valmisteluun. Metsästäjäliiton läheinen yhteistyö molempien komiteoiden ja valtion metsästyksenvalvojan kanssa antoivat sille parhaat mahdollisuudet ottaa kantaa tulevaan lakitekstiin ja muuttaa sitä. Kuten tässä tutkimuksessa aiemmin on havaittu, komiteat todella ottivat liiton näkemykset huomioon ja lakiehdotus muuttui jatkuvasti käsittelyn aikana, usein liiton muutosehdotuksista johtuen. Huuska on päätenyt samaan johtopäätökseen ja Helanderkin pitää yhteistoimintaa järjestön kannalta tehokkaampana toimintana kuin yksipuolista painostamista.⁴⁰³ Tähän läheisesti liittyen nousevat Suomen kaltaisessa pienessä maassa tärkeiksi henkilökohtaiset suhteet ja yksittäisten henkilöiden toiminta. Metsästäjäliiton hallituksella oli tässä erityisen tärkeä rooli. Vielä voidaan nostaa esiin merkittävänä tekijänä Metsästäjäliiton yhteiskunnallinen asema, jossa sillä ei käytännössä ollut vakavasti otettavaa kilpailijaa ja jossa se oli saavuttanut merkittävän asiantuntija-aseman oman alansa parissa.

⁴⁰³ Helander 1971, 149; Huuska 1968, 160.

9 PÄÄTÄNTÖ

Vuoden 1962 metsästyslain valmistelu ja säätäminen on vain yksi, mutta sitäkin havainnollistavampi esimerkki suomalaisesta lainsäädäntöprosessista. Ennen kaikkea on syytä korostaa lainvalmistelun pituutta ja sen monivaiheisuutta. Riippuen siitä, mikä mielletään lainvalmisteluksi, kesti metsästyslain säätäminen noin viisitoista vuotta. Ensimmäinen komitea asetettiin vuoden 1947 lopulla ja laki astui voimaan vasta vuonna 1962. Uuden lain juuret ovat vieläkin kauempana, sillä komitean asettaminen oli vasta ensimmäinen konkreettinen lainuudistukseen tähtäävä toimi. Uuden lain tarve oli nähty jo aiemmin, jolloin on tarkasteltava aina vuoden 1934 metsästyslakia, joka vanheni nopeasti tai se oli jo lähtökohtaisesti vajavainen. Näin siitäkin huolimatta, että tuotakin lakia pidettiin valmistuessaan paljon uutta ja hyvää tuovana. Näiden molempien lakien valmistelussa on samankaltaisia piirteitä, joista suurimpina yhdistävinä tekijöinä ovat valmistelutyön ajallinen kesto ja haastavuus.

Tavallisesti lainsäädäntötyössä painotetaan eduskunnan toimintaa. On selvää, että lait lopulta säädetään eduskunnassa ja niiden valmistelu valiokunnissa muodostaa merkittävän osan eduskuntatyötä, mutta lainsäädännön uudistamisen kannalta eduskunnan roolia ei tulisi yliarvioida. Lain työstäminen on ennen kaikkea laaja prosessi, varsinkin kun kyseessä on kokonaisen metsästyslainsäädännön laatiminen. Suomalaisessa järjestelmässä jo maan pienestä koostakin johtuen tarvitaan lain valmisteluun asiantuntijoiden yhteistyötä. Tällöin kyseeseen tulee erilaiset järjestöt, yhteisöt sekä yksittäiset henkilöt, jotka omaavat erityisosaamista uudistettavan lain alalta. Metsästäjäliitto oli ehdottomasti keskeisessä osassa sekä asiantuntijana, että painostusryhmänä. Vaikka liitto ei olisi pyrkinytkään toimimaan painostajana tai vaikuttajana, olisi se vääjäämättä päätenyt osaksi lain valmistelua. Sotienjälkeisessä Suomessa Metsästäjäliitto oli sellaisessa asemassa, ettei se olisi mitenkään voinut jäädä syrjään lain työstämisestä. Päinvastoin liitto pyrki hyvin aktiivisesti olemaan osana lainsäädäntöprosessia.

Vuoden 1962 metsästyslain valmistelussa voidaan tunnistaa eräänlainen kaksivaiheisuus. Aluksi lakia lähdettiin suunnittelemaan suuria linjoja hahmotellen ja erilaisia näkökulmia sovitellen. Tässä vaiheessa erilaiset ryhmät, kuten Metsästäjäliitto,

toimivat lain sisällön hahmottelijoina. Tarkoituksena oli määritellä lain laajat sisällöt ja pyrkiä vaikuttamaan niihin. Toisessa vaiheessa lainvalmistelu muuttui Metsästäjäliiton kannalta ja liitto koki eräänlaisen roolimutoksen. Valmistelu ei enää ollutkaan omien ajatusten tyrkyttämistä tai lain sisältöihin kohdistuvaa hyökkäilyä, vaan ennemmin lain voimaansaattamiseen tähtäävää toimintaa, jossa kompromisseihinkin oli varaa. Tavallaan liiton rooli oli nurinkurinen, sillä alkuvaiheessa, Louekarin komitean työstäessä ehdotusta, liitolla oli oma edustaja komitean sisällä. Voisikin olettaa, että tässä vaiheessa liitto olisi ollut niin kiinteästi lakia valmistelemassa, että omien ajatusten tyrkyttäminen ei olisi ollut yhtä keskeistä kuin myöhemmässä vaiheessa.

Tilanne oli kuitenkin toinen. Vaikka liitolla oli edustus komiteassa, ei se saanut ehdotuksesta haluamansa mukaista, vaan nopeasti komiteanmietinnön ilmestymisen jälkeen se työsti oman ehdotuksensa, jossa erityisesti organisaatiokysymys poikkesi selvästi komitean ehdotuksesta. Myöhemmässä vaiheessa, kun liitolla ei ainakaan muodollisesti ollut omaa edustajaa Kytömaan komiteassa, oli valmistelutyö tiiviimpää komitean suuntaan. Vaikka liiton olisi voinut olettaa toimivan jopa hyökkäävänä painostusryhmänä, oli selvästi tärkeämpää ja mitä ilmeisimmin myös tuloksekkaampaa, toimia komitean kanssa tiiviissä yhteistyössä. Metsästäjäliitto pystyi hyödyntämään strategista asemaansa yhteiskunnassa ja olemaan tiiviisti mukana valmistelussa. Toisessa vaiheessa toimintatapana oli ennen kaikkea lain voimaansaattaminen aiempien hahmotelmien pohjalta, eikä suuria muutoksia edes pyritty tekemään. Tärkeämpää oli saada lakiteksti valmiiksi ja hioa jo aiemmin päätetyt kohdat parhaaseen mahdolliseen muotoon.

Metsästäjäliitto ei toiminut pelkästään ulkoisena painostusryhmänä, vaan voidaan sanoa, että se oli osa lainvalmistelukoneistoa. Silti pitää korostaa, että viime kädessä sillä ei ollut keinoja vaikuttaa lain lopulliseen tulokseen. Metsästyslain sisällön muutos eduskuntakäsittelyn aikana on erinomainen esimerkki siitä, miten epävarmaa ja herkkää lainsäädäntötyö on. Uutta metsästyslakia oli puuhattu toistakymmentä vuotta ennen kuin se tuli eduskuntakäsittelyyn. Kaksi komiteaa olivat antaneet mietintönsä, useat eri asiantuntijatahot olivat antaneet lausuntoja ja lopulta oli saatu aikaan ehdotus, johon metsästäjäpiireissä oltiin kohtuutyytyväisiä. Ennen kaikkea on painotettava metsästysaluejärjestelmää, josta piti tulla koko lain innovatiivisin osa ja jonka valmisteluun käytettiin paljon aikaa ja resursseja. Metsästysasioiden

auktoriteettitahotkin puhuivat metsästysalueiden puolesta. Maatalousministeriön metsästyksenvalvoja oli ollut yhtenä kehittelemässä järjestelmää, samoin maan suurin metsästäjäjärjestö. Metsähallitus oli antanut tukensa metsästysalueilla ja molemmat komiteat olivat niiden järjestämisen kannalla. Silti koko metsästysaluejärjestelmä pyyhkäistiin laki- ja talousvaliokunnassa pois laista, vaikka valiokuntakin kuuli metsästysalan toimijoita asiantuntijajäseninä.

Metsästyslain valmistelu ei ollut siis asiantuntijoiden sanelemaa uudistamista, vaan kamppailuprosessin tulos. Tässä tutkimuksessa on lähestytty lainvalmistelua hyvin tiiviisti Metsästäjäliiton näkökulmasta, jolloin muiden ryhmien roolia prosessissa ei ole selvitetty. Laajemmalla näkökulmalla olisi voitu saada tietoa siitä, miten eri ryhmät suhtautuivat esimerkiksi metsästysaluejärjestelmään ja olisi ehkä voitu hahmotella syitä sille, miksi järjestelmä ei ikinä päätynyt lakiin asti. Tuolloin Metsästäjäliiton painostustoiminnan tarkastelu olisi vääjäämättä jäänyt vähemmälle huomiolle. Sen sijaan on saatu selville, että lain sisällön muokkaamiseen kohdistuu niin paljon eri suunnilta tulevia voimia, että ns. metsästyksen asiantuntijat eivät saaneet tärkeänä pitämäänsä uudistusta läpi. Lainsäätäminen onkin hyvin herkkää toimintaa ja on jopa hämmästyttävää, miten pienestä kaikki lopulta on kiinni. Toistakymmentä vuotta suunniteltu järjestelmä, joka olisi merkittävällä tavalla muuttanut metsästyksen järjestelyn Suomessa ja todennäköisesti tehnyt Metsästäjäliitosta valtion hyväksymän keskusjärjestön, jäi kokonaan pois laista ja samalla lähes merkitsi Suomen pitkäikäisimmän koko maan kattavan metsästäjäjärjestön toiminnan lakkauttamista. Lainsäädäntö ei ole siis välttämättä parhaiden asiantuntijoiden hahmottelema paras mahdollinen järjestelmä, vaan poliittisten suhdanteiden ja kamppailun tulos.

Tähän suhdanteellisuuteen perustuu myös lakien lähdearvo säätämisaikojen aatehistorian selvittämisessä. Varsinaisessa lain sisällön valmistelussa tulevat esiin yhteiskunnassa vallitsevat erilaiset arvot, asenteet, näkemykset ja mentaliteetit, joista lopulta koostetaan ehdotus, jonka suuri osa yhteisön jäsenistä voisi hyväksyä. Sen sijaan kulloisista, lyhytaikaisistakin, poliittisista suhdanteista riippuu, hyväksytäänkö tämä koostettu ehdotus. Laajastikin valmisteltu ja kannatusta saanut ehdotus, kuten metsästysaluejärjestelmä, voidaan jättää kokonaan pois. Siksi pelkkien lakien tarkastelu ei vielä välttämättä kerro kaikkea yhteisössä vallitsevista mentaliteeteista, vaan lait voivat jopa antaa niistä vääristyneen kuvan, mikäli laki on hyväksytty

poliittisesti poikkeuksellisessa tai yhteisön mentaliteetteja vastaamattomassa tilanteessa. Siksi lakitekstejä lähteinä käytettäessä olisi syytä tarkastella myös lainsäädäntöprosessia.

Uuden lain myötä muodostettiin Metsästäjien Keskusjärjestö, jonka toiminta perustui siihen, että metsästäjät itse hoitivat tästä eteenpäin metsästystoiminnan käytännön järjestelyn. Näinhän oli suurelta osin ollut jo aiemmin, mutta nyt tälle mallille saatiin valtiollinen tunnustus. MKJ:n perustaminen merkitsi, että metsästäjille annettiin lisää valtaa päättää omista asioistaan. Merkittävämpää on yleinen asennemuutos metsästäjiä kohtaan. Erämiehet eivät enää olleet pelkkiä lisätuloa hankkineita maalaisia tai vapaa-ajan harrastajia, vaan metsästäjät olivat muodostaneet oman virallisesti tunnustetun ryhmän, joka heterogeenisenakin pystyi toimimaan oman toimintansa toteuttamisessa. Keskusjärjestön perustamisen myötä metsästäjäryhmittymän olemassaolo yhteiskunnassa tuotiin selkeästi määritellen esiin. Kyseessä ei ollut enää hajanainen porukka aseiden kanssa metsissä samoilevia yksilöitä. Metsästysseuratoiminnan kehittyminen ja laajentuminen, Metsästäjäliiton jäsenmäärän kasvu sotien jälkeen ja toisen valtakunnallisen metsästäjäjärjestön perustaminen olivat merkkejä siitä, että Suomen metsästäjät saattoivat nähdä itsensä muiden määritteiden lisäksi myös metsästäjinä. Metsästyksestä oli muodostunut eräänlainen kollektiivisen identiteetin määritelmä, joka yhdisti tiettyä ihmisryhmää niin voimakkaasti, että sille annettiin virallisestikin tunnustettu asema yhteiskunnassa.

Tässä yhteydessä voi antaa tunnustusta Metsästäjäliiton johdolle, joka uuden lain tullessa voimaan ryhtyi rakentamaan liiton uutta tulevaisuutta. Keskusjärjestön perustamisen myötä suuri osa liiton tekemästä työstä ja perinteistä siirrettiin uudelle järjestölle ja liitolle jääneet toimintaresurssit olivat hyvin pienet. Oli selvää, että liitto oli historiansa hankalimmassa tilanteessa, jossa uhka toiminnan lakkauttamisesta oli läsnä. Samoin vaarana oli liiton muuttuminen käytännön toimintaa harrastavasta järjestöstä eräänlaiseksi paperijärjestöksi, joka ei olisi kyennyt palvelemaan jäsenistönsä tarpeita. Toisin kuitenkin kävi ja liitto onnistui jatkamaan toimintaansa ja lopulta kasvamaan samantyylliseksi keskeiseksi metsästysalan toimijaksi, mitä se oli 1950-luvullakin. 2000-luvulla Suomen noin 300 000 metsästäjästä noin puolet kuuluu metsästäjäliittoon. Järjestön edustavuus on siis 50 %:n luokkaa, vaikka Suomessa on vuodesta 1962 asti toiminut keskusjärjestö, johon kaikki metsästäjät automaattisesti

ovat kuuluneet.⁴⁰⁴ Metsästäjäliitto on siis pystynyt vuosien varrella löytämään oman toimintakenttensä valtiollisesta metsästäjäjärjestöstä huolimatta.

Metsästyslaki ja sen valmistelu kertoo myös metsästystoiminnan sisällöstä ja metsästäjien suhtautumisesta eläimiin. Riistaeläimet muodostivat metsästäjille oman kategoriansa, joka vielä jakaantui vahinkoatuottaviin ja hyötyeläimiin. Ryhmän ulkopuolella olleisiin eläimiin suhtauduttiin positiivisesti, mikäli ne eivät olleet haitallisia riistaeläimille. Metsästettävät eläimet saivat osakseen erityishuomiota riistanhoidon muodossa. Vaikka metsästäjät ilmoittivatkin olevansa samalla luonnonsuojelijoita, kohdistui eläimien hyväksi tehty työ ennen kaikkea riistaan, joka asettui metsästäjien eläinhierarkiassa ylimmälle tasolle. Eläinten hyvinvointia edistävässä työssä syötävä riista oli ylimpänä ja muu eläimistö sai hyötyä riistanhoidosta, jos kykeni. Vahinkoeläimiksi taas määriteltiin ne, jotka tuottivat vahinkoa riistaeläimille tai jossain määrin myös taloudellista vahinkoa. Metsästäjien kannalta vahingollisimpia olivat kettu, kanahaukka ja villiintyneet kissat sekä varikset, jotka eivät muodostaneet taloudellisesti ongelmia, mutta olivat riistanvihollisia ja samalla riistan hyvinvoinnin vuoksi työtä tekevän metsästäjän vihollisia. Siksipä niiden kimppuun voitiin hyökätä ikään kuin heikompaa ja puolustuskyvytöntä syötävää riistaa puolustaen.

On syytä korostaa, että sotienjälkeisessä Suomessa hyökkäys petoja ja vahinkoeläimiä vastaan ei ollut petovihaa yleisessä mielessä, vaan toimintaa ”riistanvihollisia” vastaan. Pedot sinänsä eivät olleet pahoja tai hävittämisen arvoisia, vaan vain riistaa verottavia petoja piti vähentää. Esimerkiksi pienjyrsijöitä saalistavaa lumikkoja ei pidetty vihollisena. Vasta pedon koon ja käyttäytymisen ollessa sellaista, että se saattoi uhata riistaeläimiä, oli kyseessä vihollinen. Samaa kuvastaa suhtautuminen petolintuihin, jossa ”kaikki haukat ovat kanahaukkoja” -ajattelu oli jo muuttunut, eri lajien vahingollisuutta haluttiin selvittää ja ”turhaa” vähentämistä pyrittiin rajoittamaan. Samoin haluttiin riistatieteellisen tutkimuksen avulla selvittää, mikä todella oli järkevää metsästys- ja riistanhoitotoimintaa.

⁴⁰⁴ Vuoden 2011 keväällä toteutettiin organisaatiomuutos, jossa Metsästäjien Keskusjärjestö lakkautettiin ja sen tehtävät otti vastuulleen Suomen riistakeskus. <http://www.metsastajaliitto.fi/>; http://www.riista.fi/?mag_nr=9.

Metsästyksen kulttuuria on tutkittu, mutta tarkastelu on usein rajoittunut ajalle ennen 1900-lukua tai ainakin toista maailmansotaa edeltäneelle ajalle, vaikka aihepiiri tarjoaisi paljonkin mahdollisuuksia. Metsästyksen aatteellisen sisällön tarkastelu tarjoaisi paljon ihmisen luontosuhteen selvittämisen kannalta. Jonkin verran tähän on kiinnitetty huomiota, mutta usein on keskitytty suurpetoihin, erityisesti suteen, jolloin on hahmoteltu ihmisen ja petoeläimen, eli eräänlaisen kilpailijan tai vihollisen, välisiä jännitteitä. Paikallaan olisi tehdä tutkimus riistanhoidon aatteellisesta sisällöstä, jossa tarkastelu kohdistuisikin huoltapidettäviin riistaeläimiin. Samoin luonnonsuojelu helposti mielletään metsästyksestä erillisenä toimintana tai jopa sen vastakohtana, jolloin luonnonsuojelun historiakaan ei ole juuri kiinnittänyt huomiota metsästyksen sisällön muutokseen.

Ympäristöhistoria ei ole toistaiseksi ollut kiinnostunut metsästyksestä, vaikka erityisesti metsähistorian kannalta olisi keskeistä selvittää metsien ja metsästyksen virkistyksellistä arvoa sodanjälkeisessä rakennemuutoksen yhteiskunnassa. Tähän liittyen metsästyssuurojen ja niiden toiminnan merkitys paikallisyhteisöissä olisivat selvityksen arvoisia kohteita. Lisäksi metsästyksen poliittisuus tarjoaa hedelmällisiä tutkimuskohteita. Ympäristöhistoriassa on kiinnitetty paljonkin huomioita erilaisiin ympäristökonflikteihin, mutta ei metsästykseseen liittyvään mielipiteidenvaihtoon. Metsästyksessä tarjotaan useita kamppailutilanteita, joissa erilaiset ryhmät taistelevat näkemyksiensä puolesta. Metsästystoiminnassa näkökulmiaan tuovat yleensä esiin metsästäjien lisäksi mm. maa- ja metsätalouden toimijat, luonnonsuojelijat ja myöhemmin aikoina myös eläinoikeusliike. Tämänkin tutkimuksen puitteissa mahdollisia konfliktikohteita on ainakin 1950-luvulla käyty keskustelu jänisten metsästysajan määrittämisestä, jota voisi rusakkosodaksikin kutsua. Pidemmän aikavälin tarkastelun voisi toteuttaa myrkkypyyntistä tai ylipäätään metsästystapojen ja välineiden muutoksesta ja ”inhimillistymisestä”. Metsästyksellä on tutkimuskohteena sen luontoinen, että monitieteellisyys ei ole pelkästään mahdollisuus, vaan myös pakko. Metsästystoiminnan kokonaisvaltainen ymmärtäminen historian kontekstissa ei ole mahdollista ilman jonkinlaista luonnontieteellistä perustietämystä. Tätä ei pidä kuitenkaan nähdä esteenä, vaan haasteellisena mahdollisuutena, joka tarjoaa mahdollisuuksia ennen kaikkea monipuoliselle ja poikkitieteelliselle historiantutkimukselle.

LÄHTEET

I ALKUPERÄISLÄHTEET

1 Arkistolähteet

Suomen Metsästysmuseon arkisto (SMA), Riihimäki

Suomen Metsästäjäliiton (SML) edustajiston/valtuuskunnan pöytäkirjat 1949–1962, Cb1-Cb3.

Suomen Metsästäjäliiton (SML) hallituksen/liittohallituksen pöytäkirjat 1947–1962, Cc1-Cc3.

Suomen Metsästäjäliiton (SML) liittohallituksen työvaliokunnan pöytäkirjat 1950–1962, Cd1-Cd2.

Suomen Metsästäjäliiton (SML) lähetetyt kirjeet 1947, 1949–1962, Da2-Da16.

Suomen Metsästäjäliiton (SML) toimintakertomukset 1947–1963, Dc1-Dc3.

Suomen Metsästäjäliiton (SML) toimintasuunnitelmat 1951–1963, Dd1.

Suomen Metsästäjäliiton (SML) saapuneet kirjeet 1947–1962, Ea3-Ea38.

Suomen Metsästäjäliiton (SML) uuden metsästyslain valmisteluun liittyvää aineistoa 1949–1961, He3-He4.

Suomen Metsästäjäliiton (SML) vuosikokousten, syyskokousten, yleiskokousten, pöytäkirjat 1948–1960, Ca2.

Suomen Metsästäjäliiton (SML) tilapäisten toimikuntien ja työryhmien pöytäkirjoja, muistioita ja raportteja 1947–1962, Cee1.

Suomen Metsästäjäliiton (SML) tiedotustoiminta 1947–1962, De1.

2 Virallisjulkaisut

Asetus metsästyslain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta 303/1934.

Asetus metsästyksenvälvojan toimesta 18/1935.

Hallituksen esitys (HE) Eduskunnalle metsästyslain muuttamisesta n:o 132, 1950.

Hallituksen esitys (HE) Eduskunnalle metsästyslaiksi, laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta ja laiksi rikoslain 33 luvun 12 §:n muuttamisesta n:o 10, 1960.

Komiteanmietintö 1949:37. Metsästyslakia uudistamaan asetetun komitean ehdotus uudeksi metsästyslaiksi perusteluineen. Helsinki.

Komiteanmietintö 1959:4. Ehdotus hallituksen esitykseksi Eduskunnalle metsästyslaiksi, laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta ja laiksi rikoslain 33 luvun 12 §:n muuttamisesta. Helsinki.

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 42 hallituksen esityksen johdosta laiksi metsästyslain muuttamisesta, 1950.

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksen johdosta metsästyslaiksi, laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta ja laiksi rikoslain 33 luvun 12 §:n muuttamisesta, 1961.

Metsästyslaki 146/1934.

Suomen virallinen tilasto. SVT XXIX, Vaalit 1958–1968.

Suuren valiokunnan mietintö n:o 94 hallituksen esityksen johdosta metsästyslaiksi, laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta ja laiksi rikoslain 33 luvun 12 §:n muuttamisesta, 1961.

Valtiopäivät (VP) 1961, Pöytäkirjat II. Helsinki 1962: Valtioneuvoston kirjapaino.
Yksityismetsälaki 1928/161.

3 Lehdet

Metsästys ja Kalastus (M&K) 1947–1951.
Metsästäjäliiton tiedoitukset (MT) 1952–1953.
Suomen metsästäjä (SM) 1954–1962.

4 Internetlähteet

Eduskunnan Internet-sivut, Kansanedustajat 1907–
<http://www.eduskunta.fi/thwfakta/hetekau/hex/hxent.htm>.
Valtioneuvoston Internet-sivut, Tietoa valtioneuvostosta, Hallitukset ja ministerit
vuodesta 1917 <http://www.vn.fi/>.

II TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Aarnio, Matti (1987), ”Metsästäjäutkiminto”. Teoksessa: Rajanto, Tauno (toim.),
Metsästäjien Keskusjärjestö 1962–1987. Jyväskylä: Metsästäjien Keskusjärjestö, 57-60.

Alapuro, Risto (1998), ”Sosiaaliset verkostot ja kollektiivinen toiminta”. Teoksessa:
Ilmonen, Kaj & Siisiäinen, Martti (toim.), Uudet ja vanhat liikkeet. Tampere:
Vastapaino, 333-347.

Alaraudanjoki, Pirjo (1996), ”Paaluraudoista kotkansuojeluun – metsästyksen
vihertyminen”. Teoksessa: Huhtala, Anni (toim.), Ympäristö – arvot? Heijastuksia
pohjoiseen. Lapin yliopiston hallintoviraston julkaisuja 35. Rovaniemi: Lapin yliopiston
hallintovirasto, 145-160.

Alaraudanjoki, Pirjo (1997), ”Metsästyksen ja riistanhoidon muuttuva asema
yhteiskunnassa”. Suomen riista 43, 7-21.

Ermala, Aslak (2006), ”Metsästys on säilyttänyt suosionsa Suomessa”.
Hyvinvointikatsaus 3/2006, 47-50.

Haglund, Bertil (1980) (toim.), Jägaren och vildnaden. Svenska Jägareförbundet under
150 år. Stockholm: Svenska Jägareförbundet.

Haila, Yrjö (2007), ”Ympäristön moninaiset merkitykset”. Historiallinen Aikakauskirja,
vol. 105, no.1, 57-58.

Haltia, Johannes (1950), ”Metsästyslainsäädäntömme kehityksestä”. Teoksessa: Yläne,
Yrjö (toim.), Suomen metsästys. Kokoomateos metsästyksestä ja riistanhoidosta.
Suomen tiedettä n:o 9. Helsinki: Otava, 805-826.

Hamilton, Harry (1980), ”Förbundet söker nya arbetsformer”. Teoksessa: Haglund,
Bertil (toim.), Jägaren och vildnaden. Svenska Jägareförbundet under 150 år.
Stockholm: Svenska Jägareförbundet, 47-62.

Havu, Seppo (1995), ”Metsästyksen asema yhteiskunnassa”. Teoksessa: Nummi, Petri (toim.), *Metsästys – Luonto – Yhteiskunta*. Keuruu: Otava, 140-152.

Helander, Voitto (1969), *Painostustoiminta lainsäädäntöprosessissa*. Tutkimus alkoholipoliittisten painostusryhmien toiminnasta alkoholilainsäädäntöä uudistettaessa. Tutkimuksia. Sarja C, N:o 9. Turku: Turun yliopiston valtio-opin laitos.

Helander, Voitto (1971), *Julkisyhteisöt vaikuttajina*. Kuntien keskusjärjestöjen valtion viranomaisiin kohdistama painostustoiminta Suomessa. Hämeenlinna: Tekijä.

Helle, Eero (1995), ”Riistakannat ja niiden seuranta”. Teoksessa: Nummi, Petri (toim.), *Metsästys – Luonto – Yhteiskunta*. Keuruu: Otava, 9-30.

Hollsten, Laura (1997), ”Ympäristöhistoria – monitieteinen näkökulma menneisyyteen”. Teoksessa: Kuparinen, Eero (toim.), *Työkalut riviin*. Näkökulmia yleisen historian tutkimusmenetelmiin. Julkaisuja n:o 43. Turku: Turun yliopiston historian laitos, 133-145.

Holopainen, Viljo (1957), *Metsätalouden edistämistoiminta Suomessa*. Tapio 1907–1957. Helsinki: Suomen metsätieteellinen seura.

Huuska, Väinö (1968), *Etujärjestöjen painostuspolitiikka Suomessa*. Tutkimus Maataloustuottajain Keskusliiton, Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton, Suomen Työnantajain Keskusliiton, Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliiton ja Suomen Ammattijärjestöjen poliittisista toimenpiteistä vuosina 1945–1964. Poliitiikan tutkimuksia 9. Porvoo: WSOY.

Huuska, Väinö (1970), *Valtion komiteat ja niiden vaikutus Suomessa*. Tutkielmia N:o 15. Tampere: Tampereen yliopisto, Poliitiikan tutkimuksen laitos.

Häkkinen, Ilmari (2010), ”Riistaekologian perusteet”. Teoksessa: Niemelä, Esa et. al., *Metsästäjän opas*. [Porvoo]: Metsästäjäin Keskusjärjestö, WS Bookwell Oy, 13-25.

Iivesviita, Pirjo (2005), *Paaluraudoista kotkansuojeluun*. Suomalainen metsästyspolitiikka 1865–1993. Acta Universitatis Lapponiensis 93. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Jarrick, Arne & Söderberg, Johan (1993), *Praktisk historieteori*. Scandinavian university books. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Järvikoski, Timo (1991), ”Ympäristöliike suomalaisessa politiikassa”. Teoksessa: Massa, Ilmo & Sairinen, Rauno (toim.), *Ympäristökysymys*. Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle. Helsinki: Gaudeamus, 162-179.

Kairikko, Juha K. (1991), *Seitsemän vuosikymmentä metsästykselle*. Suomen Metsästäjäliitto – Finlands Jägarförbund r.y:n historiikki 1921–1991. Hanko: Suomen Metsästäjäliitto.

Kalela, Jorma (1972), *Historian tutkimusprosessi*. Metodinen opas oman ajan historiaa tutkiville. Helsinki: Oy Gaudeamus Ab.

Karsikas, Leevi (2007), Metsästyksen ongelmapuhe. Acta Universitatis Ouluensis E 90. Oulu: Oulu University Press.

Kuronen, Jenni (2004), ”Metsästyksen luonnollinen asia”. Suomalaisten hirvenmetsästäjien suhde riistaan ja yhteiskuntaan 1900-luvulta 2000-luvulle. Pro gradu -työ, Helsingin yliopisto: Sosiaali- ja kulttuuriantropologia.

Kuusela, Kullervo & Lindroos, Heikki (2003), N. A. Osara – Metsällä on pitkä muisti. Hämeenlinna: Metsälehti Kustannus.

Laitinen, Erkki (1995), ”Vuoden 1945 maanhankintalain synty, sisältö ja toteutus”. Teoksessa: Laitinen, Erkki (toim.) Rintamalta raivioille. Sodanjälkeinen asutustoiminta 50 vuotta. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 52-138.

Lamberg, Juha-Antti (1999), Taloudelliset eturyhmät neuvotteluprosesseissa. Suomen kauppasopimuspolitiikka 1920–1930-luvulla. Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk 154. Helsinki: Suomen tiedeseura.

Lammin-Koskinen, E. I. et. al. (toim.) (1949), Suomen lakimiehet – Finlands jurister 1949. Suomen lakimiesliiton kirjasarja n:o 3. Vammala: Suomen lakimiesliitto.

Lampio, Teppo (toim.) (1967), Metsästyksen. Porvoo: WSOY.

Lampio, Teppo ja Dahlström, Harri (1979), ”Eränkäynti nyky-yhteiskunnassa”. Teoksessa: Rinne, Veikko (toim.), Tapiola. Suuri suomalainen eräkirja 1. Espoo: Weilin+Göös, 30-53.

Lehikoinen, Heikki (2007), Tuo hiisi hirviäsi. Metsästyksen kulttuurihistoria Suomessa. Keuruu: Teos.

Malinen, Jere (2006), ”Ketunpyyntimme historiaa”. Teoksessa: Soikkanen, Mauri & Soikkanen, Jussi (toim.), Eränkävijä 2006. Keuruu: Otava, 125-131.

Malm, Anders Erik (1980), ”Öster-Malma”. Teoksessa: Haglund, Bertil (toim.), Jägaren och vildnaden. Svenska Jägareförbundet under 150 år. Stockholm: Svenska Jägareförbundet, 165-189.

Massa, Ilmo (1994), Pohjoinen luonnonvalloitus. Suunnistus ympäristöhistoriaan Lapissa ja Suomessa. Tampere: Gaudeamus.

Mäkelä, Ilkka (1996), ”SMKL:n historiansivuja ja vaikuttajia”. Teoksessa: Mäkelä, Ilkka ja Tiainen, Sulo (toim.), SMKL 50 vuotta. Erämiesten juhlakirja. Tampere: Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto, 23-113.

Mäkelä, Petteri (2000), ”Isoveli valvoo – keskustelu yksityismetsälaista 1920-luvun lopulla”. Teoksessa: Roiko-Jokela, Heikki (toim.), Moni-ilmeinen metsä. Mielikuvia, asenteita ja arvoja metsistä ja niiden käytöstä. Jyväskylä: Historian laitos & Kopijyvä Oy, 83-100.

- Niemelä, Esa et. al. (2010), Metsästäjän opas. 20. korjattu painos. [Porvoo]: Metsästäjäin Keskusjärjestö, WS Bookwell Oy.
- Nordell, Sven (1980), ”Rättsutvecklingen 1930–1980”. Teoksessa: Haglund, Bertil (toim.), Jägaren och vildnaden. Svenska Jägareförbundet under 150 år. Stockholm: Svenska Jägareförbundet, 293-307.
- Nummi, Petri (toim.) (1995a), Metsästys – Luonto – Yhteiskunta. Keuruu: Otava.
- Nummi, Petri (1995b), ”Riistanhoito”. Teoksessa: Nummi, Petri (toim.), Metsästys – Luonto – Yhteiskunta. Keuruu: Otava, 48-65.
- Nygrén, Tuire (2009), Suomen hirvikannan säätely – biologiaa ja luonnonvarapolitiikkaa. PhD Dissertations in Biology, No. 64. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Parpola, Antti & Åberg, Veijo (2009), Metsävaltio. Metsähallitus ja Suomi 1859–2009. Helsinki: Edita.
- Pihkala, Erkki (1982), ”Sopeutuminen rauhaan.” Teoksessa: Ahvenainen, Jorma et. al. (toim.), Suomen taloushistoria 2. Teollistuva Suomi. Helsinki: Tammi, 337-361.
- Pohja-Mykrä, Mari ja Mykrä, Sakari (2007), ”Luonnonvaraiset eläimet sodassa ja sodan kohteina”. Teoksessa: Laakkonen, Simo, Vuorisalo, Timo (toim.), Sodan ekologia. Sodankäynnin ympäristöhistoriaa. Historiallinen arkisto 125. Tampere: SKS, 143-192.
- Ratamáki, Outi (2009), Yhteiskunnallinen kestävyys ja hallinta suomalaisessa susipolitiikassa. Yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja nro 94. Joensuu: Joensuun yliopisto, yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta.
- Renvall, Pentti (1965/1983), Nykyajan historiantutkimus. Juva: WSOY.
- Rinne, Veikko (toim.) (1979), Tapiola. Suuri suomalainen eräkirja 1. Espoo: Weilin+Göös.
- Roiko-Jokela, Heikki (2000), ”Metsäluonnon ja ihmisen vuorovaikutus”. Teoksessa: Roiko-Jokela, Heikki (toim.), Moni-ilmeinen metsä. Mielikuvia, asenteita ja arvoja metsistä ja niiden käytöstä. Jyväskylä: Historian laitos & Kopijyvä Oy, 11-47.
- Soikkanen, Mauri (2000), Tauno V. Mäki. Tasavallan jahtimestari. Helsinki: Otava.
- Soikkanen, Mauri (2007), ”Suomalaissotilaat erämiehinä Itä-Karjalassa 1941–1944”. Teoksessa: Laakkonen, Simo, Vuorisalo, Timo (toim.), Sodan ekologia. Sodankäynnin ympäristöhistoriaa. Historiallinen arkisto 125. Tampere: SKS, 106-142.
- Suomen Metsästäjäliiton Internet-sivut, <http://www.metsastajaliitto.fi/>.
- Suomen riistakeskuksen Internet-sivut, <http://www.riista.fi>.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009), Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Valkonen, Jarno (2003), Lapin luontopolitiikka. Analyysi vuosien 1946–2000 julkisesta keskustelusta. Tampere: Tampere University Press.

Valtonen, Matti (1987), ”Järjestön syntyyn johtanut kehitys”. Teoksessa: Rajanto, Tauno (toim.), Metsästäjien Keskusjärjestö 1962–1987. Jyväskylä: Metsästäjien Keskusjärjestö, 33-39.

Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen eläintutkimuksen seuran Internet-sivut, <http://elaintutkimus.edublogs.org/>, viitattu 15.5.2011.

Ylimaunu, Juha (2000), Itämeren hylkeenpyyntikulttuurit ja ihminen–hylje -suhde. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 773. Helsinki: SKS.